POST MODERN KELİMELER SÖZLÜĞÜ

HAKAN YAMAN

Alametifarika Reklam Tasarım Yapım Yayın A.Ş.
Süleyman Seba Caddesi
Akaretler Sıraevler No: 33
Beşiktaş 34357 İstanbul
T: (0212) 310 44 33
www.alametifarika.com.tr

YAYINA HAZIRLAYAN
Burcu Atış

TASARIM
Işıl Döneray

BASKI ÖNCESİ HAZIRLIK
IDD

DÜZELTİ
Alametifarika

BASIM
Ofset Yapımevi
Yahya Kemal Mahallesi Şair Sokak No: 4
Kâğıthane 34410 İstanbul
T: (0212) 295 86 01

ISBN 9944-5228-1-3
İstanbul, 2006

Ancak şans olarak nitelendirilebilecek
sabır ve şefkatlerinden dolayı aileme;
anlatması güç bir anlayış ve sevgi ile beni destekleyen
ve çalışanla ilişkilerde daha insancıl yaklaşım olabileceğini kanıtlayan
şirketim Ford Otosan'a;
kendi özel zamanlarından ödün vererek yanımda olmayı
tercih eden dostlarıma ve
çevresine her konudaki farkını hemen hissettiren
yayınevim Alametifarika'ya:
Sizler olmasaydınız, bana kazandırdığınız "bonus" zamanda yazılan
bu kitap da hiç olmayacaktı...

Hakan Yaman, İstanbul'da doğdu. Tarsus Amerikan Lisesi sonrası Boğaziçi Üniversitesi'nde ekonomi öğrenimi gördü. İş hayatına yiyecek-içecek ve otelcilik ile başladı. Müşteri ilişkileri, pazar araştırmaları, satış ve dağıtım ağı konularında çalıştı. İnternet siteleri ve dergilerde, ekonomi ve insan kaynakları yazıları yazdı.
Hakan Yaman'ın, Ahmet Şerif İzgören ile birlikte yazdığı "Eyvah! İş Görüşmesi" isimli ilk kitabı Nisan 2004'te, "Hamili Kitap Yakınımdır!" isimli ikinci kitabı ise Ağustos 2005'te yayımlandı.
"Postmodern Kelimeler Sözlüğü" yazarın üçüncü kitabıdır.

MUMYAYLA KARŞILAŞMA

"Fikirler yazıyla ölür; okurken yeniden doğarlar" der Platon.
Bu sav doğruysa, kitaplar da fikirlerin bozulmadan saklandığı mumyalar olmalı.

Düşünün, bir taraftan dolmuşunuzun, otobüsünüzün hareket etmesini bekliyorsunuz, bir yandan da çocukların evden ısmarlanan turfanda ekmeği ucundan tırtıklamaları gibi, satın aldığınız kitabı sümen altından okuyorsunuz.

Bu arada mumya da, fikirlerini bir an önce paylaşmak için, mürüvvet bekleyen bir sabırsızlıkla sizi gözlüyor...

Orada olsaydım, mumya ile insanın eğreti tanışmalarına ne çok sevinirdim...

Hakan Yaman

SÖZLERİN ÖZÜ-TERİMLERİN SESSİZLİĞİ

Bırakın şimdi surat asmayı. Niyetim, keyif kaçırmak değil. Ama sözünü etmeden geçmek de olmaz: Bizim "neoloji", yani yeni terim bulma performansımız doyurucu seviyenin altında. Türkçeyi özgün, akıllı ve komik kelimeler ekleyerek zenginleştirmeyi ve güncel tutmayı beceremiyoruz.

Oysa, son on beş yılda hayatımıza giren devşirme veya saf kan yabancı kelimeler öyle bol öyle bereketliler ki, toplasanız o sözcükleri burdan köye yol olur. Çevrenize göz atın, butik, şirket, kavram, marka, trend isimleri... Hepsi çalışma izinleri olmayan birer mülteci gibiler. Yakında, geleneksel ev yemeği yapan aşçı lokantalarını bile lüks restoranlardan ayırt etmek güçleşecek.

Kelime dağarcığımızın sığlığı bizi en çok şu postmodern* dünyayı ve züppe raconlarını anlamaya çalıştığımızda zorluyor. Konuya hâkim olabilmek için önceden de hazırlansak, yüzlerce zekâ şınavı da çeksek nafile!

Tek başınıza kaldığınızda düşünüyorsunuz: Madem yelkenlerini şişirecek rüzgârın yok, sen de bi zahmet küreklere asıl be kardeşim! "Persona non icraata" yani, söylediklerini eyleme geçiremeyen, dil veya çenesinden aşağısı felç, bir tür "Persona non grata" olacağına, olmayacak kelimeye amin de! Sen yaptın oldu, kime ne? Kendi kelimeni kendin bul. Kelimeleri ke...lime lime et, postmodern felsefelere çapraz aşıla, mutant bir şeyler yarat.

Köylük yerde dedikleri gibi "Madem düğün bizim. E, oynasana kızım!"

Postmodern : 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında geçerli modernist arayışın canlılığını kaybetmesinden sonra ortaya çıkan çeşitli üslup ve yönelişlerin genel adı. Bu döneme ait yaşam biçimi (www.tdk.gov.tr).

Huysuz ve protest; ama şirin

Biz de o niyet ve sevdayla oturup, piyasaya sürülmeye hazır 1.000 adet yeni kelime, kavram veya terim ürettik ve hepsini bu sözlükte bir araya getirdik... Sözlük, "kelimelerin ve ortamların sessizliği" rumuzlu iletişim krizlerimizin tümüne ilaç olmasa da azıcık nefes aldıracak. İnsani hallerimizden aşk ve ilişkilere; beyaz yakalı cefakâr ofis marabalarından trafiğe; sırf piyasa yapmak için çıkan trafik kazmalarına televizyon ve magazinden Avrupa Birliği'ne... Toplam yirmi üç bölüm. Anlayacağınız her köşeye bir parmak dokunduracak.

Elime doğdular diye söylemiyorum; kelimeler, daha önce gördüğünüz hiçbir sözcük veya terimle karşılaştırılmayacak kadar dumanı üstünde ve fıldır fıldır. Bu zilliler, lifli ve posalı yiyeceklerin sindirim sistemimizde yaptığı etkinin aynısını zekâmız üzerinde yapıyorlar. Her gün kafamıza ittire kaktıra sokulan, saman tadında boş inanç ve anadan "dogma" bir dolu yargıdan ve klişeden tez zamanda kurtulmamıza yardım ediyorlar...

Ayrıca statükocu otoritenin, "Kadehinizde iyi bir fikir olsa, biz bakarız, bize getirin" veya "Memleketin ve bölünmez bütünlüğümüzün klişelere ve boş inançlara ihtiyacı varsa, onun da en şahanesini biz yaparız" türünden yaklaşımlarına da alternatif sunuyorlar.

Metro ne?

Neolojiye birkaç örnek verelim de işler kolaylaşsın: On yıl önce; düzenli spor yapan, modayı takip eden, insan içine jölesiz çıkmayan erkek "şehro-cinseller"i tarif ederken upuzun ve yorucu cümleler kurmamız gerekirdi. Geçen yıl uygun kelime bulundu: "Metroseksüel" (1994'te Mark Simpson adında İngiliz bir gazeteci bulmuş).

Bizim sözlükte de benzer hikâyeler var. 2004'ün son aylarında kamuoyu gündeminde, Güney Asya'da meydana gelen ve yüz binlerce kişinin ölümüne yol açan "Tsunami" (deprem seli) felaketi ilk sıradaydı. İkinci sırada da, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği. Üyeliğe karşı çıkan ülkelerin kabusu; serbest dolaşım hakkı kazanacak Türklerin, kısa zaman içinde dalga dalga Batı'ya akmaları ve Avrupa emek ve yetenek pazarını işgal ederek boğmalarıydı. İşte iki yakayı bir araya getiren kelimemiz; yani, Türklerin Avrupa'ya ani ve yoğun akını: Türk+Tsunami; "Türksunami".

Ama kelimelerin hepsi böyle oturaklı ve ciddi değiller. Aslında sözlüğün çoğu eğlendirmeyi ve gıdıklamayı amaçlıyor. Buyrun size müesseseden böyle iki örnek: Eşi hamile olduğu için cinsel açlık çeken müstakbel babaya ne denir? "Babaza"... Ya "Kiss oğlan kiss" kimdir? Çok kolay; henüz hiçbir erkek tarafından öpülmemiş genç kız...

Bu kadar zahmete ne hacet?

Peki, kelimeler bu kadar eziyete ve angaryaya eyvallah demeye değerler mi? Neden paşa paşa yerimizde oturup elimizdekilerle yetinmiyoruz?

Yetinmeyiz, yetinebilemeyiz. Çünkü, o kel-imelerin merhemleri olsa önce kendi başlarına sürerlerdi. Hem, siz sıkılmadınız mı, bir şey tartışırken, düşünürken aciz kelimelerle müebbet yatmaktan? En son ne zaman bir nesneye, düşünceye veya bir kavrama yakışan bir kelime uydurdunuz? Boş verin kelimeleri; siz en son ne zaman herhangi bir şey uydurdunuz? Sonra da karşısına geçip hayran hayran seyrettiniz, dinlediniz, dokundunuz? Başkalarının alaylarına burun büküp, bilmeden kıkır kıkır kıkırdadınız!.. İnadına...

Topluluk karşısında yazı yazma beceriniz mi yok? Şu üzüldüğünüze bakın. Varsın olmasın! Hem yazı, kelime dediğiniz nedir ki; yazarın elinin kiri. Yaratıcılık, yazı yazmak, resim yapmak, beste düzmek veya şarkı söylemekle sınırlı değildir. Yaratıcılık bir işin, şirketin, pozisyonun veya çalışan tipinin tekelinde hiç değildir. Birisi satışta başarılıysa, diğeri sporda, bir diğeri de insan ilişkilerinde iyi olabilir. Herkesin, kendisiyle övüneceği bir "numarası", bir yeteneği, yaratıcı eseri veya bir fikri vardır...

Dakika beklemeyin. Her uğraşta sabah bülbülleri gibi döktürmeye gerek yok, çatra patra da işimizi görür... Hedef, ne AIDS'e çare bulmak, ne de Mars'a adam kondurmak. Hedef, yaratıcı hücrelere daha çok kan gitmesini sağlamak.

Unutmayın, rüzgâr yoksa, el altında her zaman küreklerimiz var!..

Hakan Yaman
Aralık 2005, Beşiktaş, İstanbul

Önemlidir: Neoloji çalışmalarının Türkçe için yapılanına hiç denk gelmedim. Bu kelimeleri daha önce başka bir yerde okuduysanız veya gördüyseniz bana da haber verin ki, gerçek yaratıcılarının isimlerini daha sonraki baskılara yazalım, yanlış yapmayalım, kalp kırmayalım!..

Her şeyin başı sağlık.
Bu, kitap için de geçerli.

Ama benim asıl ilgilendiğim, sağlığın başının ne olduğu. Sağlık, bizim için, doğru beslenme, düzenli egzersiz gibi alışkanlıklardan çok acil durum demektir. Acil durum da kalp krizleri, trafik kazaları veya doğum gibi vukuatlarda, kişiyi yaka paça bir ambulansa uzatmak veya arka koltuğa bagajlayıp en kuş uçuşu hastaneye dertop etmektir.

Aciliyet, yükte hafif pahada ağır vakadır. Sallan-nazlan-yuvarlan tavırları hiç hazmetmez. İnsan hayatıdır; bekletilesi değil, hemen el atılasıdır. Bu yüzden de acil servisin çemberinden geçmiş, huyu huyuna uygun uzman kişi, mekân, donanım ve araç ister.

Bizim aciliyet ise, sıra faaliyete gelince, biraz inada binince cıvıtır, bulanık-

laşır. Aciliyet acze, o pahalı donanım da çöpe dönüşür. İşte o zaman acil servisin tanımı şöyle bir şey oluverir:

Aciz servis
Nöbetçi doktoru ve personeli bulunmadığı veya bir yerde uyuyakaldıkları için, acil hastalara hemşirelerin ve hasta bakıcıların müdahale ettiği yetersiz sağlık birimi. Peki ya ambulanslarımız!..

Aciz servis ambulansı
Haber: "Ambulansa benzin için yaralılar para topladı. Klima şirketinin personeli, günü birlik tatil için Karataş sahiline geldi. Denize giren klimacılar dalgalı denize rağmen yaklaşık 300 metre açıldı. Rüzgârlı havanın kabarttığı dalgalar nedeniyle zor durumda kalan gençlerin imdadına avdan dönen balıkçılar yetişti ve 11 kişiyi sudan çıkardı. Aşırı derecede su yutan klimacılar, sahile çıkartılıp sağlık ocağına gö-

türüldü. Gençlerden durumu ağır olanların Adana Devlet Hastanesi'ne sevk edilmesi kararlaştırıldı. Ancak, yaralıları taşıyacak ambulansın benzini olmadığı anlaşılınca, olaya tepki gösteren gençler kendi aralarında 30 milyon lira toplayarak ambulansa benzin alınmasını sağladılar."

(Hürriyet)

Alternaif tıp

Bilimin yıllardır çare bulamadığı dirençli ve ölümcül hastalıkları; şifalı bitkiler, baharatlar, mineral, maden ve taşlar, tütsüler, maneviyat, moral ve test edilmemiş bir dolu şüpheli ilaçla tedavi ettiğini iddia eden şarlatanların, naif ve bilgisiz hastalara, modern tıbba alternatif olarak önerdikleri tedavi rejimleri.

Alternaif tıp, özellikle kanser hastaları arasında çok popülerdir. Garip garip adamlar her ay başka bir abuk kanala

çıkıp, kanserin çaresinin aslında bulunduğunu, ama büyük ilaç firmalarının para kazanmak için bu haberi bütün dünyadan sakladıklarını ispiyonlarlar. O programı seyreden eğitimsiz ve saf hastalardan bazıları da inanıp tedavilerini yarım bırakırlar.

Tıbbın ve pozitif bilimlerin alternatifi olabilir mi? Olsa olsa tamamlayıcı, bağışıklık sistemlerini güçlendirici, yan etkileri azaltıcı ilaç veya tekniklerden söz edilebilir.

Hapistane
Tedavi masraflarını ödeyemeyen hastayı rehin alan sağlık kuruluşu.

Her gün yenisini duyduğumuz için artık kanıksadığımız haberlerden birisini geçenlerde okudum: "*Parayı getir bebeği al.* Acil sezaryenle doğan Berat bebek, ailesi 3 milyar liralık borcu ödeyemediği için 6 aydır özel bir has-

tanede rehin kaldı. Borç ise 25 milyara çıktı..."

Not: Özel hastane mevzuatında, hastanın alıkonulmasıyla ilgili bir madde bulunmuyor.

Tıpokrat yemini

Doktorların mesleklerini icra ederken uymak zorunda oldukları yemin. Diğer adı "Hipokrat yemini".

Hipokrat (MÖ 460–370), yaklaşık 2500 yıl önce tıbbın özel bir sanat olduğu fikrini benimseyerek, bu yemini gelecek kuşak hekimlere bırakmış. Yeminde modern tıp ile çelişebilecek üç hassas konu var:

Ötenazi: "Benden ağı (zehir) isteyene onu vermeyeceğim gibi, böyle bir hareket tarzını tavsiye bile etmeyeceğim..." Zehir içerek intihar etmek, o zamanlarda, ölümcül hastalıklara yakalanan kimselerin sık başvurdukları bir yöntemdi.

Kürtaj: "Gebe kadına çocuk düşürmesi için ilaç vermeyeceğim."

Ameliyat: "Bıçağımı mesanesinde taş olan mustariplere bile kullanmayacağım." Zamanın hijyenik olmayan şartlarında ameliyat çok tehlikeli bir müdahaleydi.

Biradoks
Sıcak bir günde susuzluk gidermek için art arda kafaya dikilen biraların daha çok susamanıza neden olması. Nedeni basit: Alkol bir idrar söktürücüdür ve yüksek miktarda alınan alkol, su kaybına neden olur. Günün sonunda, bira ile birlikte aldığınız sıvıdan daha fazlasını idrar ile kaybedersiniz. (Paradoks: Birbirine zıt iki ya da daha fazla unsuru barındıran ifade veya durum.)

Bel fıtıgrafiti
Dünyada sadece bu topraklarda görülen bir grafiti türü.

Ülkemizde bel fıtığını, hastanın bacaklarını, kafasından kıçından sündürerek tedavi etmek gibi bir teknik geliştirilmiştir. Bu sektör yol kenarındaki duvarlara "Bel Fıtığı 567 XY 40" türünden numaralar yazarak müşteri çekerler. Yazılar her yerde karşımıza çıktıklarına göre birileri bu adamlara gidiyor demektir. Hayır, ya bu kimseler işleri ilerletir de stent takma, by-pass, lenf-ödem terapisi, akciğer ameliyatı, lazerle prostat işine filan girerlerse ne olacak?

Burunkoskopi

İnsanların yalnız kalır kalmaz işaret parmakları yardımıyla gerçekleştirdikleri tanı, temizleme ve tedavi işlemi. (Bronkoskopi: Işıklı bir tüpün -bronkoskop- akciğerlere sokularak, hava yollarının içeriden incelenmesi.)

Termanı kesilmek

Sıcak mevsimde aşırı terleyerek su kaybetmekten insanın tansiyonunun

düşmesi, dizinin bağının çözülmesi, soğuk soğuk terlemeye başlaması. Tuzlu ayran iyi gelir... Yoksa durumunuz serumluktur.

Tozenfekte etmek
Bir kimsenin, elinden yere düşen yiyeceği, üzerine yapışan tozları üfleyerek ve silerek mikroplardan arındırmaya çalışması. Bilimsellikten uzak olduğu kadar komik bir hijyen tekniği.

İşengeç
Kalkıp gitmeye üşendiği için uzun süre tuvaletini tutan, bu yüzden de böbrek ve idrar yolları sorunları yaşamaya namzet tembel kimse.

Çekamp
Olgun kişinin yoğun tetkikler yaptırmak üzere bir iki günlüğüne, genelde çevresinin baskısıyla, özel bir hastaneye yatması. Sonunda kim bilir hangi sorunların çıkması. E, sağlık bu. Ba-

kımsızlığa, ihmale hiç gelmez...

Yaşkalaşım geçirmek
Yaş ilerledikçe insanın, fiziki ve karakter özelliklerinin gözle görünür bir hızla değişmesi, farklılaşması.

Akraba ziyaretlerinde veya bayık talk-show'larda, seksenini deviren birisini yakalamasınlar; hemen o klasik soru gelir: "Sağlığınızı ve uzun yaşamanızı neye borçlusunuz?" Sonra, garibanın üzerine öyle bir abanılır ki, adamacağız uzun yaşadığına pişman olur. Oysa, çoğu zaman bu kişi, görmüş geçirmiş, başarılı ve birçok konuda derinliğine bilgi-deneyim edinmiş bir zattır. Sen böyle başarılı ol, onca feyz biriktir; sonra aptalın biri gelip sana, "Sizin zamanınızda hormonlu domates var mıydı? Kayısının tadı bu kadar yavan mıydı?" türünden abuk sorular yöneltsin...

Çoğu kimse uzun yaşamanın iksirini,

çeşmesini zaten çoktan keşfetmiştir: "Abi, yüz sene öncesinde her şey doğalmış da o yüzden, şimdiki gibi stres, trafik, bizim patron gibi yaratıklar filan yokmuş." Peki, o zaman neden ortalama yaş kırkmış? Ona yanıt yok!

Gen-kaz (devralmak)

Bir kimseye atalarından miras kalan arızalı genler. Bu kişi, sağlığına ne kadar dikkat ederse etsin, gen havuzundaki arızalı genlerin sorun çıkarmasına engel olamaz, çünkü o bir tür "enkaz" devralmıştır.

Ne demiş adam, "Bizim sülalade kimse uzun yaşamıyor. Birisi ailenin gen havuzuna mı işedi nedir?" (Gen havuzu: Bir türün bütün özelliklerini barındıran küme.)

Bazı hastalıklarda genetik etki çok kuvvetli, bazılarında ise o kadar değil. Gazete ve televizyonlar ise bu ayrıma

bakmadan bilmem ne geni bulundu haberleriyle doluyor. İşte birkaç örnek: Allah'a inanç geni, zina geni, yalancılık geni, kötü adam geni... Yok artık!

Depreşyon
Bir kişinin, geçmişte yaşayıp atlatmayı başardığı depresyonunun nüksetmesi, depreşmesi.

Dölçümlemek
Çocuğu olmayan erkeğin sperm sayısı, hareketliliği gibi kriterlerin ölçülmesi; teknik ismiyle, "spermiogram analizinin" yapılması... Eğer bu ölçümde "menimum" sperm sayısı çıkmazsa sorunların başlaması.

Döngesi bozulmak
Kendi etrafında hızla ve uzun süre dönen kişinin dengesinin bozulması, midesinin bulanması, yürürken yalpalamaya başlaması.

Gazımsızlık

Sindirim güçlüğü nedeniyle mide ve bağırsaklarda gaz birikmesi. İnsanı rahatsız etmesi.

Bilgi: İnsan vücudunda gıdalardan oluşan gazların hemen hepsi kalınbağırsakta üretilir. İncebağırsakta sindirilemeyen gıdalar kalınbağırsağa geçer; burada yaşayan yararlı bakteriler bu gıdalarla beslenirken gaz çıkarırlar.

(Lüzumsuz Bilgiler Ansiklopedisi-4, Tamer Korugan)

Kalp sekstesi

Olgun beyefendinin hararetli bir seks seansı sırasında geçirdiği kalp krizi.

Geyik uleması tarafından rivayet olunur ki; kalbi sabıkalı olan kişi, cinsel ilişkiye girip giremeyeceğini merdiven çıkarak kontrol edebilir. Eğer ağrısızı olmuyorsa sorun yok demektir. O işi merdiven çıkarken yapmak ise hiç kimseye tavsiye edilmemektedir.

Menipoz (menipoza girmek)
Erkeğin ileri yaş veya başka bir organik nedenden dolayı, eşini hamile bırakacak minimum spermi üretemediği için kısır olmaya başladığı dönem.
Spermin azalma nedenleri:
• Genetik arazlar.
• Zaman içinde geçirilen ve iyi tedavi edilmeyen enfeksiyonlar.
• Yumurtalıktaki varisler.
• Kemoterapi.
• Olumsuz çevre ve işyeri şartları, örneğin çok sıcak fırınların olduğu cam ve çelik tesislerinde uzun süreler çalışmak.
• Kötü ve yetersiz beslenme.

Silinçaltı
Unutmak istediğimiz hatalarımızı, yetersizliklerimizi, komplekslerimizi veya nahoş anılarımızı, içine atarak silmeye ve yok etmeye çalıştığımız gizemli zihin bölgesi.

Memeroid
Basurun çok ileri aşamasında ortaya çıkan anal kasların şişmesi ve sarkması durumu. Çok acı verdiği söylenir.

Nanestezi
Nanenin ağızda ve solunum yollarında neden olduğu serinletici ve uyuşturucu etki.

Nane (mentha haplocalyx briq), ana vatanı Orta-Güney Avrupa ve Asya olan çok eski bir kültür bitkisidir. İştah açıcı, çeşni ve lezzet verici olmasının yanı sıra nane, ilaç sanayiinde de anestezik, antiseptik, serinletici, ferahlatıcı özelliklerinden dolayı yaygın olarak kullanılmaktadır.

Nikofein
Kahvelerini sigarasız içemeyen kişilerin bağımlı oldukları madde, karışım.
Nikotin ve kafein bir araya geldiklerinde daha fazla zarar veriyor. Bilim

adamları, kalp ve damar hastalıklarından korunmak için yapılabilecek en önemli şeyin bir an önce sigarayı bırakmak olduğunu söylüyor. Sigarayı bırakma konusunda isteksiz veya iradesiz davrananlara, en azından sigarayı kahve gibi kafeinli içeceklerle birlikte içmemeye özen göstermeleri tavsiye edilir.

Liposarkşın
İleri yaş, kötü beslenme veya hareketsizlik nedeniyle sarkan vücut bölgerindeki yağların emilerek alınması operasyonu.

Ürelog/üreloji
Erkeklere has kısırlık veya iktidarsızlık gibi üreme sorunlarında uzmanlaşmış doktor ve tıp dalı.

Kozmedikal
Kozmetik markaların, ürünlerini pazarlarken, laf arasına seksi medikal

terimler sıkıştırarak, bilimsel yöntemler kullanmışçasına yarattıkları aldatıcı ve aptal-komik izlenim.

Örneğin selülit önleyici bir kremin kapağında şunlar yazıyor: "Bir ayda ciltte sağlanan gözle görülür sıkılaşma artı % 40." Şöyle: "36 bayan tarafından yapılan kişisel değerlendirme." O ne deneme süresi uzunluğu ve örneklem genişliği; "bir ay ve 36 bayan" ve o ne bilimsel yaklaşımdır; "kişisel değerlendirme." Helal olsun yani!

Normal şartlarda herhangi bir ilacın, uzun ve pahalı araştırmalar yapılmadan ve insanlar üzerinde denenmeden piyasaya çıkması mümkün değildir. Oysa kozmetik ürünler bugün üretilip yarın rafa çıkabilirler.

Elbette her yeni ürün "daha etkili bir formüle" sahiptir, çünkü içine bilmem ne çiçeği özü (!) eklenmiştir. İşte bil-

diğimiz sabun. Paketin üstüne öyle şeyler yazılmış ki insan etkileniyor: "İçerdiği hidra-antistres bileşimi hassas saç derisini yatıştırır..."

Histiap haddi
Bir kimsenin kafayı sıyırmadan, keçileri kaçırmadan kaldırabileceği maksimum duygusal baskı. Bireye göre farklılık gösteren bu kritik sınır aşılırsa sinir sistemi çöker, kişi kendini kaybeder ve sonradan pişman olacağı şeyler yapar.

Destetik cerrahi
Yaş ilerledikçe sarkan, dökülen vücut parçalarını botoks, silikon türü yapı malzemeleriyle destekleme ilkesine dayanan tıp dalı.

Doktris
Kadın doktor.

Çalışma hayatındaki bütün terimlerin

erkeklere ayarlı olması, günümüzde, kadın profesyoneller arasında sıkıntı yaratmaktadır. Bu yüzden bütün terimlerin dişisi de yaratılmalı ve kullanılmalıdır. Madem "aktör" ve "aktris" var, örneğin neden "direktör" yerine "direktris" demiyoruz?

Dişpanser
Diş hastalıklarının tedavisinde uzmanlaşmış sağlık birimi.

Neandental
Dişlerini düzenli olarak fırçalamak ve senede bir diş doktoruna görünmek gibi medeni alışkanlıkları olmadığı için, 40 yaşından itibaren dişleri dökülmeye ve sararmaya başlayan ilkel insan tipi. (Neandertal insanı: Günümüzden 130.000–30.000 yıl önce yaşamış insansı varlık. Dental: Dişle ilgili.)

Eskimo
Beyaz kadının, eşinin dondurularak

saklanmış spermleriyle hamile kalıp doğurduğu çocuk.

Kanvertibilite
Bir kan grubunun diğer gruplardan kan alabilme ve verebilme özelliği.

Not: A-B-O grup sistemine göre, kan grupları A, B, AB ve O grubu olarak dörde ayrılırken, Rh sistemi, RhD (+) ve RhD (-) olarak ikiye ayrılır. Her iki sistem birlikte kullanıldığından, ortaya sekiz farklı kan grubu çıkar. Hangi kan grubunun, hangisine kan verebileceği sorusunun yanıtı "aynı grup"tur. Yani, A Rh (+) bir hasta sadece A Rh (+) kan alabilir.

Gözel sektör
Göz doktorlarının ve lens, gözlük üreten, satan kişilerin ait oldukları işkolu.

Haprika
İlaç fabrikası.

Havva yastığı
Önden ve öne yakın çarpmalarda yaralanmaları azaltmak amacıyla tasarlanmış ve sadece kadınlarda bulunan doğal güvenlik donanımı. Kadınlarda standart erkeklerde opsiyondur...

Kanserve
İçinde gıdadan çok ne idüğü belirsiz bir dolu zararlı ve kanserojen kimyasal madde bulunan hazır yiyecek.

Kıromozom
Görgüsüzüğün anne-babadan çocuğa geçmesine neden olan arızalı DNA.

Klonserve
İçinde gelecekte klonlanmak isteyen insanların DNA örneklerini barındıran kutu. Biliyorsunuz günümüzde insan klonlamak yasak. Ama elli yıl sonra ne olacağını kimse bilemez. Sakla DNA'nı gelir zamanı...

Suzaryen doğum
Suda doğurma tekniği.

Uzmanlar, son yıllarda artan sayıda kadının sezaryeni normal doğuma tercih etmelerinden endişeli. Onlara göre normal doğumdan sonra en sağlıklısı suda doğum. Su, doğum sırasında kadının rahatlamasını sağlıyor, ağrılarını ve ağırlığını hafifletiyor. Doğum sonrasında da çok rahat şekilde ayağa kalkıp hareket edebiliyor.

Toktor
Dünyalığı doğrulttuğu için mesleki hırsını, hevesini ve başarıya olan açlığını uzun süre önce yitiren, bu yüzden tıptaki gelişmeleri yakından takip etmeyen tehlikeli hekim tipi.

UFOrükçü
UFO gördüğünü veya uzaylılar tarafından kaçırıldığını söyleyerek saf insanları dolandırmaya, ilgi çekmeye ve menfaat elde etmeye çalışan düzenbaz kişi.

Bir de, dünyanın uzaylılar tarafından ziyaret edileceğine, insandan çok daha zeki yaratıkların bizi, yaşadığımız karmaşadan kurtaracağına inanmış tarikatlar ve dernekler vardır. Bunlar, bütün zamanlarını uzaydan gelen sinyalleri dinleyerek ve gökte UFO takip ederek geçirirler. Devletlerin ve NASA'nın, şimdiye kadar dünyayı ziyaret edip yakalanan uzaylıları halktan sakladıklarına inanırlar.

Aslına bakarsanız ben de, insanlardan daha zeki uzaylıların varlığına inananlardanım. Zekâlarının kanıtı ise, şimdiye kadar bize hiç bulaşmamış olmaları!

Selzele
Bildiğimiz Tsunami. (Tsunami: Okyanus veya denizlerin tabanında meydana gelen deprem, volkan patlaması veya zemin kaymaları gibi tektonik olaylar sonucunda oluşan deniz dalgası.)

Japonca'da liman dalgası demek olan tsunami kelimesi, 26 Aralık 2004 tarihinde Güney Asya'da meydana gelen ve yaklaşık 300 bin kişinin ölümüne yol açan deprem felaketi sonrası dağarcığımıza yerleşti. Bazıları da bu kelimeye öz Türkçe bir karşılık bulmak için çok uğraştılar, ama alternatiflerin hiçbiri "selzele" kadar iyi oturmadı.
E, o kadarcık da farkımız olsun artık...

Aerozyon
Atmosferdeki bir gazın veya bir katmanın aşınması ve azalması. Örneğin ozon tabakasındaki incelme ve delik. (Aero: Ön ek; hava, atmosfer ve gazla ilgili.)

Not: Stratosferdeki ozon, Güneş'ten gelen zararlı ışınların tamamını filtre ederek Dünya yüzeyindeki yaşamı korur. 1985 yılında İngiliz bilim adamları, Antarktika üzerindeki ozon tabakasındaki aşırı incelmeyi veya "deliği" keşfettiler (1980'lerdeki seviyesinden % 40 daha az). Ozon tabakasındaki tükenmenin temel kaynağının kimyasal kirlenme olduğu biliniyor. Ancak, ozon tabakasındaki tüm bu değişiklikleri, Güneş aktivitelerinin yanı sıra, büyük volkanik patlamalar gibi doğal nedenler de geçici olarak etkilemektedir.

(Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü web sitesi.)

Geçlecek (zaman)

Çok ileri bir zaman. Erken gelecek karşıtı.

Yıllar sonrası gelecek bir tarihi veya gerçekleşecek bir olayı anlatmak için kullanılan zaman kipi. "Geç olsun da güç olmasın."

Eksimum
Rakamlarla ifade edilen bir büyüklüğün sıfırın altında eriştiği en düşük değer.

Örnek: Bugüne kadar Türkiye'de ölçülen eksimum sıcaklık 9 Ocak 1990 tarihinde -46,4 derece ile Van'da yaşanmış.

UHUşturucu
Koklandığı veya solunduğu zaman uyuşturucu etkisi yapan yapıştırıcı, tutkal, zamk benzeri madde.

Hızafiyet Teorisi
Albert Einstein'ın, zaman algısının hıza bağlı olduğunu kanıtlayan ünlü teorisi. Bu sava göre, bir cisim hızlandıkça üzerindeki zaman yavaşlar. Yani hız arttıkça zaman kısalmakta, sıkışmakta; daha ağır, daha yavaş işleyerek "durma" noktasına yaklaşmaktadır. Konu, literatürde "İzafiyet Teorisi"

olarak da geçmektedir; ama "Hızafiyet Teorisi" daha doğru bir tercümedir! Bu sayede bir dil yanlışını daha düzeltmiş oluyoruz...

Einstein'ın örneği şöyle: Aynı yaştaki ikizlerden biri Dünya'da kalırken, diğeri ışık hızına yakın bir hızda uzay yolcuğuna çıksın. Uzaya çıkan kişi, geri döndüğünde ikiz kardeşini kendisinden çok daha yaşlı bulacaktır. Bunun nedeni, uzayda hızla seyahat eden kardeş için zamanın daha yavaş akmış olmasıdır.

Kuramsar

Sürekli gelecekle ilgili olumsuz kuramlar uydurarak enseyi karartan, felaket tellalığı yapan, moral bozucu karamsar kimse. Bu tiplerin en popüler teorileri arasından birkaçı: Dünya'ya bir meteor çarpacak, küresel ısınma insanları kavuracak, bütün yeşil alanlar çöle dönüşecek, deniz kıyısındaki

şehirler su altında kalacak...

Fenatizm/fenatik
Kişisel hayat görüşü ve felsefede aşırıya varan bilimsellik, fenni fetişizm.

Hangi temele dayanırsa dayansın, farklı yaklaşımlara, düşüncelere ve açılara kapalılığın adı bağnazlık ve tutuculuktur. Örneğin Aristo'ya göre Güneş'ten gelen alev ve sıcak gazlar, asıllarına dönmek için göğe yükseliyorlardı. Buna karşılık katı cisimler toprağa dönmek için Yer'e düşüyorlardı. O tarihlerde bu sav bilimsel kabul ediliyordu.

Bugün Aristo'nun teorisi Karadeniz fıkrasına benziyor. Çünkü bizim artık bambaşka inançlarımız var. İnançlar gibi bilim de değişir ve önemli olan neye inandığınızdan çok, sizin yeni fikirlere ne kadar açık olduğunuz ve inançlarınızı ne kadar sorgulayabildiğinizdir.

Yelektrik santralı
Rüzgâr enerjisi kullanarak elektrik üreten santral. En ucuz ve çevreye en dost enerji kaynaklarından birisi.

Danimarka, toplam elektrik tüketiminin % 18'ini rüzgârdan karşılamaktadır. Danimarka hükümetinin planlarına göre 2030 yılında, rüzgârdan elde edilecek elektrik üretimi oranı % 50'yi aşacaktır.

Dönamo
Dönen bir parçadan elde edilen mekanik enerjiyi elektrik enerjisine çeviren alet. Çocukluk bisikletlerimizin ışık kaynağı.

Marstronot
Mars'a ayak basacak ilk insan. Roket yakıtları teknolojisinde devrim niteliğinde bir ilerleme olmazsa, daha uzun bir süre bir marstronot çıkaramayacağız.

Yürüngen hayvanlar
İki ayağı üzerinde yürüyebilen hayvanlar. Örneğin insan. Bazı maymun türleri de yarı dik olarak ayakta durabilirler.

İlkel insan, iki ayak üzerinde yürümeye başladıktan sonra diğer türlere karşı belli avantajlar kazandı. Öncelikle, ufku daha iyi izleyerek düşmanlarına üstünlük sağladı. Bunun yanı sıra vücut alanını güneşe göre küçülttüğü için sıcaktan daha iyi korunmuş oldu. Ayrıca yiyecek toplamak, taşımak ve kendisini savunmak için ellerini boşaltma fırsatını yakaladı.

Anadan dogma
Doğuştan sahip olduğumuz değişmesi imkânsız fikir, inanç ve felsefeler bütünü. Genlerimize kazınmış güçlü inançlar. Zihinsel iskeletimizin omurgasını oluşturan genetik mirasımız... (Dogma: Doğruluğu sınanmadan benimsenen

öğreti, anlayış veya felsefe.)

Arakeolog / arakeoloji
Türkiye gibi tarih mirasına sahip çıkamayan ülkelerde kazı yaparak eski çağlardan kalma eserleri bulan, çıkaran ve gizlice ülke dışına kaçırarak yüksek fiyatlara müzelere ve kolleksiyonculara satan sözde bilim adamı veya bilim dalı.

Dava ve görüşmeler yoluyla iadesi istenen eserlerden en önemlileri:
• 1873 yılında Çanakkale-Hisarlık'ta kazılar yapan H. Schliemann'ın bulduktan sonra Atina'ya ve daha sonra Berlin'e kaçırdığı ve bugün Rusya'da Puşkin Müzesi'nde sergilenen Troya Hazinesi.
• Almanya'da çeşitli müzelerde bulunan diğer Troya eserleri.
• Helenistik dönemin başeserlerinden biri olarak nitelendirilen Bergama Zeus Sunağı.

• Eski Hıristiyanlık dönemine ait en önemli belge niteliğini taşıyan Corydalla eserleri ve Boğazköy Sfenksi.

(Milliyet, Yasemin Bay'ın haberi.)

Madem her işin başı sağlık, neden en çok aşk veya cinsi ilişkilerin gizli-sinsi ayrıntıları ilgimizi çeker?

Bilmiyorum. Ama şundan eminim, insanoğlu, son yüzyılda aşna fişneye sarf ettiği fiziksel ve zihinsel enerjiyi, örneğin, bir uzay teknolojisi alanına yatırsaydı, bugün Greenpeace, Mars'ta çevre kirliliğini protesto ediyor olurdu.

Metrosevsüel
Hamama gidip kurnaya, düğüne gidip zurnaya âşık olan, sık sevgili değiştiren, sığ ve ayran gönüllü büyük şehir insanı. Metropolün kendisine özgü aşk meşk kuralları ve marjinal tarzını benimsemiş kişi.

Ailerji
Bir kimsenin, evlenip aile kurarak çoluk çombağa karışmaktan köşe bucak kaçması, böyle bir hayat tarzını kendisine uygun görmemesi. Anne babadan

gelen baskılara rağmen bekâr kalmakta direnmesi.

Refah toplumlarında aile giderek önemini yitiriyor. Her geçen yıl daha çok çocuk ya evlilik dışı doğuyor ya da tek ebeveynle yaşamaya başlıyor. Çiftler birlikteliklerini evlenmeden sürdürmeyi tercih ediyorlar.

Baykire
Yaşı otuzlara yaklaşmasına rağmen henüz bir cinsel deneyim yaşayamamış erkek.

Çevremizde tahmin edilenden çok daha fazla örneği olan bir profil. Bir tür gaysberg.

Bekâr kör
Yıllarca hayalindeki kişiyi arayan, ama bu arada yanı başındaki kısmetleri kaçıran, olgun, dikkatsiz ve müzmin bekâr.

Çıktıdarsız
Çıkacak bir kız bulmayı beceremeyen, becerse bile randevu sırasında ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemediği için ortamı soğutan, geren, bir çuval inciri berbat eden erkek. Genç erkeklerin en çok korktukları cinsel sorunlardan birisi.

Uzun süre bir kızla çıkmayan erkeğin randevu performansı giderek düşmeye başlar. Bazısı çıkma teklif etmekte zorlanır. Diğeri randevularda çok sıkıcıdır; ne doğru dürüst bir restoran bilir, ne de hangi filme gidileceğini. Kızla yalnız kalınca iki lafı bir araya getiremez. Sıkıntısını aşmak için içkiye sarılır, iyice tozutur, kontrolü hepten kaybeder.

Bacıgard
Nişanlısı veya sözlüsüyle yalnız dışarıya çıkmasına ancak yanlarında birisi olursa izin verilen genç kıza eşlik eden, aşırı korumacı kız kardeş.

Mazbut ailesi tarafından görevlendirilen bacıgard, gözlerini çiftten bir an olsun ayırmaz. El ele tutuşmak gibi masum yaramazlıkları affetmez. Her daim uyanık durur. Rüşvete kanmaz, tehdite boyun eğmez...

Şehrocinsel
Metroseksüel. Yani kentli, kariyerli, modern ve bakımlı erkekleri anlatan terimin öz Türkçesi.

Çantada kek
Saf olduğu ve kolayca kandırılabildiği için, sadık kalmasına kesin gözüyle bakılan kız-erkek arkadaş, eş veya çalışan.

Ofiseksüel
Gece gündüz çalıştığı için karşı cinsten arkadaş edinemeyen, bu yüzden de sürekli ofis içi ilişkilere girmek zorunda kalan erkek veya kadın.

Uzmanlar ofis içi romantik ilişkileri hiç tavsiye etmemektedirler. İşte birkaç neden:

• Eğer çıktığınız kişi size rapor ediyorsa veya siz ona bağlı çalışıyorsanız, vereceğiniz kararların objektifliği zarar görebilir. Böyle olmasa bile, ilişkiyi öğrenen arkadaşlarınız ve yöneticilerinizin aklına ilk bu gelecektir.

• Bu tür ilişkiler cinsel taciz davalarına çanak tutar.

• İlişki bittiğinde karşı tarafın kime ne anlattığını bilemezsiniz.

• İlişki iş veriminizi düşürebilir.

Sonuçta iş ve özel hayat farklı konsantrasyonlar gerektirir.

Çapraz kur

İki arkadaşın aynı kıza asılmaları. Kızın iki arada bir derede kalması, ne yapacağını şaşırması.

Dirseks teması

Yeni yetmelerin, sinemada yan yana

oturdukları karşı cinsle yaşadıkları ilk cinsel deneyimleri. Islak rüyaların senaryo öğesi.

Çarşı cins
Erkeklerin karşı cinsi tanımlamak için, kadınların alışveriş yapma eğilimlerinden ve zaafiyetlerinden ilham alarak yarattıkları terim.

Ex-zorsist
Ex'ini, yani eski sevgilisini; kafasından, kalbinden ve ruhundan atmakta zorlanan kederli âşık... Veya o uğursuz işe soyunan yeni sevgili. (Eksorsist: İnsanların içine girdiğine inanılan şeytanı ve kötü ruhları kovan kimse.)

Feminant
Baskın kadın karakter. Dominant türün ne erkeği ne de kadını çekilir.

Erektroşok
Erkeğin, ortada hiçbir neden yokken,

beklenmedik şekilde uyarılması. Eğer ciddi ve sosyal bir ortamdaysanız zor durumda kalır, ne yapacağınızı, durumu nasıl kamufle edeceğinizi bilemezsiniz.

Erosantrik
Yatakta sadece kendi isteklerini ve zevklerini düşünen, kendisini cinsel dünyasının merkezi sanan, bencil ve hödük erkek.

Eşdinsel
Sadece kendi dininden olan kimselerle ilişkiye giren kimse.

Ergen boşalma
Genç ve deneyimsiz erkeğin, ilişki sırasında aşırı heyecanlanarak kontrolünü kaybetmesi. Önemli değil, zamanla ve bol antrenmanla geçer...

Trav(k)esti
İşe önce makyaj yapıp kadın giyisileri

giyerek başlayan, sonra da para biriktirip cinsiyet değiştirme ameliyatı olan eski erkek, yeni kadın.

Fante-zina
Yavanlaşan evliliğinden sıkılan, ama aksiyona geçemeyen karı veya kocanın eşini kafaca aldatması.

Feminengelli
Karşı cinsle diyaloğa girme özürlüsü erkek. Hanımların karşısında dili damağı kuruyan, dizlerinin bağı çözülen utangaç adam.

Friciddi
Çevresinde çok ciddi ve ağırbaşlı bir kişi izlenimi yarattığı için, erkeklerin cinsel yönden isteksiz ve soğuk sandığı kadın.

Gay-rimeşru ilişki
Toplumun, örf ve ananelere aykırı bulduğu alternatif yaşam biçimi.

Gaysberg
Bir ortamdaki gay nüfus. Size görünenden çok daha fazlası gizli kalan kesim.

Batı'da insanların kafasında, dünyadaki homoseksüellerin oranı ile ilgili bir % 10 rakamı dolaşır. Bu oran, Amerikalı biyolog Alfred Charles Kinsey'in (1894-1956), 1948 ve 1953'te yayımlanan "Erkeklerde Cinsel Davranışlar" ve "Kadınlarda Cinsel Davranışlar" isimli kitaplarından kaynaklanır.

Bazı bilim adamları, Kinsey'in bulgularının yanlış yorumlandığını ileri sürüyor. Bu oranı çok düşük bulan kişilerin tepkisi ise, şakayla karışık, "Eğer hepsi topu topu % 10 ise ben bütün gay'leri tanıyorum" oluyor...

Ge(y)lin
Gay-lezbiyen evliliklerinde çiftlerden herhangi birisi.

2005 Haziran itibarıyla dünyada, Kanada, Hollanda, Belçika ve son olarak da İspanya homoseksüel evliliklere izin veriyor.

Körücü usulü çıkma
"Blind date" olayının öz Türkçe karşılığı.

Bu yöntemde, bir arkadaşınızın kız arkadaşı veya eşi, size uygun olduğunu düşündüğü kankisini, meslektaşını -artık o an kimi bulduysa- randevuya getirip "Hadi bakalım kaynaşın" diyerek sizinle tanıştırır. Ama çoğunlukla gelen kişi sizi beğenmez, siz de onu. Bundan sonra gecenizde bol bol eğreti durumlar olur; kaçamak bakışlar, zoraki muhabbet girişimleri, arkadaşlarınızın "Hadi Yasemin'i eve sen bıraksana" türünden ucuz numaraları filan. Ertesi gün arkadaşlarınızdan mutlaka azar işitirsiniz: "Ne o öyle bütün gece suratını asıp oturdun, ters yanıtlar verdin, kızı bir de dövseydin bari."

Mehteroseksüel
Heteroseksüel mi yoksa homoseksüel mi olmak istediğine karar veremediği için ilişkilerinde bir o yana bir bu yana hareket eden, iki ileri bir geri giden, kafası karışık birey.

Nikâhet dönemi
Yeni evli çiftin nikâh, düğün, balayı, ev kurup-taşınmakla geçen yoğun ve yorucu aylarının ardından, normal yaşamlarına dönebilmek için hiçbir şey yapmadan dinlendikleri sakin dönem.

Türk toplumunda çiftler bu eziyete ve masrafa daha çok aileleri ve akrabaları için katlanırlar. O anlamsız koşuşturma sırasında, kendilerinden başka herkes eğlenmiş ve iyi vakit geçirmiştir. Onlar bu harala gürelenin ağırlığını üzerlerinden en az iki ayda atabilirler. Borçları ödemek ise çok daha uzun bir süre alır. Ne gereksiz şey! (Nekahet: Hastalık sonrası dinlenme.)

Gebekondu
Kadının bir gecelik, kaçak ve derme çatma bir ilişkiyle hamile kalması.

Hijyenik red
Kadınların ayın belli günlerinde, belli teklifleri geri çevirmesi. E, tabii yani.

(Ho)biseksüel
Boş zamanlarını farklı cinsel deneyimler peşinde koşarak değerlendiren libidosu yüksek kimse.

Hormonolog
Kadın veya erkeğin, hormonlarının etkisi altındayken eşiyle veya sevgilisiyle sürdürmeye çalıştığı tek taraflı, nafile iletişim. Aslında, sadece kendisinin söyleyip kendisinin dinlediği konuşma.

Kiss oğlan kiss
Henüz hiçbir erkek tarafından öpülmemiş genç kız.

Hüllezbiyen
Heteroseksüel olmalarına rağmen, yalnız kalıp kafa dinleyebilmek için, barda, sokakta veya plajda otururken kendilerine askıntı olan erkeklere lezbiyen olduklarını söyleyen kadın(lar).

Monafaka Lisa
Zengin kocasının çıtır bir kızla birlikte olmak için boşadığı, dava sonunda evleri, arsaları kapan, mahkeme tarafından da yüklü bir nafaka bağlanan, dışarıya mutsuz bir görüntü vermesine rağmen bıyık altından hınzır bir ifadeyle çevresine gülümseyen kurnaz kadın. Ne tilkidir o, bir bilseniz...

Öpsezi
Romantik bir ortamda çıktığı oğlanla yalnız kalan kızın, öpüleceğini sezmesi, içine doğması.

Prezülvatif
En güvenli doğum kontrol yöntemi ol-

masına ve birçok cinsel soruna çare olarak sunulmasına karşın, Türk erkeklerinin bir türlü kendilerine yakıştıramadıkları, kullanmayı ayıp saydıkları nesne. (Zül saymak: Küçültücü, alçaltıcı olarak değerlendirmek.)

İşte küçük bir örnek: "Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Oğuz Ekmekçioğlu, Anadolu insanının prezervatif takıntısının şaşırtıcı olaylar yarattığını söyledi. Ekmekçioğlu, erken boşalma sorununa karşı prezervatif tavsiye ettiklerini ancak sorunlu erkeklerin prezervatif kullanmaya yanaşmadıklarını kaydetti. Araştırmalara göre Anadolu'da her 100 erkekten 30'unda erken boşalma sorunu var..."

Plajtonik aşk

Cesareti toplayıp, plajda âşık olduğu kızın yanına gidip konuşamayan gencin yaşadığı derin ve gizli sevgi.

AIDS filan yanında halt etmiş; en korkutucu ve en yaygın cinsel hastalık aşktır.

Romantikizm
Tiki ve züppe erkeğin, televizyonda görüp heveslendiği Batılı kurlaşma tekniklerini hayata geçirmesi. Romantik olacağım diye komik ve salak durumlara düşmesi. (Tiki: *Argo*, Paralı, görgüsüz ve dış görünüşüne fazla önem veren yapmacık kimse.)

Şampanya bardağı içinde yüzük, kemancı eşliğinde akşam yemekleri, her gün çiçek göndermek, diz çöküp evlenme teklifleri filan.

Rölativi-terk
İlişkilerde terk etmenin ve edilmenin göreceli olduğunu savunan teori.

Kendi açınızdan "ex"inizi siz bırakmışsınızdır. Oysa onun açısından durum

tam tersidir. Olayı dışarıdan gözlemleyen birisi ise bambaşka bir izlenim edinebilir. Konu oldukça karmaşıktır.

Sevkronize, sevkronizasyon
İki kişinin birbirlerine aynı anda âşık olmaları durumu. Düşük bir olasılık, nadir rastlanan bir doğa olayı.

Daha çok aşk, partnerlerde, farklı zamanlarda ve değişik şiddetlerde gerçekleşir. Bazen bir taraf hiç âşık olmaz. Ama Türk filmleri başka. Orada bütün süreç eşzamanlı ilerler.

Sarkadaş
Genç ve güzel kıza, dost olalım diye yaklaşıp yüz bulunca ufaktan sarkmaya başlayan kötü niyetli hain oğlan. Erkek milleti işte...

Sürprisk
Kocanın, sürpriz yapmak niyetiyle, eşine haber vermeden iş gezisinden

erken dönmesi. Kötü durumlarla karşılaşma riskini göze alması. İnsanlara sadece bekledikleri şeylerle sürpriz yapmalı. Diğerleri felaketle sonuçlanır.

Taraknofobi
Tarakta kalan saç tellerine karşı duyulan irrasyonel tiksinti. Bu yüzden başkalarının tarağına dokunamama, hatta bakamama.

Oysa biraz önce aynı saçlara şarkılar, şiirler yazılıyor, ahenkle dans ettiğinden söz ediliyordu. Şimdi ne oldu da böyle oldu? (Araknofobi: Örümceklere karşı duyulan aşırı tiksinti ve korku.)

Viagreenkarnasyon
Cinsel hayatı bir nedenle sona eren kişinin tıbbi destek sonrası yeniden doğması.

Y-atmasyon
Erkeklerin, birlikte oldukları kadınların

sayısı ve cinsel performansları gibi konularda söyledikleri yalanlar.

Genel kural: Gerçek performans datasına ulaşabilmek için, erkeklerin deklare ettikleri rakamı dörde bölünüz. Bunun bir de kadın departmanı var. Kadınlar da sevgililerinin sayılarını düşük gösterme eğilimindedirler. Onların verdiği sayıyı da dörtle çarpmak gerekir!

Zamkpara

Önüne çıkan her kadına asılan, zamk gibi yapışan, "hayır" kelimesini asla kabul etmeyen yüzsüz ve çapkın erkek.

Duyduk ki, komşuluk ölmüş, nerde o eski muhabbet, samimiyet ve dayanışmaymış. Boş laf.

Bugün insanlar bırakın komşularıyla, eşleriyle, çocuklarıyla bile doğru dürüst görüşemiyor. Çalışma şartları değişirken, alışkanlıkların, yaşam biçimlerinin ve âdetlerin de değişmesi normal değil mi? Komik. Nedense bu muhabbeti en çok, pazar günü evde çekiçli, kazmalı tamirat yapan, gecenin bir yarısı müziğin sesini kanırtan, bütün mahalleyi mangal dumanına boğan düşüncesizler yapıyor.

Bence onların asıl özledikleri, komşuların görgüsüzlüklerine katlanması, kıllık yapmaması ve idare etmesi.

Komşunikasyon
Apartman veya mahalledeki komşularınızla kurduğunuz iletişim.

Ağıt helva
Ölüsü olan ailenin pişirip mahalledeki komşulara ve eve baş sağlığına gelenlere dağıttığı helva. Kâğıthelvası ile karıştırılmamalıdır. O, Boğaz gezilerinde, arasına dondurma konularak yenen, *mesut zamanlara ait bir mamuldür.*

Ameleyat
Kendisini size "usta" diye tanıtan, bir inşaatta amele olduğunu ancak çıkardığı işin kalitesini gördükten sonra anladığınız düzenbaz şahsın, evinizde giriştiği kanlı operasyon.

Balkonferans
Mahalle ortamında yaşayan ev kadınlarının, sabah beylerini işe uğurladıktan sonra balkona çıkarak yaptıkları rutin toplantılar.

Bu toplantılarda genellikle mahalle gündemi görüşülür, kısa ve uzun dönem projelerle ilgili planlar tartışılır,

farklı konularda fikir alışverişinde bulunulur. Gezme veya çarşı pazar projeleri masaya yatırılarak birimler arası koordinasyon sağlanır.

Bekaristokrasi
Bekâr kiracının, evlenip başka bir yere taşınırken, mülk sahibinden gizli olarak, eve bekâr bir arkadaşını yerleştirmesi. Bu sayede, düşük kira avantajının ve ayrıcalıkların bekârdan bekâra geçmesi. Ev sahibinin ifrit olması.

Bezolasyon
Kışın soba yakılan odada, kapı altlarına ve pencerelere çaput, bez gibi malzemeler tıkayarak ısının dışarıya kaçmasını önlemeye çalışmak.

Erginomik
Özellikle olgun ve dolgun yetişkinlerin kullanışlı bulması ve rahat etmesi için tasarlanmış mobilya veya eşya.

Örneğin "lazy chair," tembel koltuğu (ayaklarınızı uzatabileceğiniz yatak benzeri yumuşak koltuk, yanında battaniyesi bile var).

Bi-yaz eşya
Hevesle alıp tonla para bayıldığınız; ama daha bir yaz bile dolmadan, vapurun makine dairesi kadar sesli çalışmaya başlayan buzdolabı, sürekli bir yeri arızalanan kombi-fırın veya en sıcak günlerde gazı kaçan klima vb. eşyanın yer aldığı ürün kategorisi.

Nümüsait
Üzerinde giysileri bulunmadığı için uygunsuz durumda kalan kimse. (Nü: Çıplak; resim, heykel veya fotoğraf gibi sanatlarda çıplak insan bedenini konu alan eser.)

Pencereyan yapmak
Karşılıklı açılan pencereler arasında oluşan hava akımı. Kurander.

Evonomist
Kocasından aldığı kısıtlı parayla, evin ve çocukların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan tutumlu ev kadını.

Kılıkbık
Giyim-moda zevki, kılık kıyafet kültürü, renk hassasiyeti olmadığı ve bu konuları da fazla kafaya takmadığı için, giyeceği her şeyi eşine sormak zorunda kalan, tek başına alışveriş bile yapamayan geleneksel erkek profili: "Ben giyim kuşamdan pek anlamam; o konuları bizim hanım halleder..." Sıkıcı adam; eminim evlenene kadar da seni annen giydirmiştir.

Girdırop
Allah artırsın, hali vakti yerinde ev sahibinin bir yerlere sığdıramadığı giyeceklerini, ayakkabılarını, aksesuvar vb. eşyasını koyduğu, içeriye girip dolaşabileceğiniz kadar geniş oda-dolap-depo karışımı alan.

Amerikan filmlerinde orta sınıf evlerin değişmezi; daha mı güvenlidir nedir, korku filmlerindeki mazlum karakterlerin en son sığındığı mekân.

Akrabasi

Yoğun çalışan şehirli Türk insanının, çekirdek aile temelleri üzerine kurulu yaşam tarzıyla, geleneksel büyük aile ve yakın akrabalık ilişkilerini bir arada yürütebilmek için yapmak zorunda kaldıkları cambazlıklar.

Sürekli aramadığınızdan, gelmediğinizden şikâyet eden anne-babalar, işe sokmanız istenen haylaz yeğenler, çat kapı gelip gece yarılarına kadar oturan rahat halalar, ellerini ceplerine atmadan bütün yazı sizin yazlıkta geçirenler filan.

Koku-ntrol etmek

Bir giysinin temiz olup olmadığını, koklayarak kontrol etme ve giyip giy-

memeye karar verme işi. Bekâr kimselerin favori hijyen kriteri.

Dulayen
Bir mahallenin veya bir ofisin yaş, deneyim ve kıdemce en üst seviyedeki dul kadın veya erkeği.

Cipservatif
Cips paketlerinin içinden çıkan ve ilk bakışta prezervatifi andıran sos veya benzeri toz karışım paketi.

Aslında kötü fikir değil; neden cips markalarıyla prezervatifçiler, böyle ortak bir pazarlama kampanyası başlatmaz!..

Çamaşındırmak
Bir giysiyi çok sık yıkayarak eskitmek, yıpratmak.

Klozet jakuzisi
Taharet musluğu.

Yabancı ülkelerde yoktur, şaşırmayın, üzülmeyin...

Koomaperatif
Üyelerinden her ay düzenli para almasına rağmen, kaba inşaat bitirildikten sonraki yıllarda, bir çivi bile çakılmadan, hiçbir yaşam belirtisi göstermeden derin bir hareketsizlik dönemine giren, iyi niyetli ama saf insanların sahtekâr müteahhitlerin elinde oyuncak olduğu ev edinme organizasyonu.

Kreathane
Kitap okumak, hobilerle uğraşmak, müzik dinleyip düşünmek, yazmak, çizmek gibi yaratıcı çalışmalar için ayrılan, evin sessiz, sakin ve sevimli, keyif odası.

Tuzunami
Kapağının gevşemesi veya şakacı arkadaşlarınız tarafından gevşetilmesi sonucu, biraz serpmeye kalktığınızda tuzluktaki bütün tuzun bir anda yeme-

ğin içine boşalması, felaket bir duruma neden olması. Eşek şakası dalının sık rastlanan bir tipi.(Tsunami: Okyanus ya da denizlerin tabanında meydana gelen deprem, volkan patlaması veya zemin kaymaları gibi tektonik olaylar sonucunda oluşan deniz dalgası.)

Mikrocips
Cips paketinin dibinde kalan küçük parçalar. Atsan yazık, avuca doldurup katır kutur yesen ayıp ve görgüsüzlük.

Deforalize olmak
Bin bir hevesle satın aldığınız giysiyi eve getirdiğinizde, defosunu fark edip moralinizin bozulması.

Şimdi işin yoksa yarın tekrar mağazaya git, satıcıyı defoyla ilgili ikna et, aynı rengin aynı bedenini bul (ki, giysi indirimdeyse asla bulamazsınız) yerine içine sinmeyen başka bir şey ara.

Pervanne
Askerlik, üniversite veya evlilik gibi nedenlerle çocuklarından uzak kalan annenin, onlar izin için eve geldiklerinde sergilediği aşırı sevecen, ilgili ve bunaltıcı tutum. İlk gün iyidir de sonrası feci sıkar...

Zilarmoni orkestrası
Bastığınızda tam teşekküllü bir orkestra tarafından çalınan uzun bir melodi dinlemek zorunda bırakıldığınız aptal kapı zili.

Zile basarsınız, kapı açılır iki çift laf etmek istersiniz, ama bu sırada "eser" çalmaya devam etmektedir. Mecbur, susar beklersiniz.

Zil piyanisti
Apartmanın giriş kapısını açtırmak için kafasına göre dairelerin zillerine basan düşüncesiz postacı, doğalgaz/elektrik/su görevlisi veya kurye.

Ziyanfet
Akşam yemeğinde misafir ağırlayan ev hanımının abartıp, olayı küçük çaplı bir ziyafete dönüştürmesi. Yenilebilecekten çok daha fazlasını masaya getirmesi. Gece sonunda da güzelim yiyeceklerin çoğunun ziyan olması, çöpe dökülmesi.

Tipik Türk davranışı. Sanki bir çorba, bir salata bir de ana yemek yetmezmiş gibi aklınıza gelen her şeyden iki porsiyon yapılır. Tamam, amaç misafiri etkilemektir; ama madalyonun bir yüzünde bu amaç ve iyi niyet varsa, diğerlerinde de görgüsüzlük ve bir dirhem de aşağılık kompleksi yatar. (Evet, yurdum madalyonu üç yüzlüdür.)

Yatalizör
Uykuya dalmayı hızlandıran madde veya alışkanlık. (Katalizör: Bir kimyasal tepkimenin başlamasını veya hızını etkilemek için kullanılan madde.)

Uykusuzluk çeken kimse genellikle yatakta kitap, dergi okur, televizyon seyreder veya ılık süt içer; onlar da işe yaramazsa mecburen uyku ilacı alır. Bir de koyun saymak gibi bir teknikten söz edilir ki, bana sorarsanız tamamen safsatadan ibarettir.

Yüzstüpü

Kadınların akşam makyajlarını silmek ve yüzlerini temizlemek için kullandıkları pamuk, bez türü malzemeler.

Bilmeyen hanımlar için açıklayalım, üstüpü, özellikle otomobil tamircilerinin ellerindeki yağı silmek için kullandıkları parça parça edilmiş kendir.

Türkiye'de ulu orta "Bebek, çocuk sevmem" demeye kalkmayın, vallahi satanist muamelesi görürsünüz. Ben çocuklardan nefret etmem, ama öyle aman aman sevdiğimi de söyleyemem. Aslına bakarsanız onları sadece ağladıklarında seviyorum; çünkü o zaman birisi hemen yetişip söz konusu şahsı önünüzden alıyor ve arka odalardan birine kaçırıp bir şekilde susturuyor... Oh be dünya varmış!

Bir yaştan sonra ya çocuğa karışıyorsunuz ya da çoluğa, yani petlere... Bir tercih, kişisel bir arzu nesnesi seçimi... Seçimleri sorgulamak boş iş; ama seçimler hangi akıllara hizmet yapılıyor, işte o incelemeye değer...

Pedofiks

Evlenir evlenmez, sonrasını düşünmeden, planlamadan fiks çocuk yapan aile. (Pedo: Çocuklarla ilgili.)

Sonra geçimsizlik başlar, çiftler boşanır. O gariban çocuklar da ortada kalır. Hafta sonu babaya (ki, bu profile "Cumartesi Babaları" terimi yakışır) gidip gelirler...

Tüh! bebek
İki yakaları bir araya zor gelen ve çoğu zaman anne ve babalardan destek almak zorunda kalan yeni evli çalışan çiftin istemeden yaptığı bebek. Doğum kontrol sürçmesi...

Babaza
Eşi bebek beklediği için cinsel açlık çeken müstakbel baba.

Adraksiyon
Entelektüel tiplerin veya ünlü annebabanın ne kadar sıra dışı, bilgili ve özgün kişiler olduklarını cümle âleme kanıtlamak için, çocuklarına az bilinen ve zor telaffuz edilen isimler vermeleri. Mitolojik karakterler, eski Türk veya

İslam kahramanları, bilinmedik çiçek, böcek isimleri... Kusura bakmasınlar, ama bence bu da bir tür postmodern kıroluk...

Garip isimlerin arkasında, çocuklarını, kendilerini ifade etme aracı veya bir tür ürün ambalajı gibi gören anne ve babalar var. Yoğun araştırmalar yapıp derin anlamlı ve duyanın "Pardon, isminizi tekrar alabilir miyim" demesi garanti isimler bulurlar. Hatta bazıları sırf, kitap okurken rastladıkları eksantrik bir ismi kullanabilmek için çocuk yapmayı düşünüyor bile olabilirler.

İşte bu türden seçtiğim birkaç isim ve anlamları:
Açkıngül: Açılmış gül.
Alsevin: Tanrı seni bize al sevin diye verdi.
Bezek: Takı.
Bürümcük: İpekten dokunmuş kumaş.
Diniz: Sessiz.

Müldüz: Duru su.
Acatay: Güçlü tay.
Öğüş: Torun.
Sağur: Akarsu.
Sığınay: Alageyik gibi güzel.

Bebelgesel
Bebeklerine aşırı düşkün anne ve babanın, onun her anını kameraya kaydederek hazırladıkları, misafirlere zorla seyrettirdikleri sıkıcı dokümanter film.

(S)evlilik dışı çocuk
Birbirini sevmeyen anne babanın yaptığı bebek. Böyle çocuklar bütün hayatları boyunca mutsuz olurlarmış; öyle derler.

Velikopter
Sokağa çıktıklarında, çocuğundan gözünü bir kez bile ayırmayan, hakim bir noktaya çıkarak yaptığı her şeyi, gittiği her yeri takip eden aşırı korumacı ve

vesveseli anne-baba tipi. Oyun parklarının demirbaş karakterleri.

Göçebe-bek
Anası babası çalıştığı için sabah büyükannesinin veya başka bir yakın akrabanın evine bırakılan, akşam iş çıkışı alınan, sürekli bir yerden ötekine taşınmaktan feleği şaşan zamane bebeği.

Campon bölge
Yeni emeklemeye veya ayağa kalkmaya başlayan bir bebek bulunan evde, cam türü kırılacak eşyadan arındırılmış bol yastıklı ve güvenli bölge.

Ağlarm saati
Geceleri, sanki kurulmuş gibi, iki saatte bir ağlayarak uyanan yenidoğan.

Pipirezantasyon
Geleneksel Türk ailesinin, misafir geldiğinde evin küçük oğluna zorla yaptırdığı anlamsız sunum.

Esbeberanto

Milliyetleri, ırkları ne olursa olsun, dünyadaki tüm bebeklerin, ana dillerini öğreninceye kadar konuştukları ortak lisan. (Esperanto: 1887'de Polonyalı göz doktoru Ludwik Lejzer Zamenhof tarafından icat edilen ve ana dilleri farklı insanların anlaşmalarını amaçlayan yapay dil.)

Bebekler agu gugu şeklinde garip sesler çıkartarak çevreleriyle iletişim kurmaya çalışırlar. Biraz palazlanınca da hemen hemen her lisanda benzer seslerden oluşan anne, baba, dede, mama gibi basit kelimelere terfi ederler. Hadi belli bir yaşa kadar kolay konuşsunlar, dilleri dönsün diye onları hoş görüyoruz. Peki ya büyüklere ne demeli? Onların daha aklı başında kelimeler kullanmaları gerekmez mi? Neden biz yetişkin insanlar, kelime haznemizin çoluk çocuk tarafından şekillendirilmesine izin veririz?

Kreşit olmak
Çocuğun, büyüyüp ana okuluna kabul edilecek yaşa gelmesi. İşe giden anne ve babası tarafından her sabah "kreşmekeşin" içine atılması, akşam mesai dönüşü geri toplanması.

Arabulûğcu
Bulûğ çağına giren genç ile anne ve babası arasında ortaya çıkan sorunların çözülmesine yardımcı olan rehber öğretmen, psikolog, pedagog; evde büyükanne, büyükbaba veya bir aile yakını gibi olgun ve uzlaştırıcı kimse.

Bebeveyn
Kırsal yörelerimizde 13, 14 gibi yaşlarda, törelerin zoruyla evlendirilen, hemen sonra da anne-baba olan, aslında kendileri çocuk kişiler.

Petler / evciller
İnsanlar gariptir. Birisini yoldan çevirip "Hayvan sever misiniz" diye sorun,

saniye düşünmeden "Evet" der. Ama aynı kişiyi evinde izleyin; bütün hayatı, ağıyla yuvası arasında geçen gariban bir örümceği de gözünü kırpmadan öldürebilir. Çünkü postmodern insan için hayvan kedi, köpek, akvaryum balığı veya kafesteki kuş demektir. Sizin anlayacağınız modern insan sadece evcil hayvanları, yani petleri sever.

Petler, hayvanseverlerin ağızlarına pelesenk ettiği gibi, gerçekten ailemizin bir ferdi gibi midirler? Hiç sanmıyorum. Siz ailenizin bir ferdinin, çocuklarınızın veya dedenizin önünde çırılçıplak dolaşabiliyor veya istediğiniz gibi davranabiliyor musunuz?

Evcil hayvanlar ailenizin bir ferdi değildir, onlar bizzat kendi egonuzun dört ayaklı izdüşümleridir. Petseverlerin böyle dudak tiryakisi oldukları başka laflar da vardır: "Hayvan sevmeyen insan sevemez" veya "İnsanları tanı-

dıkça hayvanları daha çok sevmeye başladım" derler. Oysa, insan şefkati bencildir. Petleri de aslında hiç eleştirmedikleri ve kendilerine koşulsuz bağlandıkları için severler.

Bazı rahatsız insanlar da, sanki eve saf kan olmayan bir pet getirirlerse kendi şeceresi lekelenecekmiş gibi, alacağı canlının mutlaka "cins" olmasını isterler. Petleri otomobil veya ayakkabılarla aynı kefeye koyarlar. Dergilerde söz edilmese de petlerin modası vardır: "Şekerim, bu sene golden retriever'lar çok revaçta. Kir de göstermiyorlar. Dalmaçyalı mı? Onlar geçen sene out oldular."

Petişizm

Kedi köpek gibi evcil hayvanları aşırı sevmek, âdeta tapmak. Petleri hayatının yegâne amacı haline getirmek; fetişizmin bir versiyonu.

Kedi Kadın (Cat Woman)
Mahalledeki kedilerin kahramanı ve hamisi. Ağaç diplerine, araba altlarına onlar için su ve yiyecek bırakan; sokakta peşine kedilerin takıldığı, hamile kedilerin kapısının önüne yavruladığı kadın.

Hayvandalizm
Hayvanların, toplumun ortak kullandığı alanlara verdikleri zarar ve neden oldukları yıkım. Aslında suç onların sahibi insanlardadır; gariban hayvan vandalizmi mandalizmi nerden bilsin...

Şehirde: Özellikle pet nüfusunun yoğun olduğu zengin semtlerinde, evcil hayvanların kaldırım, yol gibi ortak alanlardaki pislikleri hayvan sahipleri tarafından öylece bırakılır. Sahiplerine sorarsanız; hayvan sevmek ve beslemek medeniyet göstergesidir; ama onlar, ailelerinden biri gibi gördükleri canlıların ardından naylon torbayla

basit bir temizlik yapmaktan iğrenirler veya akıl edemezler.

Kırsalda: Bir kiliseye veya tarihi bir kalıntıya girdiğinizde, içerisi yöredeki çobanlar tarafından ahır olarak kullanılmıştır. Bu sırada da boş durulmamış, içeride ateş yakılmış, duvardaki ikonların gözleri oyulmuş, haçların üzeri kazınmış veya resimler silah talimlerine hedef yapılarak tahrip edilmiştir.

Köpegzersiz

Köpek sahiplerinin, köpeklerini gezdirirken farkında olmadan yaptıkları yürüme-koşu, tasma çekme-bırakma, yerden malûm şeyleri alma-poşete koyma gibi hareketlerden oluşan egzersizleri. Sağlıklı bir alışkanlık...

İnsanların düzenli olarak egzersiz yapmak ile ilgili en büyük sorunları tembellik ve motivasyon-disiplin eksikliğidir. Oysa köpeği olan bir kişi her

gün, en az bir sefer hayvanını tuvalet için sokağa çıkarmak zorundadır. İşte size hareket etmek için keyifli bir mecburiyet. Hayvan beslemek için de iyi bir neden...

Kuyruklu yıldız
Dizi veya filmlerde rol alan, sahiplerine bol sıfırlı paralar kazandıran, star seviyesine terfi etmiş kedi, ayı, yunus, fare, su samuru veya köpek. Örneğin Lassie.

Petwork
Ev köpeğinin, ihtiyaç gidermek için takıldığı park veya arsa gibi mekânlarda tanıştığı ve düzenli olarak görüştüğü hemcinslerinden oluşan sosyal çevresi, arkadaş network'ü.

Se-petlemek
Canlı bir varlığı oyuncak sanan alık insanoğlunun, satın alıp eve getirdiği yavruyu, işleri yoğunlaşınca, çocuk

yapmaya karar verince veya hayvan sevmeyen bir sevgili edinince sokağa bırakması, şutlaması. Şehrin sokakları, kariyerleri bu şekilde sıcak bir evde başlayıp çöplüklerde devam eden cins kedi ve köpeklerle doludur.

Aslında, evcil hayvanların bir numaralı düşmanı insan hevesidir. Petlere yaptığı muameleye bakıp insanı "heves eden hayvan" olarak tanımlayabilirsiniz. Bunu gayet iyi bilen petler de evrim geçirerek ileri derecede hayatta kalma teknikleri geliştirmişlerdir. Örneğin kediler yeniden doğuşa inanırlar. İnançlarına göre her yeni semt, ev veya insan, onlar için yeni bir hayat anlamına gelir. Sokağa bırakıldıkları yerde (ki, bu yer genellikle evlerinden çok uzakta, öbür yakadadır) tanıştıkları kedilere hemen sorarlar: Senin eski hayatında adın neydi? Bir önceki yaşamında hangi yakadaydın? Peki, insanın seni neden terk etti?

Kuçuaför
Köpekleri yıkama ve tüylerini kesme alanında uzmanlaşmış berber.

Kumikaze
Balina ve yunusların kendilerini kumsala atarak intihar etmeleri. Bir acayip bilmece.

Tartışma konusu: Acaba balinaların ve yunusların amaçları gerçekten intihar etmek midir? Acaba bu gizemli fenomende biz insanların kaçırdığı, anlayamadığı bir şeyler yok mu? Bu kadar akıllı oldukları söylenen balina ve yunuslar, intihar etmek için neden karadan daha uygun bir yer seçemezler?

Bence işin içinde başka bir iş var. Televizyon haberlerinde sık rastlarız; dünyanın bir yerinde balinalar kumsala vurmuşlardır. Ortaya hemen hayvanseverler, çevreciler ve bilim adamları çıkarlar ve bu sevimli yaratıkları ite kaka

okyanusa döndürmeye çabalarlar. Hatta olay inada bile binebilir. Okyanus bilimleri kürsüsü başkanı prof'u takmayan bir balina. Gitmez mi hocamın bütün karizması!

Daha önemlisi ya balinalar ve yunuslar sadece evrimin kendilerine verdiği görevi yerine getirmek adına karaya çıkmaya çalışıyorlarsa? Milyonlarca yıl öncesinde, atalarının yaptığı gibi, karaya çıkarak canlı türlerini zenginleştirmeyi amaçlıyorlarsa?

Balina ve yunusların içgüdüsel evrim planı şöyle olabilir mesela: İlk denemede kumsalda iki gün kalınacak, şans zorlanmayarak suya geri dönülecek. Her seferinde kumsalda kalınan zaman kademe kademe artırılacak. Bu şekilde süreç işleyecek. Kısmetse, belli bir binyıl sonra, önce amfibi, sonra da kara hayvanı olunacak...

Eğer teorim doğruysa, o iyi niyetli insanlar aptal durumuna düşüyorlar ve daha kötüsü, evrimin doğal akışını sekteye uğratıyorlar demektir. İşte insan böyledir; iyi niyetle birçok şeye zarar verir. Bırakın yahu hayvanları istedikleri gibi çıkartma yapsınlar. Evrimin yolunu kesmeyin, günahı büyüktür!

Zoosyoloji
Grup halinde yaşayan hayvan türlerinin iç dinamiklerini ve toplum-birey ilişkilerini inceleyen bilim dalı. Sosyolojinin, hayvanlara uyarlanmış alt disiplini.

Lökomotif
Bir kervanda en önde giden deve. (Lök: Yedi yaşından büyük erkek deve.)

Ana-onim
Hayvanlar dünyasında; doğan yavrunun, grubun bütün dişi bireyleri tarafından sahiplenilmesi, emzirilmesi ve

korunması. Örneğin Afrika aslanlarında bebeleri, gruptaki teyzeler, halalar da emzirir. Böylece anneler avlanırken yavrular emniyette kalırlar... Anaerkil insan topluluklarında da görülen bir davranış biçimi.

Yatak takozu
Evini kediyle paylaşanların demirbaşı.

Yatarken sırtınıza yaslanarak veya bacaklarınızın dibine kıvrılarak dönmenizi engelleyen, sizi bütün gece tek bir pozisyona mahkûm eden sıcaksever yaratık. Sanki birisi üzerine çikolata sürmüş gibi sürekli yalanır. Mırmır da mırmır. Nedir bu kardeşim?

Sağdist
İnek, keçi gibi hayvanları sağarken hoyrat davranan, onlara acı vermekten rahatsız olmayan kimse.

Bir de bu türün hafta sonu gelip, sanki

kırsal bir oyun veya âdetmiş gibi süt sağmaya çalışan şehirli versiyonu vardır. Resim çektirmek için gariban hayvanın memesini çekiştirip dururlar. Birisi aynısını sana yapsa ne hissedersin?

Atenazi veya Atanazi
Ayağı kırılan atın hayatına son verilmesi işlemi.

Bu çok üzücü olayı sözlüğe eklememin nedeni, arkasındaki bilimsel temeli araştırmak ve bir de iyi haber aktarabilmek: Sanıldığının aksine, atların da kemikleri, diğer canlılar gibi kırıldığında kaynayabilir. Hatta küçük atların iyileşme olasılığı oldukça yüksektir.
Asıl sorun, ağırlıkları ortalama 400-500 kilo olan büyük atların kırıklarında yaşanır. Bir ayağa yaklaşık 100 kiloluk ağırlığın binmesi, kırığın çok parçalı oluşmasına yol açar. Ayrıca, kırık ayağın alçıya alınması ve o şekilde uzun

süre durması birçok pratik zorluk yaratır. Bu süreçte kırık ayağın yükü diğerlerine bineceği için, başka yerlerdeki sakatlanma riski de yüksektir.

Çok uzun sürecek, pahalı ve canlıya eziyet verecek bir tedaviye başlamak yerine, zaten geçimlerini zor sağlayan çiftçilerin yaralanan atlarının hayatına son vermesi bu yüzdendir. Günümüzde ise bilim, veterinerlere birçok gelişmiş tedavi ve cerrahi yöntem sunmaktadır. Çelik plakalar, vidalar ve büyük çiviler yardımıyla kırıklar toparlanmakta ve iyi bir bakımla at sağlığına kavuşabilmektedir.

(www.ccmr.cornell.edu)

Telepeti

Evcil hayvan sahiplerinin, köpek veya kedileriyle kurduklarına inandıkları sezgisel, bilinçaltı iletişim. Düşünsel algı.

Peki bu kelime haberde sözü edilen yeni teknolojiye de uymaz mı; uyar elbette.

Haber: Köpekler için cep telefonu: "ABD'de köpekler için üretilen ve satışa sunulan kemik şeklindeki cep telefonuna ilgi büyük. Tasmaya yerleştirilen cep telefonu ile sahibi köpeğiyle iletişim sağlayacak. Köpek cep telefonunun mucidi Cameron Robb, uzakta olan ve köpeklerini özleyen sahiplerinin bu sayede onlarla iletişim kurabileceğini belirtti. Köpekli arama-kurtarma ekipleri de telefonla yakından ilgileniyor. Bir arama-kurtarma uzmanı, 'Köpek, sesimizi duyamayacağı bir uzaklıkta çalışırken, onunla iletişim kurabilmek çok önemli. Bu, birçok sorunu aşmamızı sağlar' diye konuştu. Cep telefonuna kamera yerleştirilmesi de gündemde. Böylece telefonun yararının katlanacağı belirtiliyor..."

(Hürriyet, 1.2.2005)

Tren-sandantal meditasyon
Öküzlerin, önlerinden bir tren geçerken uyguladıkları mistik meditasyon tekniği.

Hayvanlar dünyasının en yanlış anlaşılan fenomenlerinden birisi de öküzlerin trenleri boş gözlerle, boş amaçlarla izledikleri önyargısıdır. Oysa öküzlerin sanıldığından çok daha karmaşık iç dünyaları ve gelişmiş zekâları vardır. Öküzler, bir tren geçerken gözlerini hayali bir noktaya dikip, derin bir konsantrasyona dalar ve böylece ruhlarını dünyevi kaygılardan uzaklaştırırlar. Dingin bir iç zindeliğe kavuşurken, aynı zamanda belli anahtar kelimeleri mırıldanırlar; ki bu dışarıdan bakanlara, öküz geviş getiriyormuş izlenimi verir...

Yazar Eric Schlosser, Fast Food Ulusu (Fast Food Nation) isimli kitabında şöyle der: "Bir toplumu yakından tanımak istiyorsanız, ekonomi, sanat ve edebiyatından çok ne yediğine bakın."

İnsan eskiden yüksekten korkarmış. Bugün, medeniyetin en çok korktuğu şey ise genişlik... Özellikle de bel, kalça ve göğüs civarındaki genişlik... İki omuz üzerinde, günah ve sevaplarımızı sayan melekler olduğunu zaten biliyorduk. Bugün o ekibe, yediğimiz kalorilerin hesabını yapan bir de uzman diyetisyen melek eklendi. Yakamızın üzerinden ha bire konuşup duruyor...

Diyet

1- İslama göre, öldürme veya yaralamalarda suçlunun ödemek zorunda olduğu para veya mal.

2- Kışın istediği gibi yiyip içen kişinin baharda ödemek zorunda kaldığı acı bedel.

Tartışma konusu: Evrim ne tarafa doğru ilerliyor? Elbette karadan okyanusa doğru. Yani geriye. Milyonlarca yıllık emeğin boşa gitmesinin tek sorumlusu da insan ırkıdır.

O kadar çok yiyor, tüketiyor ve yayılıyoruz ki, bu gidişle, karada, havada ve kıyıda yiyecek hiçbir şey kalmayacak. Dahası, insanlar ortalama 300-400 kiloya çıkacaklar. Böyle ağır bir türün yaşayabilmesi için tek uygun ortam deniz ve okyanuslardır. Yoksa yerçekimiyle kendi kemiklerimizi kırıyor olacağız.

Yengeli beslenme

Bir bayan diyetisyenin her lokmanızı saydığı, karbonhidratını, proteinini, tuzunu-şekerini, meyvesini en ince ayrıntısına kadar hesap edip elinize verdiği reçeteye göre beslenmeniz.

Son zamanların en popüler akımı bir uzman diyetisyen gözetiminde denge-

li beslenmek ve zayıflamak. Artık herkesin bir diyetisyeni var; onlarla sık sık buluşup durum-kilo değerlendirmesi yapıyorsunuz. Eğer rejime uymamışsanız sizi eşek sudan gelinceye kadar azarlıyorlar ve ne hikmetse, bu uzmanların hemen hepsi kadın. Hani neredeyse erkek diyetisyen sayısı erkek hemşirelerden bile daha az.

Perhizmet sektörü
Aşırı kilolu insanların taleplerini karşılamak için ortaya çıkan ve son yıllarda sayıları hızla artan diyet uzmanları, beslenme terapistleri, diyet kitabı yazarları ve light ürün satıcısı firmaların yer aldığı işkolu.

Besikoloji
Psikoloji biliminin beslenme alışkanlıklarını inceleyen dalı.

Besikoterapi
Modern insanın, sadece aç olduğu için

değil, keyiflenmek, eğlenmek, heyecanını yenmek veya stres atmak için de yemek yemesi. Bir tür tedavi.

Bir araştırmaya göre kadınlar yorgun ve sıkıntılı dönemlerinde aşırı yemeye yatkınken, erkekler daha çok kendilerini iyi hissettiklerinde abur cuburluyorlar. Böyle durumlarda kadınların tercihi şekerli, erkeklerinki ise tuzlu besinler...

"Kadınların moralleri bozulunca ya yemek yerler ya da alışverişe çıkarlar; erkekler ise hemen başka bir ülkeyi işgal ederler."

(Elayne Boosler, Amerikalı komedyen.)

İnsan vücudu hayati risk altında "cortison" adı verilen bir hormon salgılıyor. Bu hormon, kalp atışını hızlandırarak ve kanı kaslara yönelterek, vücudun tehlikeye karşı hazırlanmasını sağlıyor. Normal bir durumda tehlike geçti-

ğinde hormon salgılanması da duruyor. Kronik stres ve depresyondan şikâyet eden kişilerde ise vücut, hiç bitmeyen bir olağanüstü durumda takılıp kalıyor. Her an karşılaşılacak bir "hayati tehlikeye" hazırlık yapmak amacıyla, şekerli, yağlı ve yüksek kalorili yiyeceklerin sisteme alınıp saklanması mesajını beyne gönderiyor. Bu yedek kaloriler, gerektiğinde en kısa zamanda enerjiye çevrilmesi için de karaciğere en yakın bölgeler olan, göbekte ve kalçalarda depolanıyor.

(www.psychologytoday.com, Hara Estroff Marano'nun "Stress and Eating" isimli makalesi)

İşmanlamak

Profesyonel yaşamın düzensizliği, uzun çalışma saatleri, yaş ilerledikçe yavaşlayan metabolizmaya karşın hızlanan yiyecekler (fast food), kebaplı-içkili iş yemekleri yüzünden dengeli ve sağlıklı beslenemeyen kişinin kısa süre içinde kilo alması, yağlanması.

Yaşlandıkça ve organizasyonda yükseldikçe katılmanız gereken kokteyllerin, yemeklerin sayısı ve sıklığı artar. Bir de bakarsınız ki, daha geçen yaz aldığınız o güzelim ve pahalı takımlar, elbiseler dar gelmeye başlamış.

Doygusal zekâ

Bir kimsenin, restoranda ısmarlayacağı yemeğin, açık büfeden alacağı yiyeceğin miktarını veya sofradan kalkması gereken zamanı, mantık yürüterek, objektif düşünerek saptama yeteneği, dirayeti.

Bazılarında bu zekâ türü yeterince gelişmemiştir; onlar akıl yürütmek yerine içgüdüleriyle hareket ederler ve yiyebileceklerinden çok daha fazlasını önlerine koyarlar. Sonuç, ziyan olan yemekler, artan kilolar ve zaman içinde gelişen hastalıklardır. Bir de görgü eksikliğinden kaynaklanan doygusal

zekâ geriliği vardır ki, ona örnek olarak da "çekirgek aile" tipi gösterilebilir.

Bedeni cesaret
Kişinin fiziksel görünümüyle ilgili duyduğu özgüven. Plaj, havuz, spor salonu, sauna gibi halka açık yerlerde göğsünü gere gere soyunması. Çıplakken kendisini rahat hissetmesi.

Genellikle genç insanlarda daha bol bulunan duygu. Yaş ilerledikçe "bedeni cesaret" azalır, onun yerini "medeni cesaret" alır.

Mide büfesadı
Açık büfe alışkanlığı olmayan görgüsüz kişinin, tabaklarını tepeleme doldurup, birbirleriyle uyumsuz bir dolu yiyeceği mideye indirdikten sonra yaşadığı sindirim bozukluğu ve ekşime. Özellikle otellerde ve tatil köylerinde sık rastlanan bir fenomen.

Obeziyet
Aşırı kilolu kişinin, evde, sokakta, işyerinde, kısaca günlük hayatının her saniyesinde katlanmak zorunda kaldığı fiziksel ve psikolojik eziyet.

Yapılan onca egzersiz, denenen bir dolu diyet sonrası yine aynı kiloya çıkan kişi artık "obezgin" hale gelir. Boynunu büküp, kaderine razı olur, pes eder.

Kilori saymak
Diyetin ucunu kaçıran dolgun kişinin, her lokma öncesi "Bunda acep kaç kalori vardır?" türü ince sorular sormaktan vazgeçip, aldığı kiloları saymaya başlaması. İşi, toplamdan takip etmesi... Rejim mantığında; tümevarımı bırakıp tümdengelime dönmesi.

Kalori, kalori diyoruz da, bu kelimenin ne anlama geldiğini biliyor muyuz?
1 kg suyun bir derece yükselmesi için gereken enerjiye 1 kg kalori denir.

Bazı yiyeceklerin 100 gramındaki kaloriler:
Üzüm suyu: 74
Hindistancevizi: 400
Beyazpeynir: 300
Arpa: 360
Domates: 25
Yağsız kıyma: 200
Kaz eti: 364.

90-60-90 diyeti
90 kiloya çıktığını öğrendiğinin sabahı çok sıkı bir diyete başlayan kişinin, iki ayda hırs yapıp 60'a düşmesi; ama yaşam biçimini ve yemek alışkanlıklarını değiştirmediği için üç haftada eski kilosuna dönmesi. Moral bozucu bir durum...

Sem(iz)patik
Şişman olduğu için insanlar tarafından sempatik bulunan kişi.

Kısa boylu ve kilolu kimselerin, teknik

deyimle "piknik tip"lerin diğer insanlara göre daha dışa dönük ve rahat oldukları düşünülür. Ben emin değilim.

Buzdolap beygiri
Sırf can sıkıntısını gidermek için buz dolabını açıp içindekilere boş boş bakan, sonra da aç olmadığını hatırlayarak kapatan, her akşam oturma odasıyla mutfak arasında dönüp duran kimse.

Kışa dönük kişilik
Fazla kilolarını kafaya taktığı için yazın deniz, yüzme olaylarına girmeyip eve kapanan, kış geldiğinde tekrar sosyalleşen ve dışa dönük bir kişiliğe bürünen kimse.

Kamuflarj
Tombul kişinin bütün giysilerini "large" veya "X-large" size'lardan seçerek vücudunun beğenmediği bölümlerini saklaması.

Popokondriyak
Giysilerinin basenlerini büyük gösterdiğine saplantı derecesinde inandığı için iki dakikada bir aynanın karşısına geçip arkasını kontrol eden, eşine-partnerine sürekli "Bu etek-pantolon popomu büyük gösteriyor mu" diye soran takıntılı kadın. (Hipokondriyak: Hastalık hastası.)

Popolitik cevap
Popokondriyak kadının sorduğu zor sorular karşısında köşeye sıkışan eş veya partnerin verdiği çevir-kazı-yanmasın yanıt. Örneğin; "Pantolonun kesimi de biraz dar" veya "Aslında senin kemiklerin iri hayatım..."

İşört veya İ-shirt
Önden ve yandan kilo aldığı için vücudunun T şekli bozulan olgun kişinin giydiği tişört. (İ'nin noktası kişinin kafasıdır.) Aynı giysiye yandan bakılırsa adı Dişört (D-shirt) olur.

Vejetaryem
Öldürsen hayvansal gıda yemeyen kişinin sebze, meyve ve tahıllardan oluşan diyeti.

Muzkoza
Muza özgü yumuşak ve ıslak madde.

Yerken insanın eline bulaşır. Eğer muz fazla olgunsa bu madde de iyice cıvıklaşır. (Mukoza: Burun veya midede bulunan sümüksü madde.)

Portakalça
Selülit denilen estetik ve sağlık illetinden mustarip kişinin vücudunda, portakal kabuğu görünümü alan bölge.

Selülit, tıptaki adıyla "Hidrolipodistrofi", bir hastalık olarak kabul ediliyor ve genellikle uyluğun üst kısmı, dizin ve bileğin iç kısımları, kaba et ve baldırların arkası ve üst bacaklarda görülüyor.

Sanılanın aksine zayıf kişilerde de selülit olabiliyor.

Doktorlar selülit için şu üç temel önlemi öneriyorlar:
• Kilonuzu koruyun.
• Çok hareket edin. Örneğin jogging yapın, bisiklete binin, yüzün, jimnastik yapın.
• Tuz, şeker, alkol, sigara, demli çay, kahve, çikolata, kızartma ve undan uzak durun.

Aynaliz
Kadınların ayna karşısına geçip, dakikalarca öne, arkaya, yana, sonra yine öne dönerek yaptıkları ayrıntılı beden-giysi tahlili ve çözümlemesi.

Kimseye söylemezler, ama her kadının favori bir aynası vardır. İnce, uzun gösterenleri, ışığı arkadan alanları ve loş ortamda olanları revaçtadır. Hanımlar, bu aynaları iyi bilirler ve moral

toplamak için zaman zaman gidip, terapi niyetine, onlara görünmeyi ihmal etmezler...

Eğlenmek, artık, bir seçim değil, bir zorunluluk. Töremiz, örfümüz, raconumuz. Sefer görev emriyle, her ay düzenli ifa ettiğimiz vatan borcumuz... Uymadıysa; bir sosyal merdiven, sabaha kadar sürüp sürmemesiyle arşınlanan bir performans ve dayanıklılık kriteri...

Yeni insan için daha çok eğlence, yaza ait bir eylem. Hapla, alkolle terbiye edilen ve ancak eşiği geçilince patlayan bir "yıkılıyo" deneyimi... Bilinç altı-üstü değil, içi alınmış ekmek arası bir kıvam...

Alkolaj

Şu zıkkımı edebiyle içmeyip, bar aynası önünde gördüğü her şişeden bir kadeh denemek. Sonra da içi içine sığmamak! Ve ortaya, farklı desenlerden oluşan, bol renkli bir eser çıkarmak. Sentezin böylesi olmaz olsun...

"Bir martini iyi gider, ikincisi fazla gelir, üçten sonrası ise yetmez..."

James Thurber

Memleket mezelesi
İçki sofralarının vazgeçilmez çeşnisi.

En çok, "Ne olacak bu memleketin hali", "Biz adam olmayız" ve "Eğitim şart abi" gibi türleri tercih edilir. Soğuk ve bayat olanlarından uzak durulmalıdır.

Açresif
Aç olduğu için normalden daha agresif ve kaba davranan kimse.

Özellikle lokanta, otel, havayolları gibi işletmelerin, müşteri ilişkilerinde ön planda tutmaları gereken bir insanî özellik.

Açlık nedeniyle kan şekeri düşen kişiler, normale göre daha sabırsız, huysuz ve sinirli olurlar:

Haber: İngiliz polisi 12 bin paket çikolata dağıtacak.

"İngiltere'nin gece yaşantısı en hızlı şehirlerinden Bournemouth'da bu hafta sonu başlatılan uygulamada polisin, şehrin en popüler beş barından çıkanlara 12 bin paket çikolata dağıtacağı açıklandı. Hafta sonları 80 bin kişinin eğlenmek için akın ettiği kentte suçların çoğu cuma-cumartesi saat 22.00-03.00 arasında işleniyor. Polis yetkilileri 'Alkole bağlı şiddet, yiyecek ve taksi sırası bekleme stresiyle ortaya çıkıyor. Bu kişilerin temel ihtiyacı olan yiyeceği karşılayıp şiddeti önlemeyi umuyoruz' dediler."

(Daily Telegraph, 02.05.2004)

Hat drink

Bara girer girmez aynı içkiden arka arkaya üç tane kafaya dikmek. Aman yavaş, adamı çarpar!.. (Hat trick, spor: Bir futbolcunun bir maçta üç veya daha fazla gol atması.)

Barkadaş
Sizinle aynı bara takılan; ama klasik bar muhabbetinin dışında kişisel şeyler konuşmadığınız, yeterince tanımadığınız, ne iş yaptığını filan bilmediğiniz kimse.

Bir kısım genç ve bekâr çalışan, haftanın her günü ofis çıkışı fiks bara takılır. Gece yarısına kadar bir iki mekân dolaşıp eve gider. Bu düzen 30 yaşına kadar sorun olmaz; ama sonra bünye tempoyu kaldırmaz. İşyerindeki sorumluluklar da artmaya başlayınca, elemanın pili daha çarşambadan biter.

Ödenazi
Arkadaşlarıyla gece pahalı bir mekânda eğlenen kimsenin, gece sonunda alkolün etkisi altındayken, aşka gelip masanın hesabını tek başına ödemesi. Bir tür bütçesel intihar. Delikanlılık, racon adına iki aylık maaşı orada bırakması. Ertesi sabah uyandığında da

-hele bir de evliyse- işin farkına varıp ölümlerden ölüm beğenmesi.

Darp-ukacı

Biraz kafayı çekince, masaya gelen Roman çalgıcıların elinden darbukayı kapıp, çalıyorum diye alete sille tokat girişen, ritim duygusu yoksunu, müzik yeteneksizi şahıs.

Nedense herkes darbuka çalabileceğini zanneder. Kimse bir obuaya veya kemana dokunmaz; ama ortaya bir dümbelek bırakın, hemen birisi alıp kafasına estiği gibi çalmaya başlar.

Yağlı sazlar

Canlı müzik yapılan restoranlarda, bayi toplantılarında veya gazinolarda, sahnede şarkı söyleyen şarkıcıya sesleriyle eşlik eden çatal, bıçak, kaşık gibi aletler. Kendilerine has bir tınıları ve ritimleri vardır. Şarkıcılar doğal olarak bu çalgılardan hiç haz etmez, ama

ister istemez katlanmak zorunda kalırlar...

Yeveze

Ağzında yiyecek varken konuşacak kadar çenesi düşük ve görgüsüz kimse. Bu kişiler lokmalarını avurtlarının bir tarafına alarak konuşmaya devam ederler; ortamda itici bir görüntünün oluşmasına neden olurlar, masadaki insanların da iştahlarını kapatırlar...

Batılı toplumlarda yemek yerken konuşmak ve ses çıkarmak görgüsüzlük kabul edilirken, Japonya'da noodle (bir çeşit erişte) yerken höpürdetmek ayıp sayılmazmış; tersine ne kadar höpürdetirseniz o kadar lezzetli olduğunu ifade edermişsiniz.

(www.minikjaponya.com)

Efkâraoke

Efkâr dağıtmak, derdi tasayı unutmak için içkili, şarkılı bir lokantaya veya

pavyona giden tiplerin, bir iki kadeh devirdikten sonra kafayı bulup iyice hislenip şarkılara eşlik etmeleri. Detone olup yarı ağlamaklı bir sesle şarkıların ırzına geçmeleri...

İçki-llenmek

2005 yılında 25 kişinin ölümüne neden olan sahte rakı faciasından sonra akşamcıların içki masasına oturduklarında her şeyden şüphelenmeleri, pirelenmeleri. Şişeyi masalarında açtırarak sahte rakı içmediklerinden emin olmaya çalışmak gibi çok garanti olmayan yöntemlere başvurmaları...

Diyelim ki şişeyi sizin önünüzde açtılar. Ya açılan şişe sahteyse! Hem işletmeler, özellikle de kadehle içki satan barlar her masa için bir tane açarlarsa açılmış yarım şişeleri ne yapacaklar?

A-damsız girilmez!

Çoluk çocuğun, yanlarında anne ve ba-

baları veya bir yetişkin olmadan bir mekâna kabul edilmemeleri uygulaması. "Damsız girilmez"in sübyan âlemi versiyonu.

Örneğin zincir süpermarketler, ciddi toplantılar, futbol karşılaşmaları vb.

Danserojen madde
Alan kişinin yerinde duramadığı, müziksiz dans etmeye başladığı uyarıcı ve enerji artırıcı madde veya hap.

Donfeti
Genç kızların, hayranı oldukları idolün konserinde sahneye attıkları iç çamaşırları.

Rocks etmek
Türk kişinin, alaturka ve otantik figürlerle sentezleyerek Rock müziğiyle dans etmesi. Türk-İslam-Rock sentezi. (Rockkas: Bu dansı meslek edinmiş Türk adam, Rockkase: O profilin kadını.)

Dozpembe
Ağrı kesiciden, antidepresandan, kırmızı reçete ilaçlardan fazla doz alıp kafayı bulan kişinin dünyayı geçici bir süre için aşırı iyimser algılaması.

Dumanyetik çekim
Sigara dumanının, kendisinden kaçmak için masa etrafında sürekli yer değiştiren kişiyi takip etmesi. Duman bu, adama bir taktı mı kötü takar.

Sigargara
Sigara içen kişinin, içine çekmeden dumanı ağzında bir süre tutup sonra da dışarıya, genellikle de çevresindeki kişilerin suratına üflemesi. İlleti bırakmaya çalışan ümitsiz tiryakilerin ve tadından hoşlanmasa da sigara içerken karizmatik olduklarını düşünenlerin sık başvurduğu bir tekniktir.

Her durumda sigara, hem içen, hem de çevredekiler için zararlıdır. Sigargara

yapanlar ise daha zararlıdır. Çünkü normal bir içici zehirli dumanı ciğerlerinde filtre ederken bu arkadaşlar doğrudan dışarı verirler.

Pressmi geçit
Film galaları veya ödül törenlerinde, davetlilerin, her iki tarafında basın mensuplarının kameralarla beklediği kırmızı halı üzerinden kendilerini kasarak etrafa yapmacık gülücükler saçarak yürüyüp içeriye girmeleri. Anlamsız ve sıkıcı "Kasabamızın kurtuluş günü" törenlerinin kıro şehir versiyonu...

Sırtmaç
Gece elbiselerinde kullanılan derin sırt dekoltesi.

Hey-vah anı
Kalabalık ve karanlık ortamda, hafif çakırkeyifken, bir tanıdığınıza benzettiğiniz kişiye "Hey, n'aber lan hayırsız!" şeklinde seslendikten bir saniye

sonra, onun arkadaşınız olmadığını anlayıp utandığınız an. Gece mekânlarının tipik olaylarının başında gelir. İnsanı zor durumda bırakır.

Kokanta
Mutfağında pişen yemeklerin iştah açıcı kokularını önünden geçen kalabalık kaldırıma vererek insanları avlamaya çalışan lokanta.

Oturite
Lüks restoranlarda rezervasyonları ayarlayan, geldiğinizde nereye oturacağınıza karar veren ve bu konuda patrondan bile daha yetkili ve etkili davranabilen kimse.

Eğer restoranın en güzel masasına oturarak, misafirlerinize, kız arkadaşınıza, ailenize hava atmak istiyorsanız, bu kişilerle iyi geçinmeli, onları bahşişlerinizle kendinize bağlamalısınız. En kızdıkları şey, kürsülerinin önünden

yürüyüp geçmeniz ve onları takmıyor tripleri atmanızdır. Dikkat edin, çoğunda "Şef Garson Kompleksi" vardır.

Aşvaryum
Menüdeki yemekleri vitrin önünde sergileyen lokanta.

Butdist
Kentucky Fried Chicken ısmarlandığında butları seçip diğer parçaları bırakan; butun, bir tavuğun en lezzetli yeri olduğuna sıkı sıkıya inanmış kimse.

Reistoran
Balık-ekmek satan tekne. Reis ve ekibi bir gece öncesinden avladıkları balıkları öğleden sonra ızgara ya da tava yapıp satarlar.

150 yıldır İstanbul'un simgelerinden birisi olan Eminönü'deki balık ekmek tekneleri güvenlik riski oluşturdukları ve tarihi dokuya zarar verdikleri ge-

rekçesiyle Eylül 2004'te maalesef kaldırıldı.

Meksinema dalgası
Fuaye muhabbetini zamanında kesemediği için ancak film başladıktan sonra salona teşrif edebilen rahat insanın, yerine geçerken sıra boyunca neden olduğu dalga hareketi.

Ezervasyon
Kodaman amcamın, başkasının tiyatro, film, restoran, uçak veya otobüs için yaptırdığı rezervasyonu tek bir telefonla sildirmesi. Sonra da o yerin kendisine veya bir dostuna tahsis edilmesini sağlaması. Yukarıdan gelen emrin sıradan bireyin gariban rezervasyonunu ezmesi.

Türkiye'de sıradan medeni vatandaş paşa paşa rezervasyon yaptırır. "Sen benim kim olduğumu biliyor musun" insanları, üst düzey bürokratlar veya

o katmanlarda tanıdıkları olan kimseler ise "Ezervasyon" yöntemini tercih ederler... Böyle bir durumda, işletme de ne yapacağını şaşırır. Çoğu zaman size şöyle bir yalan söylenir: "Bilgisayar kayıtlarımızda bir hata olmuş, çok özür dileriz. Kendimizi size affettireceğiz, söz..."

Menüpülasyon
Restoranda menüyü inceleyerek yemek seçmeye çalışan kişinin, masadaki bir arkadaşı tarafından "Bak şunu mutlaka dene, çok güzel" gibi ifadelerle yönlendirilmeye çalışılması, kararına etki edilmesi...

Mumbiyans
Akıp kokmasına, mekânın oksijenine asalak olmasına rağmen, salaş gençlik kafelerinde, entel evlerinde her köşeye zorlama koyulmuş bir sürü mumla- tütsüyle yaratılmaya çalışılan, eğreti bir zevkin kreasyonu sıkıcı hava, atmosfer.

İnsanların, tütsü, mum gibi duman çıkaran maddeleri, ateşi seyrederken kendilerini kaybetmelerini, bir tür transa geçmelerini hiç anlamam. Sanki ateşin, dumanın, tütsünün Şamanist bir gücü vardır...

Pizzavenk
Gençlerin takıldığı pizzacılarda, fast food'cularda dolaşıp toy delikanlılarla arkadaşlık kuran, sonra da onlara uyuşturucu ve kadın satan karanlık şahıs.

Rezırvasyon
Çok önceden bilet alıp yerinizi ayırtmanıza rağmen, önce gelenin istediği yere oturduğu alaturka rezervasyon uygulaması. Örneğin futbol maçları, bazı konserler ve restoranlar.

Saperitif
Romantik bir buluşma, özellikle de ilk buluşma için, restorana saatinden erken giden erkeğin, hanım arkadaşını

beklerken barda tek başına içtiği, iştah ve cesaret açıcı, heyecan yatıştırıcı içki.

Epiliçasyon
Bir tavuğu, tüylerini yolarak pişirmeye hazır hale getirme işi.

Si-fon müziği
Lüks otel veya restoranların tuvaletlerinde, istenmeyen sesleri bastırması ve ambians katması için çalınan, sık sık ezgisine doğaçlama sifon sololarının ve doğal seslerin karıştığı arka plan müziği.

Irzbandut
Bar gibi mekânların kapısında nöbet tutup, yanlarında bir hanım olmadan içeri girmek isteyen erkekleri geri çeviren, içerideki bayan müşterilere sarkmaya çalışan beyleri dışarı atan, işgüzâr namus bekçisi, iri yarı ve saldırgan adam.

Sonradan gurme

Çevresine gelişmiş bir damak zevki olduğu imajını yerleştirmek için, yabancı restoranlara giden, tatlarından nefret etmesine rağmen en marjinal yemek, şarap ve puroları ısmarlayan yeni zengin ve görgüsüz insan. (Gurme: Damak zevki olan ve yiyeceklerini titizlikle seçen kimse.)

Son yıllarda piyasaya, sonradan gurmelerin yanı sıra, bir de havai fişek hastaları çıktı. Çaya çorbaya havai fişek; mekân, zaman, yaz-kış önemli değil.

Sanırım bir şeyleri kaçırdım: Bu modada devrilme noktası ne zaman ve nerede yaşandı? Gereksiz lükslükte otomobiller, ev eşyası, Teşvikiye'de mekânları tavaf etmek bizim sosyo-mobilleri neden kesmiyor? Olaya antipersonel mayın ve kitle uyku kaçırma silahları eklemek şart mı? Hem bir sor bakalım;

ben senin sakil eğlencene hissedar olmak, sosyal mobilite ayinine şahit yazılmak istiyor muyum?

Purovoke etmek
Yemeğinizin en güzel yerinde, yan masada oturan ensesi kalın ve görgüsüz beyefendinin, kol kalınlığındaki purosunu yakıp dumanıyla sizi rahatsız edip kışkırtması. Siz kışkırıp durumu "purotesto" edince de tınmaması.

Kavatye
Bir kadına, dansta veya sosyal bir toplantıda eşlik eden kaba saba, sevimsiz erkek.

Tiplomasi
Restoran, kulüp, otopark gibi yerlerde, görevli kimselere bol tip (bahşiş) dağıtarak hızlı ve kaliteli hizmet alma ilkesine dayalı gece hayatı tarzı. Bu sanatı üst düzeyde uygulayan zengin şahıs: Tiplomat.

Velet Parking

"Valet parking hizmetimiz vardır" diye reklam yapan lüks restoran ve eğlence mekânına yanaştığınızda 14-15 yaşlarında, ehliyetsiz ve tipi yamuk bir çocuğun, ağzında sigara, arabanızı alıp götürmesi. Çıkışta kül tablası dolu, tamponu ezik veya çizilmiş halde teslim etmesi; içeride ödediğiniz hesap kadar da bahşiş istemesi. (Valet parking: Lüks mekânlarda aracınızı bir görevliye bırakırsınız. Size bir kart verilir. Çıkarken kartı verirsiniz aracınız geri gelir. Medeni bir uygulamadır.)

Bölizyonist

Tek ve en önemli numarası, yırtık file çoraplı seksi bir kadının testereyle ikiye bölündüğü o klasik ve ucuz gösteri olan, dandik sihirbaz.

Semrealite
Türk kadınının Semra Hanım şeklinde temsil ettiği acı realitesi. (Realite: Gerçek durum.)

"Semranım" orta yaşlı bir ev kadını. Ne içine sığmayan enerjisinin hakkını verecek bir hobisi var, ne eğitimi, ne de mesleği. Tek meşgalesi ev, çocuklar, komşular, ilişkiler; az düşünmeli, bol konuşmalı ve televizyonlu bir hayat.

Son beş yılda, ev kadınlarına yönelik reality programlarında ve kadınların sunduğu talk show'larda önemli bir artış var: "Toplum bunu istiyor". Sulu duygusallığın ve basitliğin işporta sergisinde sunulduğu bu programlarda, insanlar bir eve kapanıp, iki hafta gibi kısacık zamanlarda birbirlerine körkütük âşık olup evlenebiliyorlar. Sonra da, piknik yapar gibi, kanalların sabah kuşaklarına gelen izleyici kadınlar, stüdyoda saatlerce "O bunu dedi, bu

şuna baktı, o onu arkadan bıçakladı" muhabbeti yapıyor.

Semreality TV

Korkunç kaynana, erkek evlat fetişisti Semra Hanım'ın başrolünü oynadığı "Gelinim Olur musun" türünden yavan, kabul günü banalitesinde, sığlığın zirve yaptığı reality show programları. (Reality Show: Gerçek insanlarla, her şeyin televizyon stüdyosunda olup, her dakikanın kameralarla kaydedilip yayımlandığı, ertesi sabah da kadın talk show'larına taşan, kanserojen program.)

Semra Hanım'ın programının finali, 17 Aralık 2004 tarihinde Brüksel'deki kritik AB zirvesiyle çakışmıştı. O gece, Türk izleyicisinin büyük çoğunluğu ülke için hayati önem taşıyan üyelik görüşmelerini değil, Semra Hanım'ı izlemeyi tercih etti. "Gelinim Olur musun" finali, ortalama yüzde 71 izlenme pa-

yına ulaşarak AB görüşmelerinin reytingini dörde katladı. 15 dakikalık dilimlerde ise program yüzde 78'e ulaşarak rekor kırdı.

Eylül 2005'te, Semra Hanım'ın oğlu Ata, bir otel odasında ölü bulundu. Otopsi raporunda, ölüm nedeninin aşırı dozda alınan uyarıcı hap olduğu açıklandı.

Radyolcu

Sabah işe giderken, akşam dönerken yoğun trafikte zaman geçirmek için radyo dinleyen kimse.

Televizyonların en çok izlendiği zaman dilimine denk gelen "prime time"ın radyoculuktaki izdüşümü "drive time", yani "sürüş zamanı"dır. Başka bir deyişle "radyol zamanı". Bu da, sabah yaklaşık 07.00-09.00 ve akşam 17.00 -20.00 saatleri arasındadır.

Kadı'nın Sesi

Kendilerini, karmaşık ailevi sorunlar karşısında ezilen kadının sesi olarak tanıtan; ama asıl amaçları aile içi çatışmaları kaşıyıp, insanları stüdyolarda fişekleyip kavga etmelerine çanak tutmak ve reyting almak olan; yetkisiz, yeteneksiz, bırakın çözüm bulmayı, daha iki lafı bir araya getirmekten aciz, zekâ gerisi sunucuların mahalle kadısını oynadıkları, aptal televizyon programı.

Her kanalda gezici sirk niyetine bir tane bulunan bu programlarda yayınlanan hikâyeler sonrası (Kasım 2005'e kadar) 6 kişi yakınları tarafından vurularak veya bıçaklanarak öldürüldü. Yaralananların ve başka türden zarar görenlerin bir listesinin yapıldığını ise hiç sanmıyoruz. Bir iki program gitti, diğerlerine göstermelik aralar verildi; ama benzerleri aynen devam ediyor.

Basparmak
Televizyon kumandası üzerindeki düğmelere basmak için kullandığımız elimizin en büyük ve dolgun parmağı.

Zapsama alanı
Bir televizyonun sahip olduğu kanal sayısının zenginliği, zaplanabilecek alanın genişliği. Bazı uydu sistemlerinde zapsama alanı iki yüzün üzerinde kanalla ifade edilmektedir.

Vampir-ime time
Televizyon kanallarında, gece yarısı ile sabaha karşı 05.00 saatleri arasına denk gelen, eski, paspal ve içi kimsenin seyretmediği programlarla doldurulan yayın zamanı.

Bir de prime time vardır: 20.00- 22.00

CNNtelektüel
Olayları, gelişmeleri tek bir televizyon kanalının dar bakış açısından takip

eden, orada duyduklarını kendi fikriymiş gibi çevresine satan sözde aydın.

Bildozer

1- Televizyondaki bilgi yarışmalarında önüne çıkan herkesi ezip geçen, her gece başka bir kanalda arzı endam edip milyarları götüren, ıvır zıvır bilgilerin efendisi, ilim irfan kumkuması, sakalı, bıyığı ve lafı uzun kimse.

2- Bir tartışma açıldığında her şeyi bildiğini iddia edip etrafındakileri bastıran, kimseye iki çift laf söyletmeyen ukala ve saldırgan kimse.

Jestpiker

Konuşurken iki kelime arasına on beş jest sıkıştıran, söz-jest koordinasyonu kuramadığı ve el-kol hareketlerini izlemekten söylediklerine konsantre olunamadığı için seyirciyi yoran, Barış Manço ekolünden gelen TV spikeri.

Bu profilin en iyi örneği CNN Türk'te "Parametre" isimli ekonomi-finans programını sunan hanımdır. Anlattıkları iyi ve güzeldir; ama o kadar abartılı ve ilgisiz jest ve mimikleri vardır ki, insan anlatılanları takip edemez, konudan düşer.

Telefüzyon
Televizyonun, sürekli açık tutularak evdeki bütün faaliyetlerle kaynaşmasının sağlanması.

Bazıları televizyon karşısında kitap okur, kimisi ev işi yapar veya ders çalışır. Akşam yemek yerken, misafirlerle sohbet ederken bir göz hep ekrandadır. Hiçbirine tam konsantre olunmaz. Modern ev hayatımız işte böyledir.

Ticareyting
Televizyon kanallarının sadece reyting alınıp satılan mecralar haline dönüşmesi. Reyting alan programın kanal-

dan kanala transfer olması. Bu sırada programların ve haberlerin kalitesinin düşmesi, yavanlaşması ve banalleşmesi, "halk bunu istiyor, biz ne yapalım" martavalıyla en seviyesiz içeriğin bile ekrana getirilmesi.

Televizyon yayıncılığında tek başarı kriterinin reyting olması, bir kişiyi sadece kazandığı para ile ölçmeye benziyor. Tamam, kanallar birer kâr merkezi. Tamam, TRT kadar vurdumduymaz olmayın; ama belli standartların ve ilkelerin ve para dışında da hedeflerin gözetilmesi gerekmez mi?

Ağzına bip-ber sürmek

Televizyonda veya radyoda ağzını bozan kişinin savurduğu küfürü, üstüne "bip" sesi koyarak sansür etmek. Güya izleyiciyi utandırmamak, küçükleri korumak...

Oysa küfür edenin, halinden ve tavrın-

dan ne söylediği çok açıktır; o yüzden de bu teknik genelde pek işe yaramaz.

(Radyo) frekanseri
Siz arabanızda, evinizde tatlı tatlı radyo dinlerken, abuk sabuk müzik çalan veya geyik bir herifin sürekli konuştuğu aptal istasyonun, kendi frekansından sızıp sizin kanalınızı bozması, işgal ve taciz etmesi, keyfinizi kaçırması.

Esnek porno
İlk bakışta çok fazla çıplaklık, seks görünmediği için yumuşak veya sert porno sınıfına girmeyen; ama diyalogları esnetildiğinde satır aralarından ortaya gayet açık saçık anlamlar ve imalar çıkan film veya televizyon programı. Ünlü bir showman'in sunduğu yarışma programları bu kategoriye iyi bir örnektir.

Di-zikir ayini
Bağımlısı olunan diziyi, o diziye körü

körüne bağlanmış müritlerden birinin evinde toplanarak, çıt çıkarmadan huşu içinde seyretme merasimi.

Sit-com: Oturak komedisi
Ucuza mal olsun diye sadece kapalı mekânlarda çekilen, bu yüzden de karakterlerin bütün senaryo boyunca ya restoran, ya kafe, ya ofis masası ya da evdeki kanepede oturmak zorunda kaldıkları sinemada dikiş tutturamamış oyuncuların rol aldığı dizi.

Üryantal
Zerre kadar ritim duygusu, müzik kulağı veya vücut kıvraklığı olmayan, sırf orasını burasını göstermek için sahneye, ekrana çıkan kadının yaptığı dandik göbek dansı.

Eskiden, özel televizyonların az sayıda olduğu yıllarda, karşımıza bu kadar fazla oryantal çıkmazdı. Ama çıktıkları zaman da sizi kendilerine hayran bıra-

kırlardı. Nerde şimdiki kalas vücutlu, magazin botokslu yeteneksizler nerde o sanatçılar...

Zaptallaşmak
Neyi, neden seyrettiğini bilmeden, bir programda iki saniye bile durmadan saatlerce bir kanaldan ötekine geçtikten sonra, beynin isyan edip vitesi kendiliğinden boşa alması. Bu arada, elinizde kumanda, bardak veya sigarayla uyuyakalmanız. Bir günde on saat çalışan kişilerin sık yaşadığı bir ev hali.

Zanlı müzik / zanlı yayın
Etnik lisan, ırk, ülkenin birlik ve bütünlüğü gibi "hassas" konulara dokunduğu ve tabu alanlara girdiği için, canlı yayını biter bitmez, sanatçının, organizatörün veya yapımcının birileri tarafından kollarına girilerek bir yerlere davet edildiği, hakkında yasal işlem başlatılması garanti olan konser veya televizyon programı. (Zanlı: Sanık.)

Best(e) Seller

Yavru kuşların yuvada analarından solucan beklemesi gibi, herkesin kendisinden beste beklediği, en çok satan fantezi şarkıların yaratıcısı, ulu, müziklerin efendisi, beste tüccarı kimse. Şarkıcı kısmından sürekli aynı şeyler: "Bu şarkıyı benim için yazdı, yeni albümüm için iki şarkı sözü aldım..."

Yazsana kardeşim kendi şarkılarını. Anlatsana kendi hayat görüşünü, duygularını, felsefeni. Ama yapamazsın çünkü senin ne müzik bilgin, ne birikimin, ne derinliğin ne de başka bir becerin var. Sen ancak magazin mekânlara akmayı, televole programlarına çıkmayı bilirsin.

Video kliptomani

Türk popçusunun, zaten içindeki şarkılar da başka parçalardan kopya olan albümüne çektiği kliplerin senaryo ve görüntülerini yabancı kliplerden alması

ve bunun ileride bir tür çalma hastalığına dönüşmesi.

Sesmaye
Ses sanatçısının yegâne sermayesi. Ama bu ülkede şarkıcı denilince akla, sarışın, iri göğüslü, mini etekli genç kadın gelir.

Sestetisyen
Ses güzelliği uzmanı. Yeteneksiz ama paralı bir dostu olan şarkıcı adaylarının eğitim aldıkları müzikçi.

Popnografi
Aşırı derece seks öğeleri içeren popüler müzik.

Dekorkestra
Sesi canlı performansa yetmediği için playback'ten başka şansı kalmayan dandik şarkıcının arkasında çalarmış gibi yapan müzisyen grubu.

Cazınlık
Caz dinleyen kişilerden oluşan azınlık topluluk.

Küçük Emrap
Varoşların ve ezilmişlerin sözcülüğünü, 1980-1990 yılları arasında popüler olan sübyan arabeskçilerden devralmaya çalışan genç, kızgın ve asi rap'çi.

Çekvando
Uygunsuz bir durumda yakalanıp fotoğrafı çekilen veya görüntüsü kameraya alınan kimsenin, özellikle de magazin şahsın, "Çekme kardeşim" tehditleri eşliğinde objektife ve kameramana doğru yaptığı sert ve seri el-tekme hareketleri.

Kelimemizin ilhamı tekvando; yani Korece "Tae kwon do". "Tae" tekmelemek, "Kwon" yumruk atmak, "Do" da yöntem anlamına geliyor.

Kitleyici
Dinleyici kitlesi. Şarkıcı Ceylan'ın "Benim kitleyicim türkü söylememi istiyor" sözü.

(Saçmalama isimli kitaptan.)

Evcil hayran
Yaş ilerleyince, o konser senin bu konser benim gezmeye zamanı ve enerjisi kalmayan; o saatten sonra da beğendiği müzik sanatçısını ancak evde televizyondan takip edebilen, olgun hayran.

Fan-keş-tayn
Arabesk, fantezi halk konserlerine içkili, haplı kafayla gidip kavga çıkaran, o da yetmeyince kendini jiletleyen, sözde hayran aslında ucube ve tehlikeli karakter. Yoksa yaratık mı demeli?

Narabesk müzik
Şarkıdan, ezgiden çok gece yarısı sarhoşların sokakta attıkları naraları hatırlatan; ağlamaklı-yanık sesli, kalın

kaşlı, göğsü kıllı bir tipin sözlerini birbirine karıştırıp haykırarak söylediği, baygın ve detone nağmelerden oluşan popüler müzik türü.

Globalon
Türkiye'de hasbelkader meşhur olmasına güvenip, dünya starlığına heveslenen; ilk yurtdışı denemesinde de havası fena halde sönen, yerli müzik veya sinema sanatçısı.

Andropopz
Yaşı hayli geçmiş ve popülerliğini yıllar önce kaybetmiş olmasına karşın, eski günlerine özenip sıkıcı, yavan şarkılarını ısrarla söyleyen; bağlantılarını kullanıp kendisini müzik programlarına davet ettiren, kelini 1980 model komik peruklarla, kırışıklarını ağır makyajla kapatmaya çalışan kadayıf kıvamında erkek pop şarkıcısı. Artık çıksalar insanların hayatlarından...

Sesisatçı
Çeşitli konser ve sahne etkinliklerinde ses tesisatını kuran; hoparlörleri, kabloları ve mikrofonları ayarlayan teknik kimse.

Setropol
Dizi seti olarak kullanılan büyük şehir mekânı; özellikle de kalabalık bölgeler, sokaklar.

Son dizi furyasından sonra Türkiye'nin en büyük metropolü İstanbul bir setropol haline dönüştü.

İşte bir örnek. 30 Ekim 2004 tarihli Sabah gazetesinde Şerif Ercan'ın haberi: "Televizyon dizisi ve reklam filmi yapımcıları, tarihi dokusunu koruduğu için doğal bir plato olarak gördükleri Kuzguncuk'a akın edince semt sakinleri 'Kuzguncuk semttir, set değil' diyerek isyan bayrağı açtılar. Kuzguncuk, ilk kez 1986 yılında 'Perihan Abla' dizi-

sine plato görevi yaptı. Sonra 'Ekmek Teknesi' Kuzguncuk'u seçince gözler yine buraya çevrildi. Şu anda, 'Ekmek Teknesi'nin yanı sıra 'Hayat Bilgisi', 'Aşk Olsun', 'Sil Baştan', 'Şeytan Ayrıntıda Gizlidir', 'Bir Dilim Aşk', 'Sırlar Dünyası' ve 'Gizli Dünyalar' gibi dizilerinin çekimleri burada yapılıyor.

Bu arada Pepsi, Akbank, Cola Turka, İddaa, Algida'nın reklam filmi de yine burada çekiliyor. Bu durumun artarak devam etmesi Kuzguncuklular'ı çileden çıkarmış: En büyük rahatsızlıkları çekim ekiplerinin saygısız davranışları: 'Buradan geçemezsiniz, başka yerden yürüyün, gürültü yapmayın, seti boşaltın' diyerek bağırıyorlar..."

R-oltaya düşürmek

Hain yönetmenin, güzel ama yeteneksiz saf genç kızı, bir filmde rol verme, ünlü bir oyuncu yapma gibi vaatlerle kandırıp ondan faydalanması.

Sünaryo
Film hemen bitmesin veya televizyon dizisinde reklama bol yer ayrılsın diye yapay sahnelerle, olay ve diyaloglarla gereğinden fazla uzatılan ucuz senaryo. Yerli dizilerin çoğu sette yazılan böyle sünaryolar kullanır.

Dizilerin televizyon kanallarını istila ettikleri son dönemde; bir bölüm ortalama 130-150 dakika sürüyor, bunun en az 30 dakikası reklam olmak zorunda. Anlayın artık...

Sinetik enerji
Bir sinema filminin temposu, akışı ve seyirciyi heyecanlandıran, sürükleyen enerjisi. (Kinetik enerji: Hareket eden cisimlerin sahip oldukları enerji türü.)

Star-ihi eser
Yıllar önce hasbelkader star olduğu için, bugün de aynı ilgiyi görmeyi bekleyen, araya adam sokup kendisini

TRT'nin sıkıcı nostalji programlarına davet ettiren, ha bire vefasızlıktan dem vuran eski zaman ünlüsü. Yaşlanmış ama olgunlaşmamış sığ kadın karakter... "Andropopz"un dişi versiyonu.

Filmece
Seyreden "Aman ne kadar zekice, ne kadar sofistike bir senaryo ve kurgusu var" desin diye, hikâyesi içinden çıkılamaz derecede karıştırılmış, bilmece gibi film.

Şokümanter film
İçinde aşırı vahşi ve bol kanlı sahneler bulunan belgesel film.

Korkmedi filmi
Korku filmleriyle dalga geçen komedi filmi. Örneğin, "Scary Movie".

Alt yazgı
Lisan bilmeyen kişilerin yabancı sinema seyrederken kaçamadıkları makûs

kaderleri. Hele tercüme kötüyse film insana zehir olur.

Aşksiyon filmi
Hem kadın hem erkek seyirciler gelsin, hasılat yüksek olsun diye klasik vurdulu kırdılı bombalı senaryosuna eğreti duygusal sahneler eklenen; ama sonuçta kimseye yaranamayan ucube film.

Jönabet
Porno filmlerde baş rol oynayan genç ve yakışıklı erkek. Veya, bu karakterin içinde bulunduğu gayrisıhhi durum. Artık hangisini daha çok beğenirseniz.

Yavan-garde
İlerici, absürd ve avant-garde olacağım diye estetik, bütünlük, anlam ve içerik gözetmeden yaratılan sıradan ve sıkıcı sanat eseri.

Bazı sanatçılar sırf uyumsuz görünmek

için uyumsuz olmaya çalışırlar. Eğer birileri yaptıklarını beğenmezse, kendilerine derin ve aykırı bir hava verip, zamanlarının çok ötesinde oldukları için anlaşılamadıklarını söylerler. Oysa, öncülük sadece değişik şeyler yaparak elde edilemez; farkı yaratan biçimsel yapıdan çok, özdür.

Sitand-up komedi

Türk işi stand-up. "Stand-up", ana vatanı Amerika'daki tarzıyla, bir komedyenin sahnede çok hızlı bir tempoda ardı ardına sunduğu, "monolog" da denilen espri ve fıkralardan oluşan şovdur. Adı üzerindedir, ayakta yapılır.

Türkiye'de stand-up diye sergilenen versiyonu ise daha uzun ve yavaştır. Komedyen gösteri sırasında oturur, kalkar; bu format, stand-up'tan daha çok tek kişilik bir tiyatro oyunu veya bizim sözlükteki gibi "sitand-up" terimine yakışır...

Rolbot
Boy, pos, kemik-kas yapısı yerli yerinde olmasına rağmen, iş kamera karşısına geçip rol yapmaya gelince vücudu kaskatı kesilen, hareketleri yapaylaşan, kekeleyen, elini kolunu nereye koyacağını bilemeyen, yakışıklı olduğu kadar yeteneksiz aktör.

Genellikle erkek mankenler arasından çıkan bu tipler, bir iki film sonrası, bize ve kendilerine büyük bir iyilik yapıp oyunculuk kariyerlerini bitirirler...

S-oyuncu
Hasbelkader biraz eli yüzü düzgün, boyu uzun ve alımlı diye bir filmde veya abuk bir dizide mini etek, dekolte kıyafetlerle ortalıkta salındığı küçük bir rol kapan; kapar kapmaz da kendisine "oyuncu" demeye başlayan yeteneksiz, birikimsiz alık genç kadın.

Biraz yüzleri tanınınca ilk işleri bir er-

kek dergisine soyunmaktır. Magazin röportajlarında kariyer hedefleri sorulduğunda, klasik, "Oyunculuk eğitimi alıp karakter rolleri oynamak istiyorum" yanıtını verirler. Oyuncu olmak bu kadar kolay mı? Evet, bu ülkede tek bir diziyle oyuncu, tek bir şarkıyla şarkıcı, hatta star bile olabilirsiniz. Standartlar o kadar düşüktür ki, halk yadırgamaz, eğretilik rahatsız etmez. Ne verseniz yer...

Sevişki

Magazin dünyasında sık duyduğumuz "Seviyeli bir ilişki" ifadesinin, kelimeler arasına gizlenmiş gerçek anlamı, deşifre edilmiş hali...

Mankene

Hayattaki tek amacı, henüz gençken ve orası burası sarkmaya başlamadan, zengin bir adama yapışıp, bir köşeye üç beş kuruş dünyalık atmak olan, işini bilen genç kadın.

Trend istasyonu
Kendilerini sürekli tekrar eden modaların ve trend'lerin belli zaman aralıklarıyla düzenli olarak uğradıkları akım veya tarz. Örneğin her beş senede bir moda olan uzun saçlar, kısa etekler, bol paçalar, parlak renkler vb.

Gaforizma
Karşısında basın veya kamerayı bulunca filozof damarı kabaran magazin şahsın yumurtladığı saçma sapan söz. (Aforizma: Özlü, derin söz.)

İşte birkaç örnek:
• Gülben Ergen (evindeki taş koleksiyonunu muhabire gösterirken): "Bu taşların hepsi doğadan koptu..."
• Çelik Erişçi: "Siz düşük yapma halini, her şeyi olan Richard Gere'in mutluluğu Hindistan'da aramasına da benzetebilirsiniz. Düşünsenize, her şeyiniz var ama mutlu değilsiniz..."
• Yasemin Bozkurt: "Herkesin dilinde

tüy biter, benim dilimde Amazon ormanları bitti..."

(www.shockhaber.com)

Şıklaban
Şık olacağım, modaya uyacağım diye uyumsuz renkleri, kumaşları bir arada kullanan, eline geçen bütün ucube aksesuvarları takıp takıştıran; ortaya çıkan rüküş sonuçla herkesi kendisine güldüren zevksiz kimse.

J(h)ippi
Cool, marjinal, düzene karşı şahıs imajı yaratmak için salaş ve derbeder giyinmesine rağmen 150 milyarlık lüks jiplerle gezen, aslında düzenin ta kendisi sahte hippi.

Fotoyontaj
Magazin fotoğrafçısının, heykeltıraşların taş veya mermere yaptıkları işlemlerin benzerlerini, yaşı geçmiş kadın ünlülerin resimlerine uygulaması.

Fışkıran fazla kiloların yontulması, sarkan gıdılara rötuş atılması, kırışıklıkların zımparalanıp yok edilmesi. Böylece, ünlü hatunla hiç ilgisi olmayan yepyeni, neredeyse sanal bir kişi yaratılması. Sağ olasın Photoshop!

Artkuyruğu

Sanatın herhangi bir dalıyla uğraşan erkeklerin saçlarını uzatıp başlarının arkasında topladıkları saç biçimi; bir mesleki zorunluluk, bir nevi racon...

Yaratıcılığın somut hali, kanıtı, ortaya çıkan eser midir yoksa saç-sakal kesimi mi? Hem bazılarında o saç kesimleri öyle çirkin duruyor ki, insan ister istemez "Madem bu kadar rafine estetik kriterleri var, neden arada bir aynada kendilerine de bakmazlar" diye düşünüyor...

Ünzivaya çekilmek

Ünlü kişinin, küpünü doldurduktan

sonra, paparazzi ve hayran ilgisinden kaçıp, ücra bir yerde tek başına veya ailesiyle yaşamaya başlaması. Çiftlik veya çok geniş arazili bir malikane satın alıp geri kalan hayatını toplumdan uzak geçirmesi.

Postmodern insanın kitabı artık, içeriğinden ilham veya feyz alınacak, keyifle okunacak bir bilgi nesnesi veya referans kaynağı değil. Ya hayranlara imza dağıtmak niyetiyle basılan fotoğraf-poster mutantı bir vesikalık ya da aşkın-seksin en yavan ayrıntısına kadar yazılmış teranesi. O da değilse, mutlaka, bir şifre peygamberi veya milliyetçi bir komplo şarlatanı.

Ha bir de "Book yoluna giden" saf ve gariban yazarlarımız var, onlar ayrı...

Book yoluna gitmek

Anayasada ve mühim adamların nutuklarında ismi geçen, ifade ve düşünce özgürlüğü gibi laflara kanıp yazdığı kitapta; devletin hassas çizgilerine basıp çizmeyi aşan saf ve idealist yazarın, yıllarca o soruşturma senin bu hapis cezası benim süründürülmesi. Bir dolu tazminat ödemesi. Durup dururken başını belaya sokması...

Ne işin var senin oralarda? Eğer o çok satan konuları başkalarına kaptırdıysan, sen de dal milli arşivlere; Türk'ün ne kadar üstün bir ırk olduğunu anlatan belgeleri sondajla, patlat hamasî bir kitap. Olmadı mı; süper güçlerin petrolümüzü, bor madenimizi çıkarıp zengin olmamıza izin vermemesini didikle. Bak o zaman nasıl el üstünde tutuluyorsun...

Dilozor
Dildeki gelişmelere ayak uyduramadığı için hâlâ Nuh Nebi'den kalma kelimelerle konuşup yazan kimse. En favori sözcükleri; binaenaleyh, zira, haletiruhiye, filhakika, reisicumhur vb.

Memedya
Sorduğunuzda mesleklerine "basınyayın" diyen; ama asıl yaptığı üstsüz kadın resimlerinin altına abuk sabuk hikâyeler uydurarak sayfa doldurmak olan tırışkadan gazete.

Köşe yazarları
Yazdığı yavan, sıkıcı, demode ve sığ konularla doldurduğu gazete satırlarının ziyan olmasına neden olan sözde yazar.

Tartışma konusu: 2004 rakamlarıyla, Türkiye'de İstanbul kaynaklı gazete sayısı 20, yazar sayısı ise 695. Yani; gazete başına 35 köşe yazarı düşüyor. Bir görüşe göre "Haber gerçeklerdir, köşe yazısı ise yorumdur." Bu rakamları görünce, insanın aklına şu soru geliyor: Sınırlı sayıdaki haberi yorumlamak için bu kadar fazla köşe yazarına gerek var mı? Yoksa, toplumumuz nihayet, çokseslilliğe mi kavuşuyor?

Bana kalırsa köşe yazarlarımızın bolluğu, yorum zenginliğiyle veya çok seslilikle açıklanamaz. Çünkü bizde köşecilerin önemli bir bölümü, gündemi yorumlamak için değil, yakın durdukları kurumların veya çıkar gruplarının

seslerini duyurmak için yazıyorlar. Onlar; bürokrasiden, askerden, parti lordlarından, şirketlerden veya futbol kulüplerinden, biz sıradan vatandaşlara mesaj taşıyan birer medyum gibiler. Sayıları da, hepsi ayrı bir cepheye yerleşmiş kurumlar ve gruplar kadar fazla.

Hugo Young, Haziran 2003'te The Guardian'da yayımlanan yazısında şöyle demiş: "Habercilik, gazeteciliğin temelidir; köşe yazarlarının işiyse gelgitlerden arta kalan toprağı kaldırmaya benzer. Disiplinsiz, güvenilmez ve belki de en genel anlamıyla düşünürsek, gereksiz bir iştir bu."

Hepsi böyle değil elbette. Olaylara derinlik ve farklı boyutlar katan köşe yazarları da yok değil. Ama, bugün gazetelerimizde tek bir gün bile sektirmeden dükkân açanlardan çoğu, yarın yazmayı bıraksalardı, acaba eksikliklerini hisseder miydik?..

Kaşe yazarı
Bir şekilde (genellikle televizyon aracılığıyla) meşhur olan, bir gazetenin ısrarıyla yazması istenen; ama yazı yeteneği veya bir konuda yetkinliği, birikimi bulunmadığı için ancak başkalarının yazdığı içeriğin altına imzasını atabilen magazin köşe yazarı.

Paşarazzi
Tek işi popüler generallerin peşinden koşmak ve onların törenlerde, davetlerde söylediklerini okura aktarmak olan köşe yazarı.

Gözünüzün önüne birisi geldi mi? Benim aklımda bir iki tane var. İşte size bir ipucu; yazılarına hep şöyle başlarlar: "Dün X Paşa çok önemli açıklamalarda bulundu..." veya "Y Paşa, konuşmasıyla gündeme bomba gibi düştü."

Fostradamus
Gelecekle ilgili kehanetleri her defa-

sında fos çıkmasına rağmen, abuk sabuk kitaplar yazarak tahmin yapmaya ve insanları yanıltmaya devam eden şarlatan yazar.

Komplozisyon

Bütün hayat görüşünü komplo teorileri üzerine kurduğu için, aslında çok karmaşık etkenlerin rol oynadığı siyasi ve ekonomik gelişmeleri, bir iki basit ve sığ faktöre bağlayarak açıklayan; bu sayede kendisi gibi işin kolayına kaçan birçok okuru da ikna etmeyi başaran, kişiye ait kitap veya makale.

Bilmem ne şifresi, bilmem ne fırtınası; son zamanlarda en kolay şey bir komplo teorisi yazıp meşhur olmak, binlerce kitap satmak, parsayı toplamak. Fransız gazeteci Antoine Vitkine, "Yeni Hilebazlar" ("Les Nouveaux Imposteurs" Editions de La Martinière, Şubat 2005) başlıklı araştırma kitabında 11 Eylül'den bu yana geliştirilen komplo te-

orilerini eleştiriyor. Vitkine'e göre, geçmişte komplo teorileri esas olarak sağın tekelinde bulunuyordu; ancak küreselleşme ve iletişim olgusuyla birlikte bunların, "dünyanın çetrefilliğini anlamaktan aciz, dış politika bilgisinden yoksun ve kişi ruhiyatları travmatik araz taşıyan tembel, cahil ve küçük çıkarcı aptalların militan tahakkümü altına girdi."

Fransız yazara göre, söz konusu komplo teorisyenlerinin ortak özellikleri de şöyle sıralanıyor:

• Dünyayı Siyonistlerin veya Masonların gizlice yönettiğine; bunların da ABD, İsrail, IMF ve "büyük sermaye"yle beraber kumpas kurduğuna inanmak.

• Sağ ya da sol; İslamcı yahut Hıristiyan kökten dinci, genel olarak küreselleşme olgusunu reddetmek ve muhtemelen, ona zıt olarak "anti-küreselleşmeci" eğilimlere yakın durmak.

• İnternet kullanacak kadar "beynen gelişmiş" olmak.

Lighteratür
Belli bir konuyla ilgili; fazla emek ve zaman harcanmadan ezbere hazırlanmış yazı veya eserlerin bütünü.

Magarazin, mağarazin
Eski insanların mağara duvarlarına çizdikleri ve günlük hayatlarından kesitler yansıtan; resimler, işaretler ve renkli, süslü figürlerden oluşan şekiller bütünü. İnsanlık tarihinin ilk görsel yayınları...

O günden bugüne yayıncılık tekniğinin çok ilerlemiş olmasına karşın; bol resimli, sığ konulu, popüler magazin dergiciliği anlayışı aşağı yukarı aynı.

Kelimenü
Bir lisandaki kelimelerin ve deyimlerin yer aldığı kitapçık; bildiğimiz sözlük.

Self-sorvis
Bir yazarın yazısı içinde veya konuşmacının sunuşu sırasında konuları bağlamak, akışı yumuşatmak için kendisine sorular yöneltip yine kendisinin yanıtlaması. Örneğin, "Peki bu neden böyle oluyor; çünkü..." veya "Öyleyse ne yapmalı; hemen şu önlemleri almalı..."

Şom business
Yazılı ve görsel basının, yalan yanlış haberlerle senaryoların en kötülerini gündeme taşıması, enseyi karartması. Bu sırada medyanın bedavadan reyting, borsacıların da al-sat kârları elde etmeleri. Günün sonunda vatandaşın paniklemesi, bireysel yatırımcının para kaybetmesi... No business like şom business...

Övsöz
Tanınmış şahsiyetin kendisinden daha az tanınmış yazarın kitabına yazdığı,

zorlama ve abartılı övgü cümleleriyle dolu önsöz. Çok gereksiz bir uygulama, torpilin bir başka çeşidi.

Yazarın, övsözle vermek istediği mesaj şudur: "Bakın, bu önemli zat beni ve kitabımı nasıl beğenmiş. Eğer siz sevmezseniz sorunu kendinizde arayın..."

İşte bir örnek: "X'i radyoda dinledikten sonra yazamaz olmuştum; çünkü onun çeyrek saniye aralıklarla kurduğu akıl almaz cümleleri ben iki satte yazmanın ezikliği ile bedbahttım... Sonra bir gün o yaratıcılığına, kavgacılığına, yeteneğine hayran kaldığım genç X, benden, işte bu okuduğunuz önsözü yazmamı istedi..."

Soruyorum size, bir yazar, hele de gayet aykırı, asi ve cool takılıyorsa, kitabına liselilerin hatıra defterine yazdıklarına benzeyen böyle bir övsözü neden koyar?

Demek ki, ne kadar asi ve kavgacı olursak olalım, iş övülmeye gelince, bir kedi kadar munis ve istekli davranabiliyoruz...

Yazarlamacı
Bir yazarın daha geniş okuyucu kitlesine ulaşmasını sağlamak ve yazdığı kitapların satışını artırmak için gerekli pazarlama faaliyetlerini belirleyen ve gerçekleştiren profesyonel.

Okuryaşar
Okuduğu romandan fazla etkilenip, hikâyedeki karakterler gibi konuşmaya ve davranmaya başlayan kimse.

Okuryatar
Kitap okumadan uyuyamayan kimse.

Bükmark
Kitap sayfasının ucunu bükerek kalınan sayfayı işaretleme yöntemi. Eskiden bookmark mı vardı. (Bookmark:

Kitapta okunan sayfayı bulmak için araya konulan işaret veya herhangi bir ayırıcı.)

Yazminat
Bir köşe yazısında veya bir kitapta ifade ettiği düşünceleri ve yorumları yüzünden yazarın mahkeme kararıyla ödemek zorunda bırakıldığı para.

Son dönemde basınla ilgili çıkan yasalara ve siyasi liderlerin artan hoşgörüsüzlüğüne bakılırsa, kalem erbabı kişilerin yazdıkları her yazı için bir tarafa tazminat parası ayırmaları yerinde olacak. Bizdeki siyasi karakterlerin egoları o kadar iri ki, bir eleştirinin onlara çarpmadan etraflarından dolaşması mümkün olmuyor...

Karı-katür
Toplumun değişen espri anlayışı ve abaza okurun talebi yönünde, her karesinde çıplak karı vücudu çizimi

mutlaka yer alan, esprinin, mizahın ikinci planda kaldığı; çoğu zaman diyalogların bol küfür ve bel altı ifadelerle dopinglendiği, apolitik karikatür. Eskiden mizah dergilerinde, örneğin Gırgır'da bu tür karikatürler hep azınlıktaydı. Şimdi konuşma-düşünme balonlarında ne ana kalıyor ne avrat. Yakında mizah dergileriyle porno magazinleri karıştıracağız.

İSTANBUL KOZMOPOLİT Mİ, KAZMAPOLİT Mİ? YOKSA YOZMOPOLİT Mİ?

Kozmopolit: Çeşitli ulusları, dinleri, ırkları veya kültür gruplarını içinde barındıran ve uyumla birleştiren şehir veya insan.

İstanbul kozmopolit bir şehir midir? Hiç sanmıyorum...

İstanbul önemlidir. Nasıl teyze anne yarısıysa, İstanbul da Türkler için hac yarısıdır, ikinci bir kıbledir... Yurtdışından gelen dostlarımıza en çok bu şehri gezdiririz. Misafirlere laf arasında meze niyetine şu klişe mutlaka sunulur: "İstanbul çok kozmopolit bir şehirdir."

İstanbul'da çok farklı insan tipleri yaşıyor olabilir; ama bir şehre kozmopolit kurdelesi takacaksanız, hemşeriler,

kültürleri birbirlerine karışıyorlar mı, ona bakmanız lazım. Bu açıdan değerlendirildiğinde İstanbul'un pek de kozmopolit bir şehir olmadığı anlaşılır. Örneğin, siz Ulus'ta oturan bir aile ile, Kurtuluşlu öğrencilerin Bebek'te bir kafede tanışıp memleket veya dünya üzerine sohbet ettiklerine tanık oldunuz mu hiç? Veya, yıllarca itile kakıla sayıları azaltılmış gayrimüslümlerin, günümüzde âdetlerini gizlemek zorunda kalmadan, istedikleri gibi yaşayabildiklerini söyleyebilir miyiz?

Gerçek şu ki, İstanbul'da hiçbir grup diğerleri ile ortak bir mekânı paylaşmak istemez, herkes sadece kendi bölgesinde turlar. Bir grup, yanlışlıkla sınırlarının dışına çıkarsa, diğerinin bakışları, ona oraya ait olmadığını hatırlatır. Önemli olan başka profillerle aynı şehirde yaşamak değil; kendinden sıyrılıp onların kültürlerine ilgi duymak ve farklılıklardan ilham alabilmektir.

İstanbul'un bambaşka kültür ve gelir seviyelerine ait semtleri, çocukları olduğu için boşanamayıp yavan bir evliliğe katlanan mutsuz eşler gibi. "Çocuk" neyi mi temsil ediyor? Bazıları için ekmek parası, diğerleri için İstanbul sevgisi. Ortak bir şehirle birbirlerinden ayrılan insanların mekânıdır İstanbul...

Kazmapolit: Şehir magandası. Yıllardır büyük şehirde yaşamasına rağmen, karşılaştığı yeni kültürlerden zerre kadar bir medeniyet kapmamış, yontulmamış, hödüklüğünden zırnık kaybetmemiş zararlı şahıs.

Yozmopolit: Kozmopolit olacağım diye önüne gelen bütün yabancı kültürleri benimseyen; hiçbirini derinliğine öğrenmediği ve anlamadığı için de sık sık dengesi bozulan, yanlış yapan boş kimse.

Aloturka
Türklerin insanı illet eden telefon âdetleri.

Telefon çalar açarsınız. Bir ses kendini tanıtmadan lâfa dalar: "Kimsin" veya "Orası neresi birader" veya "Mehmet'i versene bana."

Arandıkça Yakınlaşan Niyazi
İki perdelik yanlış numaraskop oyun.
Sahne: Karlı bir pazar günü. Erkenden telefonum çalar...
- Niyazi sen misin?
- Hayır beyefendi değilim. Hangi numarayı aramıştınız?
- 0 212 236 5X YZ
- Numara doğru, ama burada Niyazi Bey unvanlı birisi yok!
- Kusura bakmayın.
- Rica ederim...

İkinci Perde:
İki dakika geçmez. Telefon yine çalar.

Ses aynıdır:
- Niyazi?
- Beyefendi, biraz önce söylemiştim. Yine yanlış numara çevirdiniz.
- Peki Niyazi yakınlarda bir yerde mi acaba?
- Hayır değil; çünkü "yanlış numara" kavramı, aradığınız kişinin yakında olabileceği ihtimalini içermiyor. Ayrıca, siz bu numarayı her arayışınızda Niyazi Bey de yakınlaşmıyor. Lütfen Niyazi Bey'e dönüp, aldığınız numarayı kontrol ediniz.
- Kusura bakma kardeş...
- Ne demek, bilakis!

Eko-mando

Ekoloji aşkına, nükleer atık taşıyan gemilere çıkıp pankart asma, kendini köprüye zincirleme gibi tehlikeli eylemleri gerçekleştiren, hem idealist ve bilgili; hem de fiziksel olarak formda, gözü kara kimse. Greenpeace örgütünde örnekleri çok görülen profil.

Aslında yaptıkları takdire değer. Günümüzde o kadar fazla çevre sorunu var ki; yitirilen toprak, çölleşme, kaybolan bitki örtüsü ve hayvan türleri, aptal izmaritlerin yaktığı ormanlar, bozkırlar, çayırlar; fabrikaların kirlettiği su kaynakları. Turizmle betonlaşan kıyı şeridi, imara açılan doğal alanlar. Bilinçsiz sanayileşme. Bina düzensizliği. Çarpık ve sapık kentleşme, altyapı, trafik, atılmayıp saklanan biyolojik, nükleer atıklar...

Azabımuaşeret

Aşırı ve yapmacık görgü, protokol, nezaket budalalığı... Adabımuaşeret adına, insana eziyet çektiren kurallar bütünü.

Zamanında insanların çok önem verdiği kurallardan bazıları günümüzde geçerliliğini yitirdi. Çünkü insanlar artık toplum içindeyken daha rahat davranmak istiyorlar. Bu kuralların bazıları ise eğreti, rahatsız edici, hatta aşağıdaki

örneklerde olduğu gibi, kaba...

Kadın restoranda sipariş vermez. Onun yerine masadaki erkek menüye bakar ve ısmarlar. Tuvalete giden kadına eşlik edilir... Neden?

İmamplifikatör
İmamın sesini yükseltmek için kullandığı ve ezan sırasında aleti dibine kadar açarak tüm mahalleyi temelinden sarstığı elektronik sistem. Bu devirde gerek var mı? Artık herkes namaz zamanlarını saatinden takip ediyor...

Ezan-gırdamak
Yakınında bir cami bulunan evde, ezan saatlerinde, eşyaların, duvarların güçlü titreşimli, yüksek volümlü ve çoğu zaman detone bir ses ile sarsılması, tabak çanağın yerinden oynaması...

Damfiteatr
Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde

insanların yazın üzerine çıkarak, yakındaki yazlık sinema salonunda oynayan bir filmi veya sokaktan gelip geçenleri seyrettikleri ev damı. Bir nevi açık hava tiyatrosu, insanları buluşturan bir sosyal tesis.

Canavaroluşçuluk

İnsan hatasının, yetersizliğinin ve tembelliğinin neden olduğu kötü durumları, uydurulan sembolik canavarlara atfederek, özeleştiri yapmaktan, değişmekten ve bireysel gelişimden yırtmayı amaçlayan Şark felsefesi ve düşüncesi...

En popüler örnekler: Trafik Canavarı, Enflasyon Canavarı.
İşsizliğin sorumlusu: Torpil Canavarı.
Fakirliğin kaynağı: Küreselleşme ve Batı Canavarı.
Baş ağrısı, saç dökülmesi, ülser, yürek enfarktı, kanser filan yapan: Stres Canavarı.

İşkentce
Türkiye'de büyük kentlerde yaşayanların çekmek zorunda kaldıkları zor ve eziyet dolu hayat.

Metroselsüel
Büyük şehirde yaşamayı seçtiği için doğal afetlerden uzak kalacağını zanneden; ama en basit bir sağanakta bile oturduğu ev bir metre sel suyunun altında kalan, birikimleri "selindir" gibi ezilen İstanbullu. Sözümona büyükşehir sakini.

Kuraklama Devri
Bir bölgenin, şehrin uzun süreli yaşadığı kurak dönem. İstanbul'da 1990'ların sonuna doğru şiddetlenen, şehri, susuzluktan kırıp geçiren kuraklık zamanlarını hatırlayın: Su, bazen haftada bir gelir, bazen hiç gelmez. Geldiğinde sicim gibi incecik akar, yüksek semtlere çıkmaz.

Selodram
İstanbul'un bazı semtlerinin her yağmur sonrası sergilemek zorunda kaldıkları seyretmesi acı veren duygusal oyun. Sen önce oy karşılığında dere yataklarına gecekondu yapılmasına izin ver; sonra da aynı bölgeyi istimlak et, insanları evlerinden at. Buna da belediyecilik, kamu yönetimi de...

Faydınlanmak
İstanbul'un yakınından geçen fayların yapısı ve kaç parça kırılacakları gibi konularda bilinçlenmek. Deprem muhabbeti açıldığında söyleyecek sözü olmak. Deprem Dede gibi "Faydın" kimseleri takip edip onlardan feyzalmak.

Ritz Karton
Evsiz kimsenin, çöplükten topladığı sert karton malzemeden inşa edip; köprü altı, ara sokak ücrası veya metroya yerleştirdiği tek kişilik konaklama tesisi... Evsizlerin son yıllarda en çok

rağbet ettikleri yerler metrolar: Yazın serin, kışın sıcak. 365 gün, 24 saat açık. Ve nispeten güvenli.

(U)statik proje

Yönetmeliklere göre, yetkili inşaat mühendislerinin hazırlaması gereken ve bir inşaat için hayati önem taşıyan çizim ve hesaplardan oluşan dosya yerine, bir inşaat ustasının ayaküstü hazırladığı izlenimi veren, bakkal defteri gibi karışık, başka binaların hesaplarının fotokopi çektirilip içine konulduğu sözde statik proje dosyası. Rüşvet karşılığı ruhsat veren belediyelerin ayıbı. Deprem kayıplarımızın gerçek nedeni...

Gökdalan

Gökkafes isimli çirkin gökdelenin gerçek ismi...

Haber: "24 Mayıs 1983'te, Dolmabahçe'de otel inşa izni alan firma, bölgedeki tarihi Taşkışla binasının boyunu

aşmamak kaydıyla, 24 metre ya da sekiz kat yüksekliğinde inşaat onayı aldı. Ancak, yapı yoğunluğu, mevcut imar planlarının tanıdığı sınırın çok üzerinde olunca bölge, Bakanlar Kurulu kararıyla 'turizm alanı' ilan edildi. 1984-89 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapan Bedrettin Dalan döneminde projesinde değişiklik yapılan Gökkafes'in boyu 134 metreye, iş yeri oranıysa yüzde 20'den yüzde 80'e çıkarılarak yoğunluk artırıldı."

(Radikal)

Kazızede

Belediyenin, Sular İdaresi'nin, Telekom'un veya doğal gazcıların, kafalarına göre kazıp açtıkları çukurlara düşerek yaralanan yaya veya araç.

Sabah bir kamyon dolusu işçi gelip haldır huldur kazmaya başlar. Akşam olunca da hiçbir ışıklı işaret veya uyarı levhası koymadan, çukuru öyle anadan

üryan bırakıp paydos ederler. Gece karanlığında evine dönen birisi de açılan kratere düşer.

Şikâyet etmek için belediyeye gidersiniz, onlar sizi Karayolları'na veya diğer kurumlara gönderir. Mahkemeye başvurursunuz, dava en iyi ihtimalle beş yıl sürer. Hukuksuzluk sizi kendi yöntemleriyle terbiye etmeye çalışmaktadır. Sonunda her gece çukura düşmek bu eziyeti çekmekten daha iyidir diyerek haklı mücadelenizden vazgeçersiniz...

Çarpık şirkentleşme

Şehrin belli bir semtinin kısa bir süre içinde şirket ofisleriyle veya koca koca plazalarla dolması. Hazırlıksız yakalanan bölgenin yoğun trafik, yetersiz altyapı hizmetleri ve otopark gibi sorunlarla boğuşmaya başlaması.

Görültü

Görsel gürültü. Aralarında uyum bu-

lunmayan renkler, görüntüler bütünü. Örneğin yol kenarlarında gördüklerimiz. Binaların renkleri, salkım saçak klimalar, antenler, damda reklam panoları, paslı tabela iskeletleri... Gözü rahatsız eden bir karmaşa, bir patırtı...

Kederşahî toplum
Keder ve elemin ağırbaşlılık, gülmenin ve eğlenmenin ise hafiflik ve hoppalık kabul edildiği erkek egemen Şark toplumu.

Barbarbekü
Kurban bayramlarında sık tekrarlanan ilkel alaturka ritüel: Kurban kesilen mekânın hemen yanında, hayvanın kanı ve parçaları etraftayken, ailecek yapılan mangal partisi.

Israrkeş
Israr bağımlısı kimse. Şark toplumlarında sık görülen insan tipi.

Şark kültürü ısrar etmeyi bir görgü kuralı haline getirmiştir. Ortaoyununa benzeyen bu yaklaşımda, kişiden, kendisine yapılan ilk teklife hayır demesi, karşısındaki ısrar ettikçe, önce nazlanıp sonra da yelkenleri suya indirmesi beklenir.

Özellikle bir misafirliğe gittiğinizde maruz kaldığınız yeme-içme ısrarı insanı çileden çıkarır. Sen bana bir şeyi isteyip istemediğimi sordun, ben de sana tercihimi bildirdim, bundan sonra uzatmanın, sürekli aynı şeyi tekrarlamanın alemi var mı? "Valla bırakmam", "bak ölümü gör", "hadi benim hatırım için, darılırım sonra" ...

Hak-raba

Zengin kişi hayattayken hiç arayıp sormayan, sağlığıyla ilgilenmeyen, ancak ölümünden sonra mirastan hak talep etmek için ortaya çıkan, hayırsız, uzak ve ikiyüzlü akraba.

Ceddua etmek
Bir kimsenin gelmişine, geçmişine sövmek. Atalarıyla ilgili kötü şeyler söylemek. Ayıp etmek.

Evgelli
Hiçbir engeli, özrü bulunmamasına karşın sırf kadın olduğu için dışarıya çıkmasına izin verilmeyen, bu yüzden de bütün hayatını evde geçirmek zorunda kalan gariban. "Hanedikaplı" kimse. Türkiye'nin acı gerçeği.

Gördek gecesi
Kırsal kesimde, başlık parası karşılığı tanımadığı bir adamla zorla evlendirilen çocuk yaşta genç kızın kocasını ilk kez gördüğü gece.

Ülkemizde kadınların zorla evlendirilmesi ciddi bir sosyal sorun: "Araştırmalar, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğusu'nda kadınların 12-13 yaşlarında evlenip, 35 yaşında yaşlandıklarını

ortaya koyuyor. Türkiye'nin 1986'da taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), evliliklerin tarafların hür iradesiyle yapılmasını önerirken, bölgede yapılan evliliklerin yüzde 55'ine aileler karar veriyor..."

("Batman'da Kadınlar Ölüyor", Müjgan Halis, Metis, Mayıs 2001)

Ahçıvan

Hem yemek yapan, hem de bahçe işlerine bakan emektar köşk hizmetlisi.

Etopsi

Kasapların önlerine gelen bütün eti inceledikten sonra, sinirini, yağını sıyırıp, iç organlarını çıkarıp, hayvanın farklı bölümlerini farklı biçimlerde (bonfile, kıyma, pirzola vb.) değerlendirmek üzere ayırmaları ve satışa hazırlamaları işlemi...

Kocavüz

Evli kadının kocası tarafından cinsel iliş-

kiye zorlanması. Evlilik içi cinsel taciz.

"ABD'de, her yedi kadından birine eşi tarafından tecavüz ediliyor."

(Hürriyet, 15.01.1999)

Gelişmiş ülkeler tecavüzü "zorla cinsel ilişki" veya "cinsel saldırı" olarak tarif ederken, bizde aynı eylem, "ırza geçme" yani kadının namusuna karşı işlenen bir suç şeklinde tanımlanıyor. Bu durumda evli kadına kocası tarafından yöneltilen cinsel saldırı tecavüz sayılmamaktadır. Geleneksel görüşler ev ve yatak odasının mahremiyetini kişilik haklarına saygı olarak görüyor.

Kingren

Toplum dokusunu oluşturan gruplar arasında din, ırk veya ekonomik çıkar gibi nedenlerden kaynaklanan karmaşık bir sorunun, uzun süre çözülmeden kendi haline bırakıldığı için, önce derin bir kine sonra da kanlı çatışmalara

dönüşmesi. Belli bir aşamadan sonra da tedavisi imkânsız bir hal alması. Kökten müdahale edilmek zorunda kalınması.

Elitnik azınlık
Dünyanın her ülkesinde rastlanan etnik azınlık türü.

Bir toplumun, kültür seviyesi yüksek, genellikle yurtdışında eğitim görmüş, ekonomik gücü yerinde, kendi inanç ve geleneklerini oluşturmuş ve çoğunlukla halktan ayrı ve uzak yaşayan seçkin ve kalburüstü kesimi.

Katçakçı
İmar izni olmadığı halde birilerine rüşvet yedirerek evine kaçak kat(lar) çıkan gözü açık vatandaş.

Ankara Ticaret Odası'nın geçtiğimiz yıllarda yaptığı bir araştırmaya göre, Türkiye'deki her 100 konuttan 40'ı kaçak...

Kısırdövgü

Kocasından dayak yiyen kadının hıncını çocuklarından çıkarması, o çocukların da yetişkin olduklarında; karılarına, çocuklarına, öğretmenlerse öğrencilere, askerlerse emrindekilere aynı fiziksel şiddeti uygulamaları. Böylece bu çağ dışı döngünün kırılmadan sürüp gitmesi.

İşte bir haber: *Dayak yiyen kadın çocuğunu dövüyo*r. "Çocukluğunda ya da evliliğinde şiddet gören kadınların yarısı, çocuklarına da şiddet uyguluyor. Ege Üniversitesi'nde 100 evli kadınla yapılan 'aile içi şiddet' konulu araştırmada, kadınların yüzde 42'sinin hem çocukluklarında, hem de evliliklerinde aile içi şiddete maruz kaldıkları saptandı. Araştırma, fiziksel şiddete maruz kalan kadınların yüzde 51'inin de, kendi çocuklarına dayak attıklarını ortaya çıkardı."

(Hürriyet, 30.04.2005)

Mitastaz
Basit bir olayın, insanların cehaleti veya bilgi eksikliği nedeniyle, mite, efsaneye dönüşerek toplumun tüm dokularına ve katmanlarına sirayet etmesi. Kulaktan kulağa her geçişte daha da güçlenmesi. (Metastaz: Organizmanın bir yerindeki hastalığın başka bir yere sıçraması.)

Nicheantaşı
Türkiye'nin en "niche", en tiki ve en marjinal semti. (Niche -Niş-: Gerçek anlamı, duvardaki küçük oyuk. Pazarlamada kullanılan anlamı, üst gelir grubuna ait, az kişiye hitap eden, pahalı ve özellikleri spesifik ürünlerden oluşan pazar segmenti.)

Bu semtimizin sokaklarında öyle yoğun bir enerji vardır ki, sizi her yerde bir ünlem işareti takip ediyormuş gibi hissedersiniz. Herkes bir alımlı, bir şıktır. İnsan, semte adımını atınca, eli

ister istemez pasaportuna gider; acaba bu gelişmiş ülkeye turist olarak girerken vizede bir sorun çıkar mı diye endişelenirsiniz.

Öpsesyon
İnsanları yanaktan öpme saplantısı. Türklerde sık rastlanan bir sosyo-psikolojik rahatsızlık.

Bu illete yakalanan kimse bir mekânda veya sokakta tanıdık bir grupla karşılaştığında, hiç üşenmeden herkesi sırayla öper. Grubun büyüklüğüne göre bu ritüel dakikalarca sürebilir. Merak ediyorum; acaba öpme âdetimiz olmasaydı ne kadar zaman kazanırdık? Ve o artı süre ekonomiye ne kadar katma değer sağlardı?

Şirket İsviçre Çakısı
Orta ölçek ve küçük şirketlerin, eli her şeye yeten, becerikli, bilgili ve çalışkan elemanı. Bütün çetrefilli ve için-

den çıkılmaz görevleri en iyi onlar yerine getirir. Bilgisayarsa bilgisayar, şarapsa şarap... Makas, dikiş yine onların işidir... Bir sorun olduğunda patron hemen onu çağırır.

Prolotarya
Bütün ümidini ve kurtuluşunu; İddaa, Altılı Ganyan ve benzerlerine bağlayan şans oyunları emekçisi. Lotaryadan kazanacağı büyük ikramiyelerle toplumda hâkim sınıf konumunu elde etmek için mücadele veren sosyal tabaka.

Protestyonel
Protesto gösterilerine katılmayı meslek edinmiş kimse. En popüler çalışma mekânları Taksim Meydanı ve İstanbul Üniversitesi önüdür...

Barbeköy
Hafta sonlarında, yakındaki büyük şehirden arabalarıyla gelen piknikçilere bahçelerinde yer gösterip; onlara

mangal, kömür ve et gibi barbekü malzemeleri satarak ek gelir elde eden küçük yerleşim bölgesi.

Şeyhvet
Din sömürüsü yapan tarikat liderinin kadın müritlerine duyduğu cinsel ilgi.

Neredeyse her tarikat skandalıyla birlikte, şeyhin tarikat içindeki aşırı aktif cinsel hayatı da kamuoyuna malûm olur. Çevresine topladığı müritlerini baskı altına alıp, onları akla gelen her türlü sapık ilişkiye zorlayan sahte tarikat liderlerinin gerçek yüzleri de böylece ortaya çıkar.

Şarklatan
Doğu felsefeleriyle ilgili bir iki tane kitap okuduktan sonra kendisini uzman ilan edip çevredekilere de şifa dağıtmaya soyunan üçkâğıtçı, sahtekâr kimse. Bu kimseler Batı'dan gelen bütün bilimsel yaklaşımları reddeder-

ler. İnsanlığın, ruhsal temizlenmeyle, yogayla veya meditasyonla bütün sorunlarını aşabileceğini iddia ederler.

Sürü-nnet düğünü

Onlarca, bazen yüzlerce çocuğun aynı gün sünnet edildiği düğün organizasyonu.

Haber: "Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Cerrahi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Bedii Salman, toplu olarak yapılan sünnet şölenlerinin yasaklanmasını istedi. Toplu sünnetlerin propaganda amaçlı yapıldığını ve çocukların siyasete alet edildiğini söyleyen Prof. Salman, bu sünnetlerde hata oranının da çok fazla olduğunu ve ciddi enfeksiyon sorunu bulunduğunu belirtti."

(Hürriyet, 13.06.2005)

Rontevu evi

Müşterilerin, camla ayrılan bir odada striptiz yapan hayat kadınlarını sey-

rettikleri genelev çeşidi... Her şey serbest, dokunmak yasak...

Müritmik cimnastik
Tarikat ayinlerinde müritlerin kendilerini kaybedip mistik müzik eşliğinde yaptıkları ve dansa benzer figürlerden oluşan vücut hareketleri...

Din Kişot
Hiçbir tehlike yokken "din elden gidiyor" yaygarasıyla ortaya fırlayıp, kendi yarattığı hayali hedeflere ve kişilere saldıran; art niyetli siyasetçi veya iyi niyetli ama fanatik ve dar görüşlü kimse.

TDK'ya göre Don Kişot'luk: Gereksiz yere kahramanlık göstermeye çalışmak.

Not: Cervantes'in bu başyapıtında yaşlı bir İspanyol soylusu, Mançalı Don Kişot, okuduğu şövalye romanlarının kahramanlarıyla öylesine özdeşleşir ki, kendisini onlardan biri sanmaya

başlar. Tavan arasında paslanmış durumda olan zırhı ve miğferi giyer; atı Rossinante'ye biner; hainleri cezalandırmak için yola koyulur. Don Kişot, şanlı geçmişin, görkemli geleceğin büyüsüne kapılmış, gerçek dünyayla bağlarını koparmış bir karakterdir.

Sentezlektüel

Kültürünün Doğu ile Batı'nın, Asya ile Avrupa'nın bir sentezi olduğuna inanan Türk aydını.

Türkiye'de düzenlenen uluslararası zirvelerde hep aynı terane gündeme gelir; Boğaziçi Köprüsü'nün altındaki beş yıldızlı saray yavrusu mekânlarda verilen resepsiyonlarda, "Köprülerimiz nasıl Asya ile Avrupa'yı birleştiriyorlarsa, Türkiye de Doğu ile Batı'yı birleştirir, iki tarafın da uyumlu bir sentezidir" denir. Ama ne garip, o resmi zirve yemeklerine sırf başörtülü oldukları için, başbakan ve Meclis baş-

kanının eşleri davet edilmez. Daha bir parça bez üzerinde bile uzlaşamayan bir kültür, koskoca iki kıtayı nasıl uyumla birleştiriyor, anlayan var mı?

Vasatandaş
Ortalama özelliklere sahip vatandaş. Sokaktaki insan.

Parkaşüt
Büyüklerimiz boşu boşuna "aman çocuğum sıkı giyin" demiyor. İşte bu öğüdün ispatı şu haberde: 16'ncı mucize: "Boğaziçi Köprüsü'nden intihar etmek için atlayan 30 yaşındaki tekstilcinin parkası, rüzgârda paraşüt gibi şişince inişini yavaşlattı ve ölümden dönmesini sağladı. Bugüne kadar köprüden atlayan 16 kişi bu şekilde kurtuldu."

(Hürriyet, 1.2.2005)

Sarkıteri
Tabelasında insanı etkileyecek bir biçimde "Şarküteri" yazmasına rağmen,

üst katında oturan apartman sakinlerinin bildik yöntemle, balkondan sepet sarkıtıp "Recep Efendi..." diye seslendikleri ve Sana, ekmek, sucuk, 100 gram zeytin, yumurta, gazete, sigara gibi günlük ihtiyaçlarını satın alabildikleri, bildiğimiz mahalle bakkalı (genellikle Laz).

Bu eski dükkâna yeni isim verme âdeti son yirmi yılda ortaya çıktı. Yeni modaya göre dükkânların eski ve yeni isimleri aşağıdakiler gibidir:

Bakkal: Şarküteri
Genç irisi bakkal: Market
Kasap: Etevi
Erkek berberi: Kuaför
Kadın berberi: Güzellik salonu
Pideci: Pizza house
Pastane: Cafe
Hayat kadını: Eskort
Genelev: Masaj salonu
Kamyoncu: Lojistik şirketi

Sürermarket
Aracına doldurduğu malları sokak sokak gezerek satmaya çalışan küçük esnafın mobil bakkalı...

Semtşeri
Sizinle aynı semtte oturan kişi.

Teenerci
13-19 yaşlarında, sokakta yaşayan, insanların yanından geçerken salavat getirip adımlarını hızlandırdıkları tiner bağımlısı genç insan.

İşte bu gençlerle ilgili iki çarpıcı araştırma sonucu:
1- Kimsesiz Çocukları Koruma Derneği'nin 10 ili kapsayan araştırmasına göre, ankete yanıt verenlerin üçte biri kimsesiz çocuklar konusunda peşinen olumsuz tutum içinde:
• Katılımcıların büyük çoğunluğu kapkaç, hırsızlık gibi suçların çoğunluğunu tinerci çocukların işlediğini düşünüyor.

• Sokakta yaşayan çocuklar konusunda en büyük sorumlu bu çocukların aileleri görülüyor.

(cnnturk.com, 16.03.2005)

Acaba en büyük sorumlu gerçekten de bu çocukların aileleri mi? Bakalım:
2- Başak Kültür ve Sanat Vakfı'nın Aralık 2003'te başlayıp bir yıl boyunca sürdürdüğü "Sorun Etme Sahip Çık" projesi, 1989-99 yılları arasında zorunlu göçle İstanbul'a gelmiş ailelerin hâlâ ekonomik, sosyal ve kültürel güçlüklerle boğuştuğunu; özellikle çocukların bu süreçten çok kötü etkilendiğini ortaya çıkardı. Proje kapsamında, Doğu ve Güneydoğu'dan zorla göç ettirilerek Kadıköy, Ümraniye, Beykoz, Pendik gibi dokuz ilçeye yerleşen 500 aile ve 369 çocuk ile görüşüldü. Raporun zorunlu göçün sonuçları olarak belirlediği başlıklardan bazıları şunlar:
• Zaten yeterli istihdam alanı olmayan ve düzenli kent halini alamayan bölge

kentlerinde bu problemler arttı.
• Göç etmek zorunda kalanlar asgari düzeyde aldıkları eğitimden de mahrum kaldı. Çocuklar aile ekonomisine katkı için çalıştırılmaya başlandı.
• Göç etmek zorunda kalanlar potansiyel suçlu olarak algılanmaya başlandı. Göç alan kentlerde ırkçılık, şovenlik, etnik ayrımcılık arttı.

(BİA Haber Merkezi, 22.02.2005, Erhan Üstündağ)

Köymakam
Muhtar. Bir köyün en büyük idari görevlisi. Kendi ortamında önemli insan. Kaymakamın ve devletin köylük yerdeki temsilcisi.

Çiğmento
Henüz tam sertleşmemiş ıslak çimento.

Bazı kimseler, içgüdüsel bir eğilimle, üzerine basmak isterler. Daha garipleri isimlerini yazar, tarih atar, en ileri

seviyedeki rahatsızlar ise hiç üşenmeyip el izlerini çıkarırlar. Bir garip davranıştır.

Kamu Sutra
İşini bilen özel sektör şirketinin; doğu kültürüne has teknikler kullanarak, alttan girip üstten çıkarak, uzun yıllar bir kamu kuruluşunun ballı ihalelerini alabilmesi. İnşaat, personel servisi ve yemeği, temizlik ve güvenlik hizmetleri gibi işlerde sık rastlanır. (Kama Sutra: Uzakdoğu kökenli sevişme ve erotizm öğretisi.)

Kıdemokrasi
Aklın, bilimin veya hukuğun değil, yaşça ve rütbece üstte olan kişilerin sözünün geçtiği yönetim biçimi.

Bürokrant
Kamuda çalışan üst düzey görevlinin, pozisyonunu kötüye kullanarak elde ettiği haksız gelir.

Afbone
Siyasilerin çıkardıkları aflardan yararlanıp serbest kaldıktan hemen sonra

birisinin canını yakıp tekrar içeri giren, af-suç-hapis abonesi azılı sabıkalı...

İstatistikler, genel afla salıverilen suçluların yüzde 23'ünün tekrar suç işleyerek ceza evine döndüğünü ortaya koyuyor.

Asıker

Bir askerin her zaman her yerde ciddi ve sert olması gerektiğine inanan eski kafalı ordu mensubu. Oysa modern anlamda, askerlik de bir meslektir. Ortalıkta asık suratla gezmenin, insanlara höt-zöt yapmanın bu meslekte başarılı olmada bir rolü yoktur.

Buz Cumhuriyeti

Yılın sekiz ayı yolları kar ve buz altında kaldığı için ulaşılamayan, tarımdan başka dişe dokunur geliri olmayan, uzun dönemler terör ve olağanüstü hal içinde yaşamış, yolsuzluğun, fakirliğin kol gezdiği doğudaki kasaba ve köy-

lerimiz. (Muz Cumhuriyeti: Muz, kahve gibi tarım maddelerini gelişmiş ülkelere satarak hayatta kalmaya çalışan, demokrasileri sık sık darbelerle kesilen Güney Amerika ve Afrika ülkeleri.)

Etrafta sık sık "Türkiye bir Muz Cumhuriyeti değildir" klişesini duyarsınız. Doğrudur, çünkü ülkemiz daha çok bir "Buz Cumhuriyeti"dir.

Demodegoji
Miadı 1980'lerde dolmuş ideolojik kavramları ve söylemleri kullanarak yapılan popülizm, halk yalakalığı...

Demokraşitizm
Emekleme döneminde, gerekli sistemleri yerleştiremediği için, iskeleti oluşturan sivil kurumları güçlenemeyen ve direnç kazanamayan ülkenin mustarip olduğu rahatsızlık. Raşitik süreç uygun tedavilerle durdurulamazsa, ülke büyümeye ve hareket et-

meye başladığında büyük sorunlar yaşar. Demokratik rejim, yaşıtlarına kıyasla daha geç yürür, daha çabuk yorulur. Bünyesi hastalıklara daha çabuk yenik düşer.

KİT (Kamu İktisadi Tevekkülü)
İnsanların neden olduğu kazaları Allah'ın takdirine bağlayan kamu kuruluşu.

22.07.2004 tarihinde Sakarya Pamukova'da yaşanan (36 ölü, 81 yaralı) hızlandırılmış tren kazası sonrasında Devlet Demir Yolları müdürünün yaptığı resmi açıklama: "Kaza Allah'ın takdiri."

Hata limanı/hata meydanı (DHMİ: Devlet Hata Meydanları İşletmesi)
Meydanı boş bulan siyasetçilerin 2,5 milyar dolar harcayarak "Her ile bir hava limanı" sloganıyla yaptırdıkları, ama talep eksikliğinden, ilin THY'nin güzergâhında olmamasından ya da

teknik nedenlerden dolayı kullanım dışı kalan hava alanı.

• Eski bir ulaştırma bakanının kullandığı ifadeyle, "Sebze kurutmak için kullanılan" bu hava meydanlarından 6'sı (Sinop, Tokat, Zonguldak/Çaycuma, Uşak, Sivas ve Balıkesir/Merkez) 2002 yılında kapatıldı.
• Türkiye'de, bütün meydanlara gerçekleşen dış hat ve iç hat trafiğinin yüzde 92'sini sadece 4 büyük hava limanı karşılıyor.
• Türkiye'nin hava trafiğinin yüzde 50'si Atatürk Hava Limanı'nda gerçekleşiyor.

Beleştrik
Kaçak kullanılan elektrik.

Not: 14 Ocak 2004 tarihli gazete haberinden: TEDAŞ, Türkiye genelinde yaptığı 12 milyon 427 bin 839 abone taramasında, 661 bin 290 abonenin

(% 5,3) kaçak elektrik kullandığını tespit etti. Bazı doğu illerinde % 60'lara kadar çıkan elektrik hırsızlığının ekonomide yol açtığı zarar yıllık 1,5-2 milyar dolar olarak tahmin ediliyor. Elbette bu zarar, faturalarını düzenli ödeyen abonelerin sırtına binmektedir...

İstihbayat
Güncelliğini, önemini ve değerini yitirmiş gizli servis haberi.

GAPlumbağa
1970'lerde temeli atılan, bitmesi için ihtiyaç duyulan milyar dolarların ancak bir kısmı bulunabildiği için de çok yavaş ilerleyen, Türkiye'nin en büyük, dünyanın ise 8'inci büyük projesi... Ödenek yaratılabilirse GAP'ın en erken 2010 yılında bitirilmesi hedefleniyor.

GAP'ın proje alanı Fırat ve Dicle havzaları ile yukarı Mezopotamya ovalarında yer alan 9 ili kapsıyor:

Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak (ülkemizin toplam yüzölçümünün yaklaşık % 10'u). Projenin gecikmesinin en önemli nedenlerinin başında; son on beş yılda yaşanan krizler ve terörle mücadele için ayrılan askeri harcamaların ekonomiye getirdiği yük sayılıyor.

(Sabah, Necmiye Uçansoy, GAP Dosyası.)

Fişgüzar

Kimse ondan böyle bir şey yapmasını istememişken, yasaları ve yetkisini aşıp insanları sağcı, solcu, Batı yanlısı, gerici vb. diye fişleyen, bu yöntemle ülke bütünlüğünü ve bağımsızlığını koruduğunu zanneden fazla gayretli kimse.

Soyurtsever

Yurt sevgisini konuşmadan eyleme dökemeyen sözde vatanperver. Ulusunuzu sevmekten daha önemlisi, sevmesini bilmektir.

Sevkreter
Bazı resmi kurumların giriş katında yer alan danışma bölümünde, küçücük bir pencerenin önünde oturan ve görevi, vatandaşı üstünkörü dinledikten sonra, onu ilgili bölümlere yönlendirmek olan bayan yetkili.

Sürekli sigara içerler. Kendilerine "abla, bacım" diye hitap eden garibanları haşlamaktan hoşlanırlar.

Yasa-lak
Çok çalışıp, ekmeğini emeğinden, zekâsından, birikiminden çıkaracağına; hayatını, mevzuatın boşluklarından ve açıklarından yararlanarak kazanan toplum asalağı, parazit şahıs.

Herkesi saf, bir tek kendilerini akıllı, daha doğrusu kurnaz zanneden bu kişiler sürekli Resmi Gazete okurlar. En kaşar avukatları tutarlar. Hortum, zimmet veya hırsızlık gibi yapışkan-kirli

işlerini hallettikten sonra da sızdıkları çatlaklardan dışarıya akıp sırra kadem basarlar.

Devlet, kamuya taktıkları milyarlarca doları yurtdışındaki kasalarına zulalayan bu tilki arkadaşları er veya geç yakalar. Kaçarken geride kalan birkaç parça lüks malı satarak milyon dolar seviyesinde tahsilat yapar. Gören de adalet yerini buldu, burası bir hukuk devletidir, suç, yapanın yanına kalmaz zanneder.

TMSF (Tapon Mallar Satış Fonu)
Milyarlarca dolarlık batık banka borçlarını, hortumcuların kaçarken geride bıraktıkları elden düşme malları satarak kapatmaya çalışan kamu kuruluşu. İşte birkaç haber:

"TMSF'nin 24 milyar dolar zararla devraldığı batık bankaların, faizleriyle birlikte kamuya toplam maliyeti 46

milyar doları buldu. Bu maliyetin 2004 sonu itibariyle 1,8 milyar dolarlık kısmı tahsil edildi. Bundan sonra da toplam 6,3 milyar dolarlık tahsilat yapılacağı hesaplanıyor. Buna göre batık banka maliyeti en fazla 37,6 milyar dolara düşürülebilecek. Başka bir ifadeyle, bu miktarda zarar kamu tarafından karşılanmış olacak."

(Milliyet, 16 Mart 2005)

• "TMSF, Uzan ve Demirel ailelerinden haczedilen içki, puro ve puro aksesuvarlarının satışından 57 bin 255 YTL gelir elde etti..."

(ntvmsnbc.com, 21 Mart 2005)

• "TMSF, Uzan Grubu ve el konulan Egebank'ın eski sahibi Yahya Murat Demirel'den haczedilen spor aletleri ile 11 aracı satışa çıkaracak."

(Sabah, 5 Ocak 2005)

• "TMSF, Uzan Ailesi'nin oturduğu

Ahmet Afif Paşa Yalısı'ndaki kişisel eşyaları 9 Nisan'da açık artırmayla satacak. Eşyalar arasında bulunan Kemal ve Melahat Uzan'ın karyolası 600 YTL bedelle satışa çıkarıldı."

(Vatan, 4 Nisan 2005)

Bu hızda ve tempoda gidersek 37,6 milyar dolar borcu kapamak kaç puro veya karyola alır acaba?

Hemşo-venist

Hemşehrilerini ülkenin diğer bölgelerinden gelen insanlardan üstün gören; patronsa işyerinde sadece köylüsünü çalıştıran; bir şirkette yöneticiyse memleketlisine torpil yapan, kırsallığı üzerinden atamamış bağnaz kimse.

İsimilasyon

Bir ülkenin, etnik kökenli vatandaşlarını, çocuklarına ana dillerinde ve kültürlerinde yer alan isimleri vermelerini engelleyerek asimile etmesi.

Zamanında Bulgaristan'da Türk azınlığın isimlerinin zorla değiştirilmesi buna iyi bir örnekti ve ülkemizde büyük infiale neden olmuştu. Oysa son yıllarda benzer durumları Türkiye için de duymaya başladık. Neyse ki etnik isimler konulmasıyla ilgili yasak, AB zoruyla da olsa, kaldırıldı. Şimdi sıra uygulamada!

Krizmatik lider

Halkların veya şirketlerin, şavaş, ekonomik bunalım gibi zor anlarında ortaya çıkan; soğukkanlılık ve üstün dikkat kalitesi, sert yöntemleri uygulayabilme becerisi, enerji ve karizması sayesinde insanlara önderlik eden lider tipi.

Bugün ülkelerin rekabeti, savaş meydanlarından bilim, sanat ve teknoloji alanlarına taşındı. İndra Gandhi'nin ifadesiyle, "Liderlik, eskiden kas gücü demekti, şimdi ise insanlarla anlaşabilmek anlamına geliyor."

S-ilahi adalet

Çağdaş hukuk sistemine alternatifler arayan insanların, ellerine bir silah geçirip kendilerine yapılan haksızlığı veya saldırıyı hemen anında ve yerinde cezalandırma eğilimi. İlkel hukuk anlayışı...

Son zamanlarda evine giren hırsızı vuran kişinin ceza alıp almaması tartışılıyor. Eve giren adamı infaz etmeyi savunanların en ateşlisi, daha ılımlı ve insancıl olması beklenen, sol kanattan bir bayan milletvekili. Sahip olduğu tabancaları gerine gerine kameralara gösteren bu milletvekiline göre, devlet can ve mal güvenliğini koruyamıyorsa, vatandaş kendi işini kendisi halledebilmeli ve eğer ülke "Vahşi Batı"ya dönmüşse, yasalar da bu düzene uyum sağlamalı...

Bu mantıkla, arka koltuktan çantamızı çalan kapkaççı çocuğu veya aracımıza

çarpan sürücüyü de, torpido gözünde sakladığımız silahımızla vurma hakkımız doğuyor. Sonuçta arabamız da kişisel alanımız değil mi?

Muhayalefet partisi
Birincil görevi hükümetin icraatını eleştirmek, aşırılıklara karşı çıkmak ve denge kurmak olmasına rağmen kendi içişleri, hizipleşme ve güç çekişmeleri yüzünden Meclis'te ağırlığını koyamayan, varlık gösteremeyen, arada bir görünüp yine kaybolan muhalefet partisi...

Hatıraltı etmek
Kişinin, bir suçu veya kusuru, bir akrabanın, tanıdığın, üst düzey bürokratın veya ensesi kalın bir siyasinin hatırı için, bilerek ve isteyerek örtbas etmesi, saklaması. Hatır için kanunların çiğnenmesine göz yumması...

Yargısız insaf
Derin devletin, belli amaçlarla kullan-

dığı karanlık adamları, ülkenin hukuk sistemi dışında bırakarak koruması ve kollaması. Normal vatandaş işlediğinde ağır hapisle cezalandırılacak suçların merhametle karşılanması.

Şiirtica

Gericiliğin ve bağnazlığın, kendi düşüncelerine uymayan şiiri bile yasaklayabilecek kadar ileri aşaması, ümitsiz vakası. Kronik irtica.

Efendim, kelimeye ilham olan olayımız şöyle gelişir: 25 Mayıs 2005'te, Muğla'nın Milas ilçesi Anadolu Lisesi'ndeki şiir dinletisinde Nazım Hikmet'in "Vatan Haini" şiirini okuyan öğrenci Kaymakam talimatıyla gözaltına alınır. Liseli üç saat sorgulanır ve sonra serbest bırakılır. Konuyla ilgili görüşü sorulan başbakanımız ise, "Siz benim şiirime nasıl baktıysanız, ona da öyle bakın. Ben, sadece, aynen o genç gibi şiiri okuyandım. Bu tür şeyleri doğru bul-

mamız mümkün değil. Kaldı ki, Kopenhag Siyasi Kriterleri'yle bu işler artık ortadan kalktı" der.

Çifte(telli) standart

Kuralları ve kanunları tarafsızca uygulamakla yükümlü bir otoritenin veya resmi kurumun, kendisine düşman olan kişiler suç işlediğinde en ağır yaptırımları yürürlüğe koyarken, yandaşları, dostları aynı kuralları çiğnediğinde bambaşka yargıya varmaları. Nedenini kamuoyuna açıklamaya geldiğinde de, göğüs ve göbek titreterek, gerdan kıvırtarak konuyu gürültüye getirmeleri. Şark toplumlarında hâkim olan hukuk anlayışı.

Böyle sadece kendine müslüman olma durumlarına bir örnek 2005 yılının başında yaşandı. Okuduğu bir şiirden dolayı geçmişte başı yasalarla belaya giren ve o zaman özgür düşünce, fikir serbestisi, demokrasi havarisi kesilmiş

olan başbakan, iş kendisini hicveden karikatürlere gelince, işi gücü bırakıp mizahçılara tazminat davaları açmaya başladı.

Milisyoner

Görevi bir dini, özellikle de Hıristiyanlığı yaymak olan, ama İncil dağıtıp, İsa'yı tanıtma gibi pasif propaganda yöntemleri yerine, insanları zor kullanarak ikna etmeyi seçen silahlı ve gözü dönmüş kimse. Her dinin fanatiği tehlikelidir...

Terszkere

Mart 2003'te acemi AKP hükümeti tarafından ümit verilen, beklentiye sokulan ABD'nin, "Amerikan askerlerinin gelişi ve Türk askerlerinin Kuzey Irak'a gidişiyle ilgili tezkere" Meclis tarafından reddedilince ters köşeye yatması, bütün operasyon planlarını gözden geçirmek ve değiştirmek zorunda kalması. Bu andan sonra da Bush yöneti-

miyle Türkiye arasında soğuk rüzgârların esmesi.

Soyasi parti
Belli bir soy, ırk veya etnik grup üzerinden siyaset yapan, bu zümrenin toplumdaki diğer gruplara üstün olduğuna inanan parti. Aşırı milliyetçiliğin ve muhafazakârlığın temelinde yatan tehlikeli politik felsefe.

Vetodoloji
Son iktidarla devletin en üst makamı arasında yaşanan gizli çekişmede, cumhurbaşkanının aklına yatmayan yasaları engellemek için uyguladığı metot. Süreç adım adım şöyle işlemektedir:
1- Önce yasa tasarısı Meclis'e iade edilir.
2- Meclis, virgülüne dokunmadan yasayı Köşk'e geri postalar.
3- Cumhurbaşkanı, son çare Anayasa Mahkemesi'ne başvurur.

Bir tür "yasa tenisi" oyununa dönen bu süreç her seferinde bire bir tekrarlanır.

Davalüasyon
Kamu vicdanını rahatsız eden bir olayın patlak vermesinden hemen sonra, suçlular aleyhine apar topar açılan davanın süreç ilerledikçe, yargının kendi yavaşlığından veya birileri tarafından yavaşlatılmasından dolayı önemini ve değerini yitirmesi. En sonunda da zaman aşımına uğrayarak gündemden tamamen düşmesi. Suçluların da fırsattan istifade serbest kalması.

İşkence, yolsuzluk, ihmal, hortumlama, mafya-devlet ilişkileri ve insan hakları ihlalleri ile ilgili açılan davalarımızın tipik kaderi...

Irktica
Irk kökenli gericilik.

İrtica, geriye gitme, mevcut düzeni ve-

ya çağdaş, evrensel fikirlere dayanan toplum yapısını değiştirmek demek; ama irtica denilince bizim aklımıza sadece dini esas alan gericilik geliyor.

Oysa aşırı milliyetçi yaklaşımlarda da benzer köktenci yaklaşımlar ve gelişim karşıtlığı söz konusu.

Aklanbaç

T.C. derin güçleriyle, kalantor, hatırlı, ağır ve suçlu abiler veya ensesi yağlı hortumcuların oynadıkları saklan-aklan oyunu.

Bu oyunda, belli odaklardan, hapis cezası alacağı tüyosunu kapan kişi hemen yurtdışına kaçar ve saklanır. Devlet ve güvenlik güçleri ise o kaçarken gözlerini yumar ve "1, 2, 3... 15 gün, önüm arkam sağım solum saklanmayan ebe-sobe" şeklinde sayar. Sonra da büyük bir heves ve ciddiyetle suçluyu aramaya başlar.

Böylece aylar yıllar geçer. Bir tarafta dava kör topal devam ederken, kendisinden ancak gıyabında hesap sorulabilen şahıs gül gibi geçinmektedir. İşte tam bu sıralarda ya bir af çıkar, ya deliller adliyede yanar ya da şahitler ortadan kayboluverir. Hiçbir şey olmazsa "davalüasyon" gerçekleşir; hesap döner sap döner... Uygun ortam sağlandığında söz konusu kişi ülkesinin hasretine dayanamaz (!) ve gelip teslim olur; ama zaten bu sürede suçların çoğundan aklanmıştır.

Mimliyetçi

Milliyetçilik, vatanseverlik kisvesi ardına saklanıp her türlü yasadışı haltı yediği için kamuoyunca mimlenen, ama her defasında derin devletin himayesinde serbest kalan şüpheli ve tehlikeli şahıs. Türkiye'de bir döneme damgasını vuran -ve vurmaya devam eden- suçlu profili.

Yeşil pasaport
Kanunla başı derde giren karanlık şahsın "araziye uymak" amacıyla yurtdışına kaçarken kullandığı ayrıcalıklı pasaport cinsi.

Oytobüs
Siyasilerin seçim öncesinde yurdu gezip halktan oy istemek için kullandıkları, hoparlörlerinden yayılan sinir bozucu uyduruk şarkılar, kıro anonslarla gürültü kirliliği yaratan, mitinglerde üstüne çıkılıp hamasi nutuklar atılan, büyük ve cafcaflı seçim otobüsü.

Minnetvekili
Siyasi kariyeri veya birikimi olmamasına rağmen, belli çıkar gruplarının, güç odaklarının veya iş çevrelerinin mali ve siyasi destekleriyle Meclis'e girmeyi başaran, onlara olan vefa borcunu ödeyebilmek için de bütün zamanını, kamu kuruluşlarında evrak ve ihale takibi, birilerini işe sokma gibi

getir götürlere harcayan ezik parlamenter. Milletin değil, başkalarının vekili, demokrasi kamburu kişilik.

Volitikacı
Tek amacı, Meclis'e girdikten sonra dokunulmazlığını, milletvekili nüfuzunu ve bağlantılarını kullanarak, haksız yollardan ve kısa zamanda ballı kazançlar elde etmek olan yoz siyasetçi.

Reyelan
Bir seçimde bir partiye veya siyasi görüşe başka parti veya görüşlerden büyük sayılarda oy kayması, akması. Seçimi kaybeden partinin diri diri gömülmesi, işinin bitmesi.

Sütvansiyon
Devletin süt üreticisini sübvanse ederek plansız üretimi ve tembellik içinde olan sektörü ödüllendirmesi. (Sübvansiyon: Devletin belli bir sektörü korumak amacıyla yaptığı para yardımı.)

İşte bir sütvansiyon haberi: "Günde bir milyon eve ücretsiz süt. Tarım Bakanlığı, süt sektörünün üretim fazlası isyanının ardından bir süt kampanyası hazırladı. Ülkenin en yoksul yüzde 6'lık bölümünü oluşturan bir milyon aileye günde bir litre süt dağıtılacak. Bu kapsamda 365 bin ton süt dağıtılırken, sektöre 352 milyon YTL kaynak aktarılmış olacak."

(Hürriyet, 20.04.2005)

Kural: İyi siyaset, yanlış ekonomidir. Doğru ekonomi kötü siyasettir...

Soykurum

Bir partinin iktidara geldikten hemen sonra, bir kamu kurumunda, önceki iktidarın yandaşlarına yönelik başlattığı geniş çaplı sindirme, tasfiye etme ve işten çıkarma operasyonu.

Siyasi kadrolaşma, kamu kurumlarını arpalık olarak gören partiler tarafından

bir gelenek haline getirilmiştir. İstisnasız her iktidar değişikliğinde bu acımasız kıyım yaşanır. Bekçisinden müsteşarına, genel müdüründen sekreterine kadar değişik kademelerden kafalar uçar. İnsanlar daha kötü pozisyonlara atanır veya ülkenin ücra yerlerine sürülür, bir nevi tehcir uygulanır.

Nüfuz patlaması

Uzun yıllar gençlik kollarında her tür angarya işi yapan sıradan kişinin, partisi iktidara geldikten kısa süre sonra edindiği itibar artışı. Kendisini önemli bir şahsiyet olarak görmeye başlaması. Devlet dairelerinde saygı görmesi, kartvizitinin prim yapması.

Nepolitizm

Bir kişinin deneyim, kapasite, performans, birikim gibi nitelikleri dikkate alınmadan, sadece sahip olduğu siyasi görüş doğrultusunda kayırılması, torpil yapılması.

Kamu kuruluşlarına eleman seçmede bir numaralı kriter. (Nepotizm: Akrabalık ilişkilerine dayalı adam kayırma. Dayıcılık.)

StaTürkocu
İlk bakışta ülkenin gelişmesi, hak ve özgürlüklerin tüm topluma yayılması veya şeffaflık gibi çağdaşlık kriterlerini savunur gibi görünmesine rağmen, aslında tek endişesi kendi hâkim konumunu ve statüsünü korumak olan; bu uğurda yerine göre Atatürkçü (ki, bu tiplere "Statürkçü" diyoruz), yerine göre Batı/ABD/AB dostu veya düşmanı, laik, liberal, muhafazakâr gibi çok farklı profilleri de hiç çekinmeden, sıkılmadan benimseyebilen Türk seçkini, sivil-asker bürokrat, sözde aydın.

Oygazm
Politikacının bol oy alıp iktidarı ele geçirdiği anlarda yaşadığı yoğun zevk.

Soltanat
Sol partilerimizin uzun süredir benimsediği, mutlak egemenliğe ve tek adamlığa dayalı ilkel yönetim biçimi.

Geleneksel olarak demokrasinin, düşünce serbestisinin ve değişimin temsili olan sol görüş, bu partilerimizde, kendisini hizip ve iktidar mücadelesi olarak yeniden tanımladı. Sol partiler, son on yılda dünyanın hemen her ülkesinde yeni bir söylem yaratmayı ve değişen ekonomik şartlara uyum sağlayan modern bir felsefe üretmeyi başaramadılar. Meydan da daha muhafazakâr görüşlere kaldı.

Partinaj
Siyasi partinin, çevreye yaydığı yoğun dumana, basında çıkardığı yüksek sese ve harcadığı bir dolu enerjiye rağmen tabanı ile olan teması yitirerek yerinde sayması, ileriye gidememesi, hatta geriye kayması. Son yıllarda sol

partilerimizin durumuna cuk oturan siyasi terim.

Sözsyalizm
Başarısı sözde ve teoride kalmış, pratiğe yansıyamamış ütopik düzen.

Söylemlere, atılan nutuklara ve retoriğe baktığınızda halkın; dil, din ve ırk gözetilmeden eşit haklara sahip olacağını, özgür ve adil bir düzende yaşayacağını vaat eden, ama ayrıcalıklı grupların ortaya çıkmasını, yolsuzlukları ve baskıyı engelleyemeyen toplumsal sistem. Sadece hâkim sınıfın profili, isimleri ve diktatörlerin söylemleri değişir, sömürü ise aynen devam eder.

Poputlizm
Toplumun hassas olduğu bazı unsurları ve konuları put haline getirerek kolay yoldan halk dalkavukluğu yapma alışkanlığı. Bu yaklaşımın en sık rastlanan fetiş objeleri: bayrak, İstiklâl Marşı,

Atatürk heykelleri (aslında Atatürk'le ilgili her şey.)

İşte nesnesi bayrak olan küçük bir popütlizm örneği: "Bir işadamına Almanya Fahri Konsolosluğu beratı verilecektir. Resepsiyon sırasında ortaya Türk ve Alman bayrakları şeklinde hazırlanmış bir pasta getirilir. Alman Büyükelçisi Alman bayrağı şeklindeki bölümü kesip yerken sorun çıkmaz. Ancak Türk bayrağı kısmı kesilecekken bir savcının ortaya çıkıp: 'Bayrağın pasta şekline dönüştürülmesi ve kesilmesi hoş değil, ben bunu yemem' demesi üzerine hava gerginleşir. O sırada konsolosun yanına yaklaşan biri kulağına, 'Ekselans, pastayı alttan kesin... Yoksa Türk bayrağını kesmiş olursunuz ki, Allah korusun...' der.

Konsolos pastayı alttan kesmeye uğraşır, fakat başaramaz; bayrağın kırmızı renkli bölümünden küçük bir parça ko-

parır. Bu bölüme bayrağımızın rengini taşıdığı için kimse el sürmeyince konsolos pastayı mutfağa geri gönderip, sadece alt kısımlarının kesilmesini ister. Haliyle bayrak şeklindeki üst tabakayı kimse kesemediği gibi bu bölüm dağıtılamaz ve sonuçta yenemez..."

(Akşam, 29 Mart 2005, Yalçın Pekşen)

Komik mi buldunuz, yoksa absürd mü?

Postalji
Ordunun ülke yönetimindeki etkinliğinin daha fazla olduğu geçmiş zamanlara duyulan özlem.

Sambargo
Sam Amca'nın, düzenli olarak dağıttığı şekerleri ve cep harçlığını aniden kesmesi. Sözünü dinlemeyen yaramaz çocukları böylece terbiye etmesi.

Türbpanik atak
Yoksulluk, işsizlik, gelir dağılımı ada-

letsizliği, zayıf ekonomi, hukuksuzluk, mafya, sağlık sorunları, insan hakları ve özgürlüğü gibi hayati konularda çıtları çıkmayan kimselerin, türban konusu ortaya gelince sergiledikleri irrasyonel tepki krizleri, nöbetleri. (Panik atak: Aniden ve çoğu zaman nedensizce, herhangi bir yerde ortaya çıkan yoğun kaygı-bunaltı ve korku karışımı nöbetlerle kendisini gösteren psikolojik bozukluk.)

VIPotek etmek

Bankadan kredi almak veya bir borcuna karşılık teminat olarak göstermek amacıyla hatırlı bir kişiyi araya sokmak. Bu çok önemli zatın ilgili makamı telefonla aramasını sağlayarak işlemleri hızlandırmak.

Va-talan haini

Milli serveti "devletin malı deniz" diyerek gözünü kırpmadan yağmalayan, rüşvet veren, yasaları çiğneyerek veya

boşluklarını istismar ederek şahsi çıkar sağlayan, kamu kuruluşlarından ballı ihaleler kapıp milyonlarca dolar zarara neden olan; iş konuşmaya geldiğinde ise vatanı, bayrağı için ölmeye hazır olduğunu söyleyen ikiyüzlü kimse.

Onlar için "vatan haini" kendilerinden farklı fikirlere ve kökenlere sahip, yanlışları eleştiren ve bu yolla Türk düşmanlarının eline koz veren kişilerdir. Oysa bir topluma verilebilecek en büyük zarar, zaten kıt olan kaynaklarını talan etmektir.

Yumurtaşlamak

Bir siyasi karakteri yumurta atarak protesto etmek. Daha çok medeni toplumlarda görülen, nispeten daha insancıl ve nazik tepki yöntemi. Bir de son zamanlarda çıkan boya atma var ki, o en az acıtanıdır...

"İnsanoğlu medeniyete ilk adımını,

öfkesini açığa vurmak için taş atmayı bırakıp hakaret etmeye başladığı zaman attı."

(Sigmund Freud)

Bugün ülkeleri, ekonomilerine ve sanayilerine göre ikiye ayırmalı:
1- İnsanayi ülkesi
En önemli zenginliği yetişmiş, nitelikli ve eğitimli insan gücü olan sanayi ötesi ülke. Bu ülkeler, uzun süre önce insan kaynaklarına yatırım yaptıkları için, şimdi başka ekonomilere yönetici ve uzman ihraç edecek duruma gelmişlerdir.
2- Korsanayi ülkesi
Gelişmiş ülkelere ait ürün ve markaların korsanlarını daha ucuza satarak ayakta durmaya çalışan, emek-yoğun ekonomik sisteme sahip ülke.

Her yıl sadece Amerikan şirketleri korsan sanayi nedeniyle 80 milyar dolar kaybediyor.

(www.fed-soc.org.)

Ağır sanayi döneminde makine ve sermaye-yoğun ekonomilerin ürünlerini taklit etmek, onları ilk elden üret-

mekten daha pahalıya geliyordu. Son yirmi-otuz yılda ortaya çıkan teknoloji ve bilişim ürünlerinin ise taklit edilmeleri çok kolay ve ucuz.

Örneğin, korsanayinin en rağbet ettiği ürünlerin başında gelen biyo-teknoloji, ilaç sanayii, bilgisayar yazılımı ancak uzun ve pahalı bir geliştirme çalışması sonrası piyasaya sürülebiliyor; ama bir günde taklit edilmesi mümkün.

Gelişmekte olan ülkelerin korsanayileri de giderek güçleniyor. Çünkü:
• Marka koruma kavramı yerleşmemiş. Bu yüzden ya yasalar yok ya da yeterince etkin uygulanmıyor.
• Zaman içinde yerel ekonomiler korsana bağımlı hale gelmiş. Örneğin, Arjantin'de taklit ilaç sanayinin yıllık hacmi 4,6 milyar dolar.
• Korsanayiciler yerel hükümetlerle gelirlerini paylaşarak kendilerine karşın etkin bir mücadelenin yürütülme-

sini yavaşlatıyor.
• Bu sistem gelişmiş ülkelerin de işine geliyor. Markaları daha çok insana ulaşıyor ve görünürlüğü artıyor.

MasTürkbasyon
Elin adamı 10 dolara ürettiği marka ürünleri beş katı fiyatına okuturken, Türklerin, "Beyaz Saray'ın havluları Bursa'dan..." türünden züğürt tesellisi satış haberlerine sevinmeleri, kendilerini kandırmaları.

Gelişmiş ülkelerin çoktan terk ettikleri düşük katma değerli mallardan milyarlarca Euro'luk satsan ne olur ki...

Şaiberalizm
Gerekli yasalar çıkarılmadan, etkin hale getirilmeden ve suiistimali önleyici mekanizmalar hayata geçirilmeden, sınırsız serbesti sağlandığı için, bir dolu açıkgözün şüpheli ve karanlık işler çevirip, yasaların boşluklarından

yararlanıp, hayali ihracat benzeri operasyonlarla zengin olmasına çanak tutan, yozlaşmış ve hedefinden sapmış ekonomik düzen.

Köpeklerin salınıp taşların bağlandığı sözde serbest piyasa ortamı.

Copytalist/copytalizm
Zahmet edip, kafayı çalıştırıp özgün bir mal veya hizmet yaratmak yerine; pazarda isim yapmış, yer edinmiş markaları, kullandıkları sloganları, reklamları, hatta ambalajlarının rengine varıncaya dek bütün özelliklerini taklit edip piyasa payından parsa toplamaya çalışan şirket veya işadamı. Bu tür kişilerin yoğun bulunduğu ekonomik sistem. Türkiye, kapitalist evreyi yaşamadan "copytalist" ekonomiye geçen bir ülkedir.

Alternakit para
Çek veya kredi kartı.

Kart topu
Gözünüze önce küçük ve sevimli miktarlarda gözüken, ama zaman içinde yuvarlana yuvarlana büyüyen, sonunda da üstünüze çığ olarak düşen kredi kartı borcu.

"Bir yerlerden borç para bulmanız gerekse bile, bütçenizin açık vermesine göz yummayın."

(Josh Billings, Amerikalı komedyen)

Banka kuredisi
Bankaların döviz bazında verdiği borç para. Ülkemiz gibi istikrarsızlığın sık ve şiddetli yaşandığı, kurların sabahtan akşama iki katına çıkabildiği ekonomilerde elde bomba misali patlayabilen kredi türü.

Hatırlayalım. 2001 yılı 21 Şubat'ında yaşanan ve bazıları tarafından "Cumhuriyet tarihinin en büyüğü" olarak nitelendirilen "Kara Çarşamba" krizinde,

gecelik faizler yüzde 7,500'e çıkarken, ABD doları da (MB döviz satış) 688.000 TL'den 962.000 TL'ye yükselmişti. Kredi anlaşmalarını döviz bazında yapanlar perişan olmuşlardı.

Faizimeçhul cinayet
Tefeciden veya mafyadan büyük miktarda borç alan, ama çok yüksek faiz nedeniyle parayı geri ödeyemeyen işadamının kim vurduya gitmesi.

Donfeksiyon
İç çamaşırı üzerine uzmanlaşmış hazır giyim sektörü.

Pahadigma
Halk arasında yaygın olan "Pahalı mal daha kalitelidir" inancı. (Paradigma: İnsanların zihinlerinde oluşturdukları, çoğu zaman önyargılar ve genellemelerle şekillenen düşünce modelleri veya sistemleri.)

Sendikta
İşçilerden, alınan kararlara körü körüne uymalarını bekleyen baskıcı sendika rejimi.

Birincil görevleri olan işçilerin çıkarlarını korumayı bir kenara bırakıp, kendi küplerini doldurmaya çabalayan kişilerin yönetimde olduğu sendikalar.

Ekorunomi
Kalite, fiyat, verimlilik, ürün çeşitliliği ve üretim hacmi gibi kriterlerde, yabancı ülkelerle rekabet edemeyecek derecede geri kaldığı için, devlet tarafından koruma altına alınan sektör veya ulusal ekonomi.

Serbest ticaret ile korumacılık arasındaki mücadelenin geçmişi modern iktisat tarihi kadar eskidir. Korumacılık taraftarı olanlar; ulusal güvenlik, bebek endüstrilerin sağlıklı büyümeleri, yerli işgücünün desteklenmesi, öde-

meler dengesi gibi konuları kanıt olarak sunarken, serbest ticareti savunanlar; verimli kaynak kullanımı, tüketici memnuniyeti, kalite iyileştirmesi noktalarına dikkat çekerler...

Ağır (S)enayi hamlesi

Bilgi toplumuna çoktan geçmiş ileri ülkelerin, çevreyi kirleten ve katma değeri düşük endüstri kollarını, allayıp pullayıp azgelişmiş ülkelere kakalamaları. Azgelişmiş ülkelerin de bu numarayı saf saf yemeleri. Nuh Nebi'den kalan teknolojileri nimetten sayıp havada kapmaları.

"Ağır Sanayi Hamlesi"nin çağdaşı "Dünya Markası" fetişizmidir. İki üç ülkeye katma değeri düşük mal satan firma, kendisine dünya markası olma hedefi saptar. Verimli çalışmak, kâr etmek, kaliteyi geliştirmek, işi büyütmek bir kenarda durur; artık varsa yoksa markalaşmaktır... Alternatifler ise

"amele" veya "taşeron" kalmaktır. Yaptığınız iş ürküttüğünüz kurbağaya değmiyorsa, alışverişte sürekli kaybeden taraf siz oluyorsanız ve bu döngüden bir türlü çıkamıyorsanız, façanız "Evrensel Marka" olsa ne fark eder?..

Kural: Zengin ve yerel taşeron, gariban dünya markasından daha iyidir...

Şirket birleşmesi

Şirketler açısından sonucu 1+1=1, çalışanlar açısından ise 1+1=-%30-40 personel olan karmaşık ve sıra dışı matematik işlemi. Bu eşitsizlikleri çözebilecek biri varsa beri gelsin...

Paratik zekâ

Para kazanmanın basit, çabuk uygulanabilecek, pratik yollarını bulmaya yarayan zihinsel beceri.

Bu beceriye sahip kimselerde sokak-piyasa zekâsı üst düzeydedir. İş fır-

satlarını ve para kazanılacak alanları iyi koklarlar... Paratik zekâya, esnaflarda ve tüccarlarda daha sık rastlanır. Onlar düşünmekten, okumaktan çok, yaparak öğrenirler.

Tefeodalite
Ağanın, köydeki fakir insanları yüksek faizle borçlandırıp sonra da ürünlerine, evlerine veya arazilerine el koyması. Böylece çiftçinin kısır döngüye girerek, bütün varını yoğunu kaybetmesi. Bu arada ağanın da hâkimiyetini güçlendirmesi, topraklarını genişletmesi.

Süb-yan gelir
Fakir ailede çocukların çalışıp bütçeye yaptıkları katkı. Çocuk istihdamı. Tipik bir gelişmemişlik göstergesi.

Devlet İstatistik Enstitüsü 2004 verilerine göre, Türkiye'de 12-17 yaş arasında tam 948 bin çocuk istihdam ediliyor.

Tekeline çomak sokmak
Bir firmanın tek satıcı olduğu pazara rakip markanın girip, onun yolunda giden işlerini bozması, ballı kârlarını azaltması.

Kamu-bur (kambur üstüne)
İlk günden itibaren siyasi arpalık olarak kullanıldığı ve sürekli zarar edip açıklarını iç-dış borçlarla kapadığı için ülke ekonomisinin sırtına yük ve kambur olarak binen, verimsiz kamu kuruluşu.

Rentiye
Sahip olduğu rent-a-car araçlarının gelirleriyle rahat rahat geçinebildiği için çalışmasına gerek kalmayan hâli vakti yerinde kimse. (Rantiye: Gayrimenkul kiralarından ve banka faizlerinden geçinen zengin.)

Büyük rent-a-car filosu sahibi kimselerin yanı sıra, özellikle turistik böl-

gelerde yaşayan girişimciler iki-üç araç satın alarak "köşe rent-a-car" denilen küçük firmalara verirler. Araçların parası iki, bilemedin üç yazda çıkar. Ondan sonra elde edilen kiralar araç sahibine kalır.

Fason nefesini vermek
Yüzde 90'ı fason üretim yapan Türk tekstilinin, daha ucuz emek kullanan Çin gibi ülkeler yüzünden karşılaşacağı tehlikeli olasılık.

Kırma ekonomi
Kapitalizm ve sosyalizm, devletçilik gibi çok farklı yaklaşımlara ve felsefelere sahip sistemlerin birleşmesinden oluşan melez ekonomi.

Bu sistemde devlet, ekonomide yönlendirici rol oynar. Bir yandan özel sektörün kârsız ve riskli bulduğu için girmeye isteksiz olduğu alanlara yatırım yaparken, diğer taraftan kaynak israfı-

nı önlemek, sosyal adalet içinde hızlı kalkınmayı başarmak gibi amaçlarla uygulanan merkezi planlamayla piyasa ekonomisinin işleyişini yönlendirir.

Karma ekonomi taraftarları, her iki sistemin olumsuz yönlerinin böylece giderildiğini ileri sürerler. Ama genellikle, devlet yatırımları kontrolsüz ve verimsiz olur; özel sektör de zaten en kârlı alanlara yatırım yapar. Ne Ali'ye ne Veli'ye yaranılır...

Caizsiz bankacılık

Paranın kiralama karşılığı olarak faizi kabul ettiği için din tarafından caiz sayılmayan bankacılık anlayışı. (Caiz: Din ve ahlâk açısından yapılmasında, uygulanmasında sakınca olmayan.)

Bir de, bu anlayışa alternatif olarak ortaya çıkan ve "özel finans kurumu" adıyla anılan "faizsiz bankacılık" kuruluşları vardır. Onlar, kâr-zarar ortaklı-

ğı yöntemini benimserler; ama modern bankacılık sistemi içerisinde bir yerde mutlaka faize toslarlar. O zaman da kelime oyunları yapıp, gelirlere "nema" filan diyerek işi kitabına uydururlar.

İmanonim şirket

Din ve iman sömürüsü yapıp; "faizsiz bankacılık burada, gavura para vermeyin", "sizi şirkete ortak yapıyoruz" sloganlarıyla inançlı insanları dolandıran düzenbaz şirket türü.

Özellikle Almanya'daki Türklere dadanan bu şirketlerle ilgili bir haber: "Sayıları belki yüz binleri buluyor. Yüksek kâr vaadiyle İslami şirketlere milyarlarca Euro kaptırdılar. 20-30 yıllık emekleri, biriktirdikçe kurdukları hayaller de uçup gitti. Sustular, cemaatlerine söz gelmesin diye... Sustular, paralarını kaptırıp 'işsizlik parası' aldıkları ülkelerde, yastık altındaki bu birikimlerinin öğrenilip işsizlik parala-

rının kesilmesinden, hatta vergi açısından yargılanmaktan korkarak sustular. Fakat iş iyice çığrından çıktı... Çünkü, kârına ortak olmak için para yatırdıkları şirketler işi, onlardan zarara ortak olmalarını istemeye kadar vardırdı. Konuşmaya başladılar ve ortaya binlerce dram, aile faciası döküldü..."

(Milliyet, 29.04.2005)

Pendüstri

Son yıllarda sayıları artıp tek başına bir sanayi haline gelen PVC kapı, pencere kaplama sektörü. Giderek büyüyen bu pazarın temel ham maddesi olan PVC'nin, dünyada ikinci en çok kullanılan ve çevreye en çok zarar veren kanserojen plastik olduğunu biliyor muydunuz?

(www.greenpeace.org/turkey)

Konsilidasyon

Devletin ödeme zorluğu içine düşmesi sonrası (neredeyse iflas bayrağı çe-

kip) iç ve dış kamuoyundan borçlarının silinmesini veya ertelenmesini talep etmesi.

Bir kısım borcun birleştirilmesi veya vadesi dolanların orta veya uzun vadeye yayılması. Genellikle kısa vadeli hazine bonolarını alıp yerine uzun vadeli devlet tahvillerinin verilmesi. Devletin herkese "borcum borç" demesi; ama kendisine olan güvenin azalmasını da önleyememesi...

Kâğıt dışı ekonomi

Pahalı satınalmaların, en önemli ticari anlaşmaların bile insanların iki dudağı arasında bittiği, sözlerin sözleşmelerden, raconun ticaret hukukundan önde tutulduğu, ihtilafların yerel mahkemeler yerine o bölgeden sorumlu çek senet mafyası aracılığıyla çözümlendiği ilkel ekonomik sistem.

Piyasada "benim sözüm senettir" saç-

malığı sürerken şirketlerde de belge, kayıt hak getiredir. İşler kişisel bağlantılarla yürütülür, telefonda biter. Kayıt kuyut olmadığı için o kişi şirketten ayrılınca birikimi de uçup gider; yerine gelen, her şeyi sıfırdan öğrenmek zorunda kalır.

Nemadara olmak
Devletin, paranın para olduğu dönemlerde, çalışandan tasarrufu teşvik adı altında zorla para tırtıklayıp bir güzel yedikten sonra, ana paranın nemasını en düşük faiz oranlarından geri ödemesi. Çalışanın böylece kötü ve komik duruma düşmesi.

Ergen emeklilik
İnsanların çok erken yaşlarda emekli olabildikleri arızalı sosyal güvenlik sistemi.

Popülist politikaların ülkenin sırtına yüklediği kamburlardan sadece birisi.

Not: 20.02.1994 tarihinde emeklilik için yaş sınırı kaldırıldı. Bu durum erkeklerin 43, kadınların 38 yaşında emekli olmalarına imkân tanıdı. Hatta, bazı kimseler 38 ve 43 yaşından da önce emekli olabilecekler. Oysa ekonomik ve sosyal göstergeleri ülkemize göre daha düşük düzeyde olan ülkelerde bile emeklilik yaşı 38 – 43 yaşın çok üzerinde. 1999 yılında, 4447 sayılı kanunla erken emeklilik uygulamasına son verildi. Ancak kademeli geçiş uygulaması nedeniyle erken emeklilik uygulamasının etkileri 2050 yılına kadar devam edecek.

Yapıtalist

Kazandığı bütün parayı gayrimenkule bağlayan, başka yatırım araçlarına itibar etmeyen eski kafalı sermaye sahibi.

Emişyon hacmi

Emisyon hacmi, yani tedavüldeki para arzı, hedeflenen sınırı aştığında

Merkez Bankası'nın belli finansal işlemlerle müdahale ederek piyasadan emdiği fon miktarı.

Kriztal küre
Ekonomistlerin ve uzmanların, krizleri tahmin edebilmek için yakından izledikleri; küresel trend'ler, uluslararası piyasalar, FED faizleri, enflasyon, cari açık, büyüme oranları gibi teknik göstergeler kümesi.

Ne kadar ince hesap yaparsanız yapın, ne kadar gerçekçi ve karmaşık bir model oluşturursanız oluşturun, krizlerin çoğu trend'ler takip edilerek öngörülemez.

Emek-yorgun sektör
Yıllar geçtikçe işgücü yaşlanan ve teknolojik gelişmelerin gerisinde kalan geleceği karanlık sektör.

Genellikle ara mallarından ve katma

değeri düşük ürünlerden oluşan bu sektörler, rekabette düşük ücretin egemen olduğu ülkelere karşı duramaz, üretim o ülkelere kayar ve yerel sanayi yavaş yavaş devreden çıkar.

Kı(sı)rsal alan
Bütün devlet teşviklerini almasına, tarımda sübvansiyonlarla desteklenmesine, hükümetlerin sürekli yatırım seferberlikleri başlatmasına rağmen bir türlü verimli olamayan, ekonomik ivme yakalayamayan, üretemeyen ve kalkınamayan kırsal bölgelerimiz.

Kırsal bölgelerin ticaret merkezlerine ve limanlara uzak olması, altyapı sorunları ve yetişmiş insan gücünün eksikliği bu durumun başlıca nedenleri...

Kanpitalizm
Sermayeyi insan hayatının bile önünde tutan ekonomik sistem.

İmhalat sanayii
Eline geçen ıskarta, atılmış malların belli kısımlarını imha ettikten sonra işe yarayan parçaları ayıklayarak (geri dönüşüm oranı) ve işleyerek ekonomiye kazandıran sektörler. Örneğin hurda olmuş otomobillerden parça çıkarıp satanlar, geri dönüşüm endüstrisi veya imha edilmiş evraktan kâğıt üreten fabrikalar.

2004 yılında Türkiye'de toplam 80 bin ton cam geri dönüşümü yapılmış. Bu miktar 2004'te piyasaya sürülen toplam miktarın yaklaşık üçte biri.

Tezekonomi
Isınmak ve yemek pişirmek için hâlâ hayvan dışkısı yakmak zorunda kalan insanların içinde yaşadıkları ekonomik sistem. Türkiye'nin batısı AB planları yaparken; İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin aşmaya çalıştıkları ilkel düzen.

Piç borçlar
Devletin, çok yüksek faizlerle ayarttığı spekülatif yatırımcıdan peydahladığı; yediği haltın vadesi dolduğunda ortaya çıkan sorumluluktan kaçmak için de dar gelirli vatandaşın kapısının önüne bırakarak kaçtığı gayri ekonomik ilişkinin meyvesi iç borçlar.

Malpazan
Bir malın sahtesini üreterek piyasaya süren kişi veya çete.

Türkiye'de hemen hemen her şeyin sahtesini bulabilirsiniz. 2005 başında patlayan sahte rakı skandalı otuza yakın kişinin hayatına mal olmuştu. Bunun yanında; ilaç, bal, zeytinyağı, şampuan, deterjan, baharat gibi çok çeşitli ürünlerin de sahtesi piyasada cirit atar. Sadece mallar mı? Doktorumuz, berberimiz ve dişçilerimizin de bazıları sahtedir...

Ücretici
Eğitimini, zamanını, yaratıcılığını, deneyimini ve mesleki birikimini, ürünlere ve üretime dönüştürerek, bir şirkete aylık ücret karşılığında satan kişi. Tek sermayesi kariyeri olan profesyonel.

Yak-İşlet-Gasp Et Modeli
Köylülerin, orman yakarak tarla açtıkları alanları sahiplenmeleri ve ekip biçmeye başlamaları. Böylece, çevre dengesinin bozulmasına ve erozyona neden olarak kendi bindikleri dalı kesmeleri.

Yaftarevalli
Sebze-meyve fiyatlarının ha don oldu, ha çok yağmur yağdı mazeretleriyle bir gün yükselmesi, ertesi gün inmesi. İnsanın, işin içinde başka bir iş olduğundan şüphelenmesi.

Keşe kâğıdı
Bazı insanların içine yüklü nakit para

koydukları kâğıt paket. Yankesicilerin anında fark ettikleri nesne.

Borsaya (mas)kote olmak
Bir şirketin sırf biz de halka açıldık diyebilmek için az sayıdaki hisselerini borsaya arz etmesi; hisselerin ortalıkta minik, sempatik ve sembolik miktarlarda dolaşması. Arz ola beri gele durumları.

Bindirimli satışlar
Müşterilere koca koca puntolarla "indirim" diye sunulmasına rağmen, aslında fiyatın kampanyadan belli bir süre öncesinden başlanarak küçük zamlar bindirilerek, suni olarak artırıldığı, sonra da göstermelik bir seviyeye düşürüldüğü aldatıcı satış tekniği.

Kerhanimasyon
Sermayelerin, genelevin penceresine balkonuna çıkıp müşteri çekmek ve bakan tipleri eğlendirmek amacıyla sergi-

ledikleri danslı, atraksiyonlu, şarkılı, esprili koreografi. Komik gösteri.

Kinjeksiyon
Kan davası güden ailenin çocuklarına damla damla kin aşılaması ve yıllar boyunca onları yavaş yavaş zehirlemesi. Sonra da hayatlarını mahvedecek bir eylem için zorlaması. Ülkemizin gerçeği olan ilkelliklerden sadece birisi.

Yaşar kasa
Dükkânda toplanan paraları kasaya koymak yerine, cebinde tomar halinde gezdiren geleneksel esnaf tipi.

Türkiye'nin dünya ile olan ilişkileri kökten değişti; ama özgüvensizliğe devrilen o toplumsal denge noktamız hâlâ bıraktığımız yerde. Her şey iç-dış mihrakların tertibi, küreselleşmenin ayıbı, komploların ihaneti... O, bir Türk düşmanı, bak bu da dostumuz, biz-onlar... Tepsi de tepsi komplolar, şifreler...

Kendi hayatlarını kontrol edemeyen insanlar, bir kişinin, sözgelimi bir devlet başkanının, milyonların yaşadığı bağımsız ülkeleri parmağında oynatabileceğine kolayca inanıyorlar. Ne komik...

Rumuz: Adam-ol-kendini-ezdirme... Oysa Türkiye, komplo teorileri üretmeyi ve mızmızlanmayı bırakıp, birazcık özeleştiri yapsa, kıpırdansa, kendisine çeki düzen verse ne kadar iyi olurdu...

Zaten şikâyetin ne yararı var ki; birisinin dediği gibi, "Şikâyet etmeyin; insanların yarısı sizi dinlemez, diğer yarısı da içinde bulunduğunuz durumu hak ettiğinizi düşünür."

Üs-üncü Dünya Ülkesi

Ekonomik ve kültürel gücü çok zayıf olduğu için, süper güçlerle pazarlığa oturduğunda masaya, topraklarında kurulmasına izin verdiği askeri üslerden başka bir koz getiremeyen, kendisini bizim jeopolitik önemimiz var diye avutan geri kalmış, ezik ülke.

Üslerin ne zaman ve nasıl kullanılacağı anlaşmalarla sınırlandırılmış olmasına rağmen, süper güç çoğu zaman hâkim durumunu "üstismar" eder.

AB'esle iştigal

Türkiye'nin AB'ye girmesinin ülke bütünlüğüne ve bağımsızlığına zarar vereceğini, alınan kararların içişlerimize

burun sokmaya neden olacağını düşünen grupların, süreci yavaşlatmak için giriştikleri boş ve yararsız çabalar...

Azaptasyon
Eziyet çektiren, kişileri/kurumları zorlayan, uzun ve yorucu adaptasyon ve değişim süreci. Örnek mi? Türkiye'nin AB'ye azaptasyonu.

Buruksel
Türkler için AB'nin başkenti.

Bu şehirden gelen her haber Türkiye için hem sevindirici hem de kaygı vericidir. Cümleler hep iyi yorumlarla başlar, ama asla "ama"sız bitmez. İki lâfın biri "bardağın yarısı boş mu, dolu mu" olur.

Türklerin iki yüz yıldır Avrupa ile ilişkilerine, burukluk, ekşilik, yarı küskün, yarı öfkeli, sitemkâr bir tepki hâkimdir.

Eurotizm

Bazı Türklerin, Avrupa ve Avrupa Birliği'ne karşı besledikleri, arzu, şehvet ve ihtirasla yoğrulmuş sahiplenilme istekleri.

Tamam, girebilmemiz için AB libidomuzun yüksek olması şart; ama bu iş, içgüdüsel bir motivasyonla değil, uzun süreye yayılan bir flörtle mümkün.

Biliyorsunuz, ilişkide aşırı heyecanın sonu her zaman başarısızlık ve tatminsizliktir!

İmtinazlı Ortaklık

Türkiye'yi AB'ye almakta "imtinaz eden" (imtina eden ve nazlanan) AB'nin, tam üyelik yerine önerdiği; pratikte mevcut Gümrük Birliği'nin biraz genişletilmesi demek olan ve "imtiyazlı ortaklık" adı verilen ikinci sınıf statü.

Eurölanti
Türkiye'nin AB üyeliği yolundaki mevcut statüsü. Motor çalışıyor, yön de doğru; ama vites boşta. (Rölanti: Motorlu taşıtlarda motorun en az yakıtla çalışma ayarı.)

Vizektomi
AB ülkelerinin vize koyup "serbest dolaşım kanallarını" kapayarak, Türklerin, Avrupa nüfusu içinde çoğalmalarını engelleme çalışmaları. (Vazektomi: Erkeğin, sperm kanallarının bağlanması. Garantili bir aile planlaması yöntemi.)

Türksunami
Türkiye'nin birliğe tam üyeliğine karşı çıkan AB ülkelerinin en büyük kâbusu ve bir numaralı itiraz gerekçesi: Üyelik sonrası serbest dolaşım hakkı kazanacak Türk vatandaşlarının, kısa zaman içinde dalga dalga Batı'ya akarak, Avrupa işgücü pazarını işgal etmeleri ve o

ülkelerde kalıcı zararlara neden olmaları.

Göçtürkler

1960 yılından itibaren, başta Batı Almanya olmak üzere, Avrupa ülkelerine vasıfsız işçi olarak çalışmaya giden Türk kavmi. Bir de Göktürkler vardır ki, onlar VI-VIII. yüzyıllarda Orta Asya'da yaşamışlardır.

Not: 1961 yılında, Ankara Anlaşması çerçevesinde, Almanya'ya 6 bin 800 Türk göç etti. Federal Alman Cumhuriyeti, 1970'lerde II. Dünya Savaşı'ndan sonraki sanayileşme hamlesi için gerekli olan göçmen sayısına ulaştıktan sonra göçü durdurdu. Bugün, 3 milyonu Almanya'da olmak üzere, Avrupa'da toplam 3 milyon 800 bin Türk kökenli göçmen var. Bunlardan 1 milyon 300 bini de yaşadığı ülkelerin vatandaşlıklarına geçmiş.

Uyu-gulama
Hükümetlerin, sırf birilerini, örneğin AB'yi-IMF'yi memnun etmek, işi kitabına uydurmak veya kamuoyunun sesini bastırmak amacıyla çıkarttığı; ama uygulayacak kişiler inanmadığı için asla hayata geçirilemeyen, herkesin üstüne yattığı çağdaş uygulama, yapısal reform veya yasal düzenleme.

Batı-l inanç
Batı kültürüne aşırı derecede hayran kişilerin, bu ülkelerden kaynaklanan görüşleri ve fikirleri düşünmeden, akıl yürütmeden kabul etmeleri. Boş inanç. Çürük ve temelsiz dünya görüşü.

Mezarpotamya
Zamanında Akad, Sümer ve Asur gibi insanlık tarihin önemli medeniyetlerine beşiklik yapmış, günümüzde ise her gün yüzlerce kişinin savaş ve çatışmalarda öldüğü sorunlu bölge. (Mezopotamya: Güneydoğu Anadolu'dan baş-

layarak Basra Körfezi'ne kadar uzanan, Dicle ve Fırat nehirleri arasındaki toprak parçası.)

Çintifada
Çin'in son yirmi yılda başlattığı ekonomik hareketlenme, silkinme ve dünya devlerine kafa tutma mücadelesi. (İntifada: 1987 yılında Filistin'de İsrail'e karşı başlatılan başkaldırı ve protestolar için kullanılan genel tanımdır. "İntifada" Arapçada, sarsılarak uykudan uyanmak, silkinmek ve üzerindeki tozu temizlemek gibi anlamlar içerir.)

Egemonya
Tarihte Ege'de yerleşmiş bütün medeniyetlerin, günümüzde de Türk ve Yunan uluslarının Ege Denizi'ni kontrollerine alma çabaları ve emelleri.

Kimi zaman Kardak isimli küçük bir ada ile hortlayan, kimi zaman karasuları tartışmaları ile cellâlenen ve her za-

man perde arkasından Kıbrıs sorununa bağlanan kronik çekişme...

Soykırım iddiasporası
1915'te Osmanlıların Ermeni vatandaşlara yönelik soykırım yaptığı tezini savunan, yurtdışındaki zengin ve etkili Ermeni lobisi.

Harpakiri
Fakir ve gelişmemiş ülkenin bir süper güce meydan okuyarak veya komşularından birisiyle yıllarca sürecek yıkıcı savaşlara girerek intihar etmesi.

İntiharın asıl sorumluları genellikle, sadece kendisini ve yakın çevresini düşünen ve gerilimin yarattığı karmaşa sayesinde yolsuzlukları, sömürü ve baskı rejimini yutturmaya, gizlemeye çalışan diktatörlerdir. Sonunda diktatör yurtdışına kaçar, istiflediği paralarla hayatının sonuna kadar lüks içinde yaşar. Olan geride kalan halka ve ülkeye olur.

Nötrateji
1- Bir ülkenin, iki dost ülke arasında patlayan bir savaş veya bir uluslararası anlaşmazlık sırasında tarafsız kalma stratejisi. Örneğin II. Dünya Savaşı'nda İsviçre.

2- Küçük bir firmanın, piyasa lideri iki rakip marka fiyat savaşına başladığında harekete geçmeden beklemeyi seçmesi.

Kaosmopolit
Çok farklı din, mezhep, ırk ve kültürleri bünyesinde barındırmasına karşılık, onları uyumla bir arada tutmayı başaramayan, farklı grupların sürekli gerginlik, savaş ve karmaşa içinde yaşadığı şehir veya ülke. Örnek mi, Ortadoğu.

Kıroselleşme
Görgüsüzlüğün, hödüklüğün tüm dünyaya yayılması, globalleşmesi.

Madeniyetler Çatışması
11 Eylül sonrası gelişmelerin, aslında Batılı ülkelerin dünyanın zengin petrol madenlerini ele geçirme çabası olduğunu ileri süren teori.

Bu teoriye inananlara göre, ABD, 11 Eylül olaylarını ve İslamiyet-Hıristiyanlık arasındaki dini gerginlikleri, Ortadoğu petrollerini ele geçirmek için bahane olarak kullanıyor. (Medeniyetler Çatışması: Samuel Huntington'ın, gelecekte dünya politikasını ve büyük savaşları, medeniyetler arasındaki çatışmaların yönlendireceğini savunan tezi.)

BM: Bireyleşmiş Milletler
1945 yılında kurulduğunda amacı ve misyonu; uluslararası barışı sağlamak, fakir milletlere, gruplara destek olmak ve dünyayı daha güvenli ve yaşanılası bir yer yapmak iken, bugün, güçlü ülkelerin alınan kararları kendi bireysel çıkarlarına göre belirledikleri, her ül-

kenin kafasına göre hareket ettiği ve yavaş yavaş raf ömrünün sonuna gelinen organizasyon.

Emperyayılizm
Sömürgeciliğin tüm dünyaya yayılma eğilimi.

Mollanarşi
Molla monarşisi. Bir din adamının başa geçip ülkeyi bir kral gibi idare ettiği, ölene kadar gücü kimseyle paylaşmadığı ve siyasi otoriterin bir molladan diğerine geçtiği Ortaçağ'dan kalma ilkel yönetim biçimi. Örneğin, İran'daki rejim. (Monarşi: Monark, Yunanca.)

Neo-Conizervatif
Veya kısaca "Neo-Coni". ABD'de George Bush yönetimi ile birlikte ağırlıklarını artıran yeni muhafazakârlar, yani neo-konzervatifler. Örneğin Dışişleri Bakanı "Neo-Condoleezza" Rice, Başkan Yardımcısı Dick Cheney...

Prensident
ABD başkan yardımcısı. Başkan istifa ederse, görevden alınırsa veya görevini yapamayacak duruma gelirse, yeni başkan seçilene kadar yerine geçecek olan kimse.

Oğul Bush yönetiminde bu pozisyonda, Dick Cheney gibi olağan dışı baskın ve etkili bir karakter var. Bush, son seçimler sırasında gazetecilerin Demokrat başkan yardımcısı adayı Edwards ile Cheney'i karşılaştırmaları üzerine yaptığı yorumda "Siz neden bahsediyorsunuz, Dick Cheney başkan bile olabilecek seviyededir" dedi.

Kültliam/kaltliam
Aşırı dünya görüşüne sahip tarikat üyelerinin, liderlerinin yönlendirmesiyle toplu olarak intihar etmeleri...

İşte birkaç dramatik örnek:
• 1978'de Guyana'daki Jonestown ken-

tinde, People's Temple (İnsan Tapınağı) kültünün 918 üyesinin siyanürlü portakal içerek intihar etmeleri.
• 2000'de Uganda'da, Joseph Kibweteere'nin liderliğini yaptığı Tanrı'nın On Emri Tarikatı'nın 650 üyesi bir kilisede toplanıp saatlerce şarkı söyledikten sonra kendilerini yakarak intihar ettiler.
• ABD'de 1993 yılında Davidian Tarikatı'na mensup 75 kişinin öldüğü toplu intihar eylemi.
• 1998'de ABD'nin San Diego şehrinde, internet aracılığıyla mürit arayan Cennetin Kapısı kültüne mensup 39 kişi toplu olarak intihar etti.

Kö(y)lelik düzeni
Feodalitenin öz Türkçesi. (Feodalite: Toprağı ve üzerinde yaşayan köylüleri tek bir kimsenin -derebeyinin- malı sayan ortaçağ siyasi düzeni.)

Globalta girmemiş
Henüz küreselleşmeden etkilenmemiş

saf ve bakir bölge. Kaldı mı?

Oğulcu demokrasi

Çoğulcu demokrasi gibi gözükmesine rağmen, diktatör liderin elden ayaktan düşene kadar iktidarı bırakmadığı, ondan sonra da pozisyonunu oğluna devrederek hanedanlığını sürdürdüğü yönetim sistemi. En güncel örnekler Suriye, Azerbaycan. Punduna gelseydi KKTC.

Militurizm

Süper güç ülke vatandaşının dünyayı gezmek ve tanımak için orduya katılması. O deniz senin bu üs benim yıllarca gezmesi.

Globatılızasyon

Son elli yıldır başını Batı ülkeleri çektiği için, globalizasyonu Batılılaşma -hatta Amerikanlaşma- ile bir tutmak, olaya dar açıdan bakmak, hata yapmak.

Günümüzde bu iki trend birbirine eşit kabul ediliyor. Bugün yaşadığımız hızlı değişim, küreselleşmenin II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan bir aşamasıdır. Aslında dünya, son iki bin yıldır usul usul küreselleşmektedir. İşte bu savı destekleyen kanıtlardan birkaçı:

• Matbaa, asma köprü, barut, uçurtma, ok-yay MS 1000 yılından itibaren tüm dünyaya Çin'den yayıldı.

• MS ikinci ve altıncı yüzyıllarda Hintli ve Arap matematikçilerin buluşları, daha sonra Avrupa'da gerçekleşen bilimsel çalışmalara önemli katkılarda bulundu.

• Savaşlar ve ticaret, dünya kültürlerinin, dinlerinin birbirlerinden etkilenmelerini ve gelişmelerini sağladı.

• Avrupa ve Amerika kökenli icat, felsefe ve düşünce akımları tüm dünyayı etkiledi.

Yeter şu insan kaynaklarından çektiklerimiz. Yaşasın yeni tavır! Yaşasın insaf kaynakları!

İnsaf Kaynakları
İşverenin personeline yıllarca çantada kek muamelesi yaptığı dönemden sonra, çalışanın da adam yerine konduğu, şirketlerle eşit kabul edildiği, vicdan, mantık ve adalete dayanan yeni insan kaynakları yaklaşımı.

Albert Aday-nştayn
İyi okullardan parlak derecelerle mezun olduğu ve çevresinin dolduruşuna geldiği için kendisini üstün zekâlı zanneden. Bu havayla iş aramaya başladığında, görüşme yaptığı şirkete-yöneticilere yukarıdan bakan, çokbilmiş ukala ve tuzu kuru aday.

Tanınmış üniversitelerden, kolejlerden alınan bir diplomanın işe girmek için yeter de artar olduğu dönemlerde,

bu aday profiline daha sık rastlanılırdı. O günlerde meşhur olan bir de hikâye hatırlıyorum: Aday-nştaynımız bir başlangıç pozisyonu için iş görüşmesindedir. Burnundan kıl aldırmadan, şirket yetkilisine istediği şartları sıralar: "Şu, bu ve o. Ha bir de en az bir buçuk isterim." "Bir buçuk" dediği, o zamanın iyi parası, diyelim 2005'in yedisekiz milyarı. Görüşme yapan yöneticinin artık şurasına (işaret parmağım ile burnumun ortasını gösteriyorum) gelmiştir, gevrek gevrek gülerek lafı oturtur:

- Elbette, acılı mı olsun acısız mı?

Bariyer planlaması

Çekirdekten yetişmiş alaylı yöneticinin, ileride kendisine rakip olabilecek zehir gibi ve eğitimli genç elemanını "rotasyon iyidir; satışı da öğrenirsin, kariyerin için faydalı olur" ayaklarıyla kandırıp başka bir bölüme postalaması. Koltuğunu elinden almak amacıyla ge-

lecekte yapılabilecek olası hamlelere karşı engel yaratması.

İKmale kalmak
İş başvurusu yapan adayın, bölüm müdürü, hatta genel müdür tarafından beğenilmesine rağmen, insan kaynaklarının yaptığı bir testten çaktığı (kişilik testi) için geri çevrilmesi. Tam bu iş bitti derken hevesinin kursağında kalması.

Zaman zaman bölüm müdürleriyle İK'cılar, adaylar konusunda ters düşebilir. Bu durumun nedeni genellikle bölüm yöneticilerinin görüş oluştururken, adayla aralarındaki kurulan iletişime ve kimyaya öncelik vermesi, insan kaynakları uzmanının ise şirketin belirlediği kriterlere ve prosedürlere odaklanıyor olmasıdır.

Listepne
Yedek liste. Örneğin, şirketin bir po-

zisyon için seçtiği aday işe başlayamazsa onun yerine alacağı kişilerin sıralandığı liste.

Telenmek
İşe başvuran adayın telefon görüşmesinde elenmesi. Örnek kullanım:
- Ne oldu, özgeçmiş gönderdiğin şirket seni görüşmeye çağırdı mı?
- Yok abi, kelle avcısı tarafından daha ilk turda telendim.

Mülakayt
İş görüşmelerine hazırlanmayan, kendine güvenmenin başarıyı kendiliğinden getireceğine inandığı için toplantıya olduğu gibi giden, aldırmaz, umursamaz aday profili.

İşte o yaklaşımın temsilcisi bir ifade: "Bence en doğrusu dürüst ve doğal olmak; böylece insan her durumun altından kalkabilir..." Tabii tabii, sen öyle san. Kendine güveniyorsun, iyi güzel;

peki vereceğin yanıtlara güveniyor musun?

Beterfi etmek

Bir kimsenin yeteneklerine, deneyimine ve birikimine uymayan bir pozisyona terfi ederek gerilemesi, kariyerinde daha kötü bir konuma gelmesi. Kısa zaman sonra performansının düşmesi, mutsuz olması.

Bu terimi, ünlü Peter İlkesi'nden yola çıkarak "Peterfi etmek" olarak da yorumlayabiliriz. Peter İlkesi: "Hiyerarşik bir düzende, her çalışan kendi yetersizlik düzeyine kadar yükselir." Terfi eden kişi, bir çıkmaz sokakta olduğunu anladığında, gerekirse daha düşük bir pozisyonu kabul ederek, geri çekilmeli ve kariyerini doğru rotaya oturtmaya çalışmalıdır.

Bölüm mühürü

Organizasyon şemasında görevi "bö-

lüm müdürü" olarak geçen; ama tek yaptığı önüne gelen abuk subuk evrakı ve formları onaylamak ve kaşe basmak olan geleneksel idareci tipi, pazarlama mühürü, satış mühürü, genel mühür vb.

Beden dilini yutmak

Adayın iş görüşmesinde, heyecan veya korku nedeniyle, kaskatı kesilmesi. Elini kolunu nereye koyacağını bilememesi.

"Erkekler elleri olduğunu kız istemeye gittikleri gün fark ederler. Dize koyarlar olmaz, omuza koyarlar olmaz. 'Bu eller nerden çıktı, Rabbim ben bunları yıllarca nereye koydum' diye düşünmeye başlarlar. Eğer iş görüşmesine kız istemeden önce gidilmişse ilk deneyimi orada yaşarlar. Ellerle ilgili en akıllıca tutuş, hep aynı hareketi yapmamak şartıyla, iki avucun üst üste geldiği tutuştur."

(Eyvah! İş Görüşmesi, Ahmet Şerif İzgören-Hakan Yaman, Epsilon, 2004)

Kendi kendine gelir güvey olmak

Profesyonelin, bir iş görüşmesi öncesi yeterince araştırma yapmadığı ve konu üzerinde etraflıca düşünmediği için, kendisine teklif edilecek maaşla ilgili yüksek beklentiye girmesi, çevresine de bunu yayması.

Bu yaklaşımın sonucu hayal kırıklığıdır. Hatta adayımız kendisi için çok uygun bir teklifi bile, bu hissiyatla geri çevirir.

Ne mi yapmalı? Bir: Pazarlığa başlamadan önce, görüşülen şirketin önerebileceği en yüksek ve en düşük değerleri öğrenmeye çalışın. İki:

• Herkesin pazarlık gücü aynı değildir. Gerçekçi olun, uçmayın.

• Görüştüğünüz şirkette çalışan tanıdıklar varsa, onlardan maaş seviyeleri ve maaş politikalarıyla ilgili bilgi edinin.

• Yılda bir veya iki kez yapılan ücret araştırmalarını inceleyin.

• Network'ünüze dönün. Benzer pozisyonlarda çalışan arkadaşlarınızla konuşun. Ama dikkat edin; insanlar, konu maaşları olunca abartma eğilimindedirler. Siz, onların söyledikleri rakamı x oranında azaltın!

Bir şirkete kozalanmak

Yeni mezun elemanın, askerliğini beklerken, daha iyi bir iş ararken veya yurtdışında bir master kazanana kadar düşük profilli ve sıkıcı bir başlangıç pozisyonunda çalışmayı kabul etmesi. Kelebek olur olmaz da arkasına bile bakmadan o şirketten uçması. (Koza: Tırtılın kelebek oluncaya kadar misafir kaldığı korunaklı yuva.)

Bu kimselere "Jön," yani "Genç" Türkler diyoruz. Hedefleri yeni bir iş bulmak değil, Amerika'da MBA okumaktır. İyi yerlerden mezun oldukları için şirketlerdeki başlangıç pozisyonlarını onlar kaparlar. Kapasitelerinin çok dü-

şük bir oranını, onu da bölük pörçük kullanırlar. MBA okulları (askerlik yapma zorunluluğu misali) iş deneyimi aradıkları için, onlar aslında vatani hizmetlerini tamamlamaktadırlar.
Birkaç sene sonra "operasyonu" başlatırlar.

Bumemurang
"Dışarda limon satsam bundan daha çok kazanırım" masalının gazına geldiği için çiçek gibi işini bırakıp ticarete atılan çalışanın, kısa zaman sonra serbest mesleğin kendisine göre olmadığını anlayarak memuriyete dönmesi.

Cinsel taviz
Kadın profesyonelin, işyerindeki cinsel tacize, terfi eşitsizliklerine ve aynı işi yapan erkeklerden daha düşük ücret almasına kariyeri için katlanması, sineye çekmesi, ödün vermesi. Ama bir yere kadar...

Çevre kirliliği
Kişinin günümüzde en etkili iş bulma yöntemi "networking", yani "çevre edinmektir" sloganını abartarak, gereksiz bir dolu insanla tanışması, görüşmesi. Zamanını anlamsız networking toplantılarında ve faaliyetlerinde harcaması.

Çalışanı TEFE koymak
İşverenin sadece enflasyon oranında zam vererek, ücretleri reel olarak sabit tutması. Bu yöntemle çalışanla bir nevi alay etmesi.

Çoluk çocuğa karışmak
Yıllar geçtikçe, kıdemli çalışanın işe birlikte başladığı arkadaşlarının iyi teklifler alarak şirketten ayrılmaları, buna karşın, onun, yerinde sayması. Etrafını genç insanların doldurması.

Karı-yer yapmak
Bir kadının, kocası çalışmasına izin

vermediği için işinden ayrılması ve ev işleri, yemek ve çocuk bakımı gibi alanlarda kendisini yetiştirmesi, uzmanlaşması.

Diş görüşmesi
En şık giysileriniz üzerinizdeyken, kötü aktörlere layık bir performansla yüzünüzü ekşiterek patrona: "Gece ağrıdan gözümü kırpmadım. Bugün bir ara dişçiye kaçacağım" masalını uydurup gittiğiniz iş görüşmesi. Yemezler...

Fazla mes-aile
Profesyonel annenin işyerinde tamamladığı yorucu mesai sonrası koşa koşa eve gelip temizlik ve yemek yapması, çoluk çocukla uğraşması.

Literatürde "Çifte Hayat" diye geçen bu sözde çağdaş yaşam tarzında, fazla mesaile sadece kadından beklenir. Erkek ise eve gelip televizyon karşısında maç seyreder. Bir acayip bilmecedir.

Fotofiniş
Şirkete birisi alınırken, adaylarla görüşme zahmetine katlanmayan klasik patron profilinin, kararını o kişilerin özgeçmişlerindeki resimlerine bakarak vermesi, kolay yoldan işi bitirmesi.

Sadıka kaydı
Bir kişinin kariyeri boyunca çalıştığı şirketlere ne kadar sadık kaldığını gösteren bilgi veya belge.

Bir pozisyona başvurulduğunda, müstakbel işverenin tamamladığı araştırmalardan birisi de şudur: Acaba aday önceden çalıştığı şirketlerden nasıl ve neden ayrıldı? Rüşvet alırken, yolsuzluk yaparken mi yakalandı? İşleri en yoğun zamanda yüzüstü bırakıp başka bir yere mi kaçtı? Giderken gizli şirket bilgilerini ve dosyalarını da atının terkesinde ganimet olarak mı götürdü? Yoksa, yoksa... Bu adam bir "sadıkalı" mı?

Belki de, kişinin geçmişindeki asıl sorun sadakat değil de düşük performanstır. Ne demiş aday: "Ben çok sadık bir çalışanım. İnanmazsanız eski şirketlerime sorun; hiçbirinden kendi isteğimle ayrılmadığımı onlar da teyit edeceklerdir!"

Pozitif Dayı-rımcılık

Küreselleşme ile ortaya çıkan "Pozitif Ayırımcılık" kavramının Türk-yerel sentezi, uyarlaması. Kısaca, bir şirketin organizasyonundaki "Dayı Kontenjanı" veya "Torpil Kotası". (Pozitif Ayırımcılık: Cinsiyet, ırk veya fiziksel özür gibi kriterler açısından dezavantajlı durumda olan bireylerin, kotalar koyularak veya belli avantajlar sağlanarak, resmi otorite tarafından eşit yeterlilikte adaylar arasında desteklenmesi ve kayırılması. Örneğin, devletin yasa çıkararak işyerlerinde belli oranda kadın personel çalıştırılmasını şart tutması veya ABD'de üniversitelerin

belli etnik gruplar için kontenjan tahsis etmesi.)

Bizde ise nitelikli ve yetenekleri eşit adaylar arasından torpili daha sağlam olan öne çıkar. Özellikle siyasi etkilere açık kamu veya özel kuruluşlarda, akrabası-hemşerisi hatırlı kişiler için belli sayıda pozisyon hep bulundurulur.

Feminist-ihdam
Kadın yöneticinin, eleman seçerken, pozisyonun ihtiyaçlarını veya adayın niteliklerini es geçip hemcinslerine öncelik vermesi. Pozitif ayrımcılık yapması. Madem doğru işe doğru adam alınması konusunda bu kadar hassasız, neden doğru işe doğru kadın almayız?

Freelance
Hayatını, şirketlere nasıl çalışmaları gerektiğini anlatarak kazanan işsiz kimse.

Hatalog
Müdürünüzün, performans değerlendirmesi zamanı geldiğinde ayrıntılarıyla yüzünüze vurabilmek için, belli bir dönem içinde yaptığınız hataları kaydettiği katalog, kitap veya liste.

Histifa
Hassas elemanın, istediği terfiyi, zammı veya primi alamadığını öğrendikten hemen sonra; yeterince düşünmeden, başka bir iş bulmadan, duygularına boyun eğip görevini bırakması.

Sorunlarınızı kızgın kafayla veya soğuk kalple çözmeye kalkmayın; hata yaparsınız...

İnsan parkı
İnsanları da makineler gibi yönetebileceklerini zanneden şirketlerin "ofis" kelimesi yerine kullandıkları teknik terim.

İstifdam

Şirketlerin, iş başvurusu yapan adaylar arasında beğendiklerini, o an için açık kadro bulunmasa bile işe alıp uyduruk bir pozisyonda, ihtiyaç duyulana kadar bekletmeleri, istiflemeleri. Bazı kaynaklarda ismi "Torba Kadro" olarak da geçen olgu. Özellikle eğitimli ve yetişmiş personel sıkıntısı yaşanan sektörlerde ve fonksiyonlarda görülen bir istihdam yöntemi.

Bu duruma yol açan bir unsur da, şirketlerin şişik kadrolarla çalışma alışkanlığıdır. Yeni dönemde, düşük enflasyon ve nereden nasıl vuracağı belli olmayan krizler, şirketleri daha verimli çalışmaya ve esnek olmaya zorluyor. Bu şartlar altında istifdam yöntemi de tarih oluyor.

Kaçak elektrik kullanmak

Organizasyon şemasına bir tel atarak kendini doğrudan genel müdüre bağ-

lamak. Bu eğilim, müşteri memnuniyeti, kalite veya insan kaynakları gibi bölümlerin başına getirilen kişilerde sık görülür.

Kadrodizyak
Kadro genişlemesinin hırslı yönetici üzerinde yarattığı uyarıcı etki. Gerekli gereksiz hiç fark etmez; bu tip yöneticiler, güç alanı büyüsün ve daha çok kişiye hükmedebilsin diye organizasyonunu sürekli büyütmek ister.

Kariyel
Kişinin, meslek hayatıyla ilgili önemli kararları geçici kariyer trend'lerine göre vermesi. Pozisyonların kendisine uyup uymadığını ölçmeden ve ilerisini düşünmeden, o gün hangi rüzgâr esiyorsa kapılıp, şirketten şirkette, sektörden sektöre sürüklenip durması. Çalışanların "Kariyerdiven"i çıkarlarken sık yaptıkları bir hata...

Kartvizit bebeği
Çok hatırlı kişilerden torpil getirdiği için işe alınmak zorunda kalınan, müdürlerin kendi bölümlerinde istemediği, elemanların evlilik dışı bebek muamelesi yaptığı vasıfsız kimse.

(K)ırkçılık
Bir şirketin, insanların profesyonel niteliklerini yaş kriterine indirgemesi. Gençlerin her konuda yaşlılara üstün olduğu tezini savunarak, kırkını aşmış hiç kimseyi işe almaması.

Kilit personel
Çok önemli görevlere sahip oldukları ofis insanlarının kafalarına kakılan anahtar personelin hayatlarını zorlaştıran ve iş akışının kilitlenmesine neden olan art niyetli kişiler. Çalışanlarınızı "anahtar personel ve diğerleri" veya "prensler ve askerler" diye ayırırsanız işte böyle olur. Birileri, pişmiş aşınıza su katar.

Koşu Bandı Sendromu (KBS)
Bir pozisyonun size "çok yoruluyorum, terliyorum; demek ki kariyerimde büyük mesafeler kaydediyorum" hissi verip, yerinizde saymanıza neden olması. Bu durum genellikle; çalışan, yeteneklerine ve kişiliğine uymayan bir alana geçtiğinde görülür.

Kurumsallamamak
Dünya âlem "acaba organizasyonumu daha profesyonel bir yapıya nasıl kavuşturabilirim; en yetenekli ve nitelikli kişileri şirketime nasıl çekebilirim" diye kendini yırtarken; burnunun dikine gidip, atadan dededen gördüğü yöntemlerle dükkânı idare etmeye çalışmak. Aile şirketlerinde sık görülen bir arıza.

Maaşağılık kompleksi
Kişinin kafayı kazandığı maaşın düşüklüğüne takıp, kendini yetersiz ve başarısız görmesi. Oysa maaş, kariyer

başarısının tek göstergesi değildir ki.

Masaj başı görev
Masörlerin işlerini tarif eden teknik terim.

Memeden kesmek
İşe yeni alınan elemanın, müdürüyle birlikte geçirdiği ilk iki haftadan sonra tek başına operasyonun ortasına atılması. Sonra çalışan, yöneticisini sadece performans değerlendirmelerinde veya ciddi bir hata yaptığında görebilir.

Menopozisyon
Sittinsene olarak ifade edilebilecek uzun bir süredir şirkette çalıştığı için işten çıkarılamayan sadık çalışanın, emekliliğini beklerken oyalandığı, yetkileri ve fonksiyonları azaltılmış pozisyon.

Başka bir deyişle "Kıyak ve kızak emeklilik" statüsü.

Motivasyola getirmek
Klasik yöneticinin, elemanı işten çıkarmakla tehdit ederek, onu otoritesine karşı gelmemesi yönünde ikna etmesi, hizaya getirmesi.

Terfi diyar etmek
Bir çalışanın aldığı terfi veya güzel bir iş teklifi nedeniyle uzun süredir yaşadığı büyük şehri terk edip taşraya yerleşmesi. Pozisyonun hatırına düzenini bozması.

İşgücü piyasasında rekabetin arttığı son dönemde Türk profesyoneller, İstanbul dışındaki pozisyonlara artık eskisi kadar soğuk bak(a)mıyorlar. Böyle bir teklif alan kişinin değerlendirmesi gereken sorular ve konular şunlar olabilir:
• Önerilen pozisyon kişisel kariyer hedeflerinizle uyumlu mu?
• Teklifi kabul etmezseniz ne olacak? Şirketinizin size bakış açısı değişir mi?

Hadi biraz ileri gidelim; yoksa bu bir "ya kabul et ya işi bırak" teklifi mi?
• Ailenizi de düşünün; gideceğiniz yerde eşinizin ve çocuklarınızın ihtiyaç duyacağı olanaklar var mı?
• Pozisyon, kendinizi gösterebileceğiniz ve potansiyelinizi tamamıyla kullanabileceğiniz zorlukta mı? Eğer değilse, bu dönem kariyeriniz için bir zaman kaybına dönüşebilir.
• Karar vermeden önce söz konusu şehri ziyaret edin. Genel bilgileri edinin, yeni hayatınızın neye benzeyeceğini tahmin etmeye çalışın.

ABD'de yapılan bir araştırmada, iş için şehir değiştirmeyi düşünen kişilerin dikkate aldıkları kriterler önem sırasına göre şöyle sıralanmış:
• Yapılacak işin niteliği.
• Gelir.
• İlerleme olanakları.
• Taşınılacak yerdeki yaşam maliyeti.
• Yeni şehirdeki sosyal ortam, genel

yaşam standartları.
• İklim.
• Eş ve çocuklar için sunulan olanaklar.
İş ve okul.

(CNN)

Operasyolcu
Şirketlerde zaman zaman yapılan organizasyonel operasyonlar sonucu işine son verilmesi kararlaştırılan çalışan.

Parasız yatılı okumak
İş hayatına yeni atılan genç profesyonelin, sırf bir şeyler öğrenebilmek için çok düşük maaşla; gece-gündüz, hafta sonu, bayram demeden çalışması, şirkette yatıp kalkması. Parasız yatılı kabul eden şirketler iş görüşmelerinde, "Size bir pozisyon değil, bir kariyer öneriyoruz; burası okul gibidir" muhabbeti yaparlar.

Riskjokey
Geleceğin mesleklerinden; risk analisti.

Önemli bir proje veya yatırım arefesinde şirketlerin, maliyet, zamanlama ve diğer performans kriterlerinde karşılaşabileceği riskleri hesaplayarak ve belirsizlikleri rakamlara tercüme ederek, yöneticilerin rasyonel kararlar almasına yardımcı olan, aynı zamanda ülkenin genel ekonomik ortamını izleyerek ve piyasanın nabzını tutarak organizasyonu yönlendiren uzman.

Müh-gendis
Geleceğin mesleklerinden. Gen mühendisi. Zararlı genleri özel yöntemlerle, normal ya da üstün gen niteliğine dönüştürmeye ve bu sayede hastalıklara çare bulmaya çalışan uzman.

Perforşans değerlendirmesi
Çağdaş insan kaynakları yöntemlerini bir tarafa bırakan şirketin, çalışan performansını patronun gelişigüzel ve subjektif gözlemlerine dayanarak ölçmesi. Kariyerinizin şansa bırakılması.

Tartışma konusu: Duygusal ilişkilerde şiar edinilen "ben seni olduğun gibi seviyorum" kalıbı iş hayatıyla ve performans değerlendirme kavramlarıyla uyumlu bir felsefe midir? Elbette değildir. Çünkü iş hayatı rekabet demektir. Rekabet de sürekli iyileştirme, kalite ve bireysel gelişim... Çalışanları, sürekli gelişmeye zorlarken, her fırsatta performans değerlendirmesinin öneminden dem vururken, özel hayatlarında değişmemeleri mesajı verirseniz kendi içinizde çelişkiye düşersiniz. Bu nedenle söz konusu klişe şu şekilde değiştirilmelidir: "Ben seni olacağın gibi seviyorum; işte bu da geliştirmen gereken niteliklerin ve becerilerin bir listesi. Üç ay sonra buluşup tekrar gözden geçirelim."

Pijama yakalı

Mavi veya beyaz yakalıyken, işini kaybedip evde oturmak zorunda kalan kimse.

Referansdum
İşe alacağı adayı belirlemesi gereken şirketin, en çok referans-torpil getireni bulabilmek için, müdürler ve üst düzey yöneticiler arasında yaptığı oylama.

Eğer adaysanız ve içeride iyi bir torpiliniz varsa, çok övünmeyin, hemen gerinmeyin; bir fazla torpil getiren başka birisi sizi oylamada geçip pozisyonu kapabilir. Sonra ret telefonu aldığınızda üzülmeyin; bilin ki "referansdum"da kaybetmişsinizdir.

Rethabilitasyon
İş başvurusu geri çevrilen adayın, hayal kırıklığını yenmesi ve özgüvenini yeniden kazanması için gerekli olan tedavi ve iyileşme süreci.

Bu süreçte adayın yapabilecekleriyle ilgili birkaç öneri:
• Haberi verene teşekkür etmeyi unut-

mayın. Sakın sinirlenmeyin.
• Görüştüğünüz yöneticilerden geribildirim isteyin; ama çok da fazla şey beklemeyin. En açık sözlüsü bile sorunuzu, politik yanıtlarla geçiştirecektir. İşinize gerçekten yarayacak bilgiler istiyorsanız, yediğiniz vetoların ortak noktalarını bulmaya çalışın.
• Reddedilmeyi önemseyin; ama abartıp olayı Küçük Emrah filmine çevirmeyin. Vetolar deneyiminizi beslesin, zehirlemesin. Yoksa olumsuz duyguları bir sonraki iş arama sürecine taşırsınız.
• Başkalarını suçlamayın. Komplo teorileri üretmeyin. Şirket veya İK yöneticisi hatalı olabilir; siz yine de bencil davranıp sorumluluğun çoğunu kendinize ayırın.

Sözgeçmiş
İş görüşmesi yapan adayın, sahip olduğunu iddia ettiği nitelik ve deneyimlerini özetleyen; ama belgelerle veya diplomalarla kanıtlayamadığı için

havada kalan sözde özgeçmişi.

Temel işgüdü
Genç profesyonelin lise veya üniversite mezuniyeti sonrası, etraflıca düşünmeden, kendisini ve sektörleri yeterince tanımadan, yabancı şirket, makam veya yüksek gelir gibi suni faktörlerin seksapeline kapılıp, bilinçsizce pozisyon seçmesi.

Terfingirdek
Kariyerini, erkek yöneticilerin zaaflarını kullanarak yükselme stratejisi üzerine inşa eden; kurnaz, oynak ve cilveli kadın profesyonel.

Torpeeling
Bir kurumun, torpille işe girdikleri için yan gelip yatan yeteneksiz, deneyimsiz, eğitimsiz ve ölü kadrolarından arındırılması, tazelenmesi ve canlandırılması işlemi. Kamu kurumlarımızın acilen uygulaması gereken tedavi.

(Peeling: Tedavi veya kozmetik amaçlarla derinin en üstteki ölü tabakasını soyma.)

Ücrest çekmek

İşverenin, iş görüşmesinde maaş pazarlığı yapmaya kalkan adaya "Son teklifimiz budur, "Hayır" derseniz diğer adaylara teklif götüreceğiz" demesi, çok ayıp etmesi. Adayın teklifi kabul edip işe başladıktan üç hafta sonra aynı seviyedeki arkadaşlarından daha düşük ücret aldığını öğrenmesi.

Üstüne kuma getirmek

İşten çıkarılmasına karar verilen çalışanın yanına, ihtiyaç olmamasına karşın, bir kişinin alınması. Sonra da çalışandan yeni elemana bütün işi öğretmesinin istenmesi. Bu arada yöneticisinin gözden düşen çalışana ilgisiz davranması, hatta terslemesi.

Yönetim dadı-nışmanı
Uzun yıllar şirketlerde önemli görevler alıp deneyim kazandıktan sonra kendi danışmanlık firmasını kuran ve başka şirketlerin genç, atak, gözü kara yöneticilerine birikimini aktararak, hata yapmamaları için onlara göz kulak olarak ve eğiterek para kazanan olgun ve emekli kimse.

Zamorti
Yıllık enflasyon oranında yapıldığı için sadece fiyat artışlarını karşılayabilen, hayat standardınızı yükseltmeye yetmeyen zam.

Aslında şu kariyerin adı "iş hayatı" veya "profesyonel hayat" değil de, hancıyı bizim oynadığımız "Yılgeçen Hanı" olmalıymış.

Pazartesi olur, ofisinizi, yani dükkânınızı açarsınız. Sağınıza solunuza dönüp, iki mesaj yanıtlayıp bir telefon görüşmesi yaptınız mı, hafta, ay, yıl geçer... Tamam, kefenin (saat) cebi yok. Tamam, zamanı yanımızda öbür tarafa götüremeyiz; hepsini bu tarafta harcayıp bitirmek en iyisi. Ama insan en çok, boşa harcanan zamana, verimsizliğe ve laga lugaya yanıyor. Tıpkı geyik dolu iş toplantıları gibi...

Geyik fırtınası

Ofis insanlarının bir odaya tıkılıp, saatler boyunca akıllarına gelen her şeyi konuştukları, hazırlık yapılmadan gelindiği için de hiçbir sonuç veya karar alınamadan biten, litrelerce çay ve kahvenin tüketildiği plansız, program-

sız toplantılar. İş hayatının yüzde altmışını oluşturan akla ziyan seanslar.

Ofistike
Ofis ortamlarına özgü sofistike ve çetrefilli durum.

Bitik-isel hayat veya bitkinsel hayat
Aşırı çalıştığı için gücünü tüketmiş, limon gibi sıkılmış, ruhsal ve fiziksel açılardan bitmiş kişinin, hafta sonuna yaklaşırken içine girdiği bilinçsiz, tepkisiz ve hareketsiz durum. Bir nevi çalışma koması.

Bu arada, bitiksel hayata girenler için hafta sonu da çare olamayabilir. Çünkü çoğu profesyonel hafta sonu da mesaiye geliyor. Bu tür hafta sonlarına biz "lafta sonu" diyoruz.

Ofis Vole
Ofis kaynaklı magazin haberlerinden oluşan iş gündemi... Öğle yemekleri-

nin, kahve, sigara molalarının hafif içerikli ayaküstü seansları.

Aktif dinleme
Toplantıdan toplantıya seyirten klasik yöneticinin, koridorda yolunu kesip kendisine bir şeyler anlatan elemanı yürümeye devam ederek dinlemesi. Hem arkasından koşup hem de derdini anlatmaya çalışan garibana, "Bunu yazsana" veya "Akşam sekiz gibi bana gel" diyerek yeniden kayıplara karışması.

Bak-siyona geçmek
Maaş, prim iyileştirmesi, bölüme adam alınması veya yeni donanım gibi maliyetli şeyler istediğinizde, yöneticinizin "Bakarız bir ara" diyerek not alması, aksiyona geçiyor gibi yapıp kulağının üstüne yatması.

Kurnaz yöneticiler, bir öneriye veya isteğe hiçbir zaman kafadan "hayır" demezler. Hep "bir bakalım", "bir in-

celeyelim", "sen bunu bana yazılı bir gönder" gibi sözde aksiyon cümleleri kurarak işi yokuşa sürerler.

Alışmamış şirkette don-sayzing (downsizing) durmaz

Ekonomi daraldığında, iş süreçlerini ve insan kaynakları politikalarını yenilemeden, sadece eleman çıkararak ayakta kalmaya çalışan firma, kriz geçtikten sonra eski iş yapma alışkanlıklarına döner ve eski personel sayısına ulaşır. Olan, ilk dalgada işten çıkarılanlara olur. (Downsizing: Şirket küçülmesi.)

Titanik Kuralı

Eğer bir şirket krizlere hazırlıklı değilse ve gerekli önlemleri almamışsa, işler sarpa sardığında, herkesin aynı gemide olmasının bazı çalışanlar için hiçbir anlamı kalmaz.

Bilirsiniz, üst yönetim ve müdürler,

kendilerinden daha çok çalışıp, daha az kazanan genç çalışanları motive etmek için sık sık "hepimiz aynı gemideyiz" klişesini tekrarlarlar.

Oysa kriz anı gelip de adam çıkarmak gerektiğinde hiç düşünmeden önce uzmanlar ve işe yeni girenlere yol verilir. Ne kadar verimsiz olursa olsun, üst yönetim her zaman kafasını suyun üzerinde tutabilir. (Titanik: Yolcuların ancak yarısına yetecek kadar kurtarma filikasıyla yola çıktığı için, buz dağına çarpıp battığında, çoğu gariban 1.500 kişiyi de beraberinde okyanusun dibine götüren ünlü gemi.)

Alkol

Gizli bilgiler ve sırlar dışında her şeyi bozulmadan saklayabilen sıvı. İş hayatında, birisinin ağzından laf almak veya bir satışı bağlamak için kullanılan kimyasal madde.

Alkolojik (Lojik: Mantık)
Alkollü kişiye özgü mantık türü. Sabah ofiste ayık kafayla mantıklı bulmadığınız projenin veya girişimin, akşam rakı masasında iki tek attıktan sonra aklınıza yatmaya başlaması.

Altıncı hislenmek
İşyerinde kimsenin sizi iplemediği, sallamadığı hissine kapılmanız, ürpermeniz. (Altıncı His: Bruce Willis'in hayalet olduğunu ve insanların kendisini göremediğini fark etmeden etrafta gezindiği gerilim filmi.)

Bu durum işten çıkarılacağınızın bir işareti olabilir. Diğer işaretler ise şunlardır:
• Yetkileriniz veya fonksiyonlarınız erir.
• Yöneticiniz sizden köşe bucak kaçmaya başlar. Kendinizi önemli gelişmelerin dışında bulursunuz.
• İhtiyaç olmamasına karşın bölümü-

nüze, deneyimi ve nitelikleri size çok yakın bir kişi alınır.
• İnsan kaynakları müdürü, bunca yıldan sonra sizinle ilgilenir!

Aksi-nerji
Ters sinerji. Grup içindeki huysuz ve olumsuz kişilerin, ekibin diğer üyelerini de etkileyerek, onlara ilham vererek, tek başına neden olabilecekleri gerginliklerden ve sorunlardan çok daha fazlasını yaratabilmeleri. Takım çalışmasının kanıtı: 1+1'in 2 yerine 3, 4 olma durumu.

Sanılanın aksine takım çalışması her zaman olumlu sonuçlar vermez. Bu biraz da grubun birbirlerini nasıl etkiledikleriyle ilgilidir. Eğer sinerji ters yöne doğruysa, takım çalışması bireysel çabalardan daha çok zarar verecektir.

Sinirji
Etkileşime giren kişilerin yanlış bir şey

söyleyerek veya yaparak karşılarındakileri sinirlendirmeleri.

Direklam ajansı
Rehberde adı "reklam ajansı" diye geçen; *ama asıl işi tabela, pano, reklam* direği gibi malzemelerin imalatı ve montajı olan küçük firma.

Ozon deliliği
24 saatini kapalı, karanlık ve sigara dumanı ile zehirlenmiş mekânlarda geçiren şehir insanının, temiz havada, ciğerlerine fazla doz oksijen kaçması sonucu yaşadığı mutluluk, zindelik ve "her şey çok güzel olacak" hissi. Merak etmeyin geçicidir.

Bu profilin, doğaya, açık havaya ve kır insanına karşı beslediği romantik önyargıları vardır: "Bak ne kadar sağlıklılar. Yanaklardan kan damlıyor! Tabii her şey doğal, hava temiz, gıda hormonsuz..." Sen öyle san. Bir kere kır-

sal bölgelerimizde yaşam, şehre kıyasla, zor ve yıpratıcıdır. Tıp bilgisi ve personeli geride, sağlık tesislerinin de hijyen altyapısı yetersizdir. Bu yüzden de kırsal alanda yaşam süresi daha kısadır. (Ozon: Üç atomlu oksijen. Üçüncü atom adamı uçurur, kafayı cilalar!.. Rivayet odur yani...)

Diyazlog
Toplantıda, yanınızdaki kişiyle küçük kâğıtların üzerine yazılan notlar aracılığıyla kurduğunuz iletişim.

Dudak selamı
Yabancı dizilerden görüp benimsediğimiz bir mimik. Şirket koridorlarında karşılaşan Batı tipi profesyonellerin dudaklarını içeriye büzerek verdikleri selam.

Buna benzeyen bir de başparmakla yapılan "OK" ve iki elle havaya atılan tırnak işareti vardır. Nerede o eski jestle-

rimiz; orta parmak göstermek yerine yumruklu küfür hareketimiz filan...

Antikpatik
Çok eski olduğu için insanların artık sevimsiz bulduğu fikir, akım veya âdet.

Aralitik yaklaşım
Yönetici pozisyonundaki profesyonelin, önüne gelen sorunu ayrıntılarıyla inceleyerek ve tahlil ederek çözmek yerine, sadece problem yaşayan tarafları barıştırmaya ve aralarını bulmaya odaklanması. Böylece günü kurtarması. İki tarafı da memnun etmesi, ama bu arada başka ilke ve kuralları çiğnemesi.

PRzühalci
Kendilerine halkla ilişkiler şirketi diyen, ama aslında bütün yaptıkları müşterilerinin kırk yılda bir ihtiyaç duyduğu basın bültenlerini kaleme almak olan dandik PR firması.

Astmosfer
Hiyerarşi hayranı profesyonelin kendisinden kıdem, maaş veya unvan bakımından aşağıda kabul ettiği çalışanlardan oluşan tabaka.

Snop arkadaş o seviyeye indiğinde nefes alamaz. Bir de bunun tersi, "Üstmosfer" vardır.

Benchjunking (Junk: Çöp)
Benchmarking (başka şirketlerin başarılı uygulamalarını incelemek ve kendi şirketinize uyarlamak) amacıyla bir dolu yere gidip, ilgili ilgisiz her şeyi not etmek, fotokopisini çekmek ve ofise çantada bir dolu çöple dönmek. Sonra o çöpleri ayıklamadan, toparlamadan üst yönetime sunmak...

Dataerkil firma
Bir karar öncesi, sadece rakamsal verilere ve analizlere bakan; müşteri ihtiyaçları, değişen trend'ler veya yaratı-

cılık gibi faktörleri dikkate almayan, ağırlıkla mühendislerin yönetimde olduğu firma.

Datakulliye getirmek
Tilki yöneticilerin veya düzenbaz şirketlerin, rakamları ve araştırma sonuçlarını kendi çıkarlarına göre yorumlayarak karşılarındakileri kandırmaları. El çabukluğu marifet...

İnt-evraktif
Ofiste insanların arkadaşlarıyla etkileşime girerek ve birbirlerinden ilham alarak çalışmak yerine bağlantıyı bir dolu aptal, basmakalıp evrak aracılığıyla sağladıkları sıkıcı ve demode iletişim yöntemi.

Eskiden tek yönlü memorandumlar ve iç yazışmalar vardı. Bir uzman, müdürüne veya üst yönetime yazı yazamazdı. Şimdi herkes e-mail kullanıyor, ama insanlar hâlâ aynı kafada.

İzinisiyatif
Yöneticinin iznine ve onayına tabi inisiyatif. Kendi kendisini yok eden, komik duruma düşüren yetki.

Bir gün müdürünüz, eğitimlerde duyduğu veya yönetim kitaplarında okuduğu modern yönetim kavramlarının gazına gelip delegasyondan ve yetki devrinden söz etmeye başlar. Elemanlara istedikleri zaman inisiyatif kullanabilecekleri talimatını verir. Siz de buna güvenip kendisine danışmadan karar alır ve uygularsınız. Ama o da ne? Yöneticiniz durumu öğrenince bozulur, "Bana neden sormadın-danışmadın? Biz burda neciyiz?" sitemlerine başlar. Anlarsınız ki, iş hayatında söylemek başka yapmak başkadır...

Beyin yellenmesi
Çok önemli bir toplantıda ağzınızdan aptalca bir fikrin kaçması. Daha söylerken pişman olduğunuz öneri. İnsan-

lık hali, ama patronun hanenize yazdığı eksi.

Bine bir pazarlama
Son 15 yılın moda kavramı: Bilinçsiz firmanın, insanlara her ay binlerce pahalı broşür postalayarak, müşterilerin evlerini, işyerlerini telefonla arayarak ürünlerini bire bir pazarlamaya çalışması veya yüzlerce kişinin çalıştığı müşteri hizmetleri merkezleri kurarak 7 gün, 24 saat şikâyet dinlemesi; bu yatırımların geri dönüş oranı binde bir seviyesinde kaldığı için de büyük zarar etmesi.

Dêjâ Muu
"Bu inekli reklamı daha önce de birçok kez gördüm, yaşadım" hissi. Bütün reklamları aynı temayla kotarmaya çalışan bir süt markasının sözlüğümüze armağanı. (Dêjâvu: Yaşanan bir anın daha önce de bire bir tekrarlandığı hissi.)

Fashion TV'ye bakar gibi bakmak
Kadınsız iş ortamında çalışan erkek elemanın, sunuş veya toplantı için şirkete gelen hanımın anlattıklarına konsantre olamaması. Kadın tepegözde bir şeyler gösterirken, arkadaşın onu seyretmesi.

Firmalite
Hiçbir işlevi veya yararı olmamasına rağmen, sırf kendi iç prosedüründe yer aldığı için firmanın müşterilerine dayattığı gereksiz ve yorucu bürokratik işlem.

Müşteriler bu tür durumlar karşısında firmaya "Bunu neden yapmak zorundayım?" türünden sorular yöneltirler. Ama mantıklı bir yanıtı olmadığı için laf gevelenir, geçiştirilir. Müşteri eziyeti sineye çeker...

Demo-terapi
Danışmanlık firmasının, potansiyel

müşteriye "Şirketinizde yaptığımız küçük ölçekli check-up'ta şu şu sorunları gördük ve çözüm önerilerimizi şu raporda topladık" temalı bir sunum yapması. Müşterisinin iştahını kabartması. Tadımlık sunulan bu tedavinin tek başına hiçbir işe yaramaması.

Koyun kesme, adam öpme
Türkiye'de faaliyet gösteren şirketlerde çalışan yabancı yöneticilerin, gereğinden fazla düzenlenen abuk açılış törenlerine verdikleri isim.

İlham kaynağı: Görevi sırasında sözü edilen türden törenlerin yüzlercesine katılmak zorunda kalan yabancı bir yönetici.

Depodorant
Çok sıcak bir yaz gününü klimasız ortamlarda veya sokakta geçirecek profesyonel kişinin, önündeki uzun saatleri düşünerek, sabah giyinirken sıktı-

ğı ekstra deodorant. Ama maalesef bu maddeyi koltuk altında depolayamazsınız; fazlası bir işe yaramaz.

Hedef kistle
Firmanın hedef müşteri topluluğu arasında kabul ettiği; ama gelir seviyesinin düşüklüğü, fiyat hassasiyeti, ilerlemiş yaş gibi nedenlerden dolayı elde etmenin ve markaya sadık tutmanın çok pahalı olduğu; uzun dönemde, toplam müşteri portföyünde büyümeye başlaması halinde de şirket sağlığını bozma riski taşıyan tüketici segmenti.

Örneğin çok çok yaşlı banka müşterileri veya oyuncak firması için, kısa zaman içinde oyuncak oynama çağı geçecek çocuklar.

Bölüm döşeği
Bir çalışanın, emekli olmadan veya işten çıkarılmadan önce son günlerini geçirdiği bölüm.

Bungee dumping
Bir firmanın, mağazanın kısa zamanda müşteri kazanmak, pazar lideri olmak veya voli vurmak amacıyla agresif bir kampanya başlatıp, ürün veya hizmet fiyatlarını markayı riske atacak derecede düşürmesi.

Bütçe talaşı
Sene sonu geldiğinde bölümünüze ayrılan bütçede kalan kırıntı para.

Gerekli gereksiz fark etmez, mutlaka bir yere harcanmalıdır. Patrona da "Ah biraz daha paramız olsaydı, neler neler yapacaktık" mesajı verilmelidir. Yoksa bir sonraki yıl bütçeniz küçülür.

Bütçevir kazı yanmasın
Kendisine verilen yıllık bütçeyi aşan bölüm müdürünün, dönem sonunda şirketin finans direktörüne durumu açıklamaya çalışması. Bu sırada soğuk terler döküp, lafı döndürüp dolaştır-

ması. Tatlı tatlı harcamanın acı acı hesap vermesi olur.

Cami avlusu bölümü
Şirkette hiçbir yöneticinin ekibinde istemediği kartvizit bebeklerinin toplandığı, destek görevleri olan bölüm.

Cayrıntı
İlk bakışta aklınıza yatan fikrin veya teklifin, öğrenince caymanıza neden olan önemli ayrıntısı.

CEOtokrasi
Şirketin üst düzey yöneticisinin bütün gücü tek başına elinde bulundurduğu, herkesi astığı kestiği yönetim biçimi.

Beyin ensesti
Hep aynı şeyleri düşünen, benzer hayat görüşüne sahip kişilerden oluşan içine kapalı bir grupla çalışmaktan ve yaşamaktan kaynaklanan sağlıksız ve verimsiz zihinsel ilişki.

Fikir çeşitliliğinin, öğrenmenin ve yaratıcılığın bir numaralı katili. Değerlendirme hatası yapmak ve gerçeklerden uzaklaşmak için bire bir ortam. Büyük şirketlerde, kalburüstü gruplarda, kliklerde ve aile şirketlerinde sık görülen araz.

Cepilepsi
İşlerini yaparken çok fazla cep telefonuyla konuşmak zorunda kalan kişilerin yakalandıkları sinir hastalığı. Bu illet kendisini, lokantada, hava limanında, ağızdan köpükler saçarak konuşmak ve elini kolunu kontrolsüzce sallamak şeklinde gösterir. (Epilepsi: Sara hastalığı.)

Coolak asmamak
Genç ve kendisinden emin çalışanın yöneticisini sallamaması. Onun verdiği sıkıcı iş hayatı öğütlerini dinlememesi. Elemanın, bütün mesaisini akşam akacağı mekânları düşünerek geçirmesi.

Cumartesi gecesi ateşi
(Saturday night fever)
Hafta içi geç saatlere kadar çalışmaktan anası ağlayan profesyonelin, cuma günü patrondan "yarın iş toparlayacağız, bu önemli günde sizi de aramızda görmek isteriz" davetini alıp bütün cumartesi mesai yapması. Bu arada, akşam için ayarladığı programın güme gitmesi, sinirden çalışanı ter basması, ateşinin yükselmesi...

Çarkşamba
Pazartesi size zam veya terfi sözü veren yöneticinizin iki gün sonra üst yönetimle veya insan kaynaklarıyla görüşüp çark etmesi. Hevesinizin kursağınızda kalması. Patronun iş çıkışı size kebap ısmarlayıp gönlünüzü alması...

Ego müzesi
Üst düzey yöneticinin odasında; diplomalarını, dandik golf kupalarını ve önemli kişilerle çekilmiş resimlerini

sergilediği bölüm.

Ekip kertmesi
Bir grup çalışanın; kendilerine sorulmadan, fikirleri alınmadan bir projeyle ilgili bir araya getirilmesi. Bu yöntemle başarısızlığın, daha işin başında garanti edilmesi.

Esne(k) çalışma
Elemanlarını gece geç saatlere kadar ofise çakıp, garibanları esneye esneye çalıştıran hain şirketlerin benimsediği modern çalışma düzeni.

Fişkonto
Mağaza sahibinin, müşteri fiş istemezse uyguladığı iskonto, indirim.

Fiyatsko
Pazarlama ve finans bölümlerince hatalı belirlendiği için ürünün çuvallamasına neden olan yüksek fiyat.

Fiyatay geçiş
Satın aldıktan sonra memnun kalmadığınız bir ürün veya hizmeti firmaya geri getirerek aynı fiyata sahip başka bir ürünle değiştirmeniz.

Fonogami
Telefon eşliliği. Aşırı yoğun çalıştıkları ve sık sık iş seyahatlerine çıktıkları için bir araya gelemeyen, daha çok telefon aracılığıyla hasret gideren profesyonel çiftin yürütmeye çalıştığı zor evlilik.

Geri dönüşümlü kâğıt
Patronun, yöneticinizin, beğenmediği için geri gönderdiği rapor veya çalışma.

Görevi su-iistimal etmek
Kilo versin, cildi gerginleşsin diye günde 4-5 litre su içen kadın çalışanın, on dakikada bir tuvalete gitmekten iş yapamaması, görevlerini aksatması ve kendisine güvenenlerin yüzünü kara

çıkarması. Bana sorarsanız suyun fazlası hamallıktır.

Halef telef olmak
Hırslı ve tehlikeli çalışanın, müdür arkadaşını ortadan kaldırarak onun makamını ele geçirmesi. (Halef: Pozisyonun yeni sahibi. Selef: Eski sahibi.)

İlkinç
Tüketicilerin, bir alanda sırf ilk olduğu için ilginç bulduğu; benzerleri çıktığında aslında çok da enterasan olmadığı fark edilen ürün. Taze şeye çok sineğin konması hadisesi...

Eletişim
İnsanların ellerini, kollarını kullanarak iletişim kurması. Kendilerini sözler yerine elleriyle ifade etmeye çalışmaları.

Bana kalırsa kötü bir alışkanlık. En kaba örneği kalabalık bir ortamda arkanızdaki kişinin "pardon, afedersiniz,

izin verir misiniz" demek yerine, işaret parmağıyla sizi itip yol istemesidir. Diğeri ise, bir kişinin konuşurken sözünüzü kesmek için sürekli kolunuzu tutmasıdır.

Hani "konuşmak ve düşünmek yetmez, düşünceleri eyleme de dökmeliyiz" der dururuz ya, işte bu yöntem bazen ters teper. O durumlarda sadece açıklama yapmakta ve iletişime, elimizi ayağımızı veya vücudumuzun başka parçalarını karıştırmamakta daha çok yarar vardır. Örnek mi? Bir kanalın ana haber bülteni; yakalanan tecavüzcü polis arabasına bindirilirken televizyoncular soruyor:
- "Neden tecavüz ettiniz?"
Yanıt kısa:
- "Çok seviyordum, söyleyemedim."

Din-lemma
Günümüz insanının, modern çalışma hayatının felsefesine, temposuna ve

tarzına uyum sağlamakla, dinin, zaman zaman bu hayatla çelişen ve çakışan gereklerini yerine getirmek arasında düştüğü kararsızlık, ikilem. (Dilemma: İkilem.)

İllet-işim

Ofiste bazı kimselerde rastlanan, hastalık derecesine varan iletişim bozukluğu. Sinir illeti olma durumu. Herkesin o kişiyle irtibata geçmekten köşe bucak kaçması.

İsim tamlaması

1- Genç ve hırslı profesyonelin, yönetici pozisyonuna terfi ettikten hemen sonra göbek adını da kullanmaya başlaması. Böylece ismini ve karizmayı tamlaması. Sizin için o güne kadar "Hakan" olan kişi, bir gün aniden kendisinden "M. Hakan Yaman" diye söz eder, imzasını üçlü atar. İlginç ve garipdir...

2- Modern ve çalışan kadının evlendikten sonra kızlık soyadını kullanmaya devam ederek, eşinin soyadının yanına eklemesi. İlk bakışta bu davranış kadınlar açısından olumlu ve onurlu bir gelişme gibi görünüyor. Oysa, soyadlarımız o kadar erkeksi ki, ikinci soyadı kadını daha da maskilün yapıyor.

H(ed)iyerarşi

Bir şirkete veya kuruma gönderilen hediyelerin makam ve unvanlara göre belirlenmesi. Kademe arttıkça maddi değerin de basamak basamak yükselmesi. Özellikle yılbaşlarında, özel ve kamu kuruluşlarındaki makam sahiplerine, o kurumlarla iş yapan kişi veya şirketler tarafından hediyeler gönderilir. Oysa işin büyük bölümünü yöneticilere rapor eden uzmanlar yapmaktadırlar. Yöneticilerimiz sağ olsunlar, hediyeleri kendilerine saklamayı tercih ederler...

İş İngilizcesi
Türkçe cümlelerin içine İngilizce kelimeler serpiştirilerek konuşulan ucube şirket lisanı. Örnek: "Ebru, benim report'u final hale getirdim; yarın birlikte review edelim mi?"

Gerçek İngilizce ile ilgisi olmadığı için, bu lisan, yabancılarla iletişimde pek işe yaramaz. Az önce Amerikan aksanıyla Türkçe konuşan kişinin, böyle bir durumda aniden nutku tutulur. Kekelemelere gelir...

İş-yaşam dengesi
Tilki elemanın, verimli ve hırslı kişi imajı yaratıp üzerine angarya iş çekmeyecek kadar az; ama işten atılmayıp hayatta kalacak kadar çok çalışmak hedefleri üzerine kurduğu hassas denge.

Kafayı bulmak
Açık ofiste çalışan birisini, etrafta dolaşarak ve hücreleri ayıran panellerin

üzerinden insanların kafalarına bakarak aramak.

Kalite çemberi
Kaliteyi iyileştirmek veya işin asıl sahiplerinin bile bulaşmak istemediği sorunları çözmek hedefiyle bir araya getirilen insanların, bir dolu mesai saati ve tonla kırtasiye malzemesi harcadıktan sonra, bir tam daireyi tamamlayarak başladıkları noktaya geri dönmeleri. Sıfıra sıfır elde var eksi.

Karınca bedduası
Banka sözleşmelerinin, garanti kılavuzlarının sonuna çok küçük harflerle eklenen, sorulduğunda önemli bir şey olmadığı söylenerek geçiştirilen, asıl amacı müşteriyi ileride zor duruma düşürmek ve aldatmak olan maddeler bütünü.

Kârtezyen kuyusu
Bir şirketin piyasada yaptığı sondaj sı-

rasında bulduğu, taze ve temiz kâr elde edilebilecek iş fırsatı. Sonrası bellidir; paralar iki metre yukarıya fışkırır, şirkete bolluk ve bereket getirir...

Kartşılamak
Daha önce hiç görmediğiniz birisini, havalimanının varış bölümünde, elinizde isminin yazılı olduğu bir karton tutarak karşılamak. Kapıdan her çıkana kartonu göstermek. Sonra misafiri oteline götürmek. Yolda anlamsız ve sığ muhabbetler yapmak zorunda kalmak.

Kasantina
Bir dükkân veya banka kasası gün sonunda açık verdiğinde, hesap tutturuluncaya kadar kimsenin işyerine girip çıkamaması; binanın bir nevi karantinaya alınması.

Kefenin cebi yok
Gece gündüz cep telefonuyla konuşup iş bitirmeye çalışan aşırı hırslı insanla-

ra, öbür tarafta işin gücün, paranın pulun önemli olmayacağını hatırlatmak için söylenen atasözü. Okuduğuma göre, zaten öbür taraf da henüz kapsama alanında değilmiş...

Kimza?
Kime ait olduğu okunamayacak kadar kötü atılmış imza. Çok fazla imza veya paraf atmayan genç müdürlerde sık görülür. Zamanla onlar da pratik yapa yapa imzalarını geliştirirler.

Klostrolobi
Ofis siyasetinin ustası yöneticilerin, herhangi bir konuda kendilerine yandaş bulabilmek amacıyla kapalı kapılar ve indirilmiş jaluziler arkasında yürüttükleri yoğun kulis faaliyetleri. Özellikle organizasyon değişiklikleri öncesi yaşanan diplomasi trafiği...

Kovleksiyon
Üst düzey yöneticinin, kariyeri boyun-

ca işten çıkarttığı elemanların listesi. Zat, zaman zaman bunu kendisi gibi ensesi kalın arkadaşlarına gösterip övünür.

Kulisuvar
Erkek çalışanın, tuvaletteyken yanındaki pisuvara gelen meslektaşına yönelik yaptığı ayak üstü kulis çalışması; önemli konularda onu etkileme çabası.

Lojistif şirketi
Fabrikaların üretimde kullandıkları hammadeyi yan sanayiden alıp kendi depolarına istifleyen, stok maliyetini azaltmak karşılığında müşterisinin taşıma ihalesini kapan bildiğimiz kamyon-nakliyat şirketi.

Markapkaç
Tayvan, Çin veya Türkiye'deki fason üreticilerden üç milyona alınan ürünlerin üzerine yabancı bir markanın etiketini iliştirip tüketiciye yüz milyona

satmak. Tüketiciyi şehrin göbeğinde güpegündüz çarpmak...

Mentorpil yapmak
İş dünyasının kanununu erken yaşta kavramış gözü açık ve hırslı uzmanın, geleceği parlak olduğu konuşulan müdüre "Sizi çok sevdim amca, size 'mentor'um diyebilir miyim?" çekmesi. Onu her fırsatta iltifatlara boğması. Sonraki yıllarda da mentorunun yarattığı kaldırma kuvvetiyle yükselmesi.

Yönetici arkadaşlar, arada sırada birazcık iltifattan zarar gelmez; ama tiryakisi olmak istemiyorsanız sakın içinize çekmeyin.

Meşgul müdafaa
İşini bilen profesyonellerin "bir konuda yardımına ihtiyacım" diyen arkadaşına "şu an çok yoğunum, istersen sonra konuşalım" yanıtını vererek, kendisini veya bölümünü angaryalara

karşı savunması. Bir Çanakkale, bir de bu savunma geçilmez!

Metafizikbilite
Bir plan veya projenin, yapılabilirlik, teknik, ekonomik ve mali açılardan verimliliğinin ve kârlılığının modern değerlendirme yöntemlerinin yerine maneviyat, doğa veya fizik ötesi kriterler ışığında hesaplanması. Öbür dünya için yapılan yatırımların mantık temeli.

Morg-anizasyon
Üyeleri çok yaşlı olduğu için üstüne ölü toprağı serpilmiş kadar etkisiz ve uyuşuk teşkilat veya şirket.

Muhasebil
Elemanların gönderdiği en uçuk faturaları bile sorgusuz sualsiz ödeyen, bölüm bütçelerini kontrol etmeyen, şirket paralarını har vurup harman savuran bölüm.

Müzessese
Mobilyaları, ofis malzemeleri (sarı telli dosyalar, yeşil küçük ekranlı bilgisayarlar, FACIT makineler), iş yapma biçimleri, prosedürleri ve çalışanları yıllar öncesinde kalmış, tarihi değere sahip, çağ dışı işletme. Kamuda örneklerini sık gördüğümüz tür kurum.

No-How
Bir işin en etkili nasıl yapılamayacağı bilgisi ve tekniği. "Hız Tümseği" arkadaşların uzmanı olduğu alan.

Ofisayta düşmek
veya ofisayttan gol atmak
Profesyonel kişinin, yapacak bir işi olmamasına rağmen, çevreye ve üst yönetime çok çalışıyorum izlenimi vermek amacıyla, mesai saatleri dışında ofise gelip ortalıkta aval aval dolaşması, ucuz yoldan prim toplayıp gol atmaya çalışması.

Bu tekniği bir kariyer alışkanlığı haline getirenler, iş saatleri dışında ofiste bulunduklarını kanıtlamak için şu klasik yöntemleri kullanırlar:

• İnsanlara gereksiz e-mailler atmak.

• Patron/müdür de o saatte ofisteyse odalarının önünden salınarak geçmek veya telefon etmek.

• Kişilerin masalarına, ekranlarının üzerine, tarih ve saat belirterek, post-it bırakmak.

• Toplantılarda laf arasına hafta sonu ofiste kaloriferlerin/klimanın çalışmadığı bilgisini sıkıştırmak.

Post-it sürüsü

Şirket dışına çıktığınızda veya bir toplantıdan yerinize döndüğünüzde, masanızın veya bilgisayar ekranınızın üzerine iş arkadaşlarınızın bıraktıkları bir dolu Post-it mesajı. Ne üzerindeki mesaj tam okunur, ne kimin ne zaman yazdığı ve tam olarak ne istediği bellidir. Hepsi birer şifre gibi önünüzde kalır.

Ofis içi iletişimde kullanılan en kötü araçların başında Post-it gelir. Sinir olursunuz, ilk fırsatta siz de mevkidaşlarınıza aynı şeyi yapar, onlarla sonu gelmeyen bir "Post-it dalaşı"na girersiniz.

Pazorlama kampanyası
Tüketici gözünde çekiciliğini yitirmiş, miadı dolmuş ürünün yeni ambalaj, isim veya dikkat çekici bir reklam yardımıyla ısıtılıp pazara sunulması. Para ve imaj kaybı.

Pazar araştırması
Kendi gözlemlerine ve düşüncelerine, dünyanın bütün araştırmalarından daha fazla önem veren üst düzey yöneticinin, bir pazar günü birlikte olduğu kalburüstü dost veya akrabalardan edindiği ezbere izlenimler. Eğer bu izlenim kendi düşüncelerini teyit ediyorsa, yöneticimiz elde ettiği verileri pazartesi günkü koordinasyon toplan-

tısında "konuyla ilgili yaptığım araştırmalar ve gözlemlerim" gibi afili cümlelerle başkalarına aktarır...

Perakünde satış
Satıcının, müşterisini tuzağa düşürerek gerçekleştirdiği satış. Ama bu tür müşteri "perakindardır"; bir daha asla kendisini aldatan mağazadan alışveriş yapmaz.

Post(-it)modernizm
İnsanların, köşe yazılarından veya zincir postalardan aldıkları özlü, seksi ve derin sözleri fosforlu Post-it'lere yazarak ofisteki duvarlarına asmalarına ve ezberlemelerine rağmen, kâğıttaki en basit ilkeyi bile hayata geçirmeden bildikleri gibi yaşamaya devam etmeleri.

21. yüzyılda eski dönemlerden farklı olarak, çok şey biliyoruz ve çok güzel konuşuyoruz; ama alışkanlıklarımızdan vazgeçemiyoruz.

Personel servisi
Çok hızlı akan özel hayatımızla, bir türlü geçmek bilmeyen mesai saatleri arasında seyahat etmemizi sağlayan tekerlekli zaman makineleri.

ProseDUR!
Bir iş yapmak istediğinizde karşınıza dikilen, hevesinizi kursağınızda bırakan modası geçmiş kurallar bütünü.

Prostatistik
İhtiyaç duyulan rakamsal bilgilerin şirketinize düzenli akmaması. Bir gelip bir gelmeyerek sizi zor durumda bırakması.

Satrenalin
Potansiyel bir müşteri gören doğuştan satıcı elemanın içgüdüsel olarak salgıladığı hormon.

Plansuman yapmak
Yeterince incelenmeden, iyi hesap yapılmadan alelacele ve ezbere hazırla-

nan planlarda yer alan bütçe, maliyet, tamamlanma tarihi gibi hedeflerin yıl içinde revize ve tedavi edilmek zorunda kalınması. Yama yapılarak ve ayarlanarak yenilenmesi. Böylece, hedef koymanın, plan yapmanın anlamsız bir işlem haline gelmesi.

Sazan/sazan yaklaşımı

Tarafların karşılarındakini aptal yerine koyarak, birbirlerini kazıklamaya çalıştıkları pazarlık yöntemi. İnsanların doğasına daha çok uyduğu için olsa gerek, günümüzde en sık karşılaştığımız yaklaşım budur.

Sigortaciz etmek

Sigorta satıcısının sizi sürekli arayıp randevu istemesi. O kadar işinizin arasında bir de ona laf anlatmak zorunda kalmanız. En kötüsü de sizden umudu kesince hemen referans isterler; en akıllıcası ver-kurtul yapmaktır. Size ne, bırakın başkaları uğraşsın...

Siz-Sen'dromu
Elemanın, ofiste çok kafa bir imaj uyandıran, her fırsatta hiyerarşik takıntıları olmadığını söyleyen genç müdüre "siz" mi yoksa "sen" mi diye hitap etmesi gerektiğine karar verememesi. Arada derede kalması. Bazıları bu sendromu "abi" veya "patron" gibi ifadelerle aşmaya çalışır; ama belirsizlik, eğretilik aşikârdır...

Sorkıntılık etmek
Erkek müşterinin, mağaza reyonlarını gezerken gözüne kestirdiği güzel tezgâhtara bir şey satın almak bahanesiyle yaklaşıp bir dolu abuk sabuk soru sorması, taciz etmesi. Herifin niyetini anlamasına rağmen kızcağızın sabırla yanıt vermesi. Ne yapsın, ekmek parası...

Staj-yersen
Staj yapana bütün ıvır zıvır ve angarya işleri çakan müdürün; o kişi, "Ama

efendim, buraya gelirken bana 'profesyonel hayatı öğreneceksin' demişlerdi, oysa bana sürekli fotokopi çektiriyorsunuz" diye mırın kırın ettiğinde, "İşine gelirse kardeşim" çekerek, genç insanı terslemesi.

Stokteyl
Bol çeşitten oluşan mal stoğu.

Şakapunktur
Birisini şaka süsü vererek iğnelemek. Açık sözlü olmanın hoş karşılanmadığı iş hayatında, birisini eleştirmek için kullanılan diplomatik yöntem. Bu teknikte önce karşınızdakini ince ince iğnelersiniz sonra da, "Şaka yaptım, bozulmadın değil mi? Ben şirketin iyiliği için söyledim. Hepimiz aynı gemideyiz!" şeklinde pişkinliğe vurup konuyu toparlarsınız.

Şartlı tahliye
Elemanın, gün içinde bir işini hallet-

mek için, aynı günün akşamı fazla mesai yapma veya hafta sonu çalışma karşılığında müdüründen kopardığı izin.

Takıl çalışması
En yorucu görevleri tek bir kişinin üstlendiği, diğerlerinin ya eften püften işlerle uğraştıkları ya da boş boş takıldıkları sözde ekip çalışması.

Takımdan ayrı düz koşu yapmak
Elemanın şirkette olup bitenle ilgilenmeden, başkalarıyla ortak çalışmadan sadece kendi işine bakması. Eğer bu sakat durum devam ederse, çalışan tez zamanda başka bir bölüme veya şirkete transfer olur...

Takım ruhu
Uyumsuz ve ilgisiz bir grup insanın hiyerarşi, kıskançlık, önyargı veya bencillik gibi nedenlerle ölümüne sebep oldukları varlığın hayaleti. Hakkında sürekli konuşulan; ama şimdiye kadar

kimsenin görmediği, çalışan fanilerle bir türlü irtibata geçmeyen, maddesel ve ofissel boyuta uğramayan şey.

Tele-fondip
Telefon görüşmesinde, karşıdakini dinleme zahmetine girmek istemeyen kişinin, kendi görüşlerini bir solukta, bir dikişte aktarması. Sonra da "toplantıya kaçmam lazım, yarın devam edelim" diyerek lafı insanın ağzına tıkması. İletişim bu değil ki...

Teneke sözleşme
Firmanın kendisini hukuken sağlama almak amacıyla, işyerinin duvarına astığı ve üzerinde "Kayıp eşyadan müessesemiz sorumlu değildir" veya "Dikkat ıslak zemin" gibi ifadelerin yer aldığı teneke levha.

Teorivayet
Araştırma yapmadan, konuyu enine boyuna incelemeden kulaktan dolma

bilgiler ve söylentilerle oluşturulan görüş, düşünce veya kuram.

İş hayatında, özellikle de pazar ve müşterilerle ilgili hayati haberlerde çok sık rastlanan hata.

Toplantıkamak/toplantıkaç
"Her şeye muhalefet" imajı edinmek istemeyen tilki profesyonelin, aklına yatmayan bir projeyi açık açık reddetmek yerine "Bir ara ilgili bölümlerle toplanıp tartışalım" diyerek işin akışını engellemesi.

Ütropik
Modern insanın, stresli iş hayatından, kentin gürültüsünden ve keşmekeşinden bıktığı anlarda hayalini kurduğu; deniz, sıcak, kum ve huzur dolu tropikal ortam. (Ütopik: Gerçekleştirilmesi imkânsız tasarı ve düşünceye ait olan şey.)

Vizyoyon
Bir şirketin vizyonunun sürekli değişmesi, ileri geri, yukarı aşağı salınıp durması. Hedeflerin havada uçuşması; bir gün bir konuya ertesi gün başka bir konuya yönelinmesi. Çalışanın bu süreçte kafasının karışması.

Bir de bunun, disiplinle kilo verdikten sonra diyeti bırakanlar için kullanılan "Yoyo Diyeti" versiyonu vardır; mantık aynıdır.

Yalankılanmak
Söylediğiniz yalanın bütün ofisi dolaşıp size dönmesi. Sizin de kendi uydurduğunuz balona inanmanız.

Yaratıcılkını çıkarmak
1- Ne yapmak istediğinden emin olmayan, iş hedeflerini net belirleyemeyen veya o hedeflere nasıl ulaşılacağı konusunda yol gösteremeyen klasik yöneticimizin, aradaki farkı sizin

yaratıcılığınızla kapamaya çalışması. Her Allah'ın günü, yaratıcı olmanız gerektiğini kafanıza kakarak sizi bayması. 2- Bir kimsenin yaratıcı olacağım diye kendisini gereğinden fazla kasması; atraksiyonlara girip uçması. Bu telaşla en basit işi bile toparlayamaması.

Tartışma Konusu: Çocuklar, gerçekten iddia edildiği kadar yaratıcı mıdır? Yaratıcı olabilmek için illa "İçimizdeki çocuğu kaybetmemek" mi gerekiyor? Şart mı yani? Baştan söyleyeyim: Şart filan değildir.

Hem ya ben çocuk sevmiyorsam ne olacak? Belli bir yaşa kadar sabretmiş, çocukluğu üzerimden atmak için çabalamışım ve bir daha da o gereksiz, aciz çağıma dönmek istemiyorum. Şimdi geri kalan hayatımda o çocuğa katlanmak zorunda mıyım? Hem madem çocuklar bu kadar yaratıcı, neden beş yaşında bir bilim adamı yok? Veya neden

bir reklam ajansı bir çocuğa emanet değil?

Çocukların yaratıcı olduğu savı çürüktür. Çünkü yaratıcılıkta ak koyun kara koyun; sıra dışı, kalıp ötesi, uçuk fikirler yumurtlandığında değil, o fikirler hayata geçirildiğinde belli olur. Eğer tek kriter uçukluk veya marjinallik olsaydı sarhoşlar, uyuşturucu bağımlıları ve cümle deliler yaratıcı sınıfını birincilikle bitirirlerdi.

Böyle ezbere şeyler tekrarlamak yerine neden "kalıpların dışına çıkmaya çalışın, duyduklarınızı sorgulamayı öğrenin, her şeye kanmayın, yetişkinliğin nimetlerini kullanarak fikirlerinizi hayata geçirin" demeyiz?

Bilirsiniz bazı çalışanlar, özellikle de kendi mekânları olan müdürler, odalarının duvarlarına çocuklarının yaptıkları eciş bücüş resimleri asıp eleman-

larına nazire yaparlar. Ama bir elemanı aynı müdüre sıra dışı bir fikir veya hafif çılgın bir öneri getirdiğinde aldığı yanıt genellikle şudur: "Bırak şimdi bunları, icat çıkarma başımıza." Demek ki, yaratıcılık bir suçtur. Öyle olmasaydı sadece cezai ehliyetleri olmayan bebeler yapınca hoşgörülmezdi!..

Yeşantiyon

Firmaların süpermarketlerde yeni ürünlerini tanıtmak için kurdukları standlarda, müşterilerine kürdanların ucunda tadımlık olarak sundukları salam, sosis, pastırma (bu grup ürünlere "Etşantiyon" diyoruz), peynir, cips, turşu gibi yiyecekler.

Bu standlara olan yaklaşımları açısından market müşterilerini üç farklı profile ayırabiliriz:

• Rahatsızlar: Kendilerini fazla ciddiye alan kişilerdir. Gereksiz kasarlar. Stand görevlisi ile hiçbir şekilde göz

teması kurmaz, adeta ondan kaçarlar. Görevlileri duymamazlıktan gelirler; bir parça sosis denemenin karizmalarını bozacağını düşünürler.

• Rahatlar: Yüzsüzdürler. Stand görevlisinin verdiği tek kürdanla yetinmez, akşam yemeği porsiyonlarına yakın miktarları talep ederler.

• Sorkıntılar: Genç, yılışık ve yılgın kimsenin standa yaklaşmasındaki asıl amacı üzüm yemek veya ürün denemek değil, mini etekli stand görevlisi hanıma anlamsız sorular sorarak sarkmaktır. Stand görevlisi de cıvırsa ortaya ka ka ka ki ki ki bir muhabbet çıkar. Marketteki firma temsilcisi olaya çatık kaşlarla müdahale edinceye kadar bu böyle sürüp gider...

Zorlama kampı

Çalışanlar arasındaki dayanışmayı, uyumu, iletişimi, ekip ruhunu filan geliştirmek ve "Vay be, demek sen de ilkokula Sarıyer'de gittin" türü gereksiz

yakınlaşmaları sağlamak amacıyla, bütün şirketin zorla paintball, rafting, trekking veya piknik gibi faaliyetlere götürülmesi. Zaten hayatlarını ofiste tüketen insanların, aileleriyle geçirebilecekleri birkaç gün tatilin de böylece ellerinden alınması. Bırakın insanlar kendilerine biraz zaman ayırsın yahu! Merak etmeyin verimleri bu şekilde daha çok artacaktır.

Bu toplantılar genellikle sezon dışı, gözden ırak bir otelde düzenlenir. Bir dolu para sayılan danışman firma el ele tutuşup şarkı söylemek, itirafta bulunmak veya "atla biz seni tutarız" türü ne işe yaradığı meçhul aktiviteler ayarlar. Eğlenilmesine eğlenilir ama bu aktivitelerin çalışma hayatına veya bireysel performansa yaptığı katkı hep soru işareti olarak kalır...

Yine bu toplantılarda, iş arkadaşlarınızın ofiste sizden sakladığı âdetlerini ve

yanlarını da görürsünüz. Hoppa hanımların, alkole düşkün müdürlerin, aşırı görüşlülerin maskeleri hep bu toplantılarda düşer. Komplo teorisi gibi olacak ama; belki de yönetimler bu toplantıları, çalışanların gerçek yüzlerini görmek için düzenlemektedirler...

Tanrım, ofis insanlarını tasarlarken, aklında gerçekten bunlar mı vardı? Yoksa prototip, planlama veya üretim aşamalarından birinde, beklenmedik bir sorun mu çıktı? Ama madem verdin, çaresini de verirsin elbet...

Boss-tan korkuluğu
Torpille, kayırmayla bir bölüm veya şirketin başına geçirilen, herkesin "sen aslansın, patronsun" çekmesine rağmen, hiçbir yetki ve söz hakkı verilmeyen kukla yönetici, etkisiz şahıs.

Üvey müdür
Sizi işe alan ve çok iyi anlaştığınız müdür şirketten veya bölümden ayrıldıktan sonra onun yerine gelen ve elemanlara "eski müdürün adamları" muamelesi yapan haşin yönetici.

Kendim ettim kendim buldum kuralı: Çalışan memnuniyeti anketinde övdüğünüz, yüksek not verdiğiniz yönetici-

nizin başka bir pozisyona terfi etme olasılığını yükseltirsiniz. Gelen de gideni aratır...

Büroletarya
Ofis emekçilerinden oluşan sosyal sınıf.

Bürovokatör
Büroletarya sınıfını, patrona ve üst yönetime karşı kışkırtan, onların kafalarına şer tohumları ekip ortalığı karıştıran, sinsi ve art niyetli meslektaş.

Bu tipler her fırsatta, maaşların düşüklüğünden, ürünlerin dandikliğinden, yöneticilerin, iş arkadaşlarının yetersizliğinden şikâyet edip milleti doldururlar; ama ne zaman ortak bir aksiyon gerekse ortadan önce onlar kaybolurlar. Yönetimle bir araya geldiklerinde o isyankâr hallerinden eser kalmaz. Aman dikkat edin! Sizden aldıkları lafları yukarıya taşımaya da bayılırlar.

Abdurrahman Çelebi
Eski şirkete yeni âdet olarak yamanmak istenen İK, müşteri memnuniyeti, marka yönetimi, CRM veya kalite gibi moda alanların şirkette emsali olmayan biricik uzmanı, otoritesi...

Eğitimli, idealist ve biraz da snopturlar; sadece genel müdüre bağlı çalışmak isterler. Belli bir amaçla transfer edildiklerinden başka alanlara kaymalarına izin verilmez. Örneğin, deneyim kazanmak amacıyla, pazarlama-satış bölümüne geçmeleri zordur. Böylece, yıllar boyu aynı şeyleri yapmaktan sıkılan AÇ'ler, umutlarını yitirip, başka bir yere, anahtar teslim bölüm kurmak üzere kaçarlar. Elbette, tüm birikimleri de onlarla birlikte şirketi terk eder.

Aile şirreti
Amerika'da dandik bir paralı üniversite bitirdikten sonra yurda dönüp, aile şirketinde üst düzey pozisyona geçen

patronun şımarık ve huysuz kızı. Küçük hanım kimseyi takmaz. Yıllarca çalışıp kendilerini kanıtlamış yöneticileri azarlar. Ofiste terör estirir.

Akseksuvar
Nitelikleri ve deneyimi pozisyonun ihtiyaçlarına uymamasına rağmen, sadece estetik kriterler değerlendirilerek işe alınan; bütün gün tek bir iş yapmadan ortada salınan hoş kadın...

Akyapı
Bir spor takımının veya şirketin saçı sakalı ağarmış, kıdemli bireyleri.
Altyapının tam tersi.

Altyuppie
Genç yuppielerden oluşan çalışan kesim. Tiki profesyonel sınıfın altyapısı. Aşağıdan gelen taze kuvvet.

Liderebeyi
Kendisine verilen lider pozisyonunu ve

yetkilerini kötüye kullanarak birlikte çalıştığı insanlara köle muamelesi yapan, eziyet eden, ortaçağdan kalma baskıcı yönetim felsefesine sahip zorba yönetici. (Liderebeyliği: Bu yöneticinin istediği gibi at oynattığı departmanı veya şirketi.)

Anestezigâhtar
Giyim mağazalarında müşterisini "Valla sizi en az on yaş genç gösterdi" gazıyla uyutup, durup dururken para harcamasına neden olan, canını yakan hain satış görevlisi.

Ufak bir tavsiye: Satınalma kararınızı tezgâhtar konuşurken vermeyin. Bırakın o lafını bitirsin, siz sonra bir de içsesinizi dinleyin.

Asözyal
Sözel iletişimi çok iyi olmadığı için, insanlarla birlikteyken rahat davranamayan kimse.

Bu profil, grup içinde sıkılır, göz teması kurmaktan hoşlanmaz. Başkaları gibi akıcı konuşup, her dakika bir espri patlatamaz. Bu yüzden arkadaşları tarafından sıkıcı ve renksiz bulunur.
O da, ne yapsın, giderek içine kapanır.

Antipersonel mayın
Ufak bir yardım istendiğinde veya küçücük bir şey sorulduğunda patlayarak etrafındakileri un ufak eden gergin iş arkadaşı.

Avans kamarası
Kazandıkları maaştan çok daha fazlasını harcadıkları için ay sonunu ancak avans alarak getirebilen kişilerden oluşan ve muhasebenin hiç hazzetmediği işyeri grubu.

Büst yönetim
Bütün gün odalarında heykel gibi oturan, bir iki telefon görüşmesi dışında işleri olmayan; ense kulak yerinde,

tuzları kuru ve yaşça kıdemli kişilerden oluşan yönetici grubu. (Büst: Vesikalık heykel.)

Genellikle devletten büyük ihaleler alan kuruluşlar bu kişileri, kamu kurumlarıyla olan dirsek temasını sıcak tutmak için emekli sivil ve askeri bürokratlar arasından seçerek kadrolarına alırlar.

Kuraliçe
Kurallara ve ilkelere aşırı bağlı, katı, püritan, kuraldan çok kuralcı kadın yönetici. İnsanlar arasında, erkek yöneticilerin eyyamcı, popülist ve günü kurtaran; kadınların ise fazla katı ve kuralcı olduğuna dair bir önyargı vardır.

Şeffaf yönetici
Sığ ve renksiz olduğu için karşıdan bakıldığında arkasındaki cisimleri zorlanmadan görebileceğiniz yönetici profili...

Mobb-inson Crusoe
Mobbing kurbanı yapılıp, ofiste bir başına bırakılan çalışan. (Mobbing: Ofiste, çoğunluğun bir kişiye karşı uyguladığı yalnız bırakma ve dışlama politikası.)

Dikkat! Eğer siz de, "Kimse benimle konuşmuyor, öğle yemeğine çağırmıyor, ofiste ben yokmuşum gibi davranılıyor" diyorsanız, "mobbing altına" gidiyor olabilirsiniz...

Çeknokrat
Şirketin ödemesi gereken çekleriyle hesaba yatacak paraların miktarlarını ve tarihlerini denkleştiren muhasebe ve banka işlemleri uzmanı çalışan.

Bu kişinin işi çok teknik ve hassas bir konudur; yapılan bir hata şirketin nakit akışını bozar, piyasadaki itibarını zedeler...

Banliyoldaş
Her sabah sizinle birlikte banliyo trenine binip şehir merkezine çalışmak için gelen, mesai bitince de eve dönen, tanımasanız bile yol ve kader birliği yaptığınız için yakınlık duyduğunuz insan.

Cirofesyonel
Yıl sonunda belli bir satış hacmi sağlamak şartıyla transfer edilen profesyonel yönetici. Genellikle satış müdürü veya genel müdürlerdir. Hedef tutmazsa o kişi gider, yerine başkası gelir.

Çözçatan
Herhangi bir konu üzerinde uzlaşamayan iki veya daha çok tarafı bir araya getirerek, yaşadıkları sorunun çözülmesine aracılık eden kimse.

Danışmanken
Danışmanlık şirketine yeni girmiş, henüz bir konuda uzmanlığı olmayan ve

sırf müşteriye çıkarılan "adamXgün" fatura şişsin diye ekiple birlikte gezdirilen konu mankeni çömez.

Fe-mini-nen
İşyerine daracık ve kısacık giysilerle gelerek dişi bir imaj çizen, zaman zaman bu yaklaşımı arkadaşlarının dikkatini dağıtacak kadar abartan kadın çalışan.

Bu arkadaşlar bazen o kadar kısa şeyler giyiyorlar ki, oturup kalkmaları bile sorun oluyor.

Dedikoder
Şirkette kim kiminle çıkıyor, kimin işine son verilecek gibi haberleri toplayıp sonra da özel abonelerine yayımlayan, ağzında sır ıslanmayan insan.

Delinimet
"Müşteriyim, o halde senin velinimetinim" diye satıcıyı istekleriyle, soru-

larıyla bezdiren, kıldı tüydü sürekli şikâyet eden, aslında ciddi ruhsal sorunları olan ve acilen bir psikoloğa görünmesi gereken kimse.

Errörist
Sürekli hata yaparak şirkete ve arkadaşlarına zarar veren, üzerine aldığı işler elinde patladığı için herkesin korkup çekindiği yetersiz ve tehlikeli çalışan.

Rotasyörük
Sürekli görev değiştiren, pozisyonlarda bir mevsimden fazla kalmayan, rotasyon olayını abartan göçebe eleman.

Estrojenerasyon
Eğitimli, vasıflı ve ekonomik özgürlüğe sahip kadınlardan oluşan profesyonel nesil. Sağlıklı bir gelişme; kahvehaneleri andıran klasik iş ortamlarımızın panzehiri. (Estrojen: Kadınlık hormonu.)

Expatriate (kısaca expat)
Uluslararası bir şirketin Türkiye ofisinde çalışan, genellikle üst düzey pozisyona sahip yabancı profesyonel. "Eğer Boğaz'ı gören bir daire tutmazsanız" anlamına gelen "Expa" ön ekiyle, Latince "Burada bir dakika bile durmam" demek olan "Triate" kelimesinin bileşiminden oluşan terim.

Yabancı şirketlerin yoğun olarak Türkiye'ye yerleşmeye başladığı 90'lı yıllarda birçok expat önemli pozisyonlarda görev aldı. Son dönemde ise, bu kişilerin artan maliyetlerine dayanamayan uluslararası firmalar, mümkün olduğunca az yabancı personel tutmaya çalışıyor. Sadece ev kiraları bile 5.000 dolardan başlayan expat'lerin paketlerinde yok yok...

İstekrarsız
Yetenekleri, birikimi ve kapasitesi yeterli olmasına rağmen, yaptığı işi sev-

mediği ve istemediği için, her zaman aynı yüksek performansı göstereme-yen, tekrarlayamayan, tutarsız ve is-tikrarsız çalışan profili.

Bugün firmaların en çok yakındığı in-san kaynakları sorunlarından birisi de bireylerin her zaman aynı yüksek mo-tivasyonla çalışmamaları. Bu durumun kaynağı, kişisel nedenler kadar şirke-tin hatalarında da yatıyor olabilir. İşte onlardan birkaçı:

• Sürekli ve sık sık fazla mesai yapmak.
• Olmayan insan kaynakları ve kariyer yönetimi.
• İş güvenliği endişeleri.

Fonsierj

Parası olup da nasıl değerlendireceği-ni bilemeyen kişilere yardım eden, yol gösteren yatırım uzmanı.

Fotokopiyon

Ofiste fotokopi çekip masalara dağıt-

mak gibi kimsenin yapmak istemediği zahmetli ve sıkıntılı işleri üstlenen eleman.

Fuzulitatör
Pahalı yönetim konferanslarında ve seminerlerde, guruları veya konuşmacıları tanıtan-sunan, aralarda sahneye çıkıp ortama çöken kasveti dağıtarak akışı yumuşatmaya, programı ve zamanı ayarlamaya çalışan, aslında çok da gerekli olmayan lafazan kimse.

Ger-gitli yönetici
Ofise hışımla dalıp elemanlara sıkı bir fırça attıktan ve havayı gerdikten sonra, geldiği gibi hızla odasına çekilen rahatsız yönetici tipi.

Gestapost
Makam Nazisi. (Gestapost: Altında çalışanlara Nazi eziyeti yapan, nefes aldırmayan, disiplin meraklısı yönetici.)

Geztronom/geztronomi
Sık sık iş seyahatine çıktığı ve yemeklerden iyi anladığı için hangi bölgede ne yenir ne içilir; hangi salaş balıkçıya, pilav üstü kuru fasulyeciye, odunda köfte yapan lokantaya mutlaka gidilmelidir ezbere bilen kimse. (Gastronom: Damak zevki olan, iyi yemekten anlayan.)

Geztronomlara pazarlama-satış şirketlerinin saha ekiplerinde rastlayabilirsiniz. Seyahate çıkmadan önce onlardan tavsiyeler, adresler telefonlar alınır. İş gezisine birlikte çıkmışsanız sizden şanslısı yoktur; sizi yaşatırlar...

Guru kalabalık
Yapacak daha iyi işleri olmadığı için, o guru konferansı senin bu guru konferansı benim gezen; genellikle üst düzey yöneticilerden oluşan insan topluluğu.

Kişi başına 500 dolar ödeyen kalbu-

rüstü yöneticiler, bütün bir gün boyunca, sırf karizma yapmak için saçlarını tıraş eden yabancı adamlardan, hayata nasıl geçirileceği meçhul basmakalıp teoriler ve uçuk başarı öyküleri dinlerler. Günün sonunda da, parlak broşürler ellerinde seksi cümleler beyinlerinde, aynı tas aynı hamam şirkete dönerler.

Hız tümseği
En basit görevlerde bile bin bir zorluk çıkartarak işlerinizin akışını yavaşlatan kıl meslektaş.

Hosters
Gergin uçuş görevlisi... Ama onlar da haklı. Düşük maaşla uç Allah uç. Bir dolu ukala yolcuyla uğraş; buna rağmen herkes sizden güler yüz beklesin...

İşgüveysi
Hanımın ailesinin sahibi olduğu şirkette çalışan damat.

Jokek
Kadrosu olmadığı için adam alamayan yöneticinin "Aslansın, kaplansın, sen benim jokerimsin" gazına gelip ilgili ilgisiz her göreve, projeye koşulan, bu yüzden kariyeri ve feleği şaşan; karşılık olarak da sadece yanaklarından öpülen, sırtı sıvazlanan saf eleman.

Kaşeron
Emekliye ayrıldıktan sonra taşeron olup, ayrıldığı şirkete piyasadan daha pahalı mal veya hizmet çakan patronun kankisi, malın gözü kimse.

Kirader
Genç profesyonelin, yeterli maaş alıp kendi evine çıkıncaya kadar kirasını ve sırlarını paylaştığı, kardeş kadar yakınlaştığı arkadaşı.

Kirişimci
Ticaret, endüstri gibi alanlarda yatırım yapmak edasıyla ortaya çıkan; ama asıl

niyeti piyasayı dolandırıp kirişi kırmak olan sahte müteşebbis.

Masa saati

Bütün gün ceketini çıkarmadan masasında oturan, mesai saati bittikten sonra ofiste bir saniye bile durmayan, suya sabuna ve zor işlere dokunmayan kişi. Saatinizi hareketlerine göre ayarlayabileceğiniz dakik insan.

Şirketin demirbaşları, krizde en son kurtarılacaklarıdır. Aşırı uzmanlaştıkları ve alanlarındaki her şeyi öğrendikleri için, artık düşünmelerine gerek kalmamıştır. Piyasadaki bütün şirketleri ve çalışanları tanırlar. Ara sıra teklif de alırlar, ama yeni şeyler denemeyi, kendilerini geliştirmeyi pek sevmezler. Bırakın iş aramayı, bölüm içinde önerilen görev değişikliklerine bile yanaşmazlar. Nesilleri hızla azalmakta, daha doğrusu şirketler tarafından avlanarak, sistematik olarak azaltılmaktadır.

Maslaktaş
Aynı firmada çalışmamanıza veya aynı mesleği yapmamanıza, hatta ismini bile bilmemenize rağmen, ikinizin de iş yeri Maslak'ta aynı plazada olduğu için sabah ve akşam asansörde karşılaştığınız, aynı restoranlarda öğle yemeği yediğiniz, böylece aranızda daha önce hiçbir yerde tanımlanmamış profesyonel bir bağ oluşan kimse.

Meslektıraş
Sürekli yanınıza gelip geyik muhabbeti yapan, boş konuşup sizi meşgul eden iş arkadaşı. Gereksiz şahsiyet.

Mesajı uzun aklı kısa
Derdini kısa ve net anlatamadığı için en basit düşünceleri, haberleri bile uzun ve sıkıcı elektronik mesajlarla gönderen, ofis insanlarının zamanını ve enerjisini sömüren dağınık düşünceli, yazı özürlü iş arkadaşı.

Sizin de bu kategoriye girmemeniz için birkaç püf noktası:
• İfade ve imlaya dikkat. Bozuk cümleler okuyanı yorar.
• Mesajlarınızı göndermeden önce okuyun. Tekrar ve gereksiz bilgi varsa, ayıklayın.
• Gerekli değilse ekli dosya göndermeyin.
• Büyük dosyaları göndermeden önce sıkıştırın (compress).

Müşteci
Çok kazık yediği ve çok eziyet gördüğü için bir markadan kaçıp rakip markaya sığınan mülteci müşteri.

Nikotinatçı
Yasak olduğu her yerde yazmasına rağmen, inat edip ofiste, kapalı mekânda sigara içen, uyarıldığında ayak direyen sorumsuz kimse.

Nikotinatçılar nedeniyle yılda binlerce

kişi pasif içici olarak akciğer kanserine yakalanıyor. Benden söylemesi, çok geç olmadan hayat hakkınızı koruyun ve bu arkadaşları hemen oracıkta uyarın. Mezarlıkta "Sigara İçmeyenler" bölümünde yatıyor olmanızın size hiçbir yararı dokunmaz.

Numarangoz
Şirkete ulaşan ham dataları ve rakamları işleyen, şekil veren ve insanların kullanabilmesi için işe yarar hale getiren profesyonel. Sayılarla haşır neşir olmaktan hoşlanan eleman.

Simültane elcüman
Bir toplantıda veya televizyonda yapılan konuşmayı veya haberi işitme engelliler için el işaretleri kullanarak tercüme eden kimse.

Öçten pazarlıklı
Niyetini açıklamadan, karşısındaki kişiye çaktırmadan onunla ilgili gizli in-

tikam planları yapan, entrikalar çeviren sinsi ve tehlikeli iş arkadaşı.

İşyerinde bu tür kişilere çok dikkat etmek gerekir. Bir şekilde ayaklarına basarsanız veya yollarına çıkarsanız önce hiçbir işaret vermeyerek sizi aranızda bir sorun olmadığına inandırırlar; ama onlar aslında doğru zamanı beklemektedirler. Bu arada, arkadan konuşma, lobi yapma, altınızı oyma gibi faaliyetlerini planlı bir disiplinle sürdürürler.

Oruçkâğıtçı

Ramazan'da oruç tutmamasına rağmen, davet edildiği iftar yemeğinde niyetliymiş gibi davranan kimse.

E, ne yapalım yani; oruç tutmazsınız, ama birisi mutlaka davet eder; "Ben niyetli değilim gelmeyeyim" deseniz ayıp, mecbur icabet edersiniz. Herkes gibi bekleyip, bir bardak suyla oruç açarsınız. Etrafa "Allah kabul etsin"

türünden şeyler söylersiniz. Uyum göstermek adına, biraz hile biraz yapmacıklık...

Pertsonel
Aşırı çalışmaktan bitmiş, artık kendisine bile faydası kalmamış eleman. Yazık...

Şımar oğlanı
Ofiste haksız yere el üstünde tutulan, yaptığı her iş takdir edilen, hatalarına fazla tolerans gösterilen kimse. Şamar oğlanının tersi.

Prima(ço)donna
Her kararda, her projede baş rol oynamak isteyen, sert ve gereksiz agresiflikte değme erkek müdürlere taş çıkartan, hatta çoğu zaman onları geçen kadın yönetici.

Riskopat
"Başarı için gözünü budaktan sakın-

mayacaksın; boğulacaksan büyük denizde boğul" klişesine körü körüne inandığı için hayatın her alanında anlamsız riskler alan ve kendisiyle birlikte yakınlarını da yakan rahatsız kimse.

Seri tatil
Sürekli tatile çıktığı için geride bitmemiş bir sürü iş bırakan, şirketlerin en çok korktukları çalışan tipi.

Sevap keçisi
Şirkette üst yönetimin, müdürlerin bir şekilde beğenisini kazandığı ve hasbelkader iyi bir imaj yarattığı için, yapılan bütün iyi işler, alınan başarılı sonuçlar, diğer insanlar bir kenara itilerek, kendisine mal edilen şov meraklısı, kurnaz ve hırslı eleman. Günah keçisinin zıddı.

Strespastik
Baskı karşısında panik olup kaskatı kesilen, eli ayağı tutulan eleman.

(Spastik, Celebral Palsy hastası: Gebelikte, doğum sırasında veya doğumdan sonra beyinde, özellikle hareketleri idare eden hücrelerin hasar görmesi nedeniyle kasları kasılan ve hareketlerini istediği gibi yapamayan kimse.)

Şirket Lassie'si
Şirkette herkesin yardımına koşan, fazla iyi niyetli insan.

Bu kişi "yapamam abi, çok işim var" diyemediği için, sürekli başkalarının aptal sorunlarıyla boğuşmak zorunda kalır; kendi işlerini bile yetiştiremez. Bir yerde "Hayır" demeyi de bilmek lazım yani! Unutmayalım ki, iyilikten sadece maraz ve angarya doğar.

Sokağa çıkma yasağını delmek
Mesai saatleri dahilinde patrona ofis dışında yakalanmak.

Transferiştah
Tek başına şirketi bataktan kurtarması veya bir yılda pazar lideri yapması gibi gerçekçi olmayan beklentilerle, çok büyük paralar ödenerek transfer edilen üst düzey yönetici.

Titryaki
Unvan bağımlısı profesyonel.

Bu profile sahip kişiler için unvan ve makam her şeyden önde gelir. Onlar için ne çalıştıkları iş, sektör, firma ne de gelirleri, isimlerinin altına yazdıkları etiketten daha önemlidir. Yeni bir iş fırsatı doğduğunda önce, pozisyonun organizasyonda nerede olduğuna ve kime rapor edeceklerine bakarlar, işin ayrıntılarıyla sonra ilgilenirler.

Oysa unvan yanıltıcıdır. Örneğin, küçük bir firmada titriniz belki koskoca bir "Genel Müdür Yardımcısı"dır; ama yaptığınız iş başka bir firmadaki orta

kademe pozisyonuna kıyasla daha basit ve önemsizdir. O yüzden, akıllı işverenler görüşmeye gelen adayların unvanlarından çok, hangi şirketlerde neleri başardıklarına bakarlar. Bir unvandaki kelimelerin sayısı, yuvarlaklığı ve uzunluğu, o pozisyondaki kişinin ve üst yönetimin, görev tanımından emin olamadıklarının bir göstergesidir. Aşikâr şeyler kısa olur.

Veri mükellefi

Ayın, yılın belli dönemlerinde, içinde bol rakam ve grafiğin yer aldığı raporlar yayımlamak zorunda olan, gerçek veya tüzel kişi ya da bölüm.

Bu yükümlülük, genellikle pazarlama bölümünün üzerindedir. Pazarlama müdürü de bölüm içinde işe yeni başlayan, Excel'i, Access'i ve PowerPoint'i çok iyi olan elemanı bulup, sözü edilen "mükellefiyeti" ona devreder.

Yaşiret
Ofiste aynı yaşlarda olanların oluşturduğu sosyal yapı. İçlerine kapalıdırlar. Her zaman birbirlerini korur ve kollarlar. Aralarına farklı yaşlardan kimseleri almazlar. Siz, toplandıkları odaya girer girmez muhabbetlerini kesip dağılırlar.

Yönetici ASİZtanı
Yakın çalıştığı için kendisini patronla aynı yetkilere sahip zanneden, bu yaklaşımla ofis insanlarını izleyerek açıklarını yakalamaya çalışan, onları azarlayan ve baskı altında tutan sert ve otoriter yönetici sekreteri. (ASİZ: Askeri İnzibat.)

Zoombi
Ofiste bütün mesaisini gözlerini önündeki bilgisayar ekranına odaklayarak geçiren, kimseyle konuşmayan, arada bir ayaklarını sürüye sürüye tuvalete gidip gelmenin dışında hayat belirtileri vermeyen çalışan ölü.

İnternet, her tür yazılı ve görsel malzemeyi bulabileceğiniz battal, hantal bir kütüphane gibi. Tek fark var: Bu kütüphanedeki malzemenin alayı, sere serpe yerlerde. İhtiyaç duyduğunuz kaynağı bulmak, aşırmak sonra da velâyetinize devşirmek size düşüyor... Ne ayıp! Hiç aşırma fikir ve kaynaklarla akıl değirmeni döner mi?.. Döner, döner; rektör, profesör, en-çok-satan-yazar seviyelerinde bile fırıl fırıl döner.

Peki, bilgi, iletişim, sinerji, teknoloji; hangisi bu âlemin kralı? Sanal ortamda en çok ilgi çeken ve arama motorları sıralamalarında tulumlar çıkaran başlıklar, medeniyetin ilk göz ağrıları iki alan: Seks ve kumar.

Bilgisayar bilginiz, şirket hiyerarşisindeki yerinizle ters orantılıdır. Bu yüzden, üst düzey yöneticiliği hedefleyen gençlerin, zamanla bilgisayar yeteneklerini köreltmeleri gerekmektedir!

Genel müdür seviyesine gelindiğinde cihazı sadece açma kapamayı becerebilmelisiniz...

Mouseturbasyon
Delikanlının sosyalleşip kız arkadaş edinmek yerine, bütün zamanını elinde mouse, bilgisayar karşısında oturarak geçirmesi. Libidosunu ve aklını yanlış yerlerde tüketmesi.

Sibel âlem
Türk çıplakları üzerine ihtisas yapmış porno sitelerine verilen genel isim.

İndirnet sitesi
Kullanıcıların doküman, müzik, film veya bilgisayar oyunu indirmek için girdikleri internet sitesi.

Bugün birçok kişi interneti, müzik ve film korsanlığı veya fikir eserlerinde "armut piş ağzıma düş" yapmak için kullanıyor. Sanal ortamdaki çalışmala-

rı tercüme edip, kitap ve tez yazanlar, gazetedeki köşelerini internet geyiğiyle sıvayanlar... Hangi tipi ararsanız var. Yaratıcılık, yazarlık, bilim adamlığı, araştırmacılık hiç bu kadar zahmetsiz ve ucuz olmamıştı.

Dinternet sitesi
Sanal maneviyat ortamı. Huzur membaı.

İndertnet
Çocukları, derslerine çalışmaları gereken zamnalarda, gereksiz sitelerde dolaşan, kredi kartlarını çantalarından araklayıp abuk sabuk şeyler satın alan anne-babalar açısından internet.

İnterpet
Kendisine "sıcak ve sevgi dolu bir yuva" arandığı için en şirin resimleri internette dolaşan yeni doğmuş yavru köpek veya kedi.

İnturnet
Bir makale, klip veya fıkranın çok beğenilip internette dolaşmaya başlaması.

Ünternet
Bir kimsenin sanal ortamda edindiği şöhret, ün. Bu kategorideki en rafine ve çarpıcı örneğimiz, "I kiss you Mahir" denilen karakterdir.

Haber: "İnternet sitesinde 'I kiss you' (öperim seni) cümlesi ile internet dünyasına giriş yapan ve birçok ülkede geniş hayran kitlelerine ulaşan 'İnternet Mahir' lakaplı Mahir Çağrı'nın hayatı film oluyor. İnternet Mahir'in www.ikissyou.org internet adresi, en kısa sürede en çok hit alan kişisel site alanında birçok rekora imza attı. Mahir'in menajeri Yavuz Akman, bir dakikada 50 bin, 2 günde 800 bin ziyaretçi rekorunu elinde bulunduran sitenin, Guiness Rekorlar Kitabı'na girmeye

hak kazandığını, Mahir Çağrı'nın, Forbes'un düzenlediği, en çok tanınmışlık listesine de girmeyi başardığını anımsattı."

(www.ntvmsnbc.com, 17.06.2004)

Web site-rilizasyon

1- Anne-babanın, çocuğun internetten kolayca ulaşabileceği pornografi, uyuşturucu, oyun, kumar, terör, alkol gibi zararlı içeriklere sahip siteleri, belli paket programlar kullanarak bloke etmesi.

2- İşyerinizin bilgi işlem bölümünün, çalışanların, benzer sitelere erişimini engellemesi. Bu şekilde, hem virüs tehlikelerine karşı korumayı güçlendirmesi hem de şirket bilgisayarlarının sadece iş amaçlı kullanılmasını sağlaması.

3- Bir de internet kontrolünü abartıp ülke ölçeğinde uygulayan Çin gibi bir örnek var ki, o da ilginç bir vaka:

• Çin, internet üzerinde sıkı bir sansür

ve kontrol politikası uyguluyor. Politik içerikli sitelere veya Çin aleyhine yazı yazan yabancı gazetelere erişim devlet tarafından anında engelleniyor.

• Çinli otoritelerin en dikkat ettikleri "zararlı" içerik, ne porno ne de satanizm; onlar en çok hükümetin ve devletin eleştirilmesine hassasiyet gösteriyorlar. İşin sonu tutuklamaya, hapis cezasına kadar gidebiliyor.

• Forumlara gönderilen mesajlar, ancak yasak kelimeler ayıklandıktan sonra sitede yayımlanabiliyor. Devlet adına içerik takip eden kuruluşta otuz bine yakın kişinin çalıştığı tahmin ediliyor. Çin, geçtiğimiz yıllarda Uzak Doğu'da yaşanan SARS kriziyle ilgili haberleri bile sansürlemiş...

(www.rsf.fr Reporters Without Borders web sitesi. Mart, 2003 tarihli "Living dangerously on the Net. Censorship and surveillance of Internet forums" makalesi)

Ali hackeran baş kesen

İnternet zorbası. Sanal âlemin kralı. Bilgi iletişim haremlerine destursuz

girip, koca koca şirketleri pes ettiren zalim ve fütursuz insan.

Sanal-gın hastalık
İnternet virüsleri aracılığıya kısa sürede milyonlarca kullanıcıya bulaşan, network'leri çökertip milyarlarca dolar zarara neden olan bilgisayar sorunu.

"Anahtar üstünde kalsın abi" yapmak
Siz çalışırken, bilgi işlem bölümünden bir elemanın gelip bilgisayarınızı götürmesi. Cihaz geri geldiğinde de şifrelerinizin silinmiş ve kişisel ayarlarınızın bozulmuş olması. Sinirlenmek için uygun ortamın ve şartların sağlanması.

Elektronik posa, e-posa
Her gün kutunuza düşen onlarca e-postayı; hiyerarşi, aciliyet, maliyet gibi kriterlere göre sıraya dizip yanıtladıktan sonra geriye kalan ve kutuyu şişirmekten başka bir işe yaramayan, spam-geyikten oluşan mesaj tortusu,

birikintisi. Haftalar, aylar geçer; bu mesajlar kutunun dibine çöker. Çoğu da yanıtlanmadan, ait olduğu yere, yani çöpe gider.

Aptal kutusu
Bilgisayar konusunda bilgili olmayan alık kişiler bir dosyayı yanlışlıkla silmesinler diye işlem öncesi "Emin misin? Bak sonra pişman olma, gidenler geri gelmez" diye uyarmak için yazılımcının koyduğu soru kutucuğu.

Spamgetti
En az on kişi birbirine pasladığı için, önünüze başı sonu belli olmayan upuzun bir liste ve karmakarışık bir yumak kıvamında gelen spam mesaj.

Linkidite
Tıkladığınız linkin likitidesi, akıcılığı; sörfünüzün hızını ve temposunu belirleyen kriter. Bazı linkler adamı kanser eder, açılana kadar sinir olursunuz.

.com'isyon
Internetteki banner'lara tıkladığınızda, reklamverenin cebinden çıkıp site sahibinin hesabına yatan tiko para.

D-mail: Dallama mail
"Neyi, kime ve neden yazıyorum" diye düşünmeden "Bu konu mesajı gönderdiğim herkesi ilgilendiriyor mu" sorusunu sormadan aklına gelen her şeyi, herkese gönderen kafasız insanlardan gelen mesaj.

Nickleer kirlenme/nickleer atık
Site kullanıcılarının normal yaşamlarında ifade edemedikleri saldırganlıklarını, bastırılmış cinselliklerini vb rahatsızlıklarını, seçtikleri takma isimlere yansıtmaları sonucu internette ortaya çıkan ucube nick'ler çöplüğü...

Hadi gençlik sitelerindeki isimlerden vazgeçtim; bir insan kaynakları yazıma gelen yorumda okuyucunun kullandığı

şu nick'e ne demeli: "Baby killer". Yani "bebek katili." Pes yani!..

e-mailmenetsiz
Üst düzey bir yöneticiden gelmediği sürece, e-mail'lerine yanıt vermeyen, siz yanıt alamadığınızı nazikçe hatırlattığınızda da sinirlenip ağzına geleni yazan, suratsız ve huysuz kimse.

Hackspresyonizm
Hackingde dışavurumculuk. Bu akımı benimseyen kişi bir siteye saldırmakla yetinmez; siyasi düşüncelerini ve hayat felsefesini de, hack'lediği siteye yazdığı mesajlarla ifade eder. Olayı basit bir saldırının ötesine taşır...

Haber: Milliyetçi hacker'lar, başta PKK yanlısı olmak üzere Ermeni, Rum, Yunan gibi düşman saydıkları halkların sitelerine saldırıyorlar. Ele geçirdikleri sitelerin girişine Atatürklü, Türk bayraklı resimler ve "Aziz şehitlerimiz

adına bu site Türk topraklarına katılmıştır" gibi bildiriler koyuyorlar. Keyifleri yerindeyse siteyi çökerttikten sonra karşı tarafa bir de Çökertme türküsünü dinletiyorlar.

(Hürriyet, 03.07.2005)

Chate oluşturmak
İnternette chat yaparak tanıştıkları kimselerle buluşup onları soymak amacıyla örgüt kurmak...

Hitibar
Çok hit alan bir internet sitesinin piyasada elde ettiği saygınlık, prestij. Sitenin reklamveren tarafından tercih edilmesi, değer verilmesi...

Krampüter
Siz yumuşak yumuşak çalışırken, birden iradeniz dışında kasılıp gerilmeye başlayan, en sonunda da kaskatı kilitlenip öylece kalan bilgisayar.

Kimlik arayışı
Kişinin, internette kendi ismini araması. Yeni yeni gazetelere demeç vermeye başlayan genç müdürlerde, sonunda zengin bir playboy'u kafalayabilen mankenlerde ve ilk kasetini çıkaran şarkıcılarda sık görülen araz.

Linki tiklemek
Acemi internet kullanıcısının, bir kere tıklanması yeterli olan linke veya ikona istemsiz kas hareketleriyle tıklamaya devam etmesi.

Organize sanal-yi sitesi
Bir moderatörün kurup, organize ettiği sanal forum; geyik teatisi; ekşili, küfürlü, itiraflı ortam; olduğun gibi gel mekânı; chat, hobi kavşağı; umumi internet sitesi.

Bu sitelerdeki muhabbete katılmak isteyen kişi önce bir "nick" edinmek zorundadır. Seanslar maskeli balolar gi-

bidir. Nick'lerin ardına saklanan bazı rahatsız kişiler, kâh başka insanlara kâh sitenin diğer kullanıcılarına ağızlarına geleni söyleyebilirler. İnsanlar bu yöntemle, altına kendi isimlerini yazamadıkları düşünceleri ve duyguları dışa vurup gevşerler. Aslı astarı olmayan bilgileri fütursuzca ortaya atabilirler.

Şimdi bunun adı "ifade özgürlüğü" müdür yoksa "anonimlikten istifade özgürlüğü" mü?

Resetorasyon

Eski ve dökülmekte olduğu için sürekli kilitlenen, çökmesi an meselesi olan bilgisayarı kapatıp açarak sorunu gidermeye çalışmak, başka bir deyişle, "resetore" etmek. Ama nafile...

Ritm saz tamiratı

Bilgisayar, printer, fotokopi makinesi gibi elektronik ofis ıvır zıvırından hiç

çakmayan tiplerin arıza anında, bir bileni çağırmak yerine, alete pat küt vurarak tamir etmeye çalışmaları.

Safware
Korsanı, kırılmışı dururken gidip lisanslı yazılıma yüzlerce dolar ödeyen iyi niyetli kişi. Ben şahsen korsana çok karşı bi insanım; saf maf, bu arkadaşları takdir ediyorum.

Tartware
Terazi, baskül gibi tartı aletlerini ve donanımını tanımlayan ürün kategorisi.

Ront-örlü telefon
Kameralı cep telefonu. Rontçuların son gözdesi.

Yeni çıkan cep telefonlarının yüzde doksanını kameralı cihazlar oluşturuyor. Rahatsız insanların, kadınların uygunsuz fotoğraflarını çekmeleri nedeniyle plaj, spor salonları, tuvaletler ve

halka açık saunalara kameralı cep telefonlarının sokulması yasaklanıyor. Aman siz de dikkat edin, sonra milletin içinde "rontrpiye"de kalmayın...

Sörfvehane
Kahvenizi, espressonuzu, cappucino'nuzu yudumlarken aynı zamanda kablosuz internet erişimi sayesinde dizüstü bilgisayarınızla sörf yapabildiğiniz sosyetik kafe.

Dünyada kablosuz erişim noktaları öncelikle Starbucks benzeri hafif kalburüstü kahve zincirlerini hedefliyor.

Sörfmenaj
Uzun süreler sörf yapmaktan kaynaklanan bitkinlik ve yorgunluk. Özellikle internetle yeni tanışan kimselerin sık yakalandıkları hastalık.

Spamrivaki
Bir tanıdığın spam mesajlar gönderdi-

ği gruba, sizden izin almadan, e-mail adresinizi eklemesi. Durumu oldubittiye getirmesi. Yanlış yapması.

Terknoloji
Baş döndürücü bir hızda geliştiği için, pazara sunulduktan çok kısa bir süre sonra eskiyen ve terk edilmek zorunda kalınan bilgi, sistem veya cihaz.

Virüstat
Virüs yazılımı konusunda üstün bilgisi ve deneyimi olan kimse. Bir kişinin, bu unvana erişebilmesi için en az dört vukuatı ve binlerce PC leşinin olması gerekir.

Bugün, bireyin iş ve özel hayat başarısı; zekâsı, çalışkanlığı ve yetenekleri kadar "Kafasitesine" de bağlanıyor. Çevrenizi dinleyin bakın, ne demek istediğimi anlayacaksınız:
"Adam memur/örümcek-geri kafalı abi." "Biz bu kafayla mı AB'ye gireceğiz?" "Onun önce kafasını değiştirmesi lazım..."

Kafasite
Bir kimsenin çağdaş kafa yapısının sınırları, mentalitesi. Açık fikirli olup olmadığı, modern dünya görüşü, bilime, insan haklarına ve ifade özgürlüğüne verdiği önem.

Hayatperest
Yarışa fiziksel-zihinsel özür, geri kalmış bölgelerde doğmuş olmak, maddi olanaksızlıklar gibi dezavantajlı şartlarda başlamasına rağmen; başarmak için moralini bozmadan, pes etmeden, hayata küsmeden, çabalamaya devam

eden, gerektiğinde motivasyon adına kendisini bile kandırmaya hazır olan kişi.

Özgülen sahibi kimse
Kendisiyle dalga geçebilecek kadar özgüveni olan ve bir şeyleri aşmış kişi.

Bizim kültürde azdır. Örnek: Bir tören, bir üst düzey bürokrat ve bir komedyen. Komedyen sahneye gelip bürokratın çok hızlı konuşmasının taklidini yapar. Masum bir şaka. Ortada bir hakaret veya bir aşağılama yok. Bürokrat bozulur ve kürsüye gelip tepkisini ifade eder: "Aslında çok ağır konuşmak suretiyle Sayın xxx'i tekzip etmek de gerekebilirdi ama... Stand-up denilen şeyin daha terbiye sınırları içerisinde, nüktelerin de çok daha edepli yapılabileceğini eskiler öğretmişti. Şimdikilere güzel bir örnek olmasını istiyorum..."

Adnezi
Kişilerin isimlerini unutma rahatsızlığı.

(Amnezi: Bellek kaybı.)

Zor durum; birisi sana isminle hitap ederken senin hık mık etmen. Kişiyi iyi tanımana rağmen, bir sosyal ortamda, örneğin bir kokteylde karşılaştığında, yanındakini o kişiyle tanıştıramaman; "Abi, dostum, üstat" gibi ifadelerle kazı yanmadan çevirmeye çalışman...

Alacakaranlık kuşağı
Henüz hava tam aydınlamadan grup hâlinde ve tatlı tatlı sohbet ederek sabah ezanı için camiye gidip, aynı düzende evlerine dönen, yaşları 60 ve üstü kişilerden oluşan emekli kuşak.

Baybaşı
Erkeklerin, hormonal değişiklikler nedeniyle, ayın muayyen günlerinde yaşadıkları asi, gergin ve alıngan ruh hali.

Bengizisyon
İnsanın kendisini yoğun olarak sorgu-

laması, hatalarını günahlarını deşmesi ve özeleştiri yapması. Bu arada suçlamaları abartıp acı çekmesi... Tamam kendini tartmak, hatalardan ders çıkarmak iyidir, ama bu seansları işkenceye de çevirmemek lazım...

Rastyönel
Önemli kararları akla ve bilime göre değil, o an içinde bulunduğu psikolojiye ve rastgele ortaya çıkan durumlara göre veren şaşkın ve tutarsız birey veya kuruluş.

"Dedi"li geçmiş zaman
Kendilerini ifade etme konusunda çok iyi olmayan insanların, geçmiş bir olayı veya başkalarıyla yaptıkları bir konuşmayı aktarırken kullandıkları zaman kipi.

Bu arkadaşlar, her lafın arasına "dedi" kelimesini sokup kendilerini dinleyenleri bayar ve şişirirler.

Örnek: "Mehmet geldi, bana dedi, baksana dedi, sen dedi, bu saatte burada ne yapıyorsun dedi. Ben de dedim ki, biraz işim var dedim. Bitireyim, hemen gelirim dedim." Kardeşim, şunu şöyle anlatsana: "Mehmet beni gördü ve o saatte orada ne yaptığımı sordu. Ben de biraz işim var bitirince gelirim dedim." Bitti gitti...

Dekılte
Görgüsüz, kıro erkeğin ipek gömleğinin önünü derin açarak sergilediği kıllı ve altın kolyeli göğsü. Nedense bazı kadınlar erkekte kıllı göğsü seksi bulurlar.

Hiç çamaşırı
Varlığı ile yokluğu belli olmayan kadın iç çamaşırı.

Bu sınıfın en ünlüsü belki de Victoria's Secret isimli markanın kreasyonlarıdır. Her defilesi tam bir moda-magazin ga-

lası gibi geçen markanın ismi ise ayrı bir çelişki kaynağıdır. Victoria's Secret "Victoria'nın Sırrı" demek; ama bir hanım bunları giydiği zaman hangi sırrı gizli kalabilir ki?

Kot-zmopolit

İnsanın kozmopoliti olur da giysinin olmaz mı? Dünyadaki farklı dinlere, renklere ve milliyetlere sahip kişilerin ortak tek giysisi: Kot.

Kot ve kısa tarihçesi: Alman göçmeni Levi Strauss, 1853'te San Fransisco'ya gelir ve toptan kumaş satış işine girer. Müşterilerinden usta terzi Jacob'ın, diktiği pantolonların cep, ek dikişleri gibi yerlerinden yırtılması gibi bir sorunu vardır. Jacob, sorunu, yırtılan yerlere metal perçinler koyarak çözer ve bu yöntemin patentini almak ister; ama patent için ilgili resmi kuruluşa 68 dolar yatırması gerekmektedir.

Parayı bulamayan terzi Jacob, Levi Strauss'a yazarak kendisine ortak olmasını ister. Potansiyeli fark eden Strauss da öneriyi kabul eder ve iki ortak 28 Mayıs 1873'te bu tekniğin patent hakkını satın alırlar.

Kotun (denim) bu tarihten önce de kullanılıyor olmasına rağmen, perçinlerin giysiyi daha dayanıklı ve şık yapması, kumaşın günümüzdeki popülerliğini sağlayan birinci etken olarak kabul ediliyor...

(www.levistrauss.com)

Elpaze
Sıcak havada bunalan kişinin, hava akımı sağlayarak serinlemek için yelpaze niyetine salladığı eli.

Biyodorant
İnsanın doğal vücut kokusu. Bazılarında normaldir de, bazılarında kötüdür.

Sanılanın aksine ter kokmaz. Kötü koku, terli ortamda yaşayan bakteriler çürüdüklerinde ortaya çıkar. Deodorantların aktif maddesi ile bu bakteriler yok edilir ve ter kokusu engellenir.

Panikür
Heyecanlı ve endişeli kimsenin, stresli ve panik anlarında tırnaklarını kemirip, kenarındaki etleri kopartarak yaptığı kanlı el bakımı, manikür.

Pediyodik bakım
Muayyen dönemlerini yaşayan hanımların, gün içinde belli aralıklarla yapmaları gereken rutin kontrol, ayar ve bakımlar. Normal bir olgu, doğal bir ihtiyaç, hijyenin gereği...

Duşünür
Duş alırken gelen ilhamla ülke sorunları, hayatın anlamı veya benzer derin konulara kafa yoran ve özgün fikirler üreten entelektüel ve temiz kimse.

Nempati
İnsan "Empatik olmalı, karşısındakinin duygularına önem vermeli" düsturuyla aşırı hassaslaşmak, yapmacık davranmak, buluttan-tüyden nem kapar hale gelmek. Çevresindeki insanları ilgi ve sevgisiyle bunaltmak. Onlardan da aynı davranışları bekleyerek kapris yapmak, gereksiz triplere girmek...

Cinekolog
"Kızım, senin içine cin girmiş" diyerek kadınların oralarını buralarını elleyen, cinsel tacizde bulunan hoca, üfürükçü rahatsız karakter.

Jopging
Göstericilerin, kendilerini dağıtmak isteyen polisin cop darbelerinden kaçarken mecburen yaptıkları koşu sporu.

Çayyaş
Sabahtan akşama kadar çay içen, bağımlı kimse.

Türkler kahveden çok çayı severler.

Duaçlama gitmek

Din bilgisi zayıf kişinin cenazelerde veya açılış törenlerinde, işi bilenlerin çıkardıkları dua seslerine karışıp dudak oynatması; doğaçlama yapıp o an içinden nasıl geçiyorsa, aklına spontan ne geliyorsa ağzının içinde geveleyip durumu idare etmesi. Ellerini de açarak sahneyi tamamlaması. E, ne yapsın adam bu işleri bilmiyorsa ve ilgilenmiyorsa...

Egolayzır

Egosu şişik kimsenin, topluluk içinde veya bir toplantıda, sesini en yüksek perdeden, en gür ve en baskın olacak şiddette ayarlamasını sağlayan içsel vokal ve psikolojik donanım. Bu kimseler kalabalıkta mutlaka seslerini duyurmak isterler. Ses üstünlüğü onlar için baskınlığın işareti, hiyerarşinin gereğidir.

Kankamatik
Yolsuz kaldığınızda borç para aldığınız yakın arkadaş.

Efemdi
Davranışları ve sözleri kadınsı olacak kadar nazik, yumuşak ve ince erkek.

Kont Dramkula
Herkesin başına gelebilecek sıradan bir olayı veya sanşsızlığı acıklı bir hale dönüştürüp, önce insanların duygularını sömüren, sonra da bir punduna getirip onlardan yararlanan kötü karakter, dramsever.

Vatan satan-ist
Hem vatan haini, hem de Şeytan'a tapan kişi.

Huygusal zekâ
Bireyin doğuştan gelen ve değiştiremeyeceği kötü huylarının farkında olmasına ve hareketlerini, tepkilerini bu

bilinçle kontrol etmesine olanak sağlayan zihinsel beceri.

Örneğin huygusal zekâsı gelişmiş bir kimse çabuk sinirlendiğini, sigortasının çabuk attığını ve bu anlarda sevdiklerini kırdığını bilir. O anlarda ileride pişman olacağı sözler sarf etmekten kaçınır. Gerekirse, tartışmayı keser ve ortamı terk eder.

Çenerji
Bazı tip insanlarda (çenebaz, çenerjik) fazlaca bulunan, hiç tükenmeyen konuşma gücü.

Psikonfüçyüs
Bütün hayat felsefesini insan psikolojisi üzerine kuran, en karmaşık olayları bile ruh bilimiyle açıklamaya çalışan kimse. Örneğin, bu kişilere göre insan bütün hastalıklardan yüksek bir moral ve sağlıklı bir ruh haliyle korunabilir ve kurtulabilir.

Duygusalgın
Ağlayan insanın, aynı ortamda bulunanların da gözlerinin dolmasına neden olması.

İçerdöver
Her akşam bir yerde içip, eve zil zurna sarhoş gelip, karısını çocuğunu döven hayırsız koca, kötü baba, zayıf karakter.

Na(mu)syonal Sosyalist
Namus Nazisi. Çevresindeki kadınları baskı altında tutan, yaptıkları, giydikleri, söyledikleri her şeye karışan, onlara sürekli eziyet eden; rahatsız ve aslında kendisiyle sorunları olan geleneksel erkek profili...

Bu arkadaşlar, Alman Nasyonal Sosyalistlerin 60 yıl önce Musevilere yaptıklarını bire bir kadınlara uygulamak isterler. Onlar için kadın, erkeği baştan çıkaran Şeytani bir cinstir; bu yüzden de toplum hayatından tecrit edilmeli

ve ortalıkta gözükmemelidir. Kadının ait olduğu yer, evlerin kuytuları ve peçelerin gerisidir.

Sinirbaz
Nasıl olduğunu anlayamadığınız ve çözemediğiniz bir şekilde, sizi her defasında sinirlendirebilen özel kimse.

Bu kişiler ortada mantıklı hiçbir neden ve açıklama yokken sinirinize dokunmayı başarırlar. Sanki size büyü yapmışlardır. Tek bir hareketleri veya sözleri bile cinlerinizi tepenize çıkarmaya yeter. Bazıları derler ki, bu duruma bilinçaltımıza yapışan sevimsiz deneyimler ve kimselerin davranışları ve yüz hatları neden olmaktadır.

Falüsinasyon
Astroloji meraklısı sığ kimsenin, günlük falının etkisinde kalıp o gün gördüğü, yaşadığı her şeyi okuduklarına göre yorumlaması. Gerçekte var olmayan

objeleri görmesi, işitmesi; hayal gücüyle olayları çarpıtması. Vah vah...

Falozof

Bütün hayat görüşünü ve felsefesini; yıldız falı, el falı, sayı falı veya tarot kartları gibi hurafeler üzerine kuran, çevresindekileri de etkilemeye, punduna getirirse sırtlarından para kazanmaya çalışan sözde düşünür.

Birisiyle tanışıyorsun, daha ismini bile tam öğrenmeden seni çözmeye kalkıyor: "Dur, sakın söyleme, akrepsin değil mi?" Tabii, kişiliğimi bir dakikada analiz edebildin çünkü ben, tek hücreli canlılar kadar basit bir yapıya sahibim. Hadi varsayalım teorin doğru; doğduğum gün, yıldızların konumundan etkilendim. Ama ben, kişiliğimin geri kalan yönlerini de yılın diğer dönemlerinde, yani gökyüzünde başka yıldızlar varken edindim. Buna ne diyeceksin?

Böyleleri, önce usul usul yaklaşıp yoklarlar; felsefelerinden küçük bir doz verip, yiyor musun diye bakarlar. Eğer olumlu tepki verirsen, o masum paketlerden ne kadar aşırı uçların çıkabileceğine şahit olursun. Yok, mızıkçılık edip söylenenleri tartışmaya başlarsan çanak çömlek patlar, kapı suratına kapanır: "Eğer böyle düşünüyorsan, henüz hazır değilsin demektir..."

Neye hazır değilim yahu? Hakkında düşünmeden, bilimselliğini sorgulamadan ve sağduyuma danışmadan, aklımı bir iki süslü karta emanet etmeye mi? O halde haklısın; gerçekten buna hiç hazır değilim...

Felçsefe

Bir kimsenin, aşırı soyut ve fazla derin düşünmekten en basit sorunlar karşısında bile aksiyona geçememesi, elinin ayağının tutmaması.

Asrail
Ölüm meleğinin insan şeklini almış hali. Darağacı celladı.

Bu türün bir de "Asmayalım da besleyelim mi" versiyonu vardır.

Hatipnotize olmak
Söz söyleme ve topluluk karşısında konuşma ustası kişiyi dinleyenlerin bir tür transa geçerek, doğru yanlış, abuk sabuk tartmadan söylenen her şeye kolayca inanmaları, gaza gelmeleri ve bilinçaltlarında saklı kalan eğilimleri harekete geçirmeleri.

Siyasi ve askeri liderler yüzyıllarca bu tekniği kullanarak, insanları kendi kişisel çıkarlarına ve iktidar hırslarına alet etmişlerdir.

Fred Bakmaktaş
İşyerinde, sokakta, lokantada gördüğü kadınlara gözünü dikip dakikalarca ba-

kan, onları ısrarlı bakışlarıyla taciz eden tarih öncesi ilkel karakter.

Onurgasızlar
Bünyelerinde onur, gurur gibi erdemler taşımadıkları için, menfaatleri söz konusu olduğunda her şekle ve her kalıba girebilen; çoğu kimse için hayasiyet kırıcı olacak muamelelere bile incinmeden katlanabilen, sonsuz esnek ve cıvık cıvık kaypak insan türü.

Hafızapping
Bir şeyi hatırlamaya çalışırken, hafızanızda attığınız hızlı tur.

Mayısmak
Baharın zirve yapıp havaların ısındığı o güzelim mayıs ayında, bedenin gevşeyerek ipe un sermesi, zihnin karıncalanıp çalışmayı reddetmesi. İnsanın, bir deniz kıyısında iç çekerek bütün gün boş boş oturmak istemesi.

Süksapel
Başarılı ve gündemdeki erkeklerin cinsel çekim gücü. Örnek mi? Ahmet Mete Işıkara. Deprem Dede, 1999 yılının "En Seksi Erkeği" seçilmişti.

Sekdatif
Bir şok anında, örneğin kötü bir haber alındığında veya çok sinirlenildiğinde, yatışmak ve sakinleşmek amacıyla art arda içilen sert ve su katılmamış içki.

İpnot
Bir şeyi hatırlamak için parmağa bağlanan ip. Eski dilde "retime" denilen bu yöntem gelişen teknoloji ile birlikte terk edildi.

İtdefiks
Üzerinde kocaman bir "Çekiniz-Pull" yazmasına rağmen, bir kapıyı ısrarla iterek açmaya çalışmak. (İdefiks: Sabit fikir. Psikolojik rahatsızlık.)

Modern hayatımızın en şaşkın anlarını bize yabancı kapıların önlerinde yaşarız. Hele kapı üzerinde yeterince dikkat çekici bir yönlendirme bilgisi yoksa, hangisi itilecek, hangisi çekilecek tam bir muammadır. Bu sırada çevreye karşı komik ve alık duruma düşmek işten bile değildir.

İnsanın bir kapıyı açmak veya önüne çıkan herhangi bir engeli ortadan kaldırmak için denediği ilk yöntem her zaman itmektir. Belki de çekmek eylemi, itmekten daha karmaşık beyin ve kas koordinasyonu gerektirmektedir, kim bilir...

Pol-yalan-na

En cenabet olayların, felaketlerin bile iyi taraflarını gören meşhur masal kahramanını örnek aldığını söyleyip, kötü durumun ortaya çıkmasındaki sorumluluğunu unutturmaya ve hatalarını gizlemeye çalışan; görünüşte olum-

lu, gerçekte ikiyüzlü, kaypak ve beceriksiz kimse.

Palayaço
Bıyıklarını aşırı uzatıp, uçlarını burup garip şekiller verdiği için soytarıya dönen erkek.

Türk erkeği bıyığa bayılır; ama günümüze kadar ölçülebilmiş en uzun bıyık Masuriya Din isimli bir Hintliye aittir. Bu adam, 1949-1962 yılları arasında bıyığını hiç kesmemiş ve sonunda bıyığı bir uçtan bir uca 2 metre 59 santim kadar uzamış. Böh!..

Kartner
Kredi kartı ortak kullandığınız kimse, partner. Bu genellikle ya eşiniz, çocuğunuz ya da aileden birisidir ve bu durumun bir tehlikesi yoktur.

Oysa bir de "Kartki" yani kart kardeşi profili vardır ki, esas dikkat edilmesi

gereken şahıs budur. Bu kişi kredi kartı formu doldururken "Abi bana kefil olur musun, sadece formalite" diye sorarak sizi, mantıklı davranmakla delikanlı olmak arasında seçim yapmaya zorlar. İstemeden finansal taraftan akraba olduğunuz bu rahat insan, daha sonra şirketten ayrılır. Arayıp sormaz. Ondan haberleri, ödemediği kart taksitleri sonucu size yansıyan hacizlerle alırsınız. Günümüzde delikanlılığın düştüğü durum maalesef budur.

Lafıza kaybı
Söyleyeceğiniz sözü unutmanız.

Alıngan
Saçları dökülüp tepesi açıldıkça hassaslaşan, arkadaşlarının sürekli alnına baktığını ve kendisine güldüğünü zanneden erkek.

Bazıları da hiç takmıyor gibi cool takılır; ama aslında onlar da içten içe üzül-

mektedirler. Tabii bunları aşmak lazım...

Keldiven
Saçı olmayan erkeklerin, kafalarını soğuk hava, yağmur gibi dış etkilerden korumak için kullandıkları şapka, peruk gibi gereçler.

Gürsel efekt
Kelleşen erkeğin, peruk takmak veya saç ektirmek gibi teknikler kullanarak, saçlarını olduğundan daha gür göstermeye çalışması.

Kelhanet
Bir delikanlının ailesindeki erkekleri inceleyerek, ileriki yaşlarda saçını dökülüp dökülmeyeceğini tahmin etme işi.

Körizma
Görme özürlü kişinin insanları etkileme gücü. Bir mekâna girer girmez bü-

tün gözler ona çevrilir, yürürken önündeki fiziksel engeller kaldırılır, oturacağı yer gösterilir, sandalyesi tutulur. Sanki odaya cumhurbaşkanı girmiştir. Halbuki bütün bunlar gereksizdir; görme özürlü kişi oraya kadar gelebildiyse ondan sonra da pekâlâ başının çaresine bakabilir.

Kolavuz
Sokakta rastladığı görme özürlü kişilerin kollarına girerek onlara yol gösteren, hatta gidecekleri yere kadar bırakan, hayırsever ve nazik kimse.

Markalemun
Saç şeklini ve rengini üzerindeki marka giysiye göre değiştiren, dış görünüşüne aşırı önem veren boş ve sığ insan.

Birisinin üzerinde bir şey görüyorsunuz; "yakışmış" diyorsunuz. Yanıt aynı: "Adidas, Etro, bilmem ne..." Pardon ya! Ben seni övdüm; flört ortamı oluş-

muşsa "Güzele ne yakışmaz" demeye getirdim. Bana ne markasından.

Mutarzyon
Kişiliği oturmamış tiki tipin, trend'lerin ve modaların etkileriyle mutasyon geçirip, aniden tarz değiştirmesi. Örneğin, atkuyrukluyken kafayı kazıtıp, ensesine dövme yaptırması veya çember sakal bırakıp kendini dine vermesi.

Jeloğlan
Saçlarına bir kutu jöle sürmeden asla insan içine çıkmayan, görünüşüne fazlasıyla düşkün genç erkek. Derler ki, uzun süreli jel kullananlar sonunda "jeltoş" olurlarmış...

Kokuna
Çirkinliğini gizlemek için üzerine aşırı miktarda ve ağır parfümler sıkan, yaşına göre fazla süslü ve makyajlı kadın, kokona.

Muhalefert

Her zaman, her şeye karşı çıkmayı, alınan bütün ortak görüşlere itiraz etmeyi bireysellik zanneden sinir kimse.

Tö be or not tö be...
Uzun yıllar yasadışı faaliyetlerle uğraşan kulağı kesik şahsın, hapisten çıktıktan sonra, aynı pis işlere bulaşmakla sakin ve namuslu bir hayat yaşamak arasında yapması gereken zor seçim.

Zokain
Uyuşturucu satıcılarının gençleri bağımlı yapıp ağlarına düşürmek için parasız dağıttıkları kokain.

Cezavantaj
İşlenen bir suçun ceza indirimi sağlayacak hafifletici nedeni. Örneğin, ağır tahrik veya meşru müdafaa...

Pusuikast
Bir kimseyi, yolunun üzerinde gizli bir yere saklanarak beklemek ve o geçerken saldırarak öldürmek. Kan davalarında sık kullanılan bir yöntem.

Afparagas
Cezaevlerinde sık rastlanan yalan af haberi. Bunun bir de askerliğin kısalması versiyonu vardır ki, döner dolaşır, belli bir süre sonra uyduranın kendisi bile inanır. Zordur; o ortamlarda insanı biraz da böyle haberlerin geçici sevinci ayakta tutar.

Kader uçkurbanı
Taciz, tecavüz, kız kaçırma gibi, yüz kızartıcı bir cinsel suçu, bile bile işledikten sonra, başına gelenlerin hayatın ve kaderin kendisine oynadığı kahpe bir oyun olduğunu söyleyen, yediği haltlara bahane bulmaya çalışan. Sözde pişman. Aslında pişkin ve zararlı kimse.

Fiilimeçhul cinayet
Faili, yani kimin işlediği belli olmadığı gibi hangi yöntemle işlendiği de belirsiz cinayet. Çifte kavrulmuş polisiye muamma.

Cinajest
Ağa, mafya insanı veya kalantor bir şahsın işlediği cinayeti bir garibanın üstlenmesi ve onun yerine hapse girmesi. İlk bakışta garibanın ağasına-abisine yaptığı bir jest gibi görünen bu davranışın aslında rasyonel ve ekonomik nedenleri vardır.

Ağa, hem suçu üstlenen kişiyi, hem de ailesini hapis cezası süresince maddi olarak destekler. Hatta aileden kişileri işe bile alabilir. Zaten her beş yılda bir dandik af çıkaran ülkemizde, cinayeti üstlenen kişinin de içeride çok kalmayacağı bellidir. Bu açıdan cinajest, işsiz kimsenin gurbete gidip çalışması, para biriktirdikten sonra memlekete dönmesi gibidir.

Çalingir
Kapı, anahtar ve ev emniyet sistemleri konusunda uzmanlaşmış, açamayacağı çelik kapı henüz icat olmamış hırsız.

Müsabıka
Karanlık kişilerin kendi aralarında kimin daha çok suç işleyeceğine dair giriştikleri rekabet, yarışma.

Baba mesleği
Mafya liderinin üzerindeki şüpheleri dağıtmak için uydurduğu paravan işi. Örneğin müteahhit, organizatör veya ithalat-ihracatçı.

Süslükast
İntihar süsü verilmiş cinayet.

Keşportacı
Sokağa tezgâh açmış uyuşturucu satıcısı.

Optimiskin
Her zaman her şeyin iyi olacağına, sorunların zaman içinde kendiliklerinden çözüleceğine inandığı için geleceğe hazırlık yapmayan tembel ve aşırı rahat kimse.

Orta yaş ergenliği
Bir yetişkinin kendisini ne genç ne de orta yaşlı hissettiği otuzlu yaşların sonu, kırklı yaşların başı. Bu dönemde meydana gelen hızlı fiziksel değişimin neden olduğu karmaşık ve yoğun duygular.

Potzilla
Pot kırıp çam devirerek işleri berbat eden, dan dun konuşup çevresindekileri yaralayan agresif ve kaba insan. (Godzilla: 1950-1960 yıllarında birçok filme konu olan, denizden karaya çıkıp yolunun üzerindeki her şeyi yıkan mutant dinazor.)

Pozürlü
Ortamda birisinin resim çekeceğini anladığı andan itibaren doğallığını kaybeden, kendini kasarak vücudunu garip ve spastik pozisyonlara sokan, poz özürlü kimse. Omuzlar kalkar, gözler süzülür, kafa hafif yana eğilir, karın

içeri çekilir ve yüzün saçların daha gür olan tarafı kameraya döner.

Fitne Instructor
Fitne uzmanı. Geçimsizlik çıkarma, karışıklık yaratma, dedikodu üretme, arkadan konuşma ve ayak oyunları gibi konularda başkalarına eğitmenlik verecek derecede kendini yetiştirmiş, uzman kimse.

Soğunak
Çok sıcak bir günde sokakta bunalınca, alışveriş yapacağım ayaklarında içeriye girip serinlediğiniz ve soluklandığınız süpermarket, banka veya mağaza. Sıcağa yakalananların klimalı sığınağı.

Sarfari
Canı sıkılan, mutsuz, huysuz, şımarık ve zengin hatunun moralini düzeltmek amacıyla saatlerce amaçsızca vitrin vitrin dolaşıp, giyecek (özellikle ayakkabı), parfüm, mücevher ve incik bon-

cuk, önüne ne gelirse avladığı, bir eşek yükü parayı etrafa saçtığı alışveriş seansları, gereksiz sarfiyat durumları, görgüsüzlük alameti...

Sır-külasyon
Birisine güvenip paylaştığınız sırrınızın belli bir süre sonra ortamlarda kulaktan kulağa dolaşmaya başlaması, sizi çok zor durumda bırakması.

Ne demişler: "Sırrını söyleme dostuna, o da söyler dostuna." Özel hayatta veya ofiste hiç fark etmez; sır saklayabilmek ve ketum olmak çok nadir görülen bir erdemdir. Sırrınızı emanet ettiğiniz kişi en azından eşine, ailesine çıtlatır, bir yerde ağzından kaçırır. Siz siz olun yanlış kişilerin duyması halinde ağır hasar verecek mahrem bilgileri kendinize saklayın.

Hayalet/hortlak
Ömrü, hedeflerini ve amaçlarını ger-

çekleştirmeye yetmemesine rağmen, pes etmeyip projelerini "dışarıdan bitirmeye" çalışan kararlı, azimli karakter/varlık.

Öletişim kurmak
Doğaüstü yetenekleri olduğunu söyleyen medyumlar aracılığıyla ruhlar ve ölüler dünyası ile temasa geçmek, iletişim kurmak. Bir nevi, medyum denilen şarlatanın elinde oyuncak olmak.

Ruhber
Ruh çağırma seanslarını organize eden, gerekli malzemeleri getiren, nerede ne yapılması, ne söylenmesi gerektiği gibi önemli ayrıntılarda gruba yol gösteren, öteki dünya âdetleri ve spiritualizm konularında uzman, rehber kişi, medyum.

Tartışma Konusu-1: İnsanların ruhtan, hayaletten korkması mantıklı mıdır?
Elbette değildir. Çünkü eğer hayaletler

gerçekse ölümden sonra da yaşam var demektir. Aslında hayalet görmek insanın ölüm korkusunu hafifletmeli, ona cesaret vermelidir. Kişi hayalet gördüğünde kaçmak yerine "ruhmetli"yle konuşmaya ve kendisinden öbür tarafla ilgili tüyolar almaya çalışmalıdır. Hem, eğer öldükten sonra da yaşamaya devam edeceksek, bir hayalet bize en fazla ne kadar zarar verebilir ki?

Tartışma Konusu-2: Ölümden sonra hayat güzel bir şey midir? Bize hep başka lanse ediliyor, ballandırılıyor: Huriler, cennet filan; ama ya ölümden sonra hayat uygulaması yeni başlamışsa? Kurallar doğru dürüst işlemez, ne yapacağını bilmeden ortalıkta koşuşturan bir sürü acemi melek, uzun bekleme kuyrukları, henüz sezona tam hazır olmayan tesisler. Böyle bir olasılık da var...

Tabokhane

Herkesin aceleyle malzeme yetiştir-

meye çalıştığı yer. (Tabakhane: Hayvan postunu kullanılabilecek duruma getirme işleminin yapıldığı mekân.)

Tabakhane ve pislik; ne ilgisi var? Hiç merak ettiniz mi? Eskiden deri köpek boku, zırnık gibi doğal malzemelerle tabaklanırdı. Köpek pisliği, deri üzerindeki tüylerin dökülmesinden sonra yüzeyde kalan kıl köklerini temizlemek için kullanılırdı. Ama bu malzemenin işe yarayabilmesi için çok taze olması gerekiyordu. Bu yüzden köpek pisliği toplayarak tabakhanelere satanlar, "mallarını" bir an önce yetiştirmek için koşa koşa giderlerdi.

(http://turkgolge.sitemynet.com)

Shopşal

Büyük alışveriş merkezlerine gidip saatlerce aylak aylak dolaşan, mağazaların önünde dakikalarca dikilip boş boş vitrine, içerideki bayan görevlilere bakan, işsiz güçsüz ve alık kimse.

Şenformasyon
İyi, müjdeli haber.

Sıçüstü yakalanmak
Uzun uzun ve ayrıntılarla tarif etmeye gerek yok. Her insanın başına gelebilir. Zor ve çaresiz bir durumdur... Terimimiz mecazi anlamda da kullanılabilir: Yapılmaması gereken bir şeyi yaparken yakalanmanız gibi...

Eksantirit
İlk duyulduğunda kulağa alışılmadık, özgün, hatta uçuk kaçık gelen; ama zaman geçtikçe, etrafta birçok benzerinin bulunduğu fark edilen, klişe suyuna tirit, yavan, içi boş kişi, fikir veya trend.

Kokuteyl
Birden fazla kokudan oluşan karışım.

Aynı anda burnunuza dolan kokular başınızı döndürür, içinizi bayıltır.

Trendelektüel
Düşünce hayatını geçici trendlere göre şekillendiren, moda kavramlara kapılıp bütün hayat görüşünü bir haftada değiştirebilen sözde aydın.

Tükürükçe
Konuşurken ağızlarından çok fazla tükürük saçan kişilerin ana lisanı.

Yürünge
Yürüyen kimsenin izlediği dairesel yol, yörünge. Yürüyüş yapanların veya hapishane avlusunda volta atanların içinde dönüp durdukları kapalı parkur...

Uniseksen
Kadın ve erkeklerin cinsel kimliklerinden kaynaklanan farklı giysi ve renk seçimlerini; hayata bakış açılarını; belli bir yaştan sonra, örneğin seksenlerinde kaybederek ortak bir profilde buluşmaları.

Zamanevi tazminat
Bir kişinin uğradığı haksızlık sonucu ömür süresinin kısalması nedeniyle talep ettiği tazminat. Manevi tazminatın bir çeşidi.

Örneğin yanlış teşhis sonucu hayatını normalden erken kaybedecek kişi, doktor ve hastane aleyhine açtığı davada bu tür bir tazminata hak kazanır...

Zırvana
Aptallığın en aşmış noktası. Zırvanın zirvesi ve nirvanası. Salaklığın ulaşılabilecek en üst seviyesi.

Dilektif
İlk duyulduğunda kulağa rica gibi gelen, ama biraz düşününce bir emir, direktif olduğu anlaşılan istek;
"Estağfurullah, emir ne demek, zamanı geldiğinde elbet bir ricamız olur..."

Hayatımız ve sorunlarımız karmaşıklaştıkça çözüm önerilerimiz de o oranda basitleşiyor ve sığlaşıyor: Ekonomi kötü, işsizlik artıyor... Kapkaç ve ahlaksızlık paçalarımızdan akmakta. Çözüm basit: Eğitim! Slogan hazır: Eğitim şart! Kime, ne konuda ve ne kadar süreyle eğitim verilecek? O meçhul...

Eğitim, eğitim demesi kolay. Dandini dandini derstana... Ne sıkıcıdır ilk, orta, lise dersleri. İnsan büyüyünce "Uzman Hiçbir Şey" olmak ister. Nedeni, ya dersin içeriği ya da o içeriği vermeye kürek mahkûmu edilen öğretmendir.

Kaçımız, kariyer seçimini okuldaki karizmatik bir hocamızdan ilham alarak yaptık? Örneğin, aramızda tarih derslerinden etkilenip de tarihçi olanımız; hadi onu geçtim, tarihi hobi olarak benimseyenimiz var mı? Kaçımız yeteneklerimizi eğilimlerimizi fark eden bir

öğretmen-koça denk düştük? Eğitimin böylesi 15 seneye uzasa, okulunuz en kolejinden olsa kaç yazar? Bu durumda en iyisi, okulların eğitimimizle, kişisel gelişimimiz arasına girmesine izin vermemek herhalde...

Barakademi

İrice bir futbol sahası büyüklüğündeki kampusun içine iki derme çatma bina yapıp, kendisine "Üniversite" unvanı veren, son dönemde örnekleri hızla artan yükseköğrenim kurumu.

Not: İşte 24.01.2005 tarihinde yayımlanan bir haberden özet bilgiler:

• Şubat 2005 itibarıyla, ülkemizde 53'ü devlet, 24'ü de vakıf olmak üzere toplam 77 üniversite vardır.

• AB ile karşılaştırıldığında, bir öğretim görevlisine düşen öğrenci sayıları: Türkiye'de bir öğretim görevlisine ortalama 32 öğrenci (İngiltere 14, Hollanda 10) düşüyor. Bu sayı bazı üni-

versitelerde çok daha yüksek. Örneğin Dumlupınar Üniversitesi'nde 95, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'nde 61.

(Milliyet)

Hal böyleyken, milletvekilleri kendi seçim bölgelerine üniversite kurulması için art arda teklif veriyorlar. Yozgat'a Bozok Üniversitesi, Ağrı Dağı Üniversitesi, Bitlis'e Şark Üniversitesi tekliflerden yalnızca birkaçı.

Eğittirmen
İnsanları ittirip kaktırarak, azarlayarak onlara bir şeyler öğretebileceğini zanneden eski tip eğitmen, hoca.

Bursuvazi
Lise veya üniversitelerde burslu okuyan orta halli ve başarılı öğrencilerin, yani "bursuva"ların oluşturduğu sosyal sınıf.

Tö(ğ)renci
19 Mayıs, 23 Nisan, 29 Ekim, Atatürk'ü anma, kasabamızın düşman işgalinden kurtuluşu gibi günlerde düzenlenen, üçüncü dünya ülkelerine özgü, stadyum kutlamalarına asker edilen; o yetmiyormuş gibi, siyasilerin şehre gelişlerinde kar kış demeden yol kenarına süs niyetine yerleştirilen gariban öğrenci. Yönetenlerin geri kalmış öğrencilik anlayışı.

Tembesil
Çok zeki olmamasının dezavantajını çok çalışarak kapatacağına, bütün gün yan gelip yatan tembel ve akılsız öğrenci, kimse.

Tıntınager
13-19 yaşlarında boş ve cahil genç.

Keneffüs
Ders aralarında verilen ihtiyaç molası.

Kıztasiye
Kız öğrenciler düşünülerek tasarlandığı için bir yerinde mutlaka bir pop idolünün veya aktörün resmi bulunan, parlak renklerle kaplı ve aşırı süslü defter, kalem, kâğıt gibi yazı araç ve gereçleri. Ponpon kız kültürünün demirbaş objeleri.

Ödevşirmek
Tembel öğrencinin başkasından aldığı ödevin bazı bölümlerini değiştirerek kendisininmiş gibi sunması.

Kutuphane
Çok geniş bir iç mekâna sahip olduğu için yeterince ısıtılamayan okul kütüphanesi.

Notlakçı
Üniversitede derslere girmeyen, sınavlara başkalarının notlarından fotokopi çekerek hazırlanan beleşçi ve hayta öğrenci.

Sürçü lisans etmek
Bir öğrencinin kendisini yeterince tanımadığı, yeteneklerini ve ilgi alanlarını doğru tespit edemediği için üniversitede hatalı bir bölüm seçmesi. Kişi, belki hemen belki de birinci yılda başladığı lisans programının kendisine uygun olmadığını anlayıp, eğer yapabiliyorsa, tekrar sınava girer. Eğer böyle bir seçenek yoksa, sevmediği bir bölümde en az dört yıl okumak zorunda kalır.

Bir de bu üzücü durumun "sürçü yüksek lisans" versiyonu vardır. Onun nedeni ise, iş hayatının zor şartlarından korkan öğrencinin kampusun rahat, sıcak ve anaç ortamında biraz daha takılmak istemesidir, ki bu eğitim zaman ve para kaybıdır.

Kampusırık
İş hayatından korktuğu için bütün eğitimi boyunca kampusun içinde sakla-

nan, bu nedenle de şirketleri ve iş ortamını tanıma fırsatını kaçıran üniversite öğrencisi.

Proftokol
Enerjilerini ve zamanlarını; bilim, araştırma veya eğitim gibi asli görevlerinden çok, okul hiyerarşisinde makam ve güç elde etmek için harcayan, siyasi ve ideolojik gruplaşma, hizip ve her türlü ayak oyunlarının piri akademisyenlerden oluşan üniversite yönetimi.

Kampusal alan
Normal şartlarda ve ileri ülkelerde; kendisine has özgür ortamı, gelenekleri, kuralları olan üniversite kampusu. Bizde ise otoriter devletin kendi hakimiyet alanı olarak gözüne kestirdiği yerlerden birisi. Bu mantıkla devletin istediği zaman müdahale ettiği; sırf başörtüsü var diye okumaya hak kazanmış bir kız öğrenciyi içeriye almadığı kamusal alanı.

YÖKten dinci
Bir tür din haline getirilen YÖK ideolojisine körü körüne inanan, eleştirilmesine tahammül edemeyen bağnaz akademisyen.

Sembolig
Kimin şampiyon olacağına veya kimlerin küme düşeceğine karanlık güçlerin karar verdiği, şikenin kol gezdiği, bahis mafyasının sonuçları belirlediği; bu yüzden de maçlardaki mücadelenin, rekabetin göstermelik olmaktan öteye gidemediği futbol ligi.

Anti-renör
Takımın üst üste aldığı başarısız sonuçlar nedeniyle kulüp yönetimini ve taraftarları karşısına alan, futbol basınının her gün aleyhinde yazı yazdığı, gönderilmesi an meselesi olan teknik direktör.

Anturenör
Aradıkları başarıyı bir türlü yakalayamadıkları için sürekli hoca değiştiren Anadolu futbol kulüplerini turlayan, ama hiçbirinde bir sezondan fazla kalamayan antrenör profili.

İşte bu tipi en iyi temsil edenlerden ikisinin, son yıllarda çalıştırdıkları takımlardan sadece birkaçı: Trabzonspor, Malatyaspor, Rizespor, Denizlispor, Gaziantepspor, Eskişehirspor, Adanaspor, Diyarbakırspor... Liste çok uzun. Kısaca son yirmi yılda toplam on sekiz takım diyelim. Diğerleri Kayserispor, Rizespor, Kocaelispor, Erzurumspor.

(Hürriyet, 12.03.2005)

Bu kişiler, bir takımı çalıştırmadıkları dönemlerdeki boş zamanlarını, yavan kanalların geyik futbol programlarına yorum yaparak değerlendirirler.

Beyazketbol

Beyazlara özgü basketbol. Beyaz oyuncuların uzaktan isabetli şut atmaya, top hakimiyetine, takım setlerine ve pasa öncelik veren basketbol tarzları.

Modern basketbol, siyahi sporcuların

domine ettiği bir spor. Oysa NBA'in ilk siyah oyuncusu Earl Lloyd, 31 Ekim 1950'de sahaya çıktığında herkes bu durumu fena halde garipsemişti. Bugün NBA'de basketbolcuların yüzde 80'i, ABD nüfusunun yüzde 13'ünü temsil eden Afrika kökenli Amerikalılardan oluşuyor. Siyahlar basketbolu, beyazlara oranla, daha fiziksel ve atletik oynuyorlar. Hani şu meşhur "Beyaz adam zıplayamaz" sloganında özetlendiği gibi...

Goleografi

Gol atan futbolcunun önceden planladığı ve çalıştığı sevinç gösterisi.

Bazıları formasının altındaki yazıyı gösterir. Diğerleri geldiği ülkenin dans figürlerinden kısa bölümler sergiler. Daha atletik olanlar seri taklalar atar. Bazen de bütün takım timsah yürüyüşü yapar. (Koreografi: Bir baleyi oluşturan adım, figür ve anlatımların bütünü.)

Tutbolcu
Kaleci. Futbol oyununda topu elle tutma hakkına sahip olan ayrıcalıklı sporcu.

Handikapalı tribün
Spor karşılaşmalarında özürlü kimseler için ayrılmış özel bölüm.

Fanaltik
At yarışı bağımlısı kimse. Evin rızkını hipodromlara gömen, kaynanaların "Kızım bu herif hayta; ganyan parası için önce çeyizini sonra da seni satar" uyarılarına rağmen evlenilen, kendisine bile hayrı olmayan şahsiyet.

Alkoligan, alkholigan
Asıl niyeti, adam gibi oturup maç seyretmek veya bir turnuvayı takip etmek değil, alkol bağımlılığını ve saldırganlığını sporla gizlemeye çalışmak olan kimse...

Oportüyonist
At yarışı hastası olmamasına rağmen, banko bir tüyo aldığı zamanlar fırsatı kaçırmayıp bir miktar altılı oynayan kimse.

Kastlet/kastletizm
Kaslı yapısına ve duruşuna bakıldığında çok atletik ve sağlıklı bir sporcu izlenimi uyandıran, ama her gün avuç dolusu anabolik steroid hapı alıp, ne idüğü belirsiz doping iğneleri yaptırdığı için aslında sağlıksız bir bünyeye, dengesiz bir ruh haline ve çok kötü bir kondisyona sahip, vücut geliştirme veya halter gibi sporlarla uğraşan kimse.

Koçsültasyon
Basketbol maçlarında alınan molalarda, takımın koçlarının bir araya gelerek, uygulanacak taktiği tartışmaları ve belirlemeleri, bir sonraki oyunun "koçeografisini" ellerindeki tahtaya çizmeleri.

Koşu mankeni
Tavşan atlet. Bazı uluslararası orta ve uzun mesafe koşularına davet edilen ve temel görevi, tempoyu yükselterek yeni rekorların kırılmasını sağlamak olan, ilk turları önde koştuktan sonra yarışı bırakan iddiasız atlet.

(P)asistan
Takım arkadaşına pas verip, asist yapıp basket veya gol atmasını sağlayan oyuncu.

Çığır Leader
Basketbol, voleybol gibi sporlarda, seyircilerin takımları lehine bağırıp çağırmalarını teşvik eden pon pon kızlar. Amigo çıtırlar...

Molativasyon
Basketbol, voleybol, hentbol gibi sporlarda, koçun geriye düşen takımını motive etmek amacıyla aldığı mola sonrası oyuncuların gaza gelerek coşmaları.

PAForoz etmek
Futbol takımının, bir profesyonel futbolcusunu, yönetimi takmayan asi davranışları veya fazla aktif gece hayatı gibi disiplin suçları nedeniyle, PAF takımına (Profesyonelliğe Aday Futbolcular) göndererek cezalandırması. (Aforoz: Hıristiyanlıkta kilise tarafından verilen "toplumdan kovma" cezası.)

Sponsorumsuz
Spor kulübünü destekleyen ilgisiz sponsor. Ya harcanması gereken iki kuruşu verirken adamı kanser eder, ya da masrafların takibini yapmaz. Bu yüzden de paranın markasına/ürününe yaptığı katkıyı, geri dönüşü hesap edemez. Tek derdi, üst yönetime şirin gözükmek adına, ayırdığı bütçeyi anlamsızca kısmaktır.

Sporsöver
Küfürbaz taraftar. Spor karşılaşmaları-

na, eğlenmek ve heyecan duymak için değil, ağzından salyalar saçarak küfür etmek için giden, aslında hastası olduğunu söylediği spordan da fazla anlamayan rahatsız ve kafasız insan. Bu tipin bir de maça kavga etmek için versiyonu vardır; ona da "Spordöver" diyebiliriz.

Küfürler ilgili bazı yanlış inanışlar:
• Küfür insanı rahatlatır, küfreden insan deşarj olur: Tam tersi; küfreden kişi rahatlamaz, daha da gerilir. Hem maçlara gidemeyenler veya spordan hoşlanmayanlar ne yapacak? Evdekilere mi sövecek? Yöneticiler hırslarını çalışanlardan mı alacak?
• Küfürbazı maça sokmazsın olur biter: Hangi birisini sokmayacaksın? Suç, münferit olarak kurala uymamaktır. Topluca işlenen suça, isyan veya gelenek adı veriliyor.
• Maça daha çok hanım alırsınız küfür bitiverir: Bitmez. Çünkü küfür bizde bir

ayıp değil, maç seyretmenin raconu haline gelmiş. Bu yüzden maça giden hanımlar da küfüre tempo tutuyorlar.

Sportizan
Tuttuğu takıma körü körüne bağlandığı için eleştirilmesine katlanamayan damardan fanatik sporsever.

Skor-ku filmi
Kulüp veya milli takımlar seviyesinde yabancı takımlara karşı oynanan ve her dakikası gol yeme ve hezimet korkusuyla geçen, gerilim dolu futbol karşılaşması. Örnekler bol; 6-0, 8-0 filan...

Te-şike-vik primi
Ligde iddiası kalmayan futbol kulübünün, şampiyonluğa veya küme düşmemeye oynayan takımla yapacağı kritik maç için başka bir takımdan aldığı "motivasyon" parası; sizin anlayacağınız düpedüz şike...

Topörtaj

Sporcularla maçtan hemen sonra, terleri tüterken soluk soluğa yapılan sıkıcı ve anlamsız ropörtajlar. Yanıtlar hep aynıdır:

• Bu maçı unuttuk, bundan sonrakilere bakacağız.

• Benim gol atmam veya iyi oynamam önemli değil, kazanmamız önemli.

• Zaferi taraftarımıza hediye ediyoruz. Türkün gücünü herkese gösterdik.

• Hatalarımızdan ders alıp tekrarlamamaya çalışacağız.

• Galibiyete inanmıştık, iyi mücadele ettik.

Teniskızı (Eftelya)

Kortlardaki başarısının yanında fiziği ile de kendisinden söz ettiren, masal kahramanları kadar güzel bayan tenisçi. Örnekleri: Anna Kournikova, Maria Sharapova, Jelena Dokic, Martina Hingis...

Yatletizm/yatlet
Yat sporu veya bu sporla uğraşan sporcu. Tekne ve deniz; genellikle, keyif, tatil, "yan gel yat" çağrışımları uyandıran kelimelerdir. Oysa yatçılık, insanı fiziksel ve zihinsel olarak çok zorlayan bir spordur. Yarışlar sırasında ekip, günler boyunca sıcak, soğuk ve suyla mücadele eder. Çok az uyku ile uzun saatler çalışır.

Kameraşüt
Skydiving yarışmalarına katılan paraşütçülerle birlikte atlayan ve kaskına bağlı kamerayla havada yapılan akrobatik figürleri kaydeden kimse.

Maçzoşist
Güruh içinde itilip kakılmaya, polis tarafından horlanıp, coplanmaya, sezonluk numaralı koltuğuna kulüp yönetimi tarafından holiganların yerleştirilmesine katlanan; bütün bu eziyetlere rağmen futbol maçına gitmekten hoşlan-

dığını söyleyen anlaşılması zor kimse.

Maçlı Seferi
Futbol kulüplerinin, bir dolu ipsiz sapsız adamı otobüslere doldurup çıktığı deplasman seyahati. Görünüşte sportif faaliyet, aslında rezaletin daniskası.

Kırıkpınar
Son yıllarda organizasyona yönelen gay ilgisi, bu tempoyla artarsa Kırkpınar Güreş Şenlikleri'nin bir süre sonra benimseyeceği yeni ismi.

Marskara olmak
Tavla oyununda, üç mars olup 6-0 yenilmek. Rakibin tavlayı koltuk altına sıkıştırması, alay etmesi ve sizi etrafa maskara etmesi. Zor ve onur kırıcı bir sosyal an.

Zaravana atmak
Tavla oyununda açık yeri ıskalamak, gele atmak. Beklemek. Sinir olmak.

Eskiden "İki nokta arasındaki en kısa mesafe düz bir çizgidir/yoldur" buyurulurdu. Bugün, o hesabı yapabilmeniz için önce, yolun hangi köprüye çıktığını veya TEM'de kaza olup olmadığını da öğrenmeniz gerekiyor.

Postmodern trafik, "Komşunun şeridinin komşuya tez görünmesi" veya "Otoplumsal Dayanışma" gibi çelişkili olaylara şahitlik eder.

Otoplumsal dayanışma

Arabanızı dar bir yere park etmeye çalışırken, o an sokaktan geçmekte olan ne-alaka kişinin size, "Gel gel, topla abi. Sağ yap; öyle bırak" komutlarıyla destek olması, zor anınızda toplumsal sorumluluk üstlenmesi.

Ama gariptir; on dakika sonra aynı kişiden trafikte minnacık bir yol isteyin, o hayırsever centilmen gider yerine saldırgan ve tavizsiz bir sürücü gelir.

Komşunun şeridi komşuya tez görünür
Sıkışık trafikte, yan şeritler sizinkinden daha hızlı hareket ediyormuş gibi algılanır. Buna kanıp şerit değiştirirseniz, terk ettiğiniz şeridin hızlanmasını tetiklemekten başka bir sonuç alamazsınız. Bu doğaüstü olayın nedenlerini kimse bilmez...

Binek Şaban
Trafikte tehlikeli manevralar yapan, yarım akıllı otomobil sürücüsü.

Cinsel tercih
Klasik Türk şoförünün, trafikte kendisine yanlış yapan sürücüye vereceği tepkiyi, o kişinin cinsiyetine göre belirlemesi.

Diyelim ki, birisi aracını tehlikeli bir şekilde önünüze kırdı; önce sürücü kontrol edilir. Eğer kıllı-bıyıklı bir yarmaysa lahavle çekilip yola devam edilir. Yok, bunu yapan bir kadınsa, el kol

hareketleri eşliğinde cam açılarak kaba sözler söylenir. Kadınlara ehliyet verilmemesi üzerine yasa tasarıları geliştirilir. İşin ilginç tarafı, kadınların da hemcinslerine benzer şekilde davranmalarıdır. Yanlıştır; çünkü ülkemizin erkeği de kadını da kötü sürücüdür.

Kadınlara yönelen önyargı ve hoşgörüsüzlük küresel bir olgudur ve sadece "gücü gücü yetene" ilkesiyle açıklanabilir. Bir örnek: Aynı derece kabahat yüklü olmalarına rağmen, neden sadece kürk giyenler protesto edilir de deri giyenlere kimse bir şey söyleyemez? Çünkü, mink giyen çıtı pıtı kadınları taciz etmek, dar deri pantolon giyen bir ızbanduta yan bakmaktan daha kolaydır.

Direksiyon simidi

Hayatı araç içinde geçtiği için yemek yemeğe vakit bulamayan kişinin, direksiyon başında atıştırarak açlığını

bastırdığı geleneksel Türk çöreği. Eskiden en iyisi Şişli'de satılırdı... Şöyle bol susamlı olurdu.

Ansürenör
Sürücü eğitmeni. Acemi şoför antrenörü. Gözü kara ve sabır taşı insan.

Mobil viraj
Trafikte önünüze düşen, çok düşük hızda seyredip yavaşlamanıza ve vites küçültmenize neden olan otomobil.

Radarphane
Devletin, yoğun trafiğe sahip şehirlerarası yolda her on kilometreye bir radar yerleştirip, hız sınırını aşan araçlara ceza keserek para basması, bütçeyi doğrultması.

S-ağır vasıta
Şehirlerarası yolda rampada ikinci vites, 40 kilometre hızla otomobillere ayrılan sol şeride çöreklenerek trafiği

tıkayan, arkadan gelen araçların protesto klaksonlarına da aldırmayan duyarsız kamyon veya TIR.

Sürbülans
Otoyolda kendi halinde giden taşıtın, yoldaki düzensizliklerden dolayı önce hızla irtifa kaybetmesi sonra da kontrol dışı yükselmesi. Araç içindekilerin bu sırada yaşadıkları kısa süreli panik; bazılarının çok korkup kelimeişahadet bile getirmeleri. Utanmaya gerek yoktur; çünkü, yazar Erica Jong'un da dediği gibi "(S)Türbülansta sarsılan uçakta (araçta) ateist kalmaz."

Otomobb-iling
Bir sürücünün yaşı, cinsiyeti veya sürüş biçimi yüzünden, trafikte diğer şoförler tarafından taciz edilmesi, sıkıştırılması.

Otomobbiling, genellikle genç erkekler tarafından, yaşlılara, otomobilini

yavaş kullananlara veya bayan sürücülere uygulanır. Bazen o kadar ileri gidilir ki, mobbing kurbanı, aracının kontrolünü yitirip kaza yapar. (Mobbing: Ofiste, çoğunluğun bir kişiye karşı uyguladığı cephe alma, yıldırma ve dışlama politikası.)

Buzdozer
Kışın kapanan yolları açmak için kullanılan, büyük kepçeli kar küreme aracı.

Tek kollu canavar
Aklınıza kumarhanelerde bir gecede insanların servetlerini iç eden o makineler (slot machines) geldi değil mi? Yok, burada sözünü ettiğimiz başka. Bu, bir elinde sigara, cep telefonu tuttuğu veya sırf daha seksi göründüğüne inandığı için, direksiyonu tek elle tutan, kaza yapması an meselesi olan trafik canavarı sürücü.

Araştırmalar, cep telefonuyla konuşan

bir sürücünün, refleksleri yavaşladığı için, tehlikeli bir durumu fark edememe olasılığının % 30 arttığını gösteriyor. Bu da, saatte 60 kilometre hızla giden bir otomobilin durma mesafesinin 15 metre uzaması demek.

Otobansuman
Otobanda oluşan çukurların ve deliklerin uzman ekipler tarafından temizlenmesi, yamanması, bakımının ve asfatlama çalışmalarının yapılması. Önemli görevdir; trafiğin yüksek hızla aktığı yolda bulunan ufak bir çukur bile sürüş güvenliğini tehlikeye düşürebilir.

Solyangoz
Otoyolda en sol şeride yerleşip çok düşük hızda ilerleyen, arkasından gelen araçların birikmesine, trafiğin sıkışmasına neden olan yavaş sürücü.

Kazabıkalı
Geçmişinde çok kaza sabıkası olduğu

için, çevresinin, arkadaşlarının aracına binmekten çekindiği, toplumun kuşkuyla ve önyargıyla baktığı şoför.

Parkantez ...(...
Yol kenarında sıra sıra park etmiş araçların arasında açılan bir arabalık boşluk. Şöyle bir şey: Araç(.....)Araç Aman kaçırmayın, hemen kaparlar...

Sinyalpalamak
Trafikte ne yöne gideceğine karar veremeyen aracın sinyal verdiği tarafın aksine dönüş yapması.

Sollalom
Kendisini yarışta zanneden trafik canavarı sürücünün, yoluna çıkan araçları birbiri ardına ve tehlikeli bir biçimde sollaması.

TIRörizm
Tonlarca yük veya tehlikeli madde taşıyan TIR'ların neden oldukları trafik

kazaları sonrası yaşanan dehşet, şiddet ve yıkım. Dik yokuşlarda frenleri boşalan TIR'ların önlerine kattıkları araçları silindir gibi ezmeleri, ciddi boyutlarda mal ve can kaybına neden olmaları.

Medeni şehirlerde ağır vasıtaların şehir trafiğine girmesi -en azından belli saatlerde- yasaktır; ama bizde TIR'ı, kamyonu, vinci en kalabalık caddelere, en yoğun trafikte girebilirler. Şehrin ortasında ha bomba yüklü bir kamyon patlamış ha bir TIR'ın freni. İkisinin de yol açacağı hasar aynıdır.

Takmirat

Bir cihazın arızalı parçasını çıkarıp yerine yenisini takarak gerçekleştirilen tamirat yöntemi.

Eskiden, makine, otomobil veya elektronik eşya gibi ürünlerin sahip olduğu teknoloji basit ama pahalıydı. Bu ne-

denle, arızalanan parça çıkarılıp itinayla temizlenir, içindeki küçük üniteler onarılır, bir iki yer zımparalanıp alet yerine takılırdı. Oysa günümüzde, teknolojik cihazların parçaları çok karmaşık ve elektronik. Bu yüzden ürün ancak, arızalı parça komple değiştirilerek tamir edilebiliyor. Böyle tamiratı ben de yapabilirim diyebilirsiniz; ama iş o kadar basit değil; bugün önemli olan doğru teşhis yapmak ve sorunu bir kerede çözmek.

Geçi inadı

Dar bir sokakta karşılaşan iki sürücünün geçiş önceliği konusunda anlaşamayıp birbirlerine yol vermemekte direnmesi, inat etmesi. Halbuki basit bir manevrayla sorun çözülebilir; ama arkadaşlar olayı gurur meselesine ve erkeklik dalaşına çevirmiştir. El kol sallanır, ileri geri konuşulur. Bu sırada trafik sıkışır.

Fartikül
Sadece karanlıkta, araba farlarının veya spotların çıkarttığı güçlü ışık hüzmesinde ortaya çıkan, diğer zamanlarda gözümüze görünmeyen gizemli parçacıklar, partiküller.

Parkabilite
Bir şoförün, dar-geniş, yokuş-düz demeden, çamurluğu, tamponu sürtmeden aracını bir yere park edebilme yeteneği ve kapasitesi.

Kargo tulumba
Uçak ve otobüs görevlilerinin bagajlarınıza davranma biçimi. Siz ne kadar güzel valiz hazırlar, zarar görebilecek eşyalarınızı havlularla yastıklar, ütüler bozulmasın diye on defa çıkarıp yerleştirirseniz yerleştirin, bagajınızın, uçağın kargo bölümüne girmeden önce göreceği muamele budur. Onun için kendinizi hiç yormayın.

Kazambole getirmek
Trafik kazası sonrası yaşanan karambolde ortaya çıkan ve yardım eder gibi görünen kötü niyetli kişilerin, araçların içinden cep telefonu, çanta gibi eşyaları çarpmaları.

Külükstür
Külüstür ve lüks kavramlarının aynı kelimede ergimesi ilk bakışta çelişki alarmı verebilir; ama bu terim zırt pırt arızalanıp sürekli masraf çıkardığı için astarı yüzünden pahalıya gelen yıllanmış, döküntü arabalar için biçilmiş kaftandır.

Çoğu zaman ikinci el olarak satın alınan araç, önce hesaplı ve mütevazı bir yatırım izlenimi verir, ama Karaman'ın koyunudur; adamın canını fena yakar. Her ay başka bir sorun çıkarır, yolda kalır. Sonra gelsin şanzıman indirmeler, motor revizyonları, kaporta-boya sürprizleri...

İksinci el araba
Sürekli alınıp satıldığı için kaç el değiştirdiği ancak X bilinmeyeni ile ifade edilebilen, masraf potansiyeli yüksek, kapalı kutu otomobil. Fiyatı ne kadar düşük, görünümü ne kadar fiyakalı olursa olsun uzak durulası "külükstür".

Örtpas etmek
Paslı yüzeyi boyayarak yeni gibi göstermeye çalışmak. Çok kötü durumdaki ikinci el otomobil kaportalarında sık kullanılan bir yöntem. İlk bakışta araç yeniymiş gibi görünür, ama kim bilir o cilalı boyanın altında ne paslar ne çürükler vardır.

Gece Yarısı Ekspresi
Saat 24.00'ten sonra tenhalaşan trafiğe güvenip, kavşaklardan bir tren misali durmadan ve olanca hızıyla geçen, ışık mışık takmayan, ayakta bile duramayacak kadar şarhoş sürücünün kullandığı araç.

TEMinatör
"Burası TEM, burda hız sınırı yok" sloganıyla gazı 170-200'e kadar kökleyen, önüne çıkan insan, hayvan, araç ne varsa ezip geçen duyarsız şoför.

Totoyol
Yol yapımı, yetersiz görüş mesafesi veya kötü sinyalizasyon nedeniyle sürüş güvenliğinin tehlikeye düştüğü; buna rağmen insanların tınmayıp hız sınırlarının çok üzerinde seyrederek hayatlarıyla kumar oynadıkları sabıkalı karayolu. Kara nokta.

Şimdi suçlu kim? Karayolları mı, yoksa insanlar mı?

Gettoban
İstanbul insanlarının, TEM'e, köprülere veya Çevre Yolu'na çıkmak için kestirme niyetine kullandıkları, akşam belli bir saatten sonra çok yoğun trafiği olan gece ise güvenliği şüpheli, gecekondu

mahallesinin içinden geçen ara sokak.

Silenci
Trafik ışıklarında duran arabaların camlarını üstünkörü sildikten sonra sürücülerden ısrarla ve arsızca para dilenen kimse.

Stoplu taşıma
Yüz metrede bir durak konulduğu için dur-kalklarla iki adımlık mesafeleri bile uzun sürelerde kat eden hantal belediye otobüsü.

Otomopil
Yakıt pili (fuel cell) teknolojisiyle çalışan otomobil.

İçten yanmalı benzinli motorlara alternatif olarak geliştirilen yakıt pilleri; hidrojen veya metan gazındaki kimyasal enerjiyi elektrik enerjisine dönüştüren, atık olarak da karbon dioksit yerine saf su çıkaran sistemlerdir.

Süsgeçit
Trafiği yoğun ve hızlı akan bir otoyol üzerine, bir çuval dolusu para harcanıp yayaların can güvenliği sağlansın diye yapılan; ama insanlarımız daha çok yüksek tel çitleri aşarak karşıdan karşıya geçmeyi tercih ettikleri için hiçbir işe yaramayan, dekor üstgeçit.

Botoyol
Bir deniz taşıtı geçtikten sonra arkada kalan, beyaz köpüklerle çizilmiş düz şerit.

Yolsantrasyon
Sürücünün bilmediği bir mekânda araç kullanırken, hangi yola sapacağına karar vermek için dikkatini yoğunlaştırması. Bu sırada araç içindekileri ve teybi susturması.

Yönsomatris
Arabayla kaybolduğunuzda kaldırımda durdurup yön sorduğunuz; gerek ol-

mamasına rağmen "Sizi götüreyim" diye ısrar edip yanınıza veya arkaya zorla binen şahıs.

Yüzergâh
Deniz taşıtının yolu üzerinde uğradığı yerler, güzergâhı. Sizin anlayacağınız, rotası.

"Yakın zamana kadar 'seyahat etmek' bilinmeyenlerle dolu bir yolculuğa çıkmak anlamına geliyordu. 'Seyyah', yabancı diyarlarda heyecanlı serüvenler yaşayan kişiydi. Bugünün turisti için ise, macera ve belirsizlik korkulu bir rüya. Turist olmak, reklam broşürlerinde görüntülenen mekânları ve insanları 'yakından' ama yaklaşmadan, tiyatroya gider gibi izleyip eve dönmekten ibaret. Turizm endüstrisi müşteriye alıştığı yaşam biçimi ve konfordan uzaklaşmadan, yeni mekânlar ve insanlar görüp 'seyretme' fırsatını pazarlıyor."
("Mekân, Kültür, İktidar" Ayşe Öncü ve Petra Weyland, İletişim Yayınları, İstanbul 2005)

Oturizm

Modern insanın oturduğu yerden kalkmadan seyahat etmesi. Bu profile sahip gezgin, yani "Oturist" eğer isterse -hava limanı ve otel dışında- ziyaret ettiği ülkenin topraklarına ayak basmadan ve klimalı, tuvaletli, yemek

servisi yapabilen tur otobüsünden hiç inmeden bütün dünyayı gezebilir.

Panşehir
Şehir hayatının panzehiri seyahat, tatil veya aktivite. Ama Bodrum, Antalya, Çeşme gibi metropol mutantı, ruhsuz, cüzzamlı mekânlara veya yurtdışındaki sıkıcı turistik destinasyonlarda değil; kafa dinleyebileceğiniz, spor yapıp şehrin biriktirdiği zehiri sisteminizden atabileceğiniz, kuytu, huzurlu bir yerde.

Çekirge(k) aile
Restoran, dinlenme tesisi veya tatil köyü gibi mekânlarda sürü halinde gezen, açık büfe üzerine bir kara bulut gibi çökerek, ne var ne yoksa silip süpüren, ense-geri yerinde, boğazlarına düşkün anne, baba ve çocuklardan oluşan toplum birimi. "Çekirdek aile"nin alt kategorilerinden birisi.

Bu aileler, büfenin yarısını toplayıp önlerine getirirler. Yiyebileceklerinden çok daha fazlasını aldıkları için de masadakilerin yarısı çöpe gider.

Gemiatri servisi
Yaşlı ve zengin turistleri taşıyan lüks gemi. (Geriatri: Yaşlanma ile ilgili sağlık konularını inceleyen tıp dalı. Geriatri servisi: Hastanelerde yaşlıların kaldığı bölüm.)

Kabirent
Mısır firavunlarının yağmacılara karşı önlem olarak inşa ettirdikleri, karmaşık labirentlerden ve çıkmaz koridorlardan oluşan tuzak dolu mezarları.

Sekszotik ülke
Broşürlerde "Büyülü, gizemli ve egzotik uzak diyarlar" diye tarif edilen; ama herkesin hangi amaçla gidildiğini çok iyi bildiği, şehvetengiz fanteziler beşiği Uzak Doğu ülkesi.

Seyayahat
Kondisyonuna ve ayaklarına güvenen maceracı kimselerin, yani "seyayahların," sırt çantalarını yüklenip çıktıkları tabana kuvvet yolculuk. Takdir edilesi girişim.

Turistik (kali)tesis
Çok kâr etmek için her şeyin en paçozunu kullanan, yıkık dökük otel veya tatil köyü.

Karbela
Kış mevsimi gelip sezon açılmasına rağmen, yetersiz kar yağışı nedeniyle, pistleri kupkuru kalan, bu yüzden müşteri çekemeyip zarar eden kayak tesisi... (Kerbela: Aşırı kuru yer, çöl. Hz. Hüseyin ve askerlerinin kuşatma altında susuz bırakılarak öldürüldükleri savaş.)

Annematör
Tatil köylerinde, anne-babaları rahat-

ça denize-havuza girsin, odada biraz yalnız kalabilsin diye çocukları oyalayan, türlü türlü şaklabanlık yaparak onları eğlendiren, neşe pınarı ve sabır küpü görevli.

Diztila etmek
Uçakta, otobüste yanınızda oturan kaba adamın, sanki evinde rahat koltuğunda yemek sonrası keyif çatıyor gibi bacaklarını ayırarak, zaten dar olan bölgenizi istila etmesi.

Mecburen dizlerinizi birleştirirsiniz, arada bir açıp hafifçe dokundurursunuz ki herifçioğlu mesajı alıp bacaklarını toparlasın; ama nerde, hiç oralı olmaz. Yola çıkınca da uyumaya başlayıp, kafasını omuzunuza dayar, tam olur.

Koldinasyon
Seyahat sırasında yanınızda oturan kişiyle, dirseklerinizi kol dayama yerine koyma konusunda geliştirdiğiniz bir-

likte çalışma, iletişim ve eşgüdüm.

Siz dirseğinizi alırsınız, o koyar; belli bir süre sonra tersi olur. Bu rutin yol boyunca böyle gider. Eğer uyum sağlanamazsa sevimsiz ve eğreti anlar yaşanır. Hoş olmaz...

Desturizm

Türk turistlerin, vize denilen ve bin bir eziyetle alınan izin sonrası kabul edildikleri ülkelere eğlenmek, dinlenmek, tarihi yerler görmek gibi amaçlarla yaptıkları geziler. (Destur: İzin, müsaade.)

Türkler, çoğu turizm destinasyonu bile olmayan 50 ülkeye ellerini kollarını sallayarak girebilirken, 150'den fazla ülkeye destursuz girmeleri mümkün olmamaktadır. Bu ülkelerin çoğu, resmi (diplomatik, hususi ve hizmet) pasaport hamili; yeşil, kırmızı ve diplomatik pasaport sahibi Türklere de vize

sorarken, İngiltere, Almanya, Avustralya ve Yunanistan, havalimanlarından transit geçen Türk vatandaşlarına bile vize uygulamaktadır.

Süzrüngen
Akdeniz ve Ege kıyılarındaki plajlarda üstsüz güneşlenen turist kadınların yanlarına sürünerek yaklaşıp, herkes sırtüstü güneşlenirken o sürekli yüzükoyun pozisyonda kalan, gözlerini kırpmadan saatlerce kurbanlarını süzen abaza ve yılışık erkek profili.

İngiliz Dadı
Tatil yörelerinde yazın tanıştığı yağız Türk delikanlısıyla evlenen olgun, zengin, yabancı uyruklu kadın. Evlilik tam bir kazan-kazan veya "azan-azan" anlaşmasıdır. Türk genç, ekonomik imkâna ve Avrupalıyla evli olmanın itibarına kavuşur... Bu arada cinsel açlığını da bastırır. Yabancı hatun ise, kendi ülkesindeki erkeklerden göre-

meyeceği ilgi ve sahiplenmenin üzerine çıtır eşin ilişkiye getirdiği fiziksel dinamizmin keyfini sürer...

İşte bu türün İngiliz olanlarıyla ilgili bir haber: "Aydın'ın Didim ilçesinde yaşayan İngilizlerin sayısı artıyor. Son 3 yılda 5 Türkten 1'inin İngilizlerle evlendiği Didim'de, yabancı gelinlerin yüzde 90'ının yaşının, Türk eşlerinden büyük olduğu belirtiliyor."

(www.ntvmsnbc.com, 07.06.2005)

Kumsal Emanetler

Plajda siz denize girerken arkadaşınıza emanet ettiğiniz giysi, cüzdan, gözlük, cep telefonu türünden değerli eşyanız.

Kuruborsa

Seyyar satıcıların, sıcak yaz günü plajda susuzluktan dili damağı kuruyan kişilerin zor durumlarından istifade ederek iki yudum suyu, bir kutu gazozu fahiş fiyatlara satmaları.

Birkini
Üstsüz güneşlenen kadının, tek parçadan oluşan mayosu.

Suvalet
Plajdaki üşengeç ve rahat insanların ihtiyaç gidermek için kullandıkları doğal tuvalet.

Vurizm
Av turizmi. "Patlayan" turizmimizin kârlı ama üzücü bir dalı. Türkiye'de turistler, bedeli karşılığı, büyük av hayvanlarından ayı, çengel boynuzlu dağ keçisi, yaban keçisi, yaban domuzu, vaşak, kurt, çakal, tilki avlayabilmektedirler.

Hela-ketzede
Şehirlerarası yolculuk yaparken benzin istasyonlarındaki veya konaklama tesislerindeki iğrenç tuvaletlere girmek zorunda kalan kimse.

İçeriye girersiniz, ortam bir felakettir; ama başka çareniz yoktur. Mecbur, hiçbir yere dokunmadan, işinizi halletmeye bakarsınız. Elinizi bile yıkamadan çıkıp bu korkunç deneyimin şokunu üzerinizden atmaya çalışırsınız.

Yazgelişmiş ülke
20. yüzyılın ortalarına kadar ekonomik sorunlarla boğuştuktan sonra, patlayan yaz turizmi sayesinde zenginleşerek sınıf atlayan ülke. Örneğin İspanya, Portekiz ve Yunanistan.

Yerdiven/yürüyen yerdiven
Büyük hava limanlarında yolcuların, terminal araları gibi uzun mesafeleri hızlı ve yorulmadan katetmek için kullandıkları hareketli bant. Yürüyen merdivenin yerde işleyen versiyonu.

Yüztaban
Suda garip hareketler yaparak yüzmeye çalışan, yeteneksiz kimse. Klasik

figürleri her kulaçta kafayı bir sağa bir sola çevirmeleridir. Bu kişiler çoğu zaman "yüzenbazlık" yaparlar ve ayaklarını yere basıp yüzüyormuş gibi ilerlerler. Nasıl düztabanlar askere alınmazsa, bunlar da denizci olamazlar.

Evet, bu kitap özünde ve unvanda bir sözlük; ama çoğunlukla dalgacı, hatta bazen pervasız.

Hedefi, ne AIDS'e çare bulmak, ne Mars'a adam kondurmak, ne de bir konuya kallavi damgasını vurmak. Türkçe lisanını zenginleştirmek hiç değil. O, ciddi abi ve ablaların işi. Bizim birinci niyetimiz, postmodern zamanlarda karşılaştığımız durumları, mavranın kestirme yollarından götürüp yeni bir kelimeye bağlamak. Yani, yeni kelimeler uydurmak anlamına gelen şu "Neoloji" dedikleri uğraş.

Elime doğdular diye söylemiyorum; kelimeler, daha önce bildiğiniz hiçbir kelime veya terimle karşılaştırılamayacak kadar dumanı üstünde ve fıldır fıldır. Bu zilliler, lifli ve posalı yiyeceklerin sindirim sistemimizde yaptığı etkinin aynısını zekâmız üzerinde de yapıyorlar. Her gün kafamıza ittire kaktıra sokulan, saman tadında boş inanç ve anadan "dogma" bir dolu yargıdan ve klişeden tez zamanda kurtulmamıza yardım ediyorlar...

Peki, kelimeler bu kadar eziyete değerler mi? Neden elimizdekilerle yetinmiyoruz? Yetinmeyiz, yetinebilemeyiz. Boş verin kelimeleri. Söyleyin, siz en son ne zaman herhangi bir şey uydurdunuz? Sonra da karşısına geçip hayran hayran seyrettiniz, dinlediniz, dokundunuz?

ISBN 9944-5228-1-3
9 789944 522816

alametifarika